

Autoři: Ing. Jan Koucký
Ing. Martin Lepič

Recenzenti: PaedDr. Tomáš Bouda
Ing. Michal Lapáček

©Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
ISBN 978-80-7290-371-9

Shrnutí

Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze řešilo v letech 2007-2008 projekt „Kvalita II“ v rámci Operačního programu „Rozvoj lidských zdrojů“, který byl financován z prostředků Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR. Výstupy projektu mají různou formu a podobu. Jednou z nich je řada pěti publikací vydávaných Pedagogickou fakultou UK v Praze v druhé polovině roku 2008. Jedná se o tituly, které v širokém autorském týmu vznikaly především v posledním roce řešení projektu, tedy od podzimu roku 2007 do podzimu roku 2008.

- Kvalita škol a hodnocení výsledků vzdělávání
- Účast na vzdělávání, financování škol a uplatnění absolventů
- Evaluace, učitelé a vývoj středního školství
- Kvalifikační požadavky na vzdělání v krajích ČR
- Přechod absolventů škol ze vzdělávání na pracovní trh

Čtvrtá publikace v této řadě obsahuje téma uvedené v jejím názvu: **Kvalifikační požadavky na vzdělání v krajích České republiky**. Navazuje na předchozí rozsáhlejší práci autorů analyzující Českou republiku a země EU a na základě její metodiky promítá analýzy vývoje v letech 1995-2007 a desetileté projekce do jednotlivých krajů. Obsahuje úvodní část, profily všech čtrnácti krajů, metodologickou část a nezbytné přílohy.

Strukturální změny, které proběhly v české ekonomice v posledních dvou dekadách, s sebou samozřejmě přinášejí i změny ve struktuře osob na trhu práce a to jak na celorepublikové, tak i na krajské úrovni. Vzhledem ke stále probíhající modernizaci a deindustrializaci české ekonomiky, dochází ke snižování počtu zaměstnaných osob v primárním a sekundárním sektoru a naopak jejich počet se zvyšuje v terciárním a kvartárním sektoru. Změny odvětvových struktur s sebou přinášejí rovněž změny v profesních strukturách. Společně s nimi dochází rovněž ke změnám v kvalifikační náročnosti práce a ve vzdělanostní struktuře pracovní síly. Je tomu tak nejen proto, že se mění struktura, ale i proto, že modernizace výroby a technologie i organizace práce kladou jiné (většinou vyšší) požadavky na vzdělání pracovníků. Kvalifikační náročnost pracovních míst a z ní vyplývající požadavky pracovního trhu se neustále mění a pracovní síla i vzdělávací soustava jsou nuceny na tyto změny reagovat.

Problematicke změn kvalifikačních struktur na trhu práce věnují značnou a systematickou pozornost nejen jednotlivé země EU, ale i Evropská komise. Dlouhodobě se jimi zabývají rovněž v USA. Zaměřují se nejen na zjištění dnešního stavu, ale i na projekci vývoje těchto změn v následujících deseti letech. Porovnáním projekcí a současného stavu lze identifikovat nejnaléhavější problémy, které mohou v příštích letech nastat. Ty jsou způsobeny rozdílnou nabídkou a poptávkou na trhu práce. Včasné informace mohou vzdělávacím institucím pomoci přizpůsobit své vzdělávací programy budoucím požadavkům trhu práce.

Cílem předkládané publikace je zmapovat vývoj struktur trhu práce ve všech čtrnácti krajích České republiky a nastínit pro každý kraj předpokládaný směr dalšího vývoje. Každý kraj je v publikaci popsán v samostatné kapitole, které mají obdobnou strukturu. Nejprve se zaměřují na vymezení geografické polohy kraje a na hlavní makroekonomické ukazatele, jako je hrubý domácí produkt, produktivita práce či disponibilní důchod. Další odstavce jsou věnovány analýze věkové struktury obyvatel každého kraje a struktury zaměstnaných osob a to z pohledu odvětví, profesí i vzdělání. Následující rozbor pracovních míst je zaměřen především na jejich kvalifikační náročnost. Ve všech částech textu je rozebírán nejen vývoj v kraji od poloviny 90. let do současnosti, ale je v nich zahrnuta i projekce předpokládaného desetiletého vývoje do roku 2017. V poslední části je analyzován vliv vzdělání v jednotlivých krajích na míru nezaměstnanosti, na výši průměrné mzdy i na kvalifikační náročnost pracovních míst.

Pro pochopení popisu situace a vývoje v každém kraji je zapotřebí se seznámit s metodikou zpracování, s významem různých pojmů a s použitými klasifikacemi. Proto kromě společného úvodu

obsahuje publikace také vysvětlující metodickou část a přílohy, v nichž jsou podrobně popsány použité metodické přístupy, terminologie a klasifikace.

Analýzy uvedené v této publikaci vycházejí převážně z dat, které pravidelně shromažďuje ČSÚ, avšak pro některé dílčí analýzy byla použita rovněž data z krajských ročenek či školských statistik. Pro metodické postupy byly inspirací jednak přístupy používané americkým BLS a také metody použité v rámci projektu CEDEFOP „Medium-term forecast of skills needs in Europe“.

Summary

The Education Policy Centre, Faculty of Education, Charles University in Prague, has implemented in 2007-2008 the project entitled “**Quality II**” under the Operational Programme “Human Resources Development”. It was funded from the European Social Fund and the CR’s national budget. The project outcomes take various forms. One of them is a series of five titles published by the Faculty of Education, Charles University in Prague, in the second half of 2008. The publications have been prepared by a wide team of authors largely during the final year, i.e. from autumn 2007 to autumn 2008.

- Quality of Schools and Evaluation of Educational Outcomes
- Participation in Education, Funding of Schools and the Employment of Graduates
- Evaluation of Schools, Teachers and the Development of Upper Secondary Schools
- Qualification Requirements for Education in Regions of the Czech Republic
- Graduate Transition from School to Work

The fourth publication in this series concerns the topic stated in its title: **Qualification Requirements for Education in Regions of the Czech Republic**. It follows upon an extensive piece of research already conducted and, using its methodology, places the analyses of developments in the 1995-2007 period and ten-year forecasts within the context of individual regions. The publication contains an introduction, profiles of all fourteen regions, a methodological section and annexes.

Structural changes that took place in the Czech economy over the last two decades have, of course, brought about changes in the structure of the workforce both at national and regional levels. As a result of the on-going modernisation and deindustrialisation of the Czech economy employment in the primary and secondary sector is decreasing. Conversely, employment rates in the tertiary and quaternary sectors are increasing. Changes in the industry structure go hand in hand with changes in the occupational structure. These are accompanied by changes in the skills intensity of jobs and the education structure of the workforce. This is not only the result of structural changes, but also the consequence of modernisation of production, technologies and work organisation that places different (usually higher) demands on the workers’ qualifications. The skills intensity of jobs and the resulting labour market requirements are constantly changing and the workforce and the education system are forced to respond to these changes.

The issues related to changes in the qualification structure in the labour market receive considerable and systematic attention not only from EU member countries, but also from the European Commission. The USA is also dealing with this topic on a long-term basis. Focus is on identifying the current state of affairs and on forecasting the development in the following ten years. By comparing the existing situation with the forecasts it is possible to identify the most pressing problems that may occur in the upcoming years. These problems are caused by a mismatch between demand and supply in the labour market. Timely information may help educational institutions to adjust their provision to satisfy future labour market needs.

The objective of this publication is to map the development of labour market structures in all fourteen regions of the Czech Republic and to outline a direction where each region is expected to be heading. Each region is described in a separate chapter. These chapters have a similar structure. At first they identify the region’s geographic position and the main macroeconomic indicators such as the gross domestic product, labour productivity and the available income. Then there are paragraphs concerning an analysis of the age structure of the region’s population both in terms of industry, occupation and education. The following analysis of jobs is focused primarily on their skills intensity. All parts of the text analyse the developments in the region from the mid-1990s until the present, and also include projections of the expected development until 2017. The final part analyses ways in which education in individual regions affects the rate of unemployment, the average wage levels and the skills intensity of jobs.

In order to understand the description of the situation and development in each region it is necessary to become familiar with the methodology used, the meaning of various concepts and the classifications presented.

The analyses presented in this publication draw primarily on the data that are regularly collected by the Czech Statistical Office. Data from regional yearbooks and school statistics were also utilised for some partial analyses. In terms of methodology, the authors were inspired by the approaches adopted by the American BLS and methods used as part of a CEDEFOP project „Medium-term forecast of skills needs in Europe“.

OBSAH

ÚVOD	8
HLAVNÍ MĚSTO PRAHA	10
STŘEDOČESKÝ KRAJ	18
JIHOČESKÝ KRAJ	26
PLZEŇSKÝ KRAJ	34
KARLOVARSKÝ KRAJ	42
ÚSTECKÝ KRAJ	50
LIBERECKÝ KRAJ	58
KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ	66
PARDUBICKÝ KRAJ	74
KRAJ VYSOČINA	82
JIHOMORAVSKÝ KRAJ	90
OLOMOUCKÝ KRAJ	98
ZLÍNSKÝ KRAJ	106
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ	114
PŘÍLOHY	122
Popis VŠPS	122
Použité klasifikace	122
Klasifikace odvětví	123
Klasifikace profesí	124
Klasifikace stupňů (úrovní) vzdělání	127
Klasifikace oborů vzdělání	128
Klasifikace ekonomické aktivity obyvatelstva	130
Vysvětlení použitých pojmů	132
Odvětví, pododvětví, skupina odvětví	132
Profesní skupiny	132
Koncentrace kraje (odvětvová, profesní)	132
Exkluzivita kraje (odvětvová, profesní)	132
Průměrná délka vzdělávání	133
Podíl profesní skupiny na celku	133
Ukazatel kvalifikační náročnosti pracovního místa	133
Vliv vzdělání na mzdy, nezaměstnanost a kvalifikační náročnost pracovního místa	133
Hrubý domácí produkt (HDP)	134
Disponibilní důchod	134
Míra nezaměstnanosti	134
POUŽITÁ LITERATURA	135

Úvod

Na následujících stránkách jsou představeny profily všech čtrnácti krajů ČR. Profily mají podobnou strukturu. Nejprve je krátké vymezení geografické polohy daného kraje v rámci ČR. Pak následuje analýza věkové struktury obyvatel kraje. Po ní je pozornost upřena na strukturu osob daného kraje podle ekonomické aktivity. Ve čtvrtém odstavci je provedena analýza kraje na tvorbě hlavního makroekonomického ukazatele ČR – hrubého domácího produktu a jsou zmíněny i některé další hlavní ukazatele.

Další odstavce se již věnují pouze analýze zaměstnaných osob. Jejich struktura je nejprve analyzována z pohledu odvětvové a následně i profesní skladby. V analýzách je popsán jak vývoj v letech 1995 – 2007, tak i provedena projekce budoucího vývoje v kraji do roku 2017. Další část je věnována školství a vzdělání. V této části následuje i analýza zaměstnaných osob podle kvalifikačních profilů – kombinace oboru a stupně vzdělání.

Následující tři odstavce textu opouští pohled na pracovní sílu (zaměstnané osoby) a zaměřují se na pracovní místa. Nejprve je zhodnocen vývoj jejich kvalifikační náročnosti a následně je pak provedeno porovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji.

Poslední dva odstavce každého krajského profilu analyzují vliv vzdělání osob na míru zaměstnatelnosti, výši mezd a kvalifikační náročnost pracovních míst.

Na závěr každého krajského profilu je souhrnná tabulka, v které jsou přehledně uvedeny hlavní charakteristiky kraje jak z oblasti ekonomických ukazatelů, dále ukazatelů výzkumu a vývoje a také ukazatele se vztahem ke struktuře zaměstnaných osob na trhu práce.

V přílohách za profily krajů jsou podrobně popsány použité klasifikace i vysvětleny některé použité pojmy. V přílohách je také uveden podrobný popis hlavního datového zdroje – Výběrového šetření pracovních sil.

Při vytváření krajských profilů jsme vycházeli z vlastních analýz, které jsme vytvořili převážně na datech z Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Pro vytvoření projekcí vývoje počtu zaměstnaných osob jsme však zkombinovali několik dalších datových zdrojů. Jedním z nich je projekce švýcarské firmy Prognos AG¹ publikovaná v „Prognos World Report 2008“. Dalším datovým zdrojem byla projekce, kterou vytvořilo Evropské centrum pro rozvoj odborného vzdělávání (CEDEFOP)² v rámci projektu „Medium-term forecast of skills needs in Europe“. Výsledky projektu byly prezentovány v únoru 2008 a jsou shrnuty v publikaci „Future skill needs in Europe: synthesis report“³. S těmito projekcemi jsme zkonfrontovali i naši vlastní projekci a také vývojové trendy převzaté z vývoje a projekcí USA jak je prezentuje Bureau of Labor Statistics⁴. Na základě kombinace všech těchto projekcí jsme vytvořili závěrečnou projekci vývoje odvětvové a profesní struktury v ČR, kterou jsme následně převedli i na krajskou úroveň.

Indikátor o kvalifikační náročnosti pracovních míst byl sestrojen rovněž kombinací dat z několika zdrojů. Detailní popis metodologie jeho vytvoření zabírá téměř 20 stránek⁵, a proto není v přílohách uveřejněn. Pro zájemce bude v nejbližších dnech či týdnech ke stažení na webových stránkách Střediska vzdělávací politiky PedF UK⁶. Stručně řečeno – úroveň kvalifikačních požadavků pracovních míst byla sestrojena syntézou kombinující 3 hlavní pohledy: analýzu expertních odhadů, dále názory zaměstnaných osob a také požadavky zaměstnavatelů. Nejdůležitější zdroje byly tyto tři

¹ Viz. www.prognos.com

² Viz. www.cedefop.europa.eu

³ Ke stažení (pouze v angličtině) na

http://www.trainingvillage.gr/etv/Upload/Information_resources/Bookshop/485/4078_en.pdf

⁴ Viz. www.bls.gov

⁵ Viz. Koucký J., Lepič M.: Vývoj kvalifikačních požadavků na pracovním trhu v ČR a v zahraničí, Praha 2008; s. 10 - 28

⁶ Viz. www.strediskovzdelavacipolitiky.info

průzkumy: European social survey (ESS), americký program O*NET a český průzkum Klasifikace 2008. Každý z těchto zdrojů dostal v celkovém hodnocení váhu podle jeho významu a souvislosti. Výsledný ukazatel byl pak převeden na osmi stupňovou škálu tak, aby byly výsledky byly převoditelné na klasifikací European Qualification Framework.

Informace o geografické poloze kraje i některé další informace o celkovém postavení krajů jsme převzali z krajských ročenek 2007⁷.

Pokud není v textu výslovně uvedeno jinak, všechny analýzy se týkají osob, které uvádějí v daném kraji své trvalé bydliště bez ohledu na to, zda v daném kraji rovněž i pracují, nebo zda za prací migrují do jiného kraje ČR či do zahraničí. Ve většině krajů pracuje v kraji svého bydliště více než 96 % osob. Kolem 95 % to je v Královéhradeckém a Pardubickém kraji (kde je velká vzájemná migrace mezi těmito kraji) a na Vysočině (migrace do Jihomoravského kraje a Prahy). Výraznou a jedinou výjimkou je Středočeský kraj, ve kterém pracuje pouze 84 % osob, které tam mají trvalé bydliště. Je to způsobeno tím, že téměř 16 % osob bydlících v tomto kraji jezdí pracovat do Prahy.

Protože jsme vycházeli z dat VŠPS což je šetření domácností, nejsou v datech (a tedy ani v analýzách) zahrnuty osoby bydlících na ubytovnách. To může vést k jistému podhodnocení počtu zaměstnaných osob v některých odvětvích, především ve stavebnictví (*F*). Stejně tak díky tomu mohou být mírně podhodnoceny některé údaje týkající se profesní skupiny nekvalifikovaní pracovníci (*ISCO 9*).

Zdrojem pro všechny grafy byly výpočty provedené ve Středisku vzdělávací politiky PedF UK.

⁷ Viz. http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/publikace_regiony

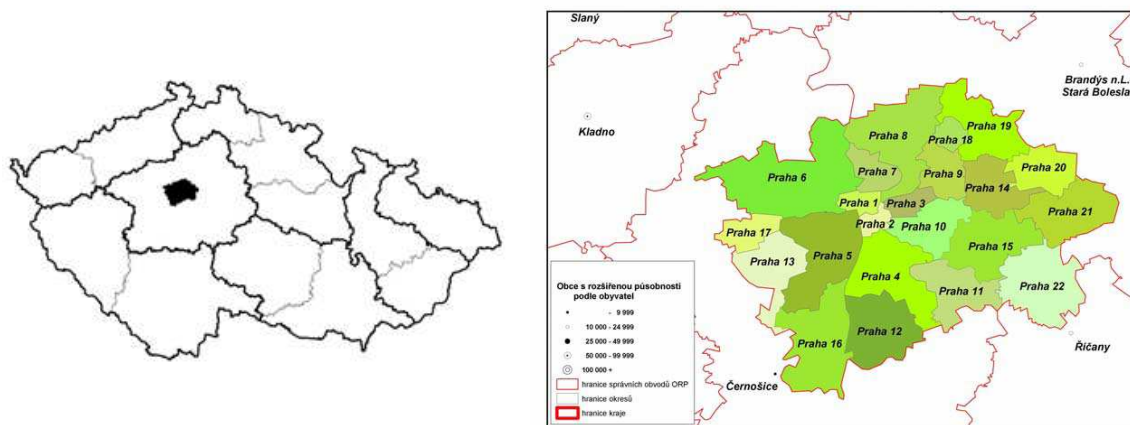
Hlavní město Praha

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

Území Prahy se nachází ve střední části České vysočiny, převážně v oblasti Poberounské soustavy; menší část na severovýchodě je součástí České tabule.

V návaznosti na význam, polohu a postavení Prahy byla historicky vytvořena široká škála dopravních vazeb. Nejbližší jsou oboustranné regionální vazby na Středočeský kraj. Postavení Prahy jako hlavního města ČR podmiňuje také významnou dojízdku i z území celé republiky. Naopak občané Prahy neomezují své vyjíždky za rekreací na blízké okolí, ale rozptylují se po území celého státu. Výrazně středová poloha a atraktivita v rámci ČR i Evropy předurčila Prahu k roli nejen důležitého cíle cest, ale také místa křížení řady významných tranzitních tras. Praha je již tradičně i největším centrem mezinárodní přepravy v ČR, a to ve směru západ-východ a sever-jih. Současně je i největším dopravním uzlem propojujícím jednotlivé kraje republiky.

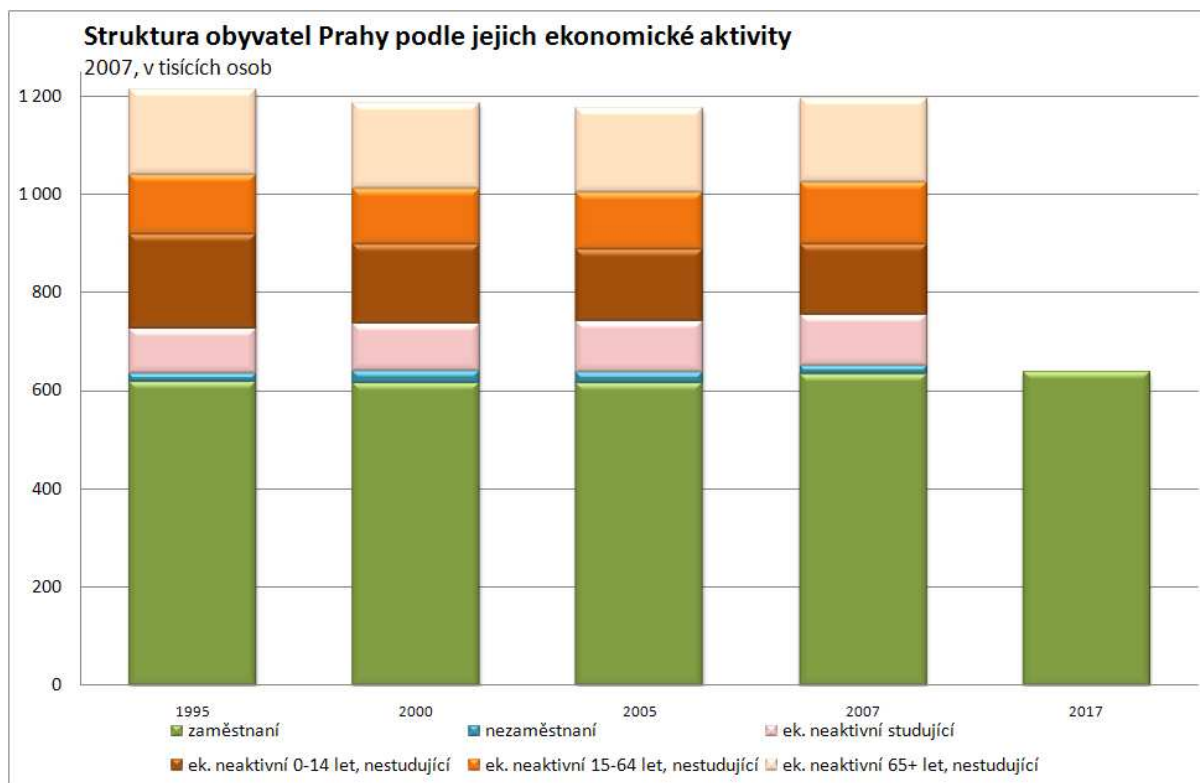
Praha patří z hlediska kvality životního prostředí, i přes výrazné zlepšení v 90. letech, k nejvíce postiženým regionům státu. Kvalita ovzduší v Praze v centru a některých oblastech středního pásu osídlení je stále velmi špatná.

Hl. m. Praha je největším městem České republiky. Plochou sice tvoří jen 0,6 % území republiky, ale počtem obyvatel představuje 11,5 % obyvatel státu. V Praze žije více než trojnásobek počtu obyvatel druhého největšího města – Brna. Podle Výběrového šetření pracovních sil mělo v roce 2007 v Praze bydliště 1,19 mil. osob, což je o 18 tisíc méně než v roce 1995. To řadí tento kraj v počtu obyvatel na 2. místo (za Moravskoslezský kraj). Z nich v témže roce bylo 632 tisíce zaměstnaných (to je 12,9 % všech zaměstnaných v ČR), 16 tisíc nezaměstnaných (5,7 % z ČR) a 546 tisíc ekonomicky neaktivních (10,7 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila pouze 2,4 %. Oproti roku 2000 se snížila o 1,8 procentních bodů a v roce 2007 tak byla téměř o 3 procentních bodů nižší než celková míra nezaměstnanosti v ČR. Předpokládáme, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících v Praze zvýší o 4 tisíce

Průměrný věk obyvatel Prahy v roce 2007 byl 41,9 let, což je o 1,6 roku více než průměr celé ČR. Obyvatelstvo v Praze je nestarší ze všech krajů ČR. Oproti roku 1995 se jejich průměrný věk zvýšil o téměř 2,8 roku (v ČR se však za stejné období zvýšil o 3,7 roku). 15,8 % obyvatel tohoto kraje (nejvíce ze všech krajů v ČR) je starších 65-ti let, naopak pouze 12,1 % (nejméně ze všech krajů ČR) je mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 9,6 % obyvatel kraje, což je o 0,7 procentních bodů více než v celé ČR. V příštích letech v Praze dojde ke snížení průměrného věku obyvatel. To bude způsobeno především přílivem mladých lidí. Mnoho z těch, kteří přicházejí do Prahy studovat na vysoké škole, zde totiž trvale zůstávají i po jejím ukončení. V roce 2017 by tak průměrný věk obyvatel Prahy měl být již pouze 40 let a Praha by tak měla mít druhé nejmladší obyvatelstvo ze všech krajů ČR.

Charakteristickým rysem vývoje pražské ekonomické základny je posílení obslužné sféry a pokles podílu výrobních odvětví. Terciární odvětví představují v současnosti v Praze více než 80 % přidané hodnoty (v roce 2006 to bylo více než 82 %). Také míra zaměstnanosti v této sféře v Praze výrazně překračuje údaje ze všech regionů ČR. V roce 2001 pracovalo ve službách v Praze 72 % všech zaměstnaných a ke konci roku 2006 to bylo již 80 %. Podíl výrobních odvětví na tvorbě přidané hodnoty i zaměstnanosti je v Praze naopak výrazně nižší, než je celorepublikový průměr. Odvětví průmyslu nemá v hl. m. Praze tak významné postavení jako v jiných regionech ČR, ale zejména zpracovatelský průmysl zůstal i zde poměrně ekonomicky silným resortem.

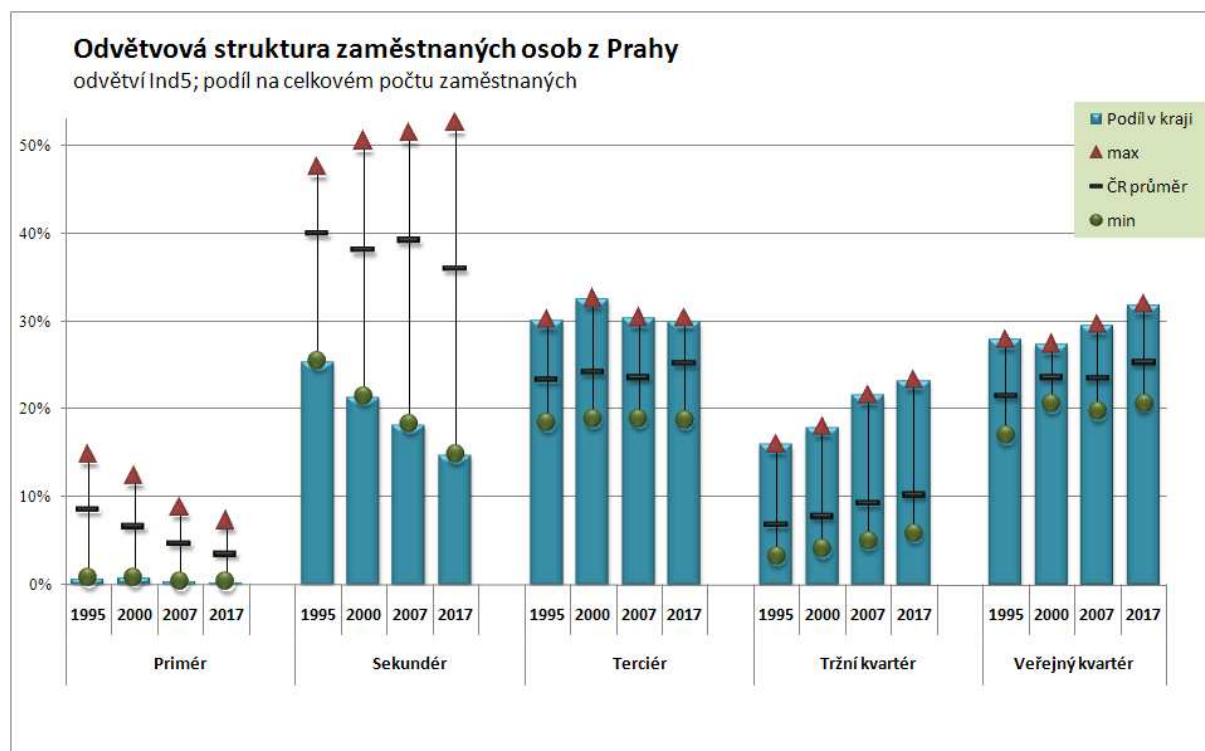
Z hlediska ekonomiky má hl. m. Praha zcela výsadní postavení v rámci ČR. Je hospodářským centrem státu i střediskem pro zprostředkování vlivů nadnárodních hospodářských vztahů na celém území státu. Kromě všech hlavních orgánů státní správy zde sídlí většina finančních institucí a zahraničních firem. To vše má podstatný vliv na ekonomiku Prahy, jejíž ekonomický výkon vytváří stabilně téměř čtvrtinu celostátního hrubého domácího produktu (HDP). Ekonomika regionu vyjádřená v HDP v běžných cenách zaznamenává trvalý nárůst. Ovšem meziroční nárůsty od roku 2001 v Praze poněkud zaostávají za celorepublikovým průměrem, a to i po vstupu ČR do EU v roce 2004, který pozitivně působil na ekonomiku celé země prostřednictvím zlepšení podmínek obchodu se zeměmi EU. I přesto v Praze HDP v přepočtu na 1 obyvatele, tedy míra produktivity práce, trvale vysoko překračuje hodnotu v ČR a současně i průměr za celou EU. V roce 2007 byla na 211 % celorepublikového průměru. Vyšší úroveň tvorby HDP je pro metropole typická. Je to ovlivněno celou řadou faktorů. Vyšší úroveň mezd, lokalizací a registrací sídel ekonomických subjektů ve městě, koncentrací centrálních orgánů veřejného i privátního sektoru. Průměrná mzda byla v Praze více než 33,5 tisíc Kč, což je 137 % celorepublikového průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni 136,2 % České republiky. Nelze ovšem zapomenout i na slabé stránky. Jsou jimi zvýšená kriminalita, v mnoha ohledech nevyhovující životní prostředí, dopravní přetíženost a také zvýšené životní náklady pro obyvatelstvo.

Odvětvová struktura zaměstnanosti

Praha je odvětvovou strukturou zcela specifická. Je jediným krajem, kde má nejvyšší podíl na celkové zaměstnanosti terciární a nikoliv sekundární sektor. Vyšší podíl než on má v Praze rovněž veřejný a v posledních letech již také tržní kvartár. Tyto tři sektory se svým podílem celorepublikový průměr vysoce překračují, naopak podíl primárního a sekundárního sektoru jsou hluboko pod ním. Terciární i

kvartární sektor má v Praze nejvyšší podíl ze všech krajů ČR. Podíl sekundárního sektoru se v Praze snižoval i na začátku tohoto století, což je opačný trend než jaký nastal v ČR jako celku. Praha tak výrazně přispěla ke zvyšujícím se rozdílům v koncentraci sekundárního sektoru v jednotlivých krajích. Naopak tržní kvartár v Praze svůj podíl na zaměstnaných osobách zvyšoval mnohem dynamičtěji, než tomu bylo v průměru celé ČR.

V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde k dalšímu výraznějšímu poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru. Pokračující, ale spíše nevýrazný pokles primárního sektoru stejně jako mírný růst terciárního sektoru nebudou pravděpodobně představovat příliš výrazné strukturální změny, které se mohou spíše projevit v pokračování dynamického růstu kvartárního sektoru.

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících v Praze zaměstnáno v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*). Toto odvětví tvoří 17 % všech zaměstnaných v kraji. Praha je tak jediný kraj, kde není nejpočetnější odvětví velkoobchod, maloobchod a opravy (*G*). Toto odvětví tvoří v Praze něco málo přes 15 % zaměstnaných a je tak tedy až na druhém místě. Podíl 9 % na zaměstnaných mají v Praze doprava a komunikace (*I*) a stavebnictví (*F*). Dále s podílem kolem 8 % následují zaměstnaní ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*) a ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*). Z odvětvového hlediska je tedy Praha nejvíce odvětvově koncentrovaný kraj.

Praha má velice vysokou i odvětvovou exkluzivitu. V Praze má bydliště 30,5 % ze všech zaměstnaných z odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*), 28 % z peněžnictví a pojišťovnictví (*J*), 22,5 % z ostatních služeb (*OP*) a v Praze je i více než pětina zaměstnaných z pohostinství a ubytování (*H*) z celé ČR. Naopak podíl obyvatel Prahy z celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*), v těžebním průmyslu (*C*) nebo v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*)) je dokonce nižší než 2 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří Praze druhé místo.

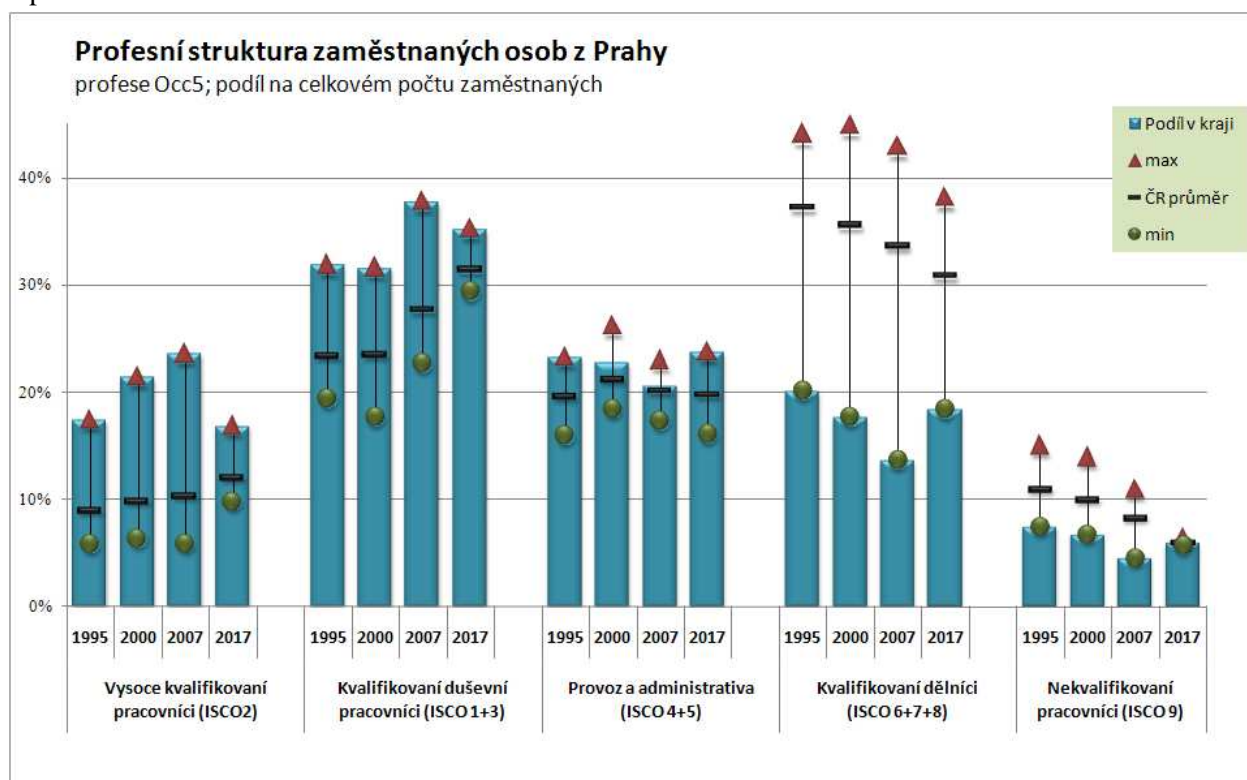
Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (o 31 tisíc) zvýšil počet pracovníků v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*). O 10 tisíc vzrostl počet zaměstnaných v pohostinství a ubytování (*H*), téměř o 7 tisíc v peněžnictví a pojišťovnictví (*J*) a o více než 5 tisíc vzrostl i ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*). Naopak počet zaměstnaných osob ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*) i v potravinářském a tabákovém průmyslu (*D.A*) poklesl o

více než 5 tisíc a ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu a vody (*E*) dokonce o více než 6 tisíc. Nejvíce (o více než 7 tisíc) však poklesl počet zaměstnaných osob ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*). Uvedené procesy posílily spíše tradiční odvětvovou strukturu Prahy, což vedlo k poměrně vysokému zvýšení její odvětvové koncentrace, ale vzhledem k vývoji v ostatní krajích se v Praze poměrně výrazně snížila odvětvová exkluzivita.

Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně bude pokračovat nárůst počtu pracujících v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*). Zvýší se i počet pracovníků ve školství (*M*), veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*) a v ostatních službách (*OP*). Naopak pokles počtu zaměstnaných bude pokračovat ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*) a výrazně se počet zaměstnaných osob sníží i ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*) a v dřevozpracujícím, papírenském a polygrafickém průmyslu (*D.DE*).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí v Praze a zároveň vysoce nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní duševní pracovníci. Jejich podíl se navíc stále zvyšuje. Stejně je tomu i u vysoce kvalifikovaných pracovníků, kteří se již v Praze stali druhou nejpočetnější skupinou profesí. Třetí nevyšší podíl mají osoby z profesní skupiny provoz a administrativa. Jejich podíl se v Praze za poslední roky mírně snížil a v roce 2007 se pohyboval na úrovni celostátního průměru. Naopak dvě nejméně kvalifikované skupiny profesí, tedy kvalifikovaní dělníci a nekvalifikovaní pracovníci se svým podílem v Praze pohybují hluboko pod celostátním průměrem a navíc se jejich podíl v Praze v posledních letech stále snižoval.

V desetiletém výhledu lze předpokládat ustávání poklesu podílu kvalifikovaných dělníků a stabilizaci jejich podílu na současné hodnotě. Mírně a pravděpodobně sníží podíl vysoce kvalifikovaných pracovníků a kvalifikovaní duševní pracovníci na úkor mírného zvýšení podílu osob z profesních skupin v provozu a administrativě.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných osob odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (*3i*). Ti se na celkové zaměstnanosti v Praze podílí 8 %. Dalších více než 6 % zaměstnaných tvoří v Praze vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (*2h*) a zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (*3h*). Žádná

další profesní skupina již nedosahuje podílu 5 %. Z profesního hlediska je tedy Praha průměrně koncentrována; má 6. nejvyšší profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Profesní exkluzivita Prahy je naopak velmi vysoká. Tento kraj je významným zaměstnavatelem pro mnoho profesních skupin. Je v něm zaměstnáno téměř 46 % ze všech osob s profesí umělečtí pracovníci, novináři a redaktoři, archiváři a knihovníci (2j) v celé ČR. Dále více než 41 % ze všech odborných pracovníků v právní oblasti (2i), 40 % z osob s profesí vědci a odborníci v přírodních vědách (2a) a 38 % ze všech VŠ pedagogů a vědeckopedagogických pracovníků (2e). Naopak podíl obyvatel Prahy z celku ČR zaměstnaných v několika dalších profesích (například obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a), montážní dělníci (8b) nebo hrnčíři, skláři a umělečtí řemeslníci (7f)) je dokonce nižší než 1,5 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří Praze první místo. Profesní exkluzivita je v ní nejvyšší ze všech krajů ČR.

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (téměř o 22 tisíce) počet pracovníků s profesí vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h). O 8 tisíc se zvýšil i počet zaměstnaných osob s profesí odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i) a s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h). Naopak o více než 11 tisíc poklesl počet zaměstnaných úředníků zpracovávající číselné údaje (4b) a také osob s profesí pomocníci, uklízeči, vrátní a poslíčci (9b). Nejvíce, dokonce o 14 tisíc, se snížil počet zaměstnaných prodavačů a předváděčů zboží (5f).

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s pokračujícím růstem pracujících s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h) a dále také s profesí řidiči motorových vozidel (8d) a kvalifikovaní dělníci hlavní stavební výroby a horníci (7a). Naopak, nejvíce by se měl snížit počet zaměstnaných osob s profesí vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h), tedy profese, která v minulých letech výrazně rostla. Poklesne pravděpodobně výrazněji i počet zaměstnaných s profesí umělečtí pracovníci, novináři a redaktoři, archiváři a knihovníci (2j).

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Síť předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 321 mateřských škol, 253 základních škol, 50 středních odborných učilišť, 110 středních odborných škol, 67 gymnázií a 38 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 174,5 tisíc žáků, což je 10,6 % všech žáků těchto škol v ČR. Praha je celostátním centrem školství. Již od středního vzdělávacího stupně je zde zvýšená koncentrace škol. V Praze je největší počet gymnázií i středních odborných škol ze všech krajů. Zcela mimořádné je postavení Prahy ve vysokém školství. Na deseti veřejných vysokých školách s 38 fakultami studuje více než 100 tisíce studentů. Nejvíce, přes 40 tisíc, jich studuje na pražských fakultách Univerzity Karlovy. Dalších více než 20 tisíc na Českém vysokém učení technickém a přibližně 16 tisíc na České zemědělské univerzitě a Vysoké škole ekonomické. V Praze je také 23 soukromých vysokých škol, na kterých studuje celkem téměř 28 tisíc studentů. Celkově je tedy na vysokých školách v tomto kraji téměř 130 tisíc studentů, což je 37,0 % z celé ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, výrazně přesahují celostátní úroveň a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 25,16 roku je dokonce o 6,76 roku vyšší než celostátní průměr. Tento kraj se pohybuje s obrovským odstupem na prvním místě mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

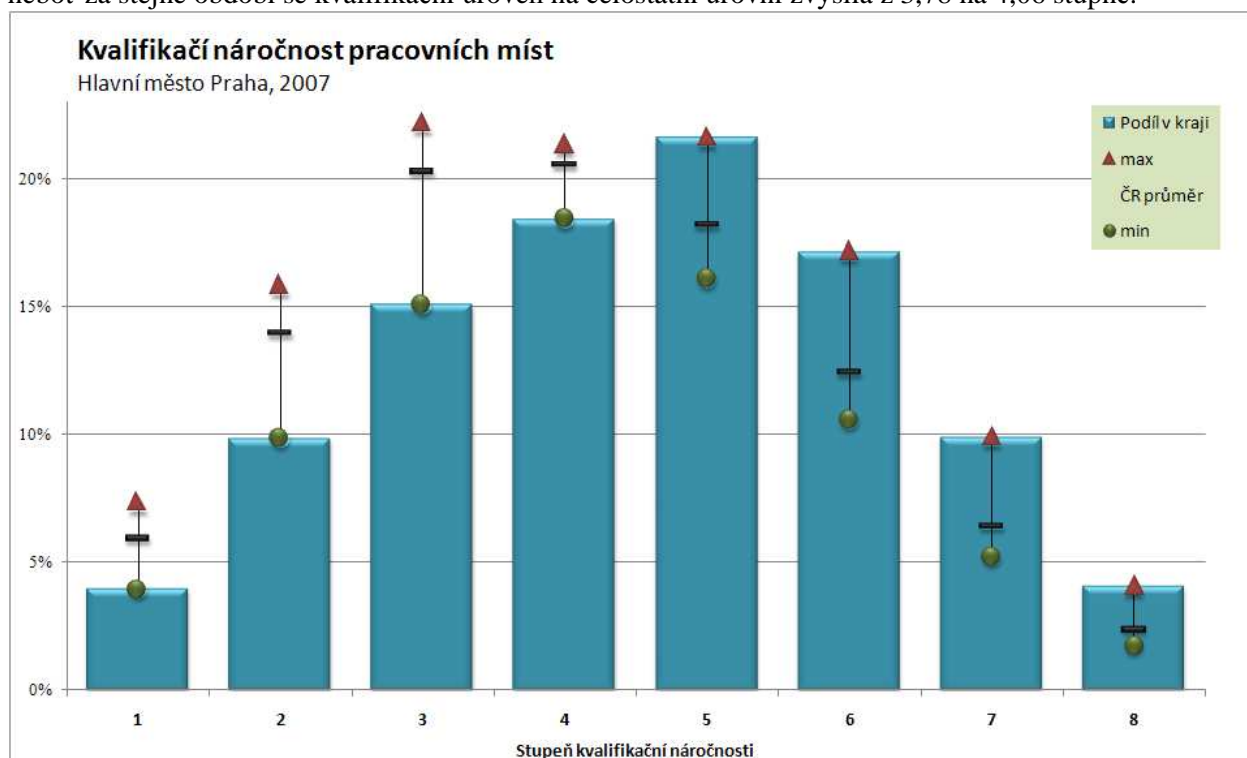
V roce 2007 bylo v Praze mezi zaměstnanými obyvateli 3 % osob se základním vzděláním, 21 % osob se středním vzděláním bez maturity, 47 % se středním vzděláním s maturitou a 29 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (o více než 38 tisíc) a také se středním vzděláním s maturitou (o 56 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o 57 tisíc a se základním vzděláním o 23 tisíce. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,5 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání v Praze 13,05 let, což je o 0,9 roku více než je průměr celé České republiky. Je to jasně nejvyšší průměrná délka vzdělávání ze všech krajů.

Téměř 14 % všech zaměstnaných osob bydlících v Praze tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním s maturitou. Jde tak o jediný kraj z celé ČR, kde mají tyto osoby větší podíl než zaměstnaní se stejným oborem ale s nematuritním vzděláním. Ty tvoří v Praze jen 12,5 %. Dalších 11 % zaměstnaných v Praze jsou osoby s maturitním ekonomickým vzděláním a necelých 7 % tvoří osoby se všeobecným středoškolským vzděláním s maturitou. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je v Praze nejnižší ze všech krajů.

Naopak je v ní velmi vysoká kvalifikační exkluzivita. V Praze má bydliště téměř 40 % ze všech zaměstnaných osob z celé ČR se všeobecným středoškolským vzděláním s maturitou a dále také s terciárním vzděláním s humanitními sociálními a správními a také právními obory. Podíl osob s terciárním vzděláním s přírodovědnými a s ekonomickými obory na všech zaměstnaných osobách s tímto kvalifikačním profilem v ČR, se pohybuje kolem 33 %. Vzhledem k tomu má Praha nejvyšší kvalifikační exkluzivitu ze všech krajů ČR.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je velmi výrazně nad celostátním průměrem. V Praze je výrazně nejvyšší kvalifikační náročnost pracovních míst ze všech krajů. Vzhledem k celostátnímu průměru je v ní především výrazně vyšší podíl míst v 5. až 8. kvalifikačním stupni. Nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa v 5. kvalifikačním stupni. Jedná se o jediný kraj, kde nemají převahu pracovní místa zařazená do třetího nebo čtvrtého kvalifikačního stupně. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 4,78 (to je o 0,64 stupně více, než je kvalifikační náročnost v Jihomoravském kraji, tedy kraji, který je na druhém místě) a od roku 1995 se zvýšil o 0,74 stupně. Oproti celé České republice to představuje výrazně vyšší dynamiku, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

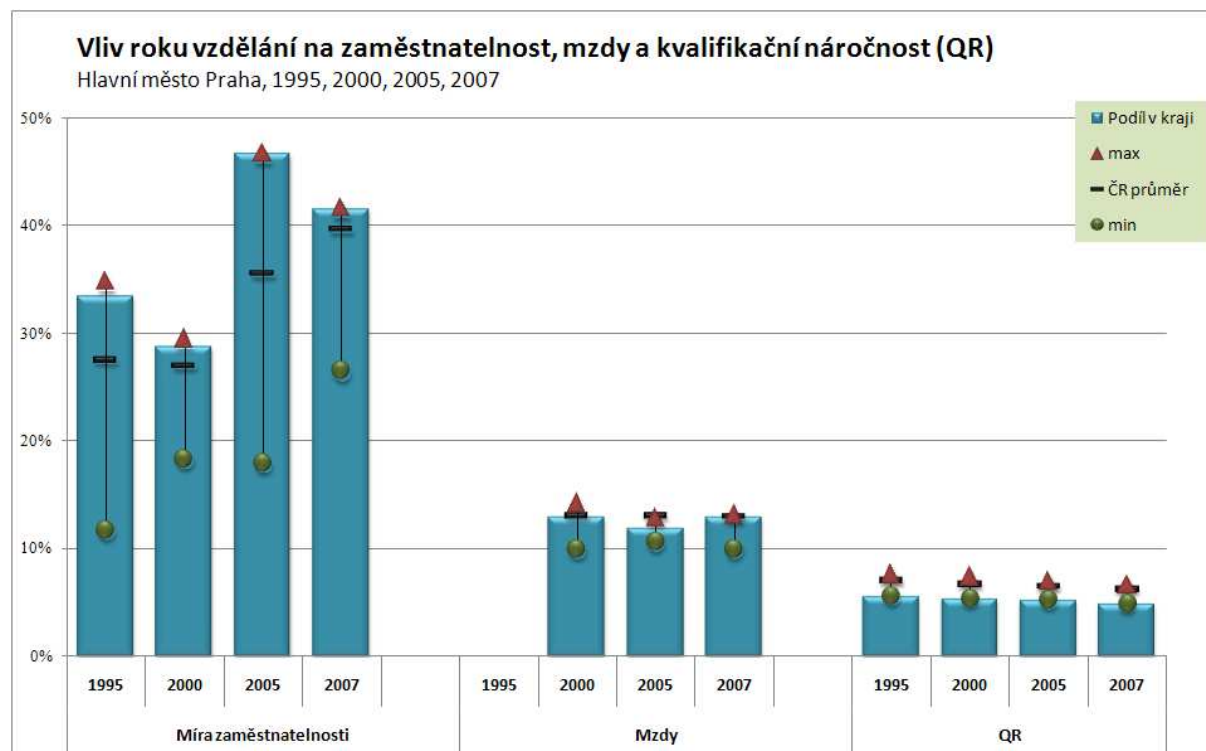
Přesto je však i v Praze viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků v Praze například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 14 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba 21 % všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti více než 27 % pracovních míst, oproti necelým 21 % v roce 1995.

Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst v Praze ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji zcela specifická situace. V Praze je vzhledem ke kvalifikační náročnosti pracovních míst zaměstnáno příliš mnoho osob se středním vzděláním s maturitou a také s terciárním vzděláním. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo více osob se základním vzděláním i se středoškolským vzděláním bez maturity. Disproporce mezi skutečným vzděláním zaměstnaných osob a kvalifikačními požadavky pracovních míst způsobuje, že vzhledem k vysoké vzdělanosti zaměstnaných osob v Praze, jsou osoby s terciárním vzděláním zaměstnány i na místech, na kterých by podle jejich kvalifikačních požadavků stačily osoby se středoškolským vzděláním s maturitou. A protože i těch je v Praze více než by odpovídalo kvalifikační náročnosti pracovních míst, tak tyto osoby pracují i na místech, kde by podle kvalifikační náročnosti mohly pracovat i osoby se středoškolským vzděláním bez maturity či dokonce jen se základním vzděláním.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání v Praze ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které mají výrazně vyšší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních míst, která jsou v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,91 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. V Praze v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 42 % a výši mzdy v průměru o 13 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 10,0 % a jejich průměrná mzda činila pouze 18 536 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 1,3 % a 52 768 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 5 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost i mzdy nejprve zvyšoval, v posledních dvou letech se však snížil. Naopak na kvalifikační náročnost pracovních míst se stále mírně snižuje.

V Praze má vzdělání na výši zaměstnatelnosti výrazně vyšší vliv než je tomu v průměru celé České republiky. Na výši mezd i na kvalifikační náročnost obsazeného pracovního místa má vliv jen podprůměrný a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji v této oblasti tak výraznou roli.

Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce v Praze v roce 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje	1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)	1 212	1 184	1 173	1 194
- podíl k celku ČR (v %)	11,7%	11,5%	11,5%	11,6%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)	293 658	503 532	718 370	784 492
- podíl k celku ČR (v %)	20,0%	23,0%	24,0%	24,3%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)	242 161	425 316	610 799	662 815
- podíl k celku ČR (v %)	170,6%	199,6%	209,2%	210,6%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)	97 184	150 994	189 894	204 845
- podíl k celku ČR (v %)	123,6%	133,2%	134,7%	136,2%
Průměrná mzda (Kč ročně)		20 714	28 260	33 640
- podíl k celku ČR (v %)		131,3%	130,1%	136,6%
Počet zaměstnaných (tisíce)	618	613	615	632
- podíl k celku ČR (v %)	12,4%	13,0%	12,9%	12,8%
Míra nezaměstnanosti (v %)	2,5%	4,2%	3,5%	2,4%
- podíl k celku ČR (v %)	63,0%	48,0%	44,3%	45,9%
Průměrná délka vzdělání (roky)	12,5	12,8	13,0	13,0
- podíl k celku ČR (v %)	107,6%	107,7%	107,5%	107,5%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)	4,2	4,3	4,5	4,6
- podíl k celku ČR (v %)	110,9%	111,1%	111,5%	112,2%

Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)	9,0%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)	2,9%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)	29,7%	16,2%

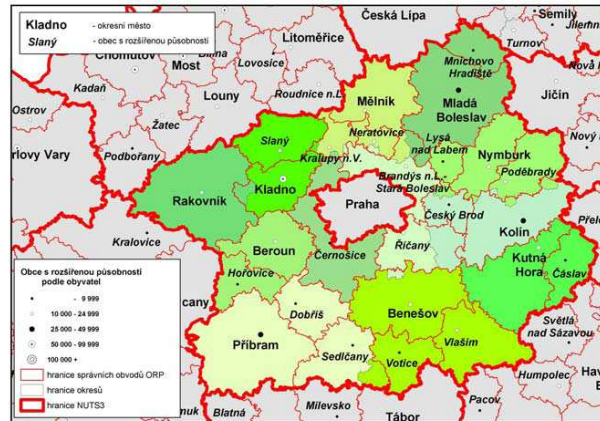
Pracovní trh 2007	Název	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (K)	17,0%	7,2%
	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	15,3%	12,5%
Nejexkluzivnější odvětví	Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (K)	30,5%	5,3%
	Peněžnictví a pojišťovnictví (J)	28,2%	5,5%
Největší profesní skupina	Odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i)	8,1%	5,4%
	Vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h)	6,6%	2,3%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Umělečtí pracovníci, novináři a redaktori, archiváři a knihovníci (2j)	45,8%	4,2%
	Odborní pracovníci v právní oblasti (2i)	41,2%	4,5%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou	13,8%	13,6%
	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity	12,5%	29,5%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Umělecké obory - SŠ vzdělání s maturitou	39,8%	4,6%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	Humanitní obory - terciární vzdělání	38,6%	4,7%
	míru nezaměstnanosti	-41,6%	-39,6%
	výši mzdy	12,5%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa	4,8%	6,2%

Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017			
Odvětví	Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (K)	nejvyšší růst	
	Školství (M)		
	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	největší pokles	
Profese	Dřevozpracující, papírenský a polygrafický prům. (D.DE)		
	Řidiči motorových vozidel (8d)	nejvyšší růst	
	Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h)		
	Umělečtí pracovníci, novináři a redaktori, archiváři a knihovníci (2j)	největší pokles	
	Vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h)		

Středočeský kraj

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

Středočeský kraj leží uprostřed Čech. Velikostí, počtem obcí i obyvatel patří mezi největší kraje České republiky. Jeho rozloha zabírá téměř 14 % území ČR a je přibližně 1,9 krát větší než je průměrná rozloha kraje v České republice. Kraj zcela obklopuje hlavní město Prahu a sousedí téměř se všemi českými kraji kromě Karlovarského a nových „moravských“ krajů. Územně náleží k Českému masivu, který je jednou z nejstarších částí evropské pevniny. Území kraje se dělí na 12 okresů. Rozlohou je největší okres Příbram, nejmenším okresem je pak Praha-východ.

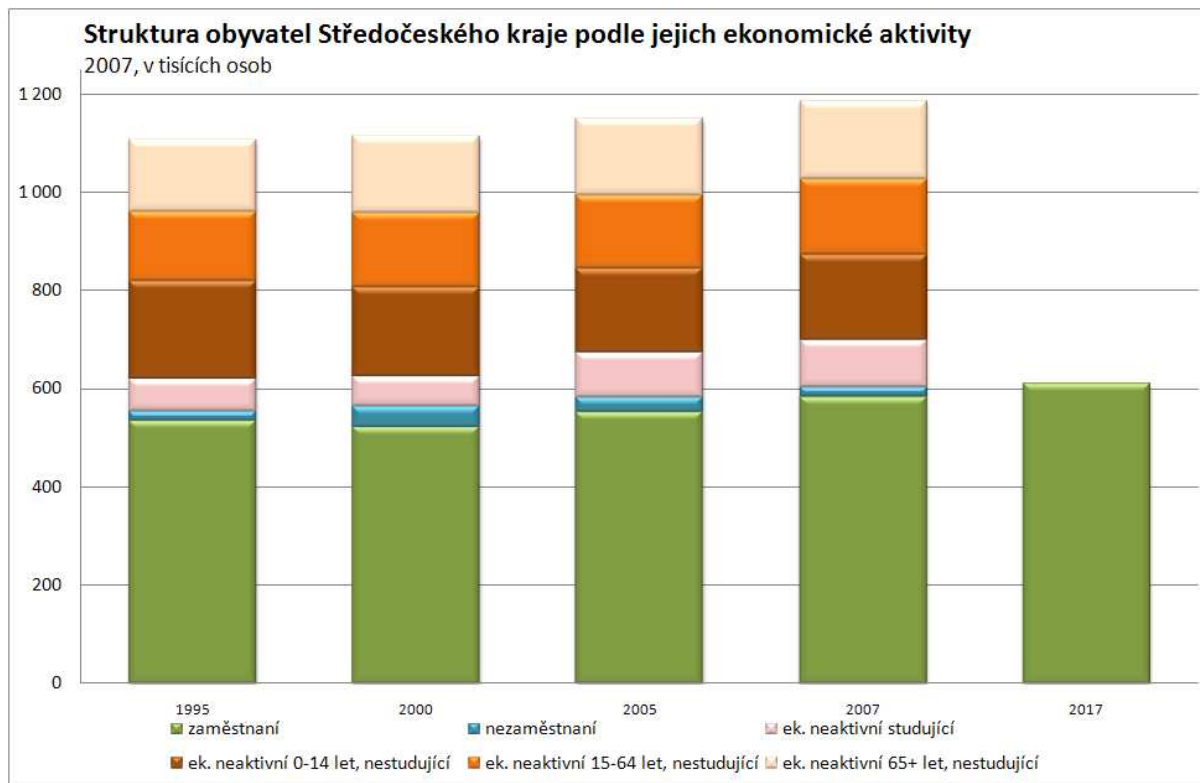

Bydliště ve Středočeském kraji mělo v roce 2007 podle Výběrového šetření pracovních sil 1,185 mil. osob, což je o 78 tisíc více než v roce 1995. Středočeský kraj to v České republice řadí na 3. místo podle počtu obyvatel (tvoří 11,4 % obyvatel ČR). Z nich v témže roce bylo 581 tisíc zaměstnaných (to je 11,8 % všech zaměstnaných v ČR), 20 tisíc nezaměstnaných (7,4 % z ČR) a 583 tisíce ekonomicky neaktivních (11,4 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila 3,4 %. Oproti roku 2000 se snížila o 4,1 procentního bodu a v roce 2007 tak byla o 1,9 procentních bodů nižší než v ČR. A protože v roce 2000 byla nižší než celostátní míra nezaměstnanosti jen o 1,3 procentních bodů, došlo k relativnímu zlepšení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících ve Středočeském kraji zvýší zhruba o 23 tisíce, tedy o více než 4 %.

Průměrný věk obyvatel Středočeského kraje v roce 2007 byl 40,0 roku, což je o 0,3 roku méně, než je průměr celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil o více než 2,7 roku (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). 14,2 % obyvatel tohoto kraje je starších 65-ti let, naopak 14,8 % je mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 9,2 % obyvatel kraje. To je o 0,3 procentního bodu více, než je celorepublikový průměr a je to druhý nejvyšší podíl ze všech krajů. V příštích letech lze v tomto kraji předpokládat poměrně výrazné snížení průměrného věku. V roce 2017 by průměrný věk obyvatel tohoto kraje mohl klesnout pod 40 let a obyvatelé tohoto kraje by tak měli být nejmladší ze všech krajů v ČR. Důvodem je to, že mnoho mladých osob přichází na studium do Prahy a po skončení studia se chtějí v Praze usadit. Avšak především vzhledem k ceně ubytování je pro mnoho z nich ekonomicky přijatelnější bydlet ve Středočeském kraji a do Prahy dojíždět do zaměstnání. Středočeský kraj tak v tomto případě využívá toho, že Praha „nasává“ mladé osoby z celého území ČR a těm pak tedy Středočeský kraj nabízí možnost bydlení.

Poloha Středočeského kraje významně ovlivňuje jeho ekonomickou charakteristiku. Úzká vazba s hlavním městem, hustá dopravní síť, činí polohu kraje mimořádně výhodnou. Naopak zřejmá nevyváženost vztahu Prahy – metropole celorepublikového významu – a středních Čech – periferie Prahy – je pro kraj nevýhodou. Tato skutečnost, stejně jako absence krajského města jako správního centra regionu, do určité míry limituje rozvoj kraje. Kraj je pro Prahu významným zdrojem pracovních sil, doplňuje pražský průmysl, zásobuje Prahu potravinami, poskytuje Praze svůj rekreační potenciál. Pro Středočeský kraj je charakteristická rozvinutá zemědělská i průmyslová výroba. Zemědělská

výroba těžší z vynikajících přírodních podmínek v severovýchodní části kraje, kraj vyniká hlavně rostlinnou výrobou, pěstováním pšenice, ječmene, cukrovky, v příměstských částech pěstováním ovoce, zeleniny a květin. Stěžejními průmyslovými odvětvími jsou strojírenství, chemie a potravinářství. ŠKODA AUTO a.s. Mladá Boleslav je podnikem celostátního významu, úspěšně pokračuje výroba malých aut v TPCA Czech, s.r.o. Kolín. Několika významnějšími podniky je zastoupeno i sklářství, keramika a polygrafie. Ústup zaznamenaly dříve tradiční obory těžba uhlí, ocelářství a kožedělný průmysl.

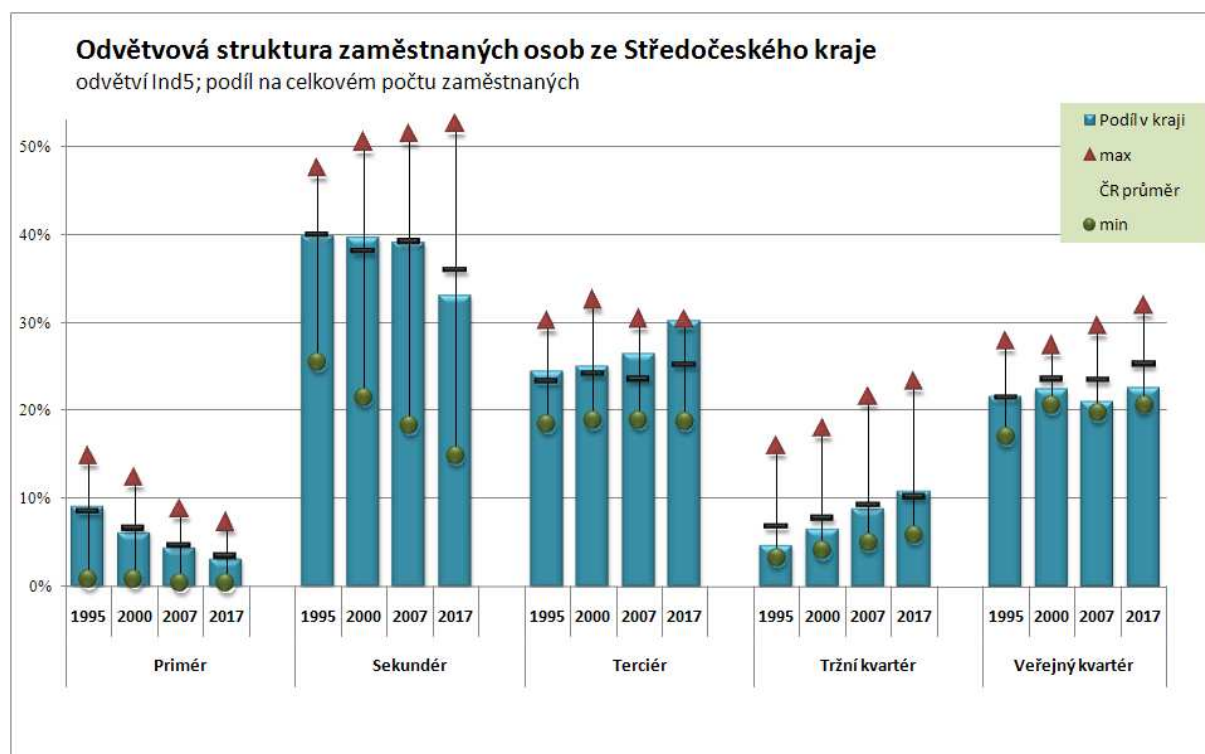

Ačkoliv je ve Středočeském kraji zaměstnáno 10,7 % všech pracujících v ČR, na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 10,3 % a HDP připadající na jednoho obyvatele, tedy produktivita práce, představuje pouze 90,4 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 dosáhla více než 25 tisíc Kč, činí přibližně 102 % celostátního průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je na úrovni 106 % České republiky.

Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými v kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje těsně pod 40 %, což je na úrovni celorepublikového průměru. Jeho podíl se od roku 1995 téměř nezměnil. Podíl zaměstnaných v primárním sektoru a v tržním kvartáru poměrně přesně kopíroval celorepublikový průměr a jeho vývoj. Na konci minulého století to platilo i o terciárním sektoru a veřejném kvartáru. V posledních pěti letech se však ve Středočeském kraji podíl terciárního sektoru zvyšoval rychleji, než byl celorepublikový průměr a naopak podíl veřejného kvartáru za celorepublikovým růstem mírně zaostává.

V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde k výraznějšímu poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru, který však přesto nadále zůstane dominantním poskytovatelem pracovních míst. Pokračující, ale spíše nevýrazný pokles primárního sektoru stejně jako naopak růst kvartárního sektoru nebudou pravděpodobně představovat příliš výrazné strukturální změny, které se mohou spíše projevit v dynamičtějším růstu terciárního sektoru.

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících ve Středočeském kraji zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), což je ovšem obdobné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o vůbec největší odvětví české ekonomiky. Toto odvětví má na celkové zaměstnanosti v kraji podíl téměř 14 %. Dalších téměř 10 % tvoří zaměstnaní lidé ve stavebnictví (*F*) a v dopravě a komunikaci (*I*). Podíl zaměstnaných ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*) je těsně nad 7 % kolem 6,5 % tvoří osoby zaměstnané v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*) a ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*). Z odvětvového hlediska je tedy Středočeský kraj velmi vysoce koncentrován; má 3. nejvyšší odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

Velmi vysoká je i jeho odvětvová exkluzivita. V tomto kraji má bydliště přes 22 % všech zaměstnaných osob z výroby dopravních prostředků (*D.M*) z celé ČR. Je zde i 15 % ze všech zaměstnaných v dopravě a komunikaci (*I*), 14 % z peněžnictví a pojišťovnictví (*J*) a také z výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody (*E*). Více než 13,5 % zaměstnaných z celé ČR v potravinářském a tabákovém průmyslu (*D.A*) má také bydliště v tomto kraji. Naopak podíl obyvatel Středočeského kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například v těžebním průmyslu (*C*) nebo v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*)) je dokonce nižší než 5 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří Středočeskému kraji třetí místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (o 20 tisíc) zvýšil počet pracovníků v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*). Výrazněji (o 14 tisíc) se také zvýšil počet zaměstnaných ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*) a o 11 tisíc ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*) a ve stavebnictví (*F*). Naopak v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*) se jejich počet snížil téměř o 7 tisíc, ve školství (*M*) o více než 9 tis a v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) dokonce téměř o 20 tisíc. Uvedené procesy posílily spíše tradiční odvětvovou strukturu Středočeského kraje, což vedlo k mírnému zvýšení jeho odvětvové koncentrace a k poměrně vysokému zvýšení jeho odvětvové exkluzivity.

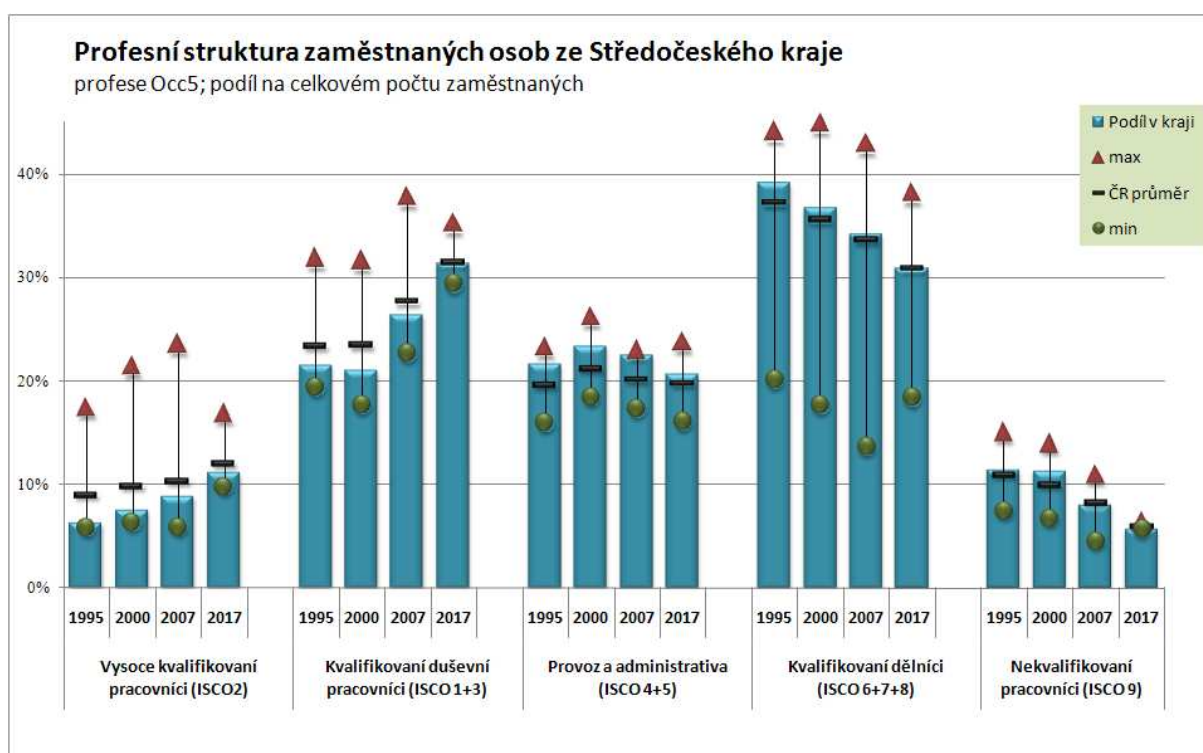
Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně bude pokračovat nárůst počtu pracujících v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*). Výraznější nárůst nastane rovněž ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*) a také ve školství (*M*). Naopak i v příštích letech bude pokračovat snižování počtu pracovníků ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*) a rovněž se výrazněji sníží i počet

zaměstnaných ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (G) a ve dřevozpracujícím, papírenském a polygrafickém průmyslu (D.DE).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí ve Středočeském kraji a zároveň nepatrně nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní dělníci. A to přestože se jejich podíl ze všech pracujících stále snižuje a v současnosti již klesnul na 34 %. Protože se však zároveň snižuje i jejich celkový počet v celé České republice, zůstává jejich podíl v kraji stále těsně nad průměrem celé ČR. Výrazně nadprůměrný podíl, oproti celé ČR, mají v tomto kraji osoby z profesních skupin provoz a administrativa. Podíl nekvalifikovaných pracovníků je na úrovni celorepublikového průměru a podíl obou nejkvalifikovanějších skupin profesí naopak pod průměrem. Jejich podíl se však v posledních letech poměrně výrazně zvyšoval.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s pokračujícím růstem podílu dvou nejkvalifikovanějších skupin profesí, tedy vysoce kvalifikovaných pracovníků a kvalifikovaných duševních pracovníků, ostatní tři skupiny profesí by pravděpodobně měly svůj podíl na celkové zaměstnanosti v tomto kraji snižovat.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i). Ti se na celkové zaměstnanosti osob bydlících ve Středočeském kraji podílí 5,5 %. Přes 5 % zaměstnaných tvoří také prodávači a předváděči zboží (5f). Žádná další profesní skupina již nedosahuje podílu 5 %. Z profesního hlediska je tedy Středočeský kraj velmi nízkce koncentrován; má nejnižší profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Profesní exkluzivita Středočeského kraje je naopak velmi vysoká. Ve Středočeském kraji má bydliště téměř pětina ze všech zaměstnaných osob v ČR s profesí úředníci zpracovávající číselné údaje (4b) a také s profesí pomocní a nekvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybářství (9c). 16 % – 17 % ze všech zaměstnaných v ČR mají také podíl osoby bydlící v tomto kraji s profesí obsluhující pracovníci v dopravě a při cestování (průvodci) (5a), s profesí polygrafové a knihvazači (7g) i s profesí kadeřníci, kosmetici a maséři (5d). Naopak podíl obyvatel Středočeského kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších profesích (například odborní pracovníci v právní oblasti (2i) nebo VŠ pedagogové a vědeckopedagogičtí pracovníci (2e)) je dokonce nižší než 5 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří proto Středočeskému kraji druhé místo (za hlavním městem Prahou).

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (téměř o 15 tisíc) počet pracovníků s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h). O více než 10 tisíc vzrostl počet zaměstnaných s profesí odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i) a o téměř 8 tisíc s profesí technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a). Naopak nejvíce (kolem 6 tisíc) ubylo mezi zaměstnanými osobami kvalifikovaných dělníků v zemědělství a lesnictví (6a), dále osob s profesí pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d) a také výrobců textilií, oděvů a výrobků z kůží, kožešin a zpracovatelů kůží, kožešin a obuvníků (7j).

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s pokračujícím růstem pracujících s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h) a dále také s profesí řidiči motorových vozidel (8d) a vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h). Naopak, nejvíce by se měl snížit počet zaměstnaných osob s profesí kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c), dále také s profesí úředníci zpracovávající číselné údaje (4b) a rovněž bude pokračovat pokles počtu zaměstnaných pomocných a nekvalifikovaných pracovníků v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d).

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Síť předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 629 mateřských škol, 524 základních škol, 59 středních odborných učilišť, 96 středních odborných škol, 34 gymnázií a 18 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 175 tisíc žáků, což je 10,6 % všech žáků těchto škol v ČR. Vysokoškolské vzdělání zajišťují ve Středočeském kraji 3 soukromé vysoké školy. Jde o Středočeský vysokoškolský institut na Kladně, dále o Academia Rerum Civilium - Vysokou školu politických a společenských věd v Kolíně a o Škoda Auto Vysokou školu v Mladé Boleslavi. Celkově je na těchto vysokých školách 1,5 tisíc studentů, což je pouze 0,5 % z celé ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, zdaleka nedosahují celostátní úrovně a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 15,11 roku je o téměř 3,3 roky nižší než celostátní průměr. Tento kraj se pohybuje až na posledním místě mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

V roce 2007 bylo ve Středočeském kraji mezi zaměstnanými obyvateli 7 % osob se základním vzděláním, 42 % osob se středním vzděláním bez maturity, 39 % se středním vzděláním s maturitou a 12 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (o 28 tisíc) a také se středním vzděláním s maturitou (o 60 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o 13 tisíc a se základním vzděláním dokonce o více než 26 tisíc. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,5 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání ve Středočeském kraji 11,98 let, což je o 0,2 roku méně než je průměr celé České republiky. Středočeský kraj je proto v pořadí desátý kraj s nejvyšší průměrnou vzdělaností.

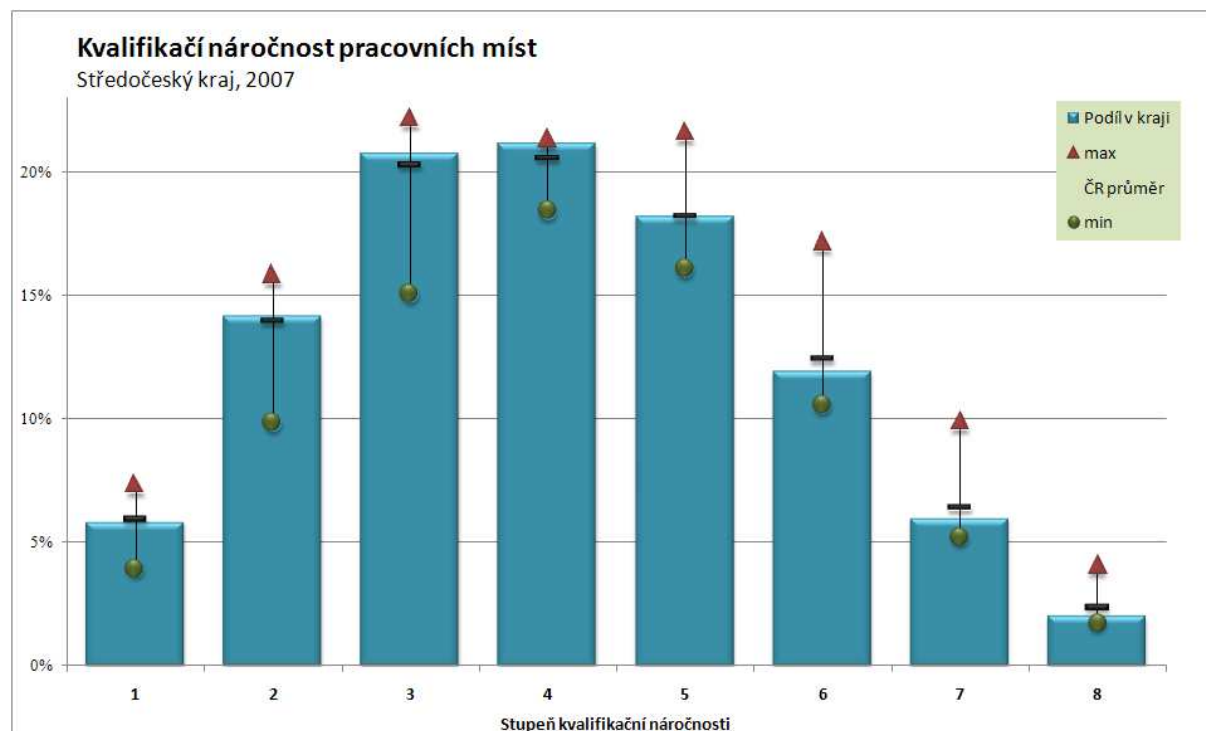
Téměř 30 % všech zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších téměř 14 % s maturitním technickým vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním. Osoby s tímto vzděláním tvoří 9 % ze všech pracovníků. Dalších téměř 7 % tvoří zaměstnaní se všeobecným základním vzděláním. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je ve Středočeském kraji až jedenáctá nejvyšší.

Ve Středočeském kraji má vzhledem k celé republice bydliště téměř polovina ze všech zaměstnaných osob se všeobecným středoškolským vzděláním bez maturity. Dále v něm má bydliště téměř 21 % všech zaměstnaných se středoškolským vzděláním s maturitou s přírodovědnými obory a téměř 18 % ze všech zaměstnaných se středoškolským vzděláním bez maturity se sociálními a správními obory. Vzhledem k tomu zaujímá Středočeský kraj v exkluzivně kvalifikační struktury 2. místo (za Prahou).

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je těsně pod celostátním průměrem. Přesto se Středočeský kraj pohybuje na 3. místě. Vzhledem k celostátnímu průměru je v něm především vyšší podíl míst v 6., v 7. a také v 8. kvalifikačním stupni. Nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 4. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 3. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 4,01 a od roku 1995 se zvýšil o 0,24 stupně. Je to tak společně s Jihomoravským krajem a Hlavním městem Prahou jeden ze tří krajů, kde průměrná kvalifikační náročnost pracovních míst přesahuje 4,00 stupně. Oproti celé České republice byla v tomto kraji o málo nižší dynamika růstu průměrného kvalifikačního stupně pracovních míst, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i v Středočeském kraji viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků v Středočeském kraji například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 18 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba 26 % všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti 22 % pracovních míst, oproti 16 % v roce 1995.

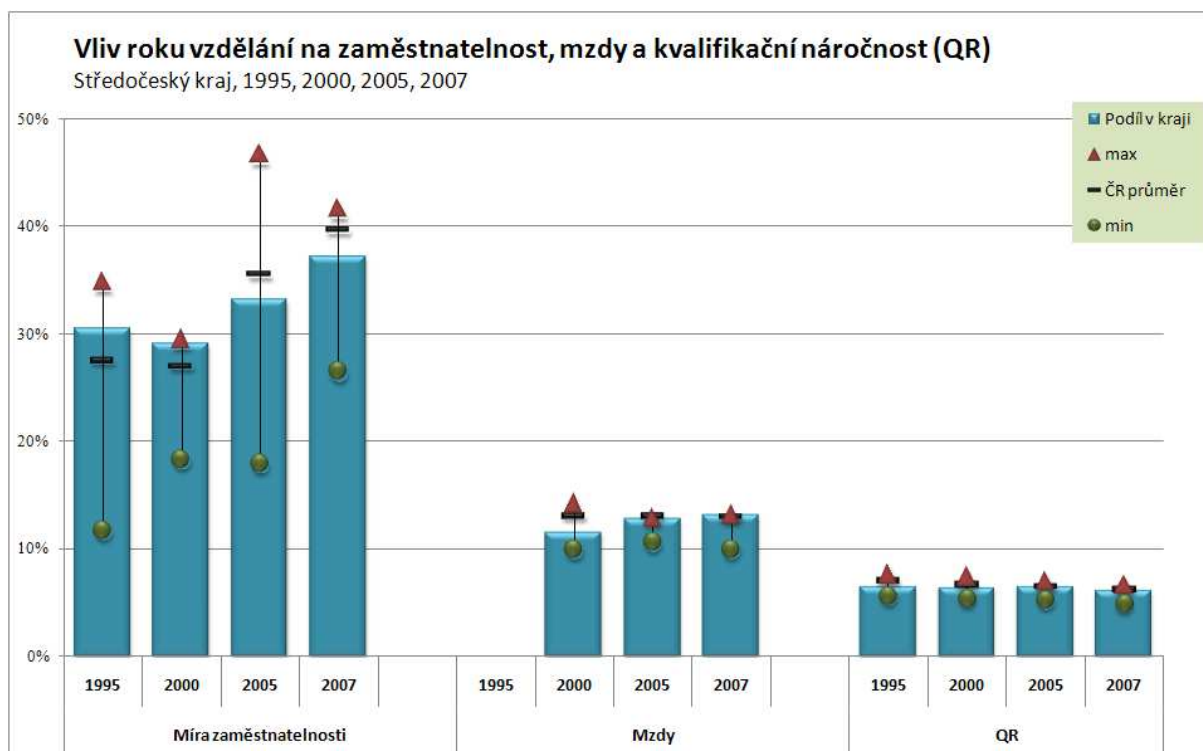
Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst ve Středočeském kraji ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se základním vzděláním, se středním vzděláním bez maturity a také se středním vzděláním s maturitou. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo více osob s terciárním vzděláním. Disproporce mezi skutečným vzděláním zaměstnaných osob a kvalifikačními požadavky pracovních míst způsobuje, že vzhledem k nedostatku terciárně vzdělaných v kraji, pracují na místech vyžadujících terciární kvalifikaci mnohdy osoby se středním vzděláním s maturitou. Pracovní místa s jejich kvalifikační náročností pak ovšem obsazují pracovníci se středním vzděláním bez maturity a následně jejich osoby se základním vzděláním.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání ve Středočeském kraji ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které

mají spíše o něco nižší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních míst, která jsou v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,16 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. Ve Středočeském kraji v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 37 % a výši mzdy v průměru o 13 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 11,8 % a jejich průměrná mzda činila pouze 17 014 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 0,8 % a 42 958 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 6 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost a výši mzdy stále zvyšuje a naopak na kvalifikační náročnost pracovních míst mírně snižuje.

Ve Středočeském kraji má vzdělání oproti celorepublikovému průměru nadprůměrný vliv na výši mzdy, na ostatní dva uvedené ukazatele má o něco menší vliv než je tomu v průměru celé České republiky a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji pro vývoj těchto dvou ukazatelů tak výraznou roli.

Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce ve Středočeském kraji 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje	1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)	1 107	1 113	1 149	1 185
- podíl k celku ČR (v %)	10,7%	10,8%	11,2%	11,5%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)	135 722	223 229	309 287	331 990
- podíl k celku ČR (v %)	9,3%	10,2%	10,4%	10,3%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)	122 544	200 538	268 915	284 594
- podíl k celku ČR (v %)	86,3%	94,1%	92,1%	90,4%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)	80 744	118 665	149 611	159 516
- podíl k celku ČR (v %)	102,7%	104,6%	106,1%	106,0%
Průměrná mzda (Kč ročně)		16 331	21 579	25 023
- podíl k celku ČR (v %)		103,5%	99,3%	101,6%
Počet zaměstnaných (tisíce)	532	521	551	581
- podíl k celku ČR (v %)	10,7%	11,0%	11,6%	11,8%
Míra nezaměstnanosti (v %)	3,8%	7,5%	5,2%	3,4%
- podíl k celku ČR (v %)	96,0%	85,7%	65,9%	63,7%
Průměrná délka vzdělání (roky)	11,5	11,6	12,0	12,0
- podíl k celku ČR (v %)	98,5%	97,7%	98,7%	98,7%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)	3,7	3,8	4,0	4,0
- podíl k celku ČR (v %)	98,1%	98,0%	98,8%	98,9%

Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)	2,4%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)	3,2%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)	6,9%	16,2%

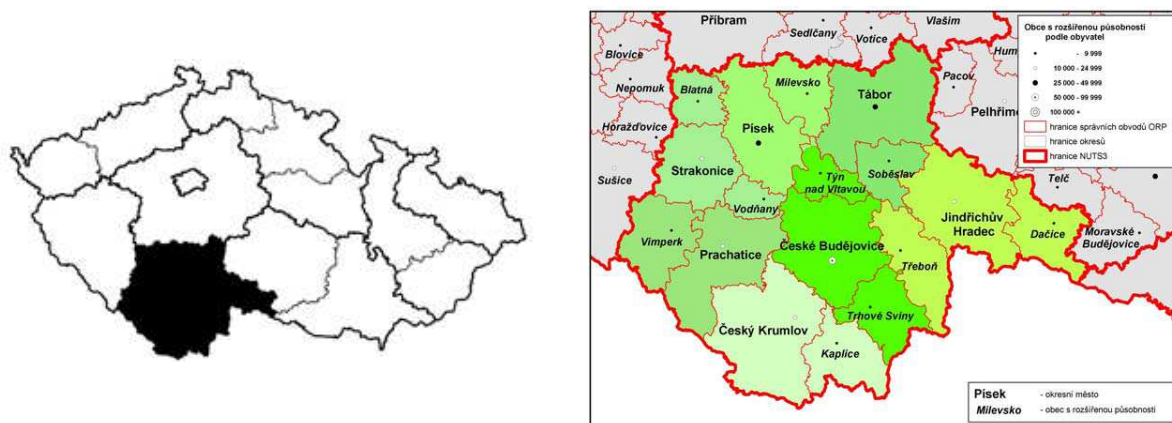
Pracovní trh 2007	Název	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	13,8%	12,5%
	Stavebnictví (F)	9,6%	9,1%
Nejexkluzivnější odvětví	Výroba dopravních prostředků (D.M)	22,1%	6,0%
	Doprava a komunikace (I)	15,2%	6,5%
Největší profesní skupina	Odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i)	5,5%	5,4%
	Prodávači a předváděči zboží (5f)	5,0%	4,7%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Úředníci zpracovávající číselné údaje (4b)	19,2%	6,2%
	Pomocní a nekvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybářství (9c)	18,5%	6,3%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity	29,6%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou	13,7%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Všeobecné vzdělání - SŠ vzdělání bez maturity	48,6%	4,0%
	Přírodovědné obory - SŠ vzdělání s maturitou	20,7%	6,1%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti	-37,3%	-39,6%
	výši mzdy	14,2%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa	6,1%	6,2%

Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017			
Odvětví	Doprava a komunikace (I)		nejvyšší růst
	Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (K)		nejvyšší růst
	Zemědělství, lesnictví a rybolov (AB)		největší pokles
Profese	Výroba dopravních prostředků (D.M)		největší pokles
	Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h)		nejvyšší růst
	Řidiči motorových vozidel (8d)		nejvyšší růst
	Úředníci zpracovávající číselné údaje (4b)		největší pokles
	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v prům., stavebnictví a dopravě (9d)		největší pokles

Jihočeský kraj

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

Kraj představuje geograficky poměrně uzavřený celek, jehož jádro tvoří jihočeská kotlina. Na jihozápadě je obklopena Šumavou, na severozápadě výběžky Brd, na severu Středočeskou žulovou vrchovinou, na východě Českomoravskou vrchovinou a na jihovýchodě Novohradskými horami. Podstatnou část hranice kraje tvoří státní hranice s Rakouskem a Spolkovou republikou, dále sousedí s kraji Plzeňským, Středočeským, krajem Vysočina a Jihomoravským krajem. Příhraniční charakter kraje poskytuje možnosti efektivní přeshraniční spolupráce ve výrobní oblasti i v oblasti služeb spolu s rozvojem cestovního ruchu, kde je využívána celková atraktivita kraje s méně narušenou přírodou a množstvím kulturních památek. V posledních letech se rozvíjí mnoho forem přeshraniční spolupráce. Jednou z nich je Euroregion Šumava/ Bayerischer Wald/Mühlviertel, který zahrnuje území s 1,3 miliony obyvatel. Sdružuje hornorakouské, bavorské a české obce. Přínosy lze spatřovat ve vytváření a realizaci společných projektů, především v oblasti dopravy, služeb a cestovního ruchu a vzájemné výměně zkušeností. Rozlohou představuje Jihočeský kraj 12,8 % z celé České republiky.

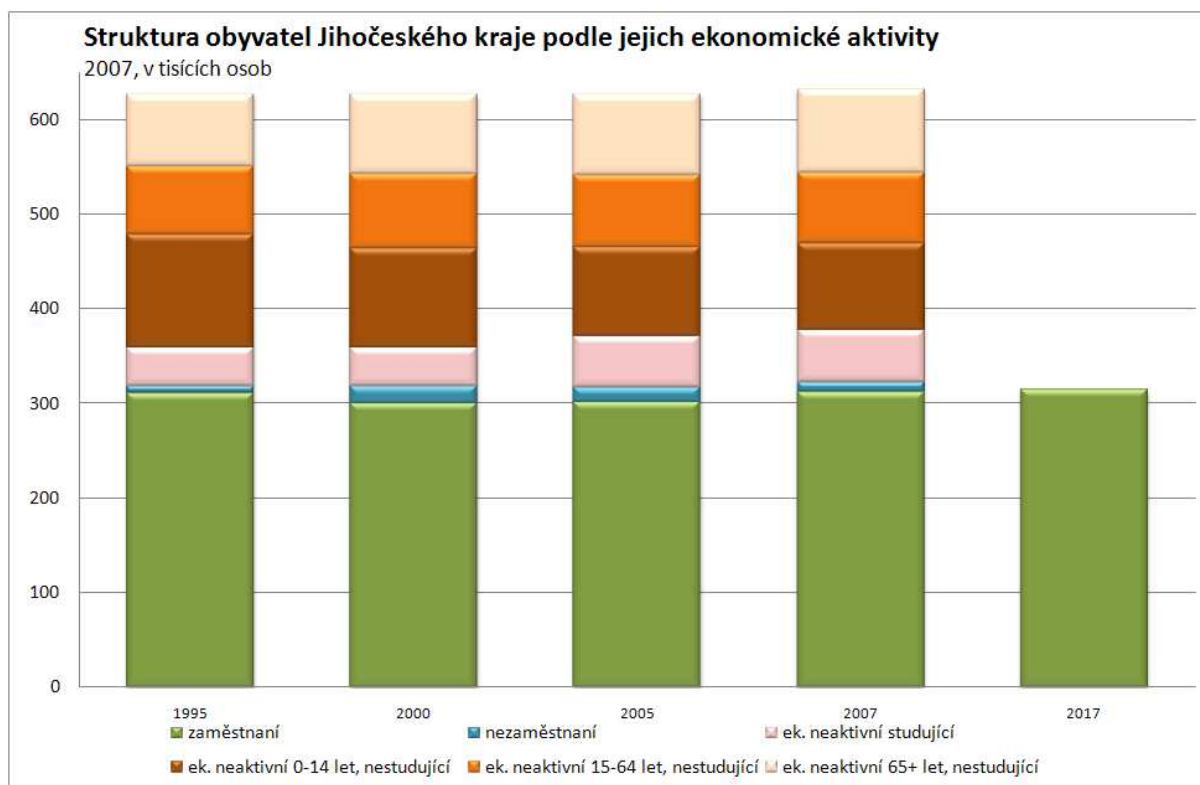

Bydliště v Jihočeském kraji mělo v roce 2007 podle Výběrového šetření pracovních sil 632 tisíce osob, což je o 5 tisíc více než v roce 1995. Jihočeský kraj to v České republice řadí na 7. místo podle počtu obyvatel (tvoří 6,1 % obyvatel ČR). Z nich v témže roce bylo 312 tisíc zaměstnaných (to je 6,3 % všech zaměstnaných v ČR), 11 tisíc nezaměstnaných (3,8 % z ČR) a 310 tisíc ekonomicky neaktivních (6,0 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji je tedy 3,3 %. To je po Praze druhá nejnižší. Oproti roku 2000 se snížila o 2,5 procentního bodu a v roce 2007 byla o 2,0 procentních bodů nižší než v ČR. Ale protože v roce 2000 byla dokonce o 2,9 procentních bodů nižší než celostátní míra nezaměstnanosti, došlo k relativnímu zhoršení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících v Jihočeském kraji zvýší zhruba o 3 tisíce, tedy o 1 %.

Průměrný věk obyvatel Jihočeského kraje v roce 2007 byl 40,1 roku, což je o 0,1 roku méně než průměr celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil téměř o 4 roky (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). 14,4 % obyvatel tohoto kraje je starších 65-ti let, naopak 14,5 % je mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 8,6 % obyvatel kraje. To je o 0,3 procentního bodu méně, než je celorepublikový průměr. V příštích letech dojde v tomto kraji ke zvýšení průměrného věku jeho obyvatel. Ten by v roce 2017 mohl přesáhnout 41 let. Obyvatelé tohoto kraje tedy budou patřit mezi spíše starší v porovnání s obyvateli ostatních krajů.

Jihočeský kraj je dlouhodobě vnímán především jako zemědělská oblast s rozvinutým rybníkářstvím a lesnictvím. Až v průběhu minulého století se zde rozvinul průmysl se zaměřením na zpracovatelské činnosti. Jihočeský kraj není územím bohatým na suroviny, zejména zde nejsou téměř žádné zdroje energetických surovin. Významným přírodním bohatstvím jsou však rozsáhlé lesy, zejména na Šumavě a v Novohradských horách. Dlouholetou tradici má v kraji rybníkářství. Celková plocha rybníků, v nichž se chovají ryby, se pohybuje kolem 25 000 ha. Vytváří se v nich polovina produkce

ryb České republiky, významný je také podíl v chovu vodní drůbeže (kachen a hus). Průmyslová výroba je koncentrována především v českbudějovické aglomeraci, výraznější podíl průmyslu je rovněž v okresech Tábor a Strakonice. V České republice však kraj nepatří mezi rozhodující průmyslové oblasti.

Ačkoliv je v Jihočeském kraji zaměstnáno 6,2 % všech pracujících v ČR, na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 5,5 % a HDP připadající na jednoho obyvatele, tedy produktivita práce, představuje pouze 90,1 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 dosáhla necelých 21,5 tisíc Kč, činí přibližně 87 % celostátního průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni 97 % České republiky.

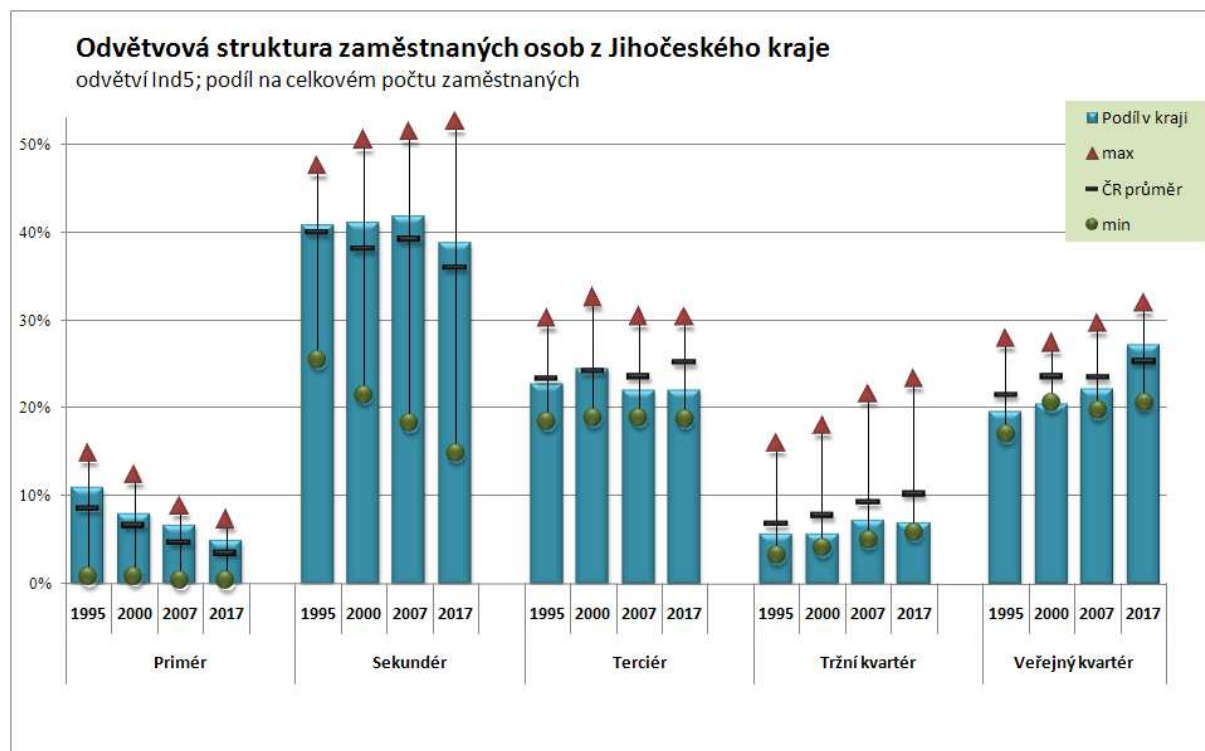
Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými v kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje těsně nad 40 %, což mírně převyšuje celorepublikový průměr. Na této úrovni se podíl sekundárního sektoru v tomto kraji pohybuje již od roku 1995 a to bez výraznějších změn. V tomto kraji je nadprůměrně zastoupen primární sektor. Jeho podíl je třetí nejvyšší ze všech krajů. Je to způsobeno především relativně vysokým podílem rybolovu. Podíl terciárního i kvartárního sektoru je mírně pod celorepublikovým průměrem.

V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde k výraznějšímu poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru, který však přesto nadále zůstane dominantním poskytovatelem pracovních míst. Pokračující, ale spíše nevýrazný pokles primárního sektoru stejně jako naopak mírný růst terciárního sektoru nebudou pravděpodobně představovat příliš výrazné strukturální změny, které se mohou spíše projevit v dynamičtějším růstu veřejného kvartáru.

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících v Jihočeském kraji zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), což je ovšem obdobné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o vůbec největší odvětví české ekonomiky. Toto odvětví má na celkové zaměstnanosti v kraji podíl 11,5 %. Dalšími 11 % zaměstnaných jsou osoby ve stavebnictví (*F*). Kolem 7 % tvoří zaměstnaní ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*) a nad 6 % zaměstnaní v dopravě a komunikaci (*I*) a v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*). Z

odvětvového hlediska je tedy Jihočeský kraj průměrně koncentrován; má 8. nejvyšší odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

Průměrná je i jeho odvětvová exkluzivita. V tomto kraji je zaměstnáno 11 % ze všech zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) z ČR a dále 9 % ze zaměstnaných ve dřevozpracujícím, papírenském a polygrafickém průmyslu (*D.DE*) a v potravinářském a tabákovém průmyslu (*D.A*). Naopak podíl obyvatel Jihočeského kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například v těžebním průmyslu (*C*)) je dokonce nižší než 3 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří proto Jihočeskému kraji šesté místo.

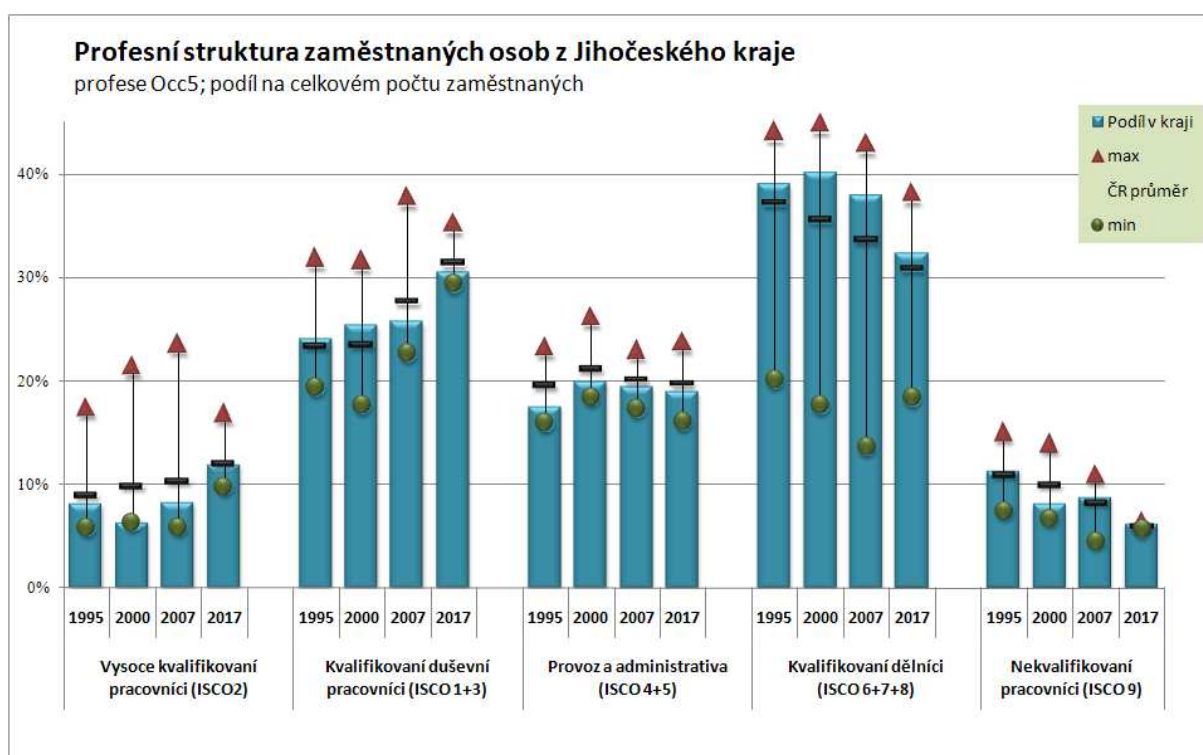
Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (o více než 6 tisíc) zvýšil počet pracovníků ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*). Téměř o 6 tisíc vzrostl počet zaměstnaných v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*) a o necelých 5 tisíc ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*). Naopak v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*) se jejich počet snížil o více než 7 tisíc a v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) dokonce o více než 13 tisíc. Uvedené procesy spíše oslabily tradiční odvětvovou strukturu Jihočeského kraje, což vedlo k mírnému snížení jeho odvětvové koncentrace. Vzhledem k vývoji v ostatních krajích se však odvětvová exkluzivita Jihočeského kraje za posledních 12 let mírně zvýšila.

Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně nejvíce se zvýší počet pracovníků ve školství (*M*), v ostatních službách (*OP*), ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*) a v potravinářském a tabákovém průmyslu (*D.A*). Naopak v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) bude pokračovat snižování počtu pracovníků. To výrazněji nastane také ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*), v dřevozpracujícím, papírenském a polygrafickém průmyslu (*D.DE*) a ve stavebnictví (*F*).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí v Jihočeském kraji a zároveň nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní dělníci, a to i přestože se jejich podíl ze všech pracujících stále snižuje a v současnosti již klesnul pod 40 %. Protože se však zároveň snižuje i jejich celkový počet v celé České republice, zůstává jejich podíl v kraji stále výrazně nad průměrem celé ČR (zhruba o 4,5 procentního bodů). Podíl ostatních hlavních profesních skupin se pohybuje blízko celorepublikového průměru nebo pod ním, což platí především pro obě nejkvalifikovanější skupiny profesí. Rovněž vývoj od poloviny 90. let u všech pěti hlavních skupin profesí do značné míry kopíruje tendence v celé České republice. Jen u nekvalifikovaných pracovníků bylo zvýšení jejich podílu v posledních dvou letech dynamičtější, než byl celorepublikový vývoj.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s dalším poklesem podílu i počtu pracovních míst pro kvalifikované dělníky, která stále ještě tvoří nejpočetnější skupinu profesí. K ní se začne přibližovat především nejrychleji rostoucí skupina kvalifikovaných duševních pracovníků. Pokles s největší pravděpodobností zaznamenají také nekvalifikovaní pracovníci. U pracovníků v provozu a administrativě lze očekávat spíše stagnaci.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a). Osoby s touto profesí tvoří 5,6 % všech zaměstnaných v kraji. Dalších více než 5 % tvoří odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i) a podíl jen těsně pod 5 % mají zaměstnaní s profesí vedoucí a ředitelé malých podniků a organizací (1d). Žádná další profesní skupina nemá podíl na celkové zaměstnanosti alespoň 5 %. Z profesního hlediska je tedy Jihočeský kraj velmi podprůměrně koncentrován; má až 11. nejvyšší profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Profesní exkluzivita Jihočeského kraje je nadprůměrná. Tento kraj je významným zaměstnavatelem pro osoby s profesí kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví (6a). V tomto kraji je zaměstnáno 12,4 % ze všech zaměstnaných s touto profesí v ČR. V Jihočeském kraji je také zaměstnáno 12 % ze všech osob s profesí montážní dělníci (8b) a také s profesí úředníci zpracovávající číselné údaje (4b). Naopak podíl obyvatel Jihočeského kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších profesích (například mechanici a opraváři elektrických strojů a zařízení (7e) nebo vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h)) je dokonce nižší než 4 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří proto Jihočeskému kraji šesté místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (o více než 5 tisíc) počet pracovníků s profesí montážní dělníci (8b). O 5 tisíc se zvýšil i počet zaměstnaných zprostředkovatelů a agentů v obchodě, financích a přepravě (3h). Nárůst přibližně 3 tisíce zaznamenala obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a) a pečovatelé a pomocní ošetřovatelé (5c). Naopak počet zaměstnaných osob s profesí pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d) poklesl téměř o 4 tisíce a počet zaměstnaných výrobců textilií, oděvů a výrobků z kůží, kožešin a zpracovatelů kůží, kožešin a obuvníků (7j) dokonce téměř o 4,5 tisíce.

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s pokračujícím růstem pracujících s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h) a dále také s profesí technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a) a vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h). Naopak nejvíce by se měl snížit počet zaměstnaných osob s profesí úředníci zpracovávající číselné údaje (4b) a s profesí vedoucí a ředitelé malých podniků a organizací (1d). Výrazně poklesne pravděpodobně i počet zaměstnaných s profesí montážní dělníci (8b), tedy osob, kterých naopak v minulých letech mezi zaměstnanými přibývalo.

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Síť předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 294 mateřských škol, 255 základních škol, 37 středních odborných učilišť, 64 středních odborných škol, 27 gymnázií a 17 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 104,9 tisíc žáků, což je 6,4 % všech žáků těchto škol v ČR. Vysokoškolské vzdělání je možno získat jednak na některé ze 7 fakult veřejných vysokých škol. Jihočeská univerzita má 6 fakult, které sídlí v Českých Budějovicích – zemědělskou, pedagogickou, biologickou, zdravotně sociální, teologickou a filozofickou. V Jindřichově Hradci pak sídlí Fakulta managementu Vysoké školy ekonomické Praha. Kromě toho je možno studovat na 3 soukromých vysokých školách, a to Vysoké škole evropských a regionálních studií a Vysoké škole aplikovaných ekonomických studií v Českých Budějovicích nebo na Filmové akademii M. Ondříčka v Písku. Celkově je tedy na vysokých školách v tomto kraji 12 tisíc studentů, což je 5,9 % z celé ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, nedosahují celostátní úrovně a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 17,92 roku je o 0,48 roku nižší než celostátní průměr. Tento kraj se pohybuje na 6. místě mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

V roce 2007 bylo v Jihočeském kraji mezi zaměstnanými 6 % osob se základním vzděláním, 44 % osob se středním vzděláním bez maturity, 37 % se středním vzděláním s maturitou a 13 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (o více než 11 tisíc) a také se středním vzděláním s maturitou (o 15 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o 7 tisíc a se základním vzděláním dokonce o téměř 18 tisíc. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,4 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání v Jihočeském kraji 12,04 let, což je o 0,1 roku méně než je průměr celé České republiky. Jihočeský kraj je proto v pořadí šestý kraj s nejvyšší průměrnou vzdělaností.

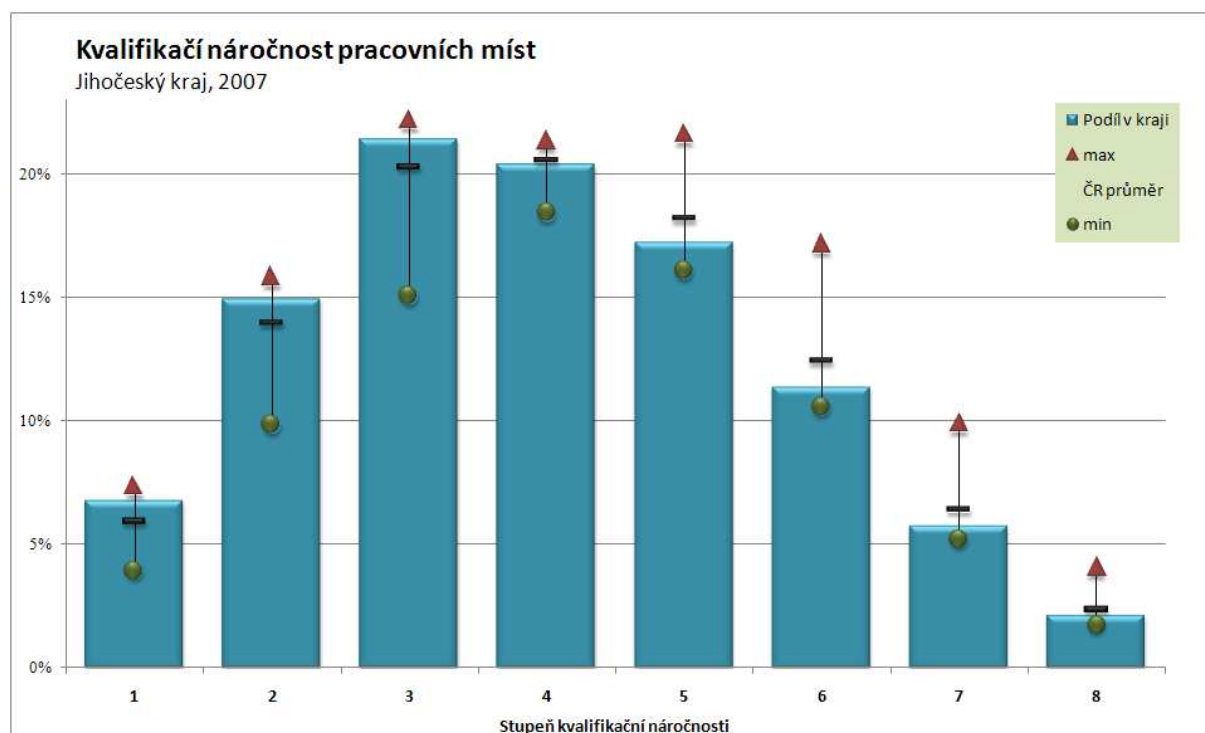
Téměř 31 % všech zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších více než 12 % s maturitním technickým vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním. Osoby s tímto vzděláním tvoří 8 % ze všech pracovníků. Dalších více než 6 % tvoří zaměstnaní se všeobecným základním vzděláním. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je v Jihočeském kraji desátá nejvyšší.

V Jihočeském kraji má vzhledem k celé republice bydliště téměř 14 % ze všech zaměstnaných osob s terciárním vzděláním a zemědělskými obory. Dále v něm bydlí přibližně desetina všech zaměstnaných s terciárním vzděláním a bezpečnostními obory a také se středoškolským vzděláním s maturitou a se zemědělskými obory. Vzhledem k tomu zaujímá Jihočeský kraj v exkluzivně kvalifikační struktury 6. místo.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je mírně pod celostátním průměrem. Jihočeský kraj se v posledních letech pohybuje kolem 11. místa. Vzhledem k celostátnímu průměru je v něm především menší podíl míst v 6. a v 7. a částečně i v 5. kvalifikačním stupni. Na druhé straně nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 3. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 4. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 3,88 a od roku 1995 se zvýšil o 0,16 stupně. Oproti celé České republice to ovšem představuje poněkud nižší dynamiku, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i v Jihočeském kraji viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků v Jihočeském kraji například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 19 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba 26 % všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti 21,5 % pracovních míst, oproti 16 % v roce 1995.

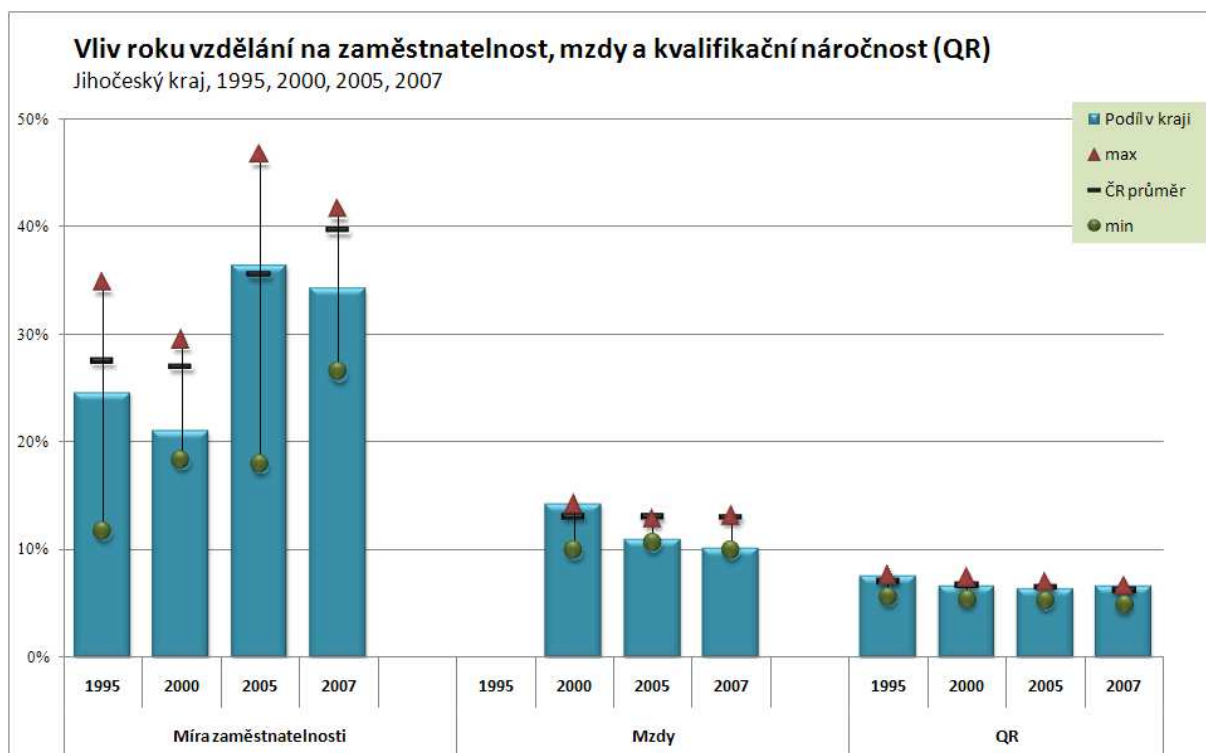
Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst v Jihočeském kraji ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se základním vzděláním a se středním vzděláním bez maturity. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo více osob se středním vzděláním s maturitou i s terciárním vzděláním. V kraji je patrná disproporce mezi skutečným vzděláním zaměstnaných osob a kvalifikační náročností pracovních míst. Vzhledem k nedostatku terciárně vzdělaných osob v kraji, pracují na místech vyžadujících terciární kvalifikaci mnohdy osoby se středním vzděláním s maturitou. Pracovní místa s jejich kvalifikační náročností pak ovšem obsazují pracovníci se středním vzděláním bez maturity.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání v Jihočeském kraji ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které mají spíše o něco nižší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních

míst, která jsou v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,10 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. V Jihočeském kraji v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 34 % a výši mzdy v průměru o 10 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 11,1 % a jejich průměrná mzda činila pouze 14 751 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 1,2 % a 31 776 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 7 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost zvyšoval, avšak za poslední dva roky se jeho vliv mírně snížil. Vliv vzdělání na výši mezd i na kvalifikační náročnost pracovních míst se stále mírně snižuje.

V Jihočeském kraji má vzdělání na míru zaměstnanosti i na výši průměrné mzdy menší vliv než je tomu v průměru celé České republiky a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji pro tyto ukazatele tak výraznou roli. Naopak na kvalifikační náročnost pracovních míst má v tomto kraji nadprůměrný vliv.

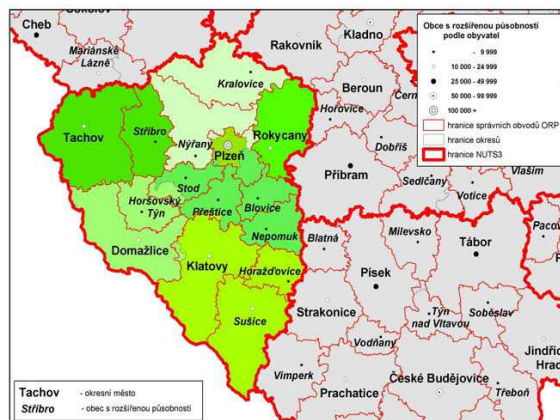
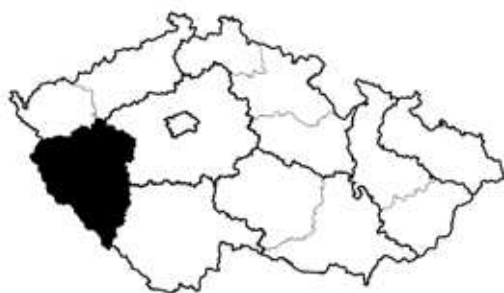
Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce v Jihočeském kraji 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje		1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)		627	626	626	632
- podíl k celku ČR (v %)		6,1%	6,1%	6,1%	6,1%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)		83 383	122 662	163 629	178 400
- podíl k celku ČR (v %)		5,7%	5,6%	5,5%	5,5%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)		132 949	195 948	261 068	283 701
- podíl k celku ČR (v %)		93,7%	91,9%	89,4%	90,1%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)		77 354	110 459	136 380	145 990
- podíl k celku ČR (v %)		98,4%	97,4%	96,7%	97,0%
Průměrná mzda (Kč ročně)			15 260	19 333	21 468
- podíl k celku ČR (v %)			96,7%	89,0%	87,2%
Počet zaměstnaných (tisíce)		310	300	301	312
- podíl k celku ČR (v %)		6,2%	6,3%	6,3%	6,3%
Míra nezaměstnanosti (v %)		2,5%	5,8%	5,0%	3,3%
- podíl k celku ČR (v %)		61,5%	66,7%	63,4%	62,0%
Průměrná délka vzdělání (roky)		11,6	11,7	12,0	12,0
- podíl k celku ČR (v %)		99,6%	98,4%	99,1%	99,1%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)		3,7	3,8	3,9	3,9
- podíl k celku ČR (v %)		98,1%	97,3%	97,9%	97,1%
Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006				Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)				2,9%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)				1,0%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)				5,3%	16,2%
Pracovní trh 2007		Název		Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)			11,5%	12,5%
	Stavebnictví (F)			11,1%	9,1%
Nejexkluzivnější odvětví	Zemědělství, lesnictví a rybolov (AB)			11,0%	6,8%
	Dřevozpracující, papírenský a polygrafický průmysl (D.DE)			8,9%	7,0%
Největší profesní skupina	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)			5,6%	5,5%
	Odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i)			5,1%	5,4%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví aj. (6a)			12,4%	6,7%
	Montážní dělníci (8b)			11,9%	6,8%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity			30,8%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou			12,4%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Zemědělské obory - terciární vzdělání			13,6%	6,6%
	Bezpečnostní obory - terciární vzdělání			10,5%	6,9%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti			-34,3%	-39,6%
	výši mzdy			10,8%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa			6,6%	6,2%
Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017					
Odvětví	Školství (M)			nejvyšší růst	
	Ostatní služby (OP)			největší pokles	
	Stavebnictví (F)			největší pokles	
Profese	Zemědělství, lesnictví a rybolov (AB)			největší pokles	
	Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h)			nejvyšší růst	
	Technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a)			nejvyšší růst	
	Vedoucí a ředitelé malých podniků a organizací (1d)			největší pokles	
	Montážní dělníci (8b)			největší pokles	

Plzeňský kraj

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

Plzeňský kraj leží na jihozápadě České republiky. Hranici kraje na západě tvoří státní hranice se SRN (Bavorskem) Severozápadně leží kraj Karlovarský, severovýchodně kraj Středočeský a na jihovýchodě kraj Jihočeský. Svou rozlohou je třetím největším krajem v České republice. Sedm okresů kraje (Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov) představuje územní celky výrazně se odlišující krajinným charakterem, počtem i skladbou obyvatelstva, ekonomickým potenciálem, velikostí i hustotou osídlení. Pro Plzeňský kraj je typický vysoký počet malých sídel s nerovnoměrným rozmístěním, chybí zde města střední velikosti, struktura středisek je v porovnání s ČR atypická.

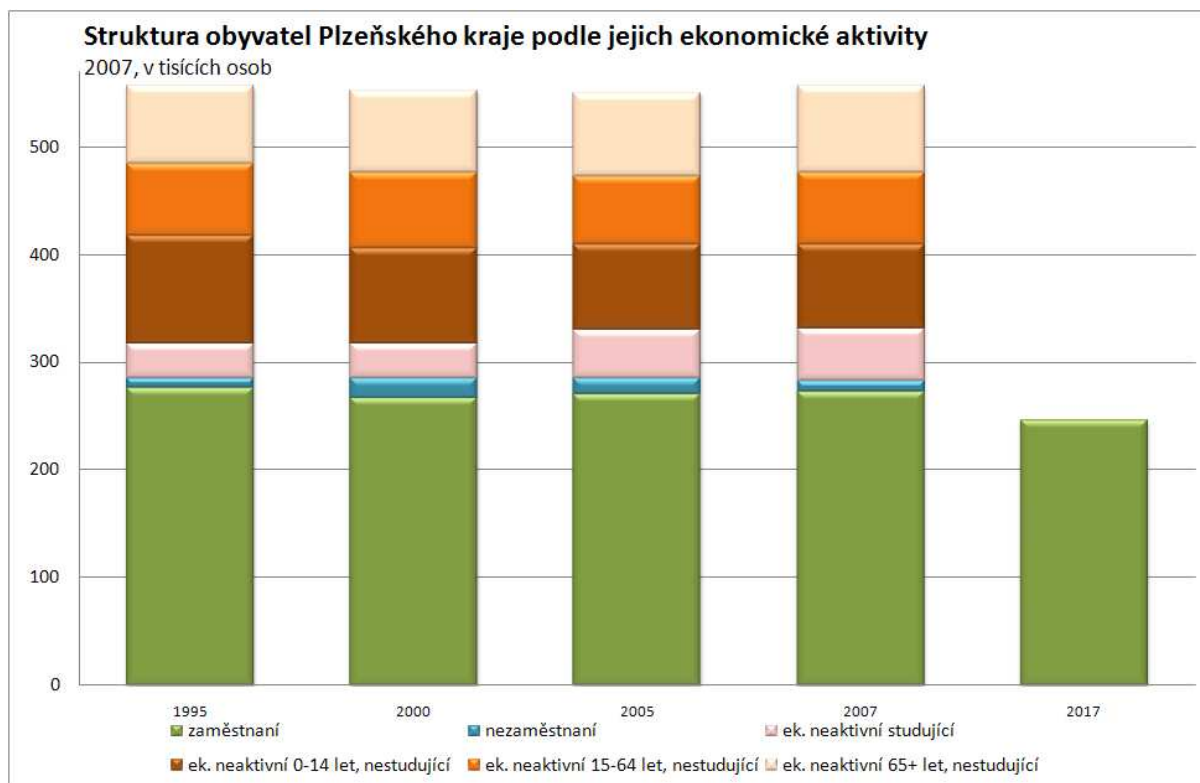

Bydliště v Plzeňském kraji mělo v roce 2007 podle Výběrového šetření pracovních sil 556 tisíc osob, což je stejně jako v roce 1995. Plzeňský kraj to v České republice řadí na 9. místo podle počtu obyvatel (tvoří 5,4 % obyvatel ČR). Z nich v témže roce bylo 272 tisíce zaměstnaných (to je 5,5 % všech zaměstnaných v ČR), 10 tisíc nezaměstnaných (3,8 % z ČR) a 274 tisíce ekonomicky neaktivních (5,4 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila 3,7 %. Oproti roku 2000 se snížila o 2,6 procentního bodu, a v roce 2007 tak byla o 1,6 procentních bodů nižší než v ČR. Ale protože v roce 2000 byla dokonce o 2,5 procentních bodů nižší než celostátní míra nezaměstnanosti, došlo k relativnímu zhoršení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících v Plzeňském kraji sníží zhruba o 20 tisíc, tedy o více než 7 %.

Průměrný věk obyvatel Plzeňského kraje v roce 2007 byl 40,8 roku, což je o 0,6 roku více než průměr celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil o více než 3,8 roku (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). 15,0 % obyvatel tohoto kraje je starších 65-ti let, naopak 14,1 % je mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 8,8 % obyvatel kraje. To je na úrovni celorepublikového průměru. V příštích letech by se v tomto kraji průměrný věk zde bydlících osob neměl příliš změnit. Protože ve většině ostatních krajů se však průměrný věk jejich obyvatel zvýší, dostane se tento kraj do roku 2017 mezi kraje s nižším průměrným věkem obyvatel, než bude průměr celé ČR.

Významné umístění Plzeňského kraje v rámci ostatních krajů ovlivňuje vysoká ekonomická výkonnost města Plzně. V Plzni je soustředěna téměř třetina průmyslových subjektů. Porovnáme-li jednotlivá průmyslová odvětví z hlediska objemu tržeb v kraji, zaujímá významné postavení průmysl potravinářský a elektrotechnický. K významným potravinářským podnikům Plzeňského kraje patří: Plzeňský Prazdroj a.s., založený v roce 1843, největší český exportér piva do téměř 50 zemí světa, Stock Plzeň a.s., tradiční výrobce lihovin, v současné době největší výrobce lihovin v České republice, Bohemia Sekt, Českomoravská vinařská a.s. Ve Starém Plzenci významný producent vín, který disponuje kolekcí téměř šedesáti produktů. K významným průmyslovým odvětvím v regionu náleží strojírenství, které je spojováno především se jménem Škoda. Hlavním výrobním sortimentem jsou zařízení pro klasickou i jadernou energetiku a petrochemii, výrobky hutí a kováren, těžké obráběcí stroje, zařízení pro válcovny, zařízení pro zpracování cukrové třtiny, hydraulické a vulkanizační lis, a

převodovky, kolejové dopravní prostředky, trolejbusy, kompletní elektrické pohony. Rozvíjí se i vlastní výzkum a obchodní společnost. Plzeňský kraj je díky své poloze přitažlivý pro zahraniční investory. Zahraničním investicím dominuje japonský závod Panasonic AVC Networks Czech s.r.o. na výrobu televizorů.

Ačkoliv je v Plzeňském kraji zaměstnáno 5,5 % všech pracujících v ČR, na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 5,0 % a HDP připadající na jednoho obyvatele, tedy produktivita práce, představuje pouze 93,6 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 dosáhla téměř 23,5 tisíc Kč, činí přibližně 95 % celostátního průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni průměru České republiky.

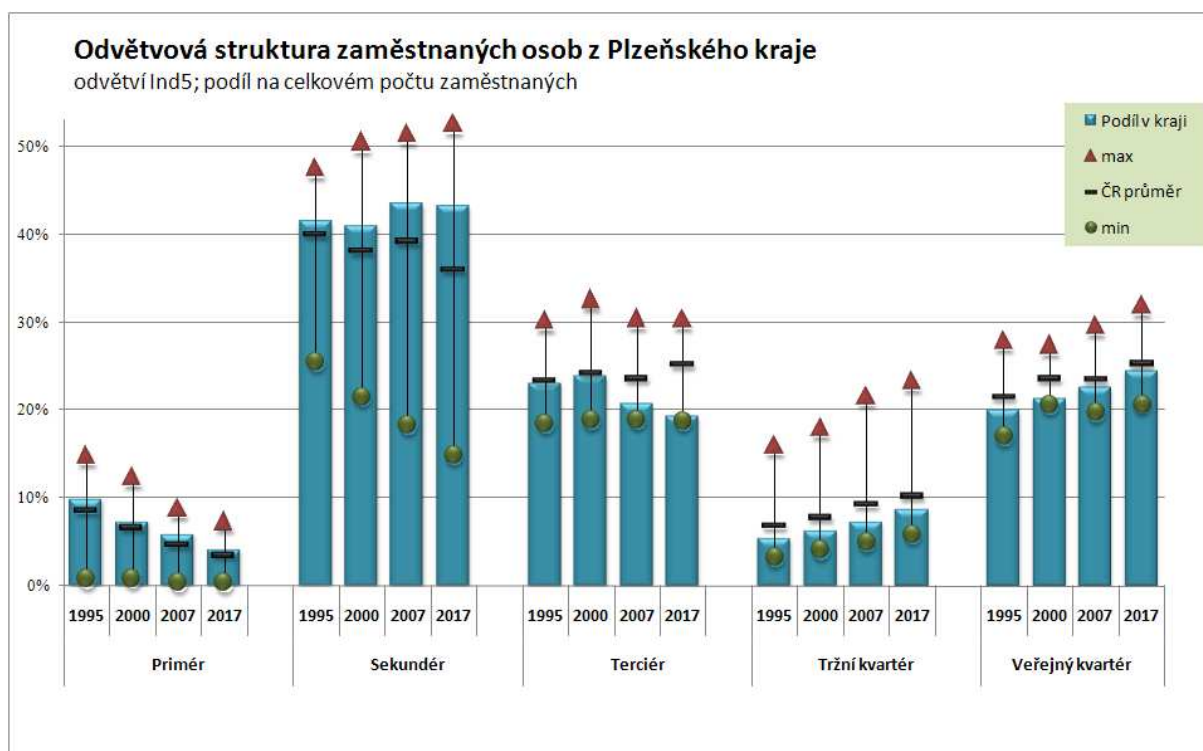
Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými v kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje nad 40 %, což poměrně výrazně převyšuje celorepublikový průměr. Ještě v polovině 90. let byl podíl zaměstnaných v sekundárním sektoru na úrovni celorepublikového průměru. V průběhu posledních 12 let se sice příliš nezměnil, ale vzhledem ke zvyšujícím se rozdílům v koncentraci sekundárního sektoru v jednotlivých krajích se dostal poměrně dost nad průměr. Nadprůměrný je v tomto kraji oproti celorepublikovému průměru i podíl primárního sektoru. Naopak podíl kvartárního sektoru a v posledních sedmi letech i terciárního sektoru, je podprůměrný. V roce 2007 byly v ČR pouze 2 kraje (Liberecký a Vysočina), kdy byl podíl terciárního sektoru nižší než v Plzeňském kraji.

V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde k pokračování stagnace zaměstnanosti v sekundárním sektoru a ten tedy i nadále zůstane dominantním poskytovatelem pracovních míst. Pokračující pokles primárního sektoru a rovněž i další mírný pokles podílu terciárního sektoru budou kompenzovány růstem podílu kvartárního sektoru (a to jak veřejného, tak i tržního).

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících v Plzeňském kraji zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (G), což je ovšem obdobné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o vůbec největší odvětví české ekonomiky. Toto odvětví má na celkové zaměstnanosti v kraji podíl přes 11 %. Dalších 8 % tvoří zaměstnaní ve

stavebnictví (*F*) a podíl kolem 7 % mají osoby zaměstnané ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*), v dopravě a komunikaci (*I*) a ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*). Z odvětvového hlediska je tedy Plzeňský kraj velmi podprůměrně koncentrován; má až 12. nejvyšší (tedy třetí nejnižší) odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

A i jeho odvětvová exkluzivita je jen podprůměrná. Pracuje v něm sice 10 % ze všech zaměstnaných ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*) v ČR a přes 8,5 % všech zaměstnaných ze zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*), ale pro žádné další odvětví již z celostátního hlediska není tak významným zaměstnavatelem, neboť jeho podíl na celkové zaměstnanosti nepřesahuje 7,5 %. Naopak podíl obyvatel Plzeňského kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například v pohostinství a ubytování (*H*), v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*) nebo v těžebním průmyslu (*C*)) je dokonce nižší než 4 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří proto Plzeňskému kraji až jedenácté místo.

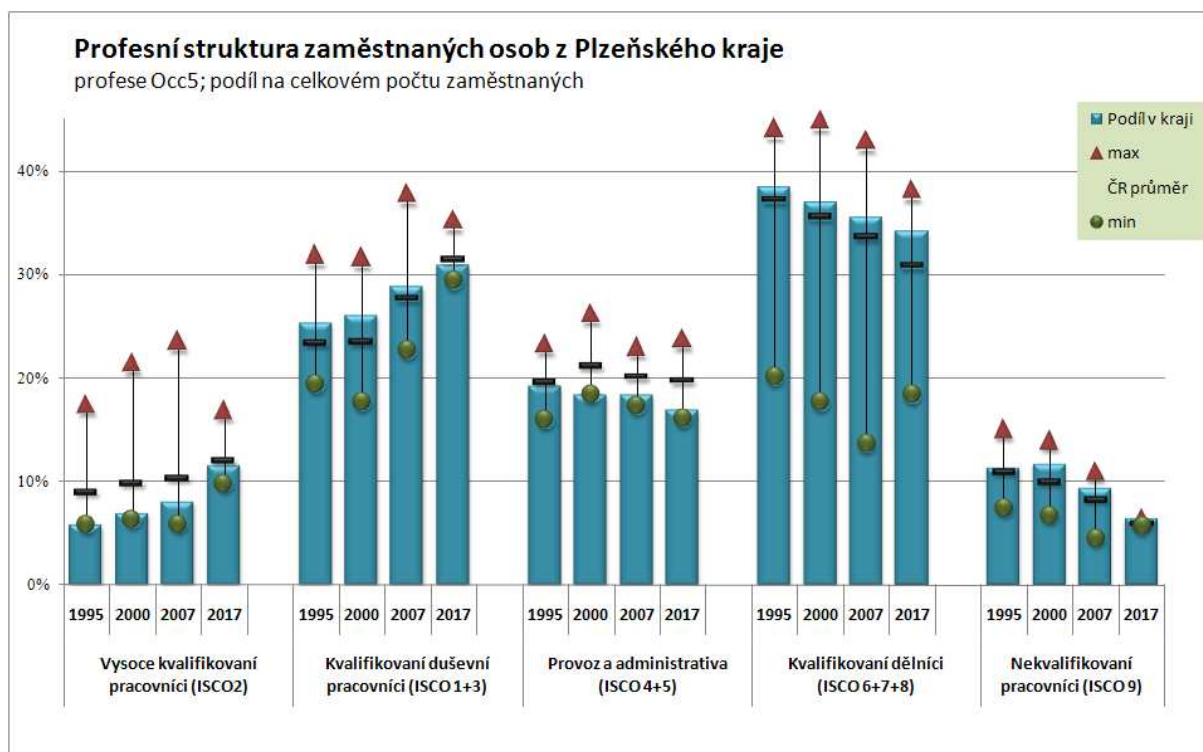
Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (o 11 tisíc) zvýšil počet pracovníků ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*). O 9 tisíc se zvýšil počet zaměstnaných ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*) a o 5 tisíc v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*). Naopak ve stavebnictví (*F*) se jejich počet snížil o 7 tisíc a v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) dokonce o 11 tisíc. Uvedené procesy spíše oslabily tradiční odvětvovou strukturu Plzeňského kraje, což vedlo k mírnému snížení jeho odvětvové koncentrace. Naopak jeho odvětvová exkluzivita poměrně výrazně vzrostla.

Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně bude pokračovat nárůst počtu pracujících ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*) a v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*). Výraznější nárůst nastane také v potravinářském a tabákovém průmyslu (*D.A*). Naopak v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) bude pokračovat snižování počtu pracovníků. Výraznější pokles zřejmě nastane také ve výrobě kovů a kovárenských výrobků (*D.J*) a v dřevozpracujícím, papírenském a polygrafickém průmyslu (*D.DE*).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí v Plzeňském kraji a zároveň nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní dělníci, a to i přestože se jejich podíl ze všech pracujících stále snižuje a v současnosti již klesnul pod 40 %. Protože se však zároveň snižuje i jejich celkový počet v celé České republice, zůstává jejich podíl v kraji stále výrazně nad průměrem celé ČR (zhruba o 2 procentní body). Podíl ostatních hlavních profesních skupin se pohybuje blízko celorepublikového průměru nebo pod ním, což platí především pro obě nejkvalifikovanější skupiny profesí. Rovněž vývoj od poloviny 90. let u všech pěti hlavních skupin profesí do značné míry kopíruje tendence v celé České republice.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s dalším poklesem podílu i počtu pracovních míst pro kvalifikované dělníky, která stále ještě tvoří nejpočetnější skupinu profesí. K ní se začne přibližovat především nejrychleji rostoucí skupina kvalifikovaných duševních pracovníků. Pokles s největší pravděpodobností zaznamenají také nekvalifikovaní pracovníci. U pracovníků v provozu a administrativě lze očekávat spíše stagnaci.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i). Ti tvoří více než 7 % zaměstnaných v tomto kraji. Dalších téměř 6 % tvoří obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a) a podíl přes 5 % mají v tomto kraji také prodáváci a předváděči zboží (5f), technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a), kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c) a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d). Žádná další profesní skupina již nedosahuje podílu 5 %. Z profesního hlediska je tedy Plzeňský kraj nadprůměrně koncentrován; má 4. nejvyšší profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Profesní exkluzivita Plzeňského kraje je naopak mírně podprůměrná. Tento kraj je významnějším zaměstnavatelem pro osoby s profesí techničtí pracovníci v biologii, zemědělství a lesnictví (3d). Těch je v tomto kraji zaměstnána více než desetina z celkového počtu v ČR. V tomto kraji je také zaměstnáno přes 8 % ze všech osob s profesí pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d), dále z osob s profesí obsluhující pracovníci v dopravě a při cestování (průvodci) (5a) a také z osob s profesí policejní inspektoři a detektivové (3j). Naopak podíl obyvatel Plzeňského kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších profesích (například hrnčíři, skláři a umělečtí řemeslníci (7f) nebo pracovníci poskytující různé informace (4g)) je dokonce nižší než 1 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří proto Plzeňskému kraji desáté místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (o více než 5 tisíc) počet montážních dělníků (8b) a zprostředkovatelů a agentů v obchodě, financích a přepravě (3h). O necelé 4 tisíce se zvýšil také počet osob s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a) a o 3 tisíce počet pracovníků ochrany a ostražky (5e). Naopak o více než 4 tisíce se snížil počet zaměstnaných osob s profesí pomocníci, uklízeči, vrátní, poslíčci apod. (9b), o 5 tisíc osob s profesí kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví (6a) a téměř o 7 tisíc osob s profesí mechanici a opraváři neelektrických strojů a zařízení (7d).

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s pokračujícím růstem pracujících s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h) a dále také s profesí vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h) a techničtí pracovníci v oblasti výpočetní techniky (3b). Naopak, nejvíce by se měl snížit počet zaměstnaných osob s profesí prodavači a předváděči zboží (5f), odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i) a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d).

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Sít předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 256 mateřských škol, 224 základních škol, 31 středních odborných učilišť, 38 středních odborných škol, 14 gymnázií a 5 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 85,5 tisíc žáků, což je 5,2 % všech žáků těchto škol v ČR. Vysokoškolské studium zajišťuje v tomto kraji především Západočeská univerzita v Plzni. Na ní studuje téměř 17 tisíc studentů. Další 2 tisíce studují v Plzni na lékařské fakultě Univerzity Karlovy. Vysokoškolské vzdělání poskytuje také soukromá Vysoká škola v Plzni. Celkově je tedy na vysokých školách v tomto kraji 19,4 tisíce studentů, což je 5,6 % z celé ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, nedosahují celostátní úrovně a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 18,32 roku je o 0,08 roku nižší než celostátní průměr. Tento kraj se přesto pohybuje na 4. místě mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

V roce 2007 bylo v Plzeňském kraji mezi zaměstnanými obyvateli 6 % osob se základním vzděláním, 43 % osob se středním vzděláním bez maturity, 38 % se středním vzděláním s maturitou a 13 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (o 11 tisíc) a také se středním vzděláním s maturitou (o téměř 16 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o 12 tisíc a se základním vzděláním dokonce o téměř 19 tisíc. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,5 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání v Plzeňském kraji 12,07 let, což je o 0,1 roku méně než je průměr celé České republiky. Plzeňský kraj je proto v pořadí čtvrtý kraj s nejvyšší průměrnou vzdělaností.

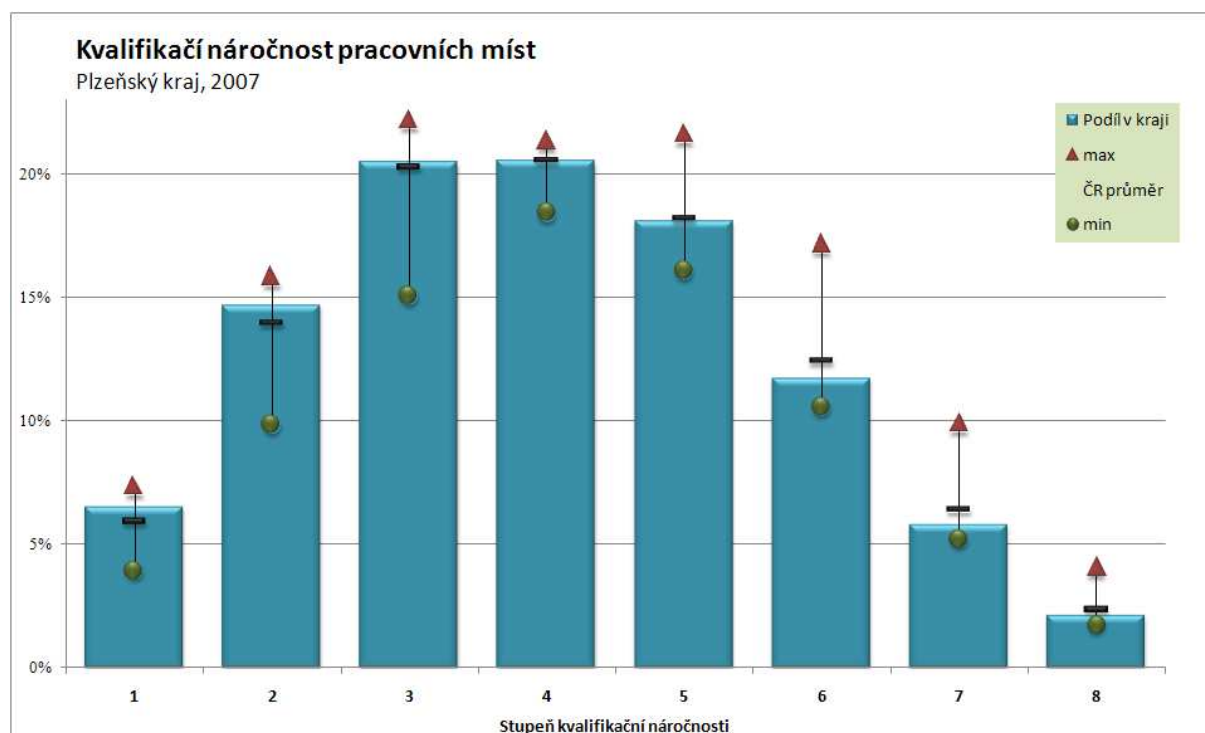
Téměř 30 % všech zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších více než 14 % s maturitním technickým vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním. Osoby s tímto vzděláním tvoří více než 6 % ze všech pracovníků. Dalších téměř 6 % tvoří zaměstnaní se všeobecným základním vzděláním. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je v Plzeňském kraji až dvanáctá nejvyšší (tedy třetí nejnižší).

V Plzeňském kraji má vzhledem k celé republice bydliště více než 11 % ze všech zaměstnaných osob se středoškolským vzděláním s maturitou se sociálními a správními obory. Dále zde má bydliště necelých 9 % ze všech zaměstnaných osob v celé ČR se středoškolským vzděláním bez maturity s dopravními a telekomunikačními obory a také se středoškolským vzděláním s maturitou a se zemědělskými a také s bezpečnostními obory. Vzhledem k tomu zaujímá Plzeňský kraj v exkluzivně kvalifikační strukture 7. místo.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je mírně pod celostátním průměrem. Plzeňský kraj se v posledních letech pohybuje kolem 7. místa. Vzhledem k celostátnímu průměru je v něm především menší podíl míst v 6. a v 7. a nepatrně i ve 4. kvalifikačním stupni. Na druhé straně nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 3. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 4. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 3,94 a od roku 1995 se zvýšil o 0,21 stupně. Oproti celé České republice to ovšem představuje poněkud nižší dynamiku, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i v Plzeňském kraji viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků v Plzeňském kraji například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 18 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly 26 % všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti 21,5 % pracovních míst, oproti 16 % v roce 1995.

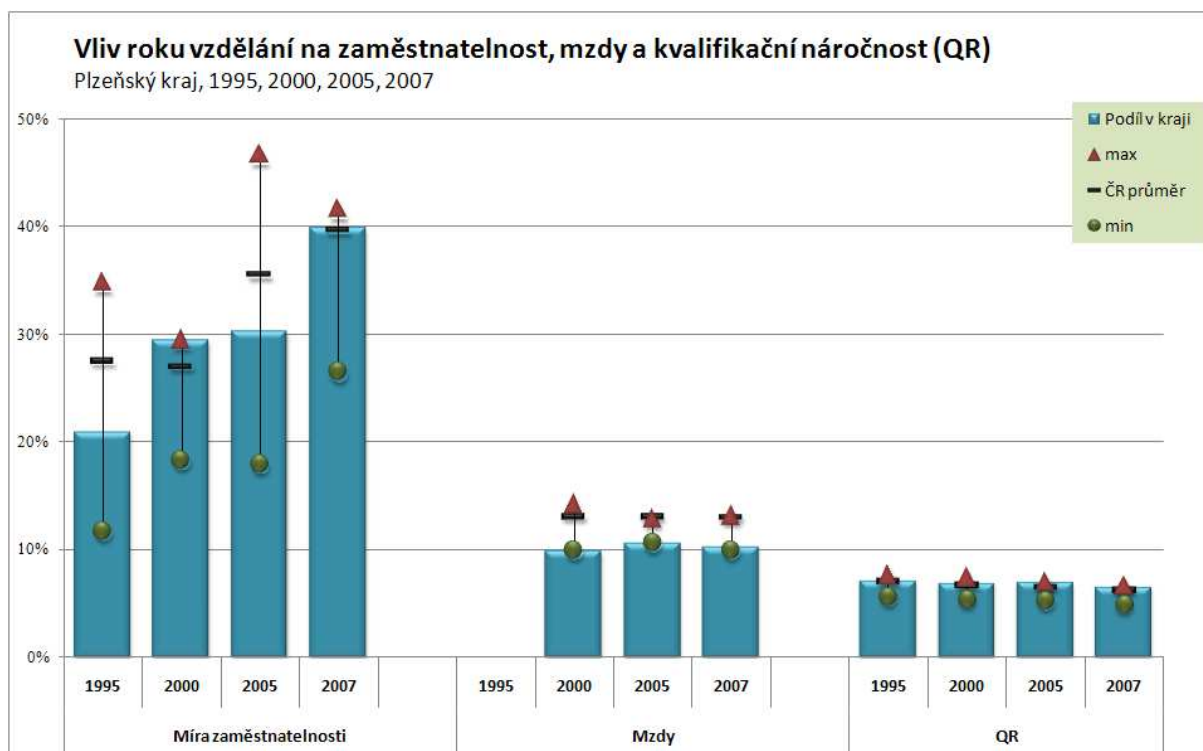
Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst v Plzeňském kraji ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity a také se středním vzděláním s maturitou. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo na jedné straně více osob s terciárním vzděláním, ale zároveň na druhé straně by v Plzeňském kraji mohlo pracovat i o několik tisíc osob více jen se základním vzděláním. Na řadě pracovních míst nevyžadujících ani střední vzdělání (podle kvalifikačních požadavků pracovních míst) jsou totiž zaměstnány osoby se středním vzděláním bez maturity, kterých je v kraji vysoký počet. Disproporce je ovšem patrná i na opačném konci kvalifikační náročnosti. Vzhledem k nedostatku terciárně vzdělaných v kraji, pracují na místech vyžadujících terciární kvalifikaci mnohdy osoby se středním vzděláním s maturitou.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání v Plzeňském kraji ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které mají spíše o něco nižší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních míst, která

jsou v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,07 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. V Plzeňském kraji v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 40 % a výši mzdy v průměru o 10 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 15,1 % a jejich průměrná mzda činila pouze 16 638 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 2,0 % a 35 815 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 7 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost stále zvyšuje a naopak na výši mezd i na kvalifikační náročnost pracovních míst mírně snižuje.

V Plzeňském kraji má vzdělání na míru zaměstnatelnosti i na kvalifikační náročnost pracovních míst vyšší vliv než je tomu v průměru celé České republiky. Naopak vliv vzdělání na velikost mezd je v tomto kraji podprůměrný a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji tak výraznou roli.

Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce v Plzeňském kraji 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje	1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)	556	552	550	556
- podíl k celku ČR (v %)	5,4%	5,4%	5,4%	5,4%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)	76 284	110 299	150 283	162 829
- podíl k celku ČR (v %)	5,2%	5,0%	5,0%	5,0%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)	137 183	199 944	273 058	294 501
- podíl k celku ČR (v %)	96,6%	93,8%	93,5%	93,6%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)	79 392	113 439	140 741	150 920
- podíl k celku ČR (v %)	101,0%	100,0%	99,8%	100,3%
Průměrná mzda (Kč ročně)		14 605	20 253	23 336
- podíl k celku ČR (v %)		92,6%	93,2%	94,8%
Počet zaměstnaných (tisíce)	276	266	270	272
- podíl k celku ČR (v %)	5,5%	5,6%	5,7%	5,5%
Míra nezaměstnanosti (v %)	3,3%	6,2%	5,1%	3,7%
- podíl k celku ČR (v %)	81,7%	71,3%	64,1%	69,2%
Průměrná délka vzdělání (roky)	11,6	11,8	11,9	12,1
- podíl k celku ČR (v %)	99,2%	98,8%	98,3%	99,4%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)	3,7	3,8	3,9	4,0
- podíl k celku ČR (v %)	97,6%	97,4%	96,8%	98,1%

Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)	4,7%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)	0,9%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)	24,8%	16,2%

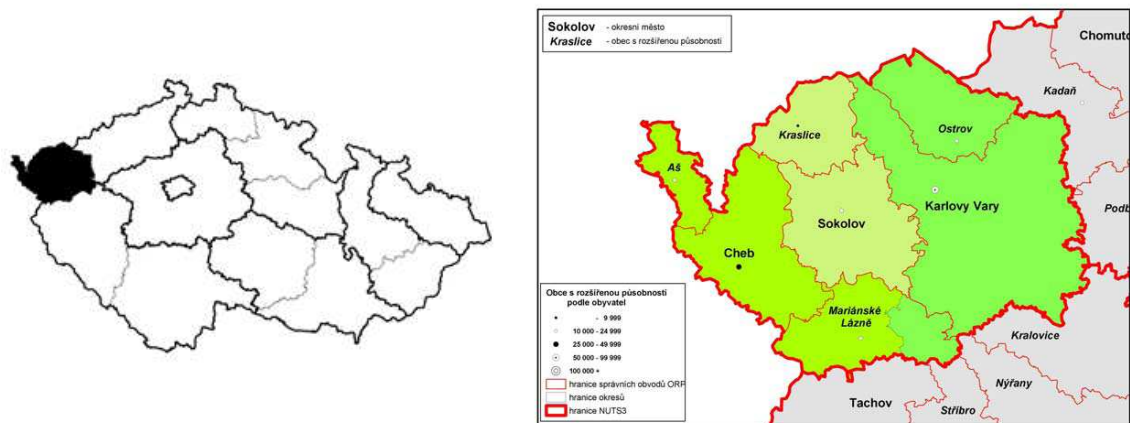
Pracovní trh 2007	Název	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	11,2%	12,5%
	Stavebnictví (F)	7,7%	9,1%
Nejexkluzivnější odvětví	Výroba elektrických a optických přístrojů (D.L)	10,1%	6,9%
	Zemědělství, lesnictví a rybolov (AB)	8,5%	7,0%
Největší profesní skupina	Odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i)	7,2%	5,4%
	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)	5,7%	5,5%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Techničtí pracovníci v biologii, zemědělství a lesnictví (3d)	10,3%	6,9%
	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v prům., stavebnictví a dopravě (9d)	9,1%	7,0%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity	29,5%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou	14,3%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Sociální a správní obory - SŠ vzdělání s maturitou	11,2%	6,8%
	Dopravní a telekomunikační obory - SŠ vzdělání bez maturity	8,8%	7,0%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti	-39,9%	-39,6%
	výši mzdy	11,1%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa	6,6%	6,2%

Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017		
Odvětví	Výroba dopravních prostředků (D.M)	nejvyšší růst
	Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (K)	
	Dřevozpracující, papírenský a polygrafický prům. (D.DE)	největší pokles
Profese	Zemědělství, lesnictví a rybolov (AB)	
	Vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h)	nejvyšší růst
	Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h)	
	Odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i)	největší pokles
	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v prům., stavebnictví a dopravě (9d)	

Karlovarský kraj

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

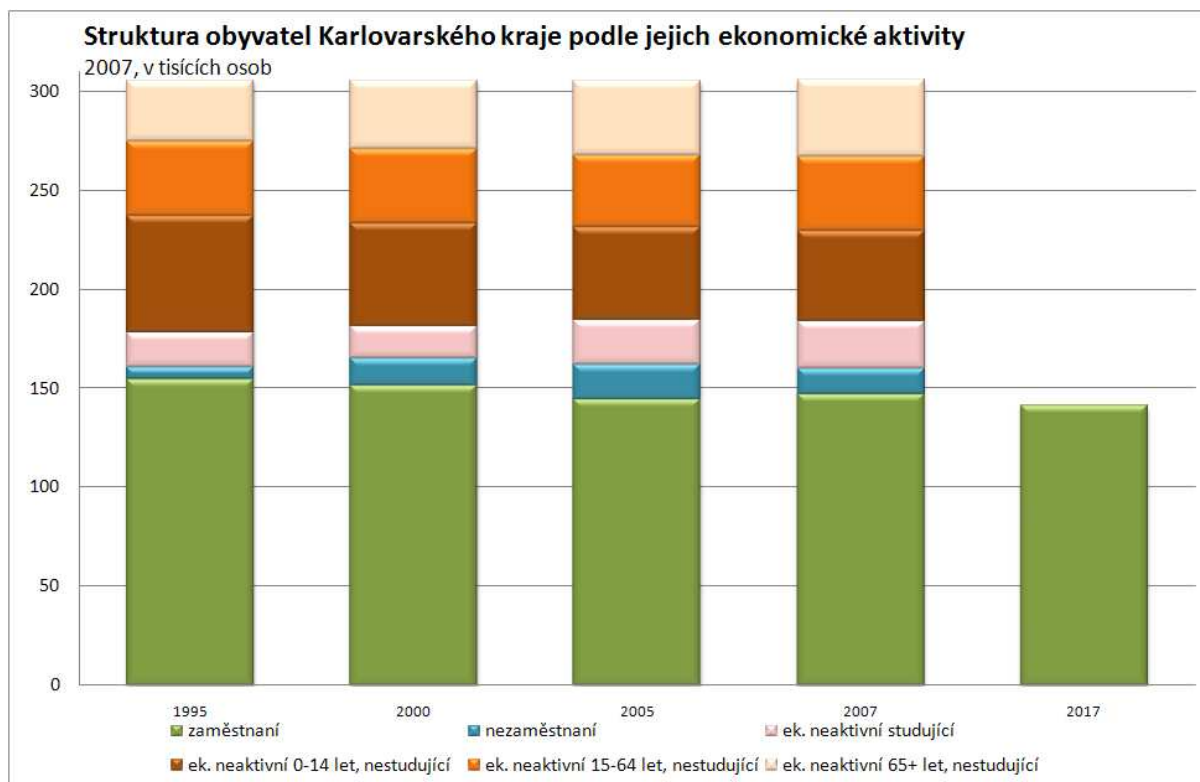
Karlovarský kraj se nachází na západě území České republiky a vznikl rozdělením kraje Západočeského na Plzeňský a Karlovarský. Na severu a západě uzavírá území republiky státní hranicí s Německem, na východě sousedí s Ústeckým krajem a na jihu s krajem plzeňským. Spolu s Ústeckým krajem tvoří oblast soudružnosti Severozápad, tzv. NUTS 2. Přes území těchto dvou krajů, podél státní hranice, se rozprostírají Krušné hory. Kraj tvoří 3 okresy – chebský, karlovarský a sokolovský.

Bydliště v Karlovarském kraji mělo v roce 2007 podle Výběrového šetření pracovních sil jen 305 tisíc osob, což je stejně jako v roce 1995. Karlovarský kraj to v České republice řadí až na poslední, tedy 14., místo podle počtu obyvatel (tvoří jen 3,0 % obyvatel ČR). Z nich v témže roce bylo 147 tisíc zaměstnaných (to je 3,0 % všech zaměstnaných v ČR), 13 tisíc nezaměstnaných (4,8 % z ČR) a 146 tisíc ekonomicky neaktivních (2,8 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila 8,2 %, což je třetí nejvyšší ze všech krajů. Oproti roku 2000 se sice snížila o 0,2 procentního bodu, přesto však v roce 2007 byla o 2,9 procentních bodů vyšší než v ČR, a protože v roce 2000 byla naopak o 0,4 procentních bodů nižší než celostátní míra nezaměstnanosti, došlo k relativnímu zhoršení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících v Karlovarském kraji sníží zhruba o 6 tisíc, tedy o necelá 4 %.

Průměrný věk obyvatel Karlovarského kraje v roce 2007 byl 39,6 roku (druhý nejnižší ze všech krajů ČR), což je o 0,7 roku méně než průměr celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil o více než 4,2 roky (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). Pouze 13,3 % obyvatel tohoto kraje je starších 65-ti let, naopak 14,8 % je mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 8,8 % obyvatel kraje. To je o 0,1 procentního bodu méně, než je celorepublikový průměr. V příštích letech lze předpokládat mírné zvyšování průměrného věku obyvatel tohoto kraje. V roce 2017 by měl být více než 40,3 let. Kraj by však stále měl patřit mezi čtyři nejmladší v republice.

Karlovarský kraj je především proslulý svým lázeňstvím. Na území kraje se nachází nejen naše nejznámější lázně Karlovy Vary, ale i Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Lázně Kynžvart a Jáchymov.

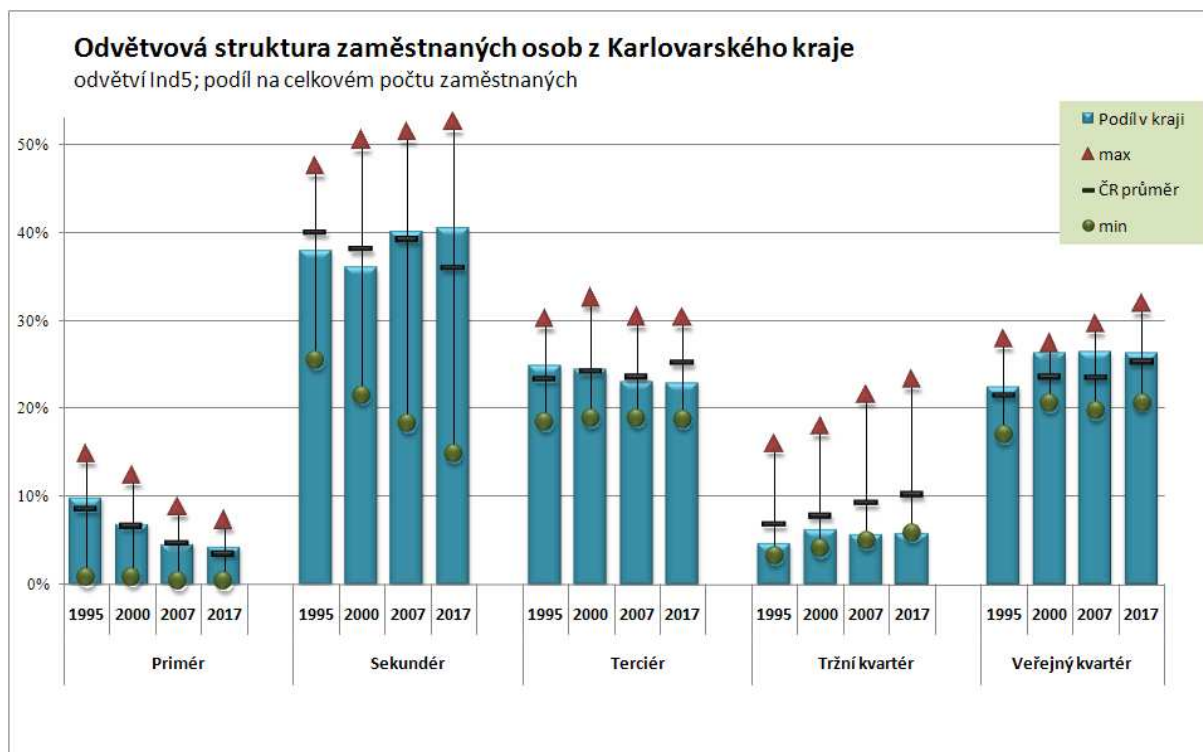
Ačkoliv jsou v Karlovarském kraji zaměstnána 3,0 % všech pracujících v ČR, na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 2,3 % a HDP připadající na jednoho obyvatele, tedy produktivita práce, představuje pouze 76,3 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 dosáhla více než 22 tisíce Kč, činí přibližně 90 % celostátního průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni 88,8 % České republiky.

Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými v kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje těsně pod 40 %, což je na úrovni celorepublikového průměru. I vývoj jejich podílu od roku 1995 poměrně přesně kopíroval celorepublikový vývoj. Také podíl primárního a terciárního sektoru se v tomto kraji pohybuje velmi blízko celorepublikového průměru. O málo nižší než průměr je v tomto kraji podíl tržního kvartáru, naopak lehce nad celorepublikovým průměrem je podíl veřejného kvartáru.

V desetiletém výhledu se v tomto kraji nepředpokládají žádné výrazné změny ve struktuře sektorů.

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících v Karlovarském kraji zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), což je ovšem obdobné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o vůbec největší odvětví české ekonomiky. Toto odvětví má na celkové zaměstnanosti v kraji podíl přes 11 %. Dalších 9 % je zaměstnáno ve stavebnictví (*F*), ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*) a také ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*). Podíl nad 6 % na zaměstnanosti v tomto kraji mají i osoby zaměstnané ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*) a v pohostinství a ubytování (*H*). Z odvětvového hlediska je tedy Karlovarský kraj průměrně koncentrován; má 6. nejvyšší odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

Naopak jeho odvětvová exkluzivita je velice nízká. Pracuje v něm jen necelých 9 % ze všech zaměstnaných v průmyslu skla, keramiky a porcelánu (*D.I*) a 8 % ze zaměstnaných v těžebním průmyslu (*C*). Pro žádné další odvětví již z celostátního hlediska není tento kraj tak významným zaměstnavatelem, neboť jeho podíl na celkové zaměstnanosti nepřesahuje 5 %. Naopak podíl obyvatel Karlovarského kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například ve dřevozpracujícím, papírenském a polygrafickém průmyslu (*D.DE*) nebo v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*)) je dokonce nižší než 1,5 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří proto Karlovarskému kraji až poslední, tedy čtrnácté, místo.

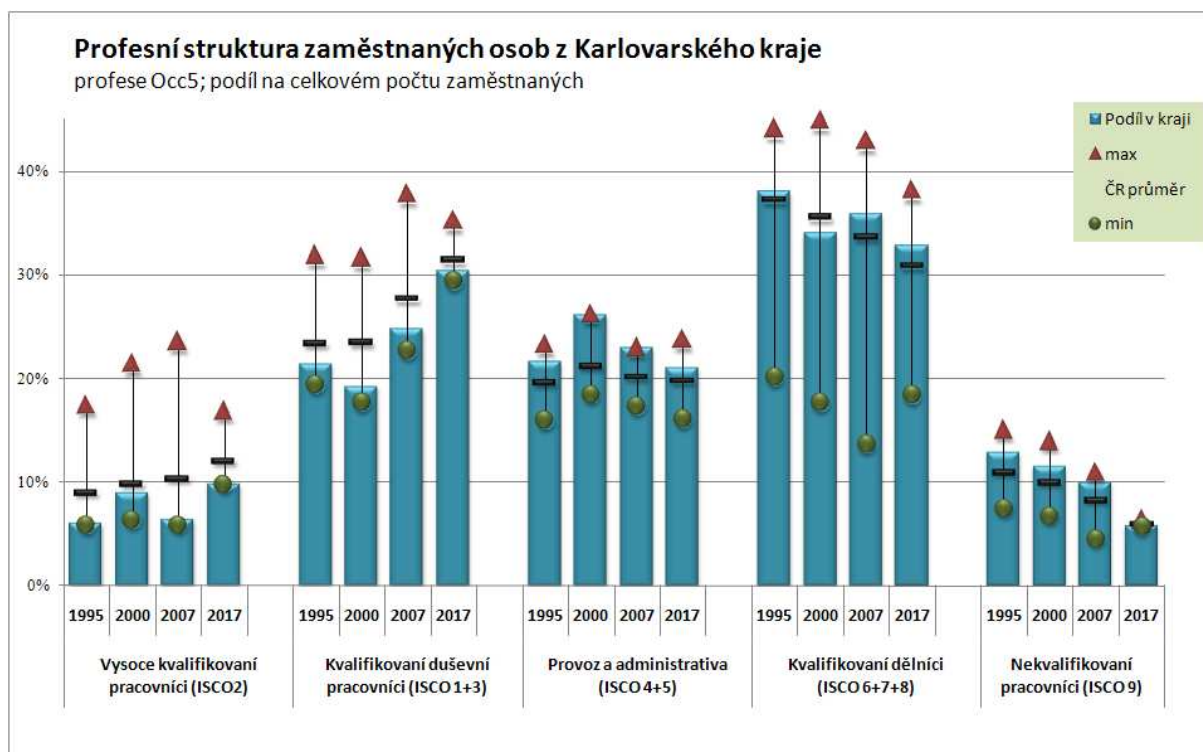
Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (o 5 tisíc) zvýšil počet pracovníků ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*). O 4,5 tisíc osob také vzrostl počet zaměstnaných ve výrobě kovů a kovárenských výrobků (*D.J*) a o více než 3 tisíce ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*). Naopak v dopravě a komunikaci (*I*) se jejich počet snížil o 4,5 tisíce a v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) dokonce o 5 tisíc. Uvedené procesy mírně posílily tradiční odvětvovou strukturu Karlovarského kraje, což vedlo k drobnému zvýšení jeho odvětvové koncentrace a také k mírnému zvýšení jeho odvětvové exkluzivity.

Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně nejvíce se zvýší počet zaměstnaných ve stavebnictví (*F*) a také v pohostinství a ubytování (*H*). Naopak bude pokračovat pokles počtu zaměstnaných v dopravě a komunikaci (*I*) a výrazněji pravděpodobně poklesne také ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí v Karlovarském kraji a zároveň nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní dělníci, přestože se jejich podíl ze všech pracujících stále snižuje a v současnosti již klesnul pod 36 %. Protože se však zároveň snižuje i jejich celkový počet v celé České republice, zůstává jejich podíl v kraji stále nad průměrem celé ČR (zhruba o 2 procentní body). Podíl obou nejkvalifikovanějších skupiny profesí se v tomto kraji pohybuje výrazně (přibližně o 3 procentní body) pod celorepublikovým průměrem. Naopak podíl osob z profesní skupiny provoz a administrativa a podíl nekvalifikovaných pracovníků jej převyšuje.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s pokračujícím růstem podílu dvou nejkvalifikovanějších skupin profesí, tedy vysoce kvalifikovaných pracovníků a kvalifikovaných duševních pracovníků, ostatní tři skupiny profesí by pravděpodobně měly svůj podíl na celkové zaměstnanosti v tomto kraji snižovat. I přes tyto změny zůstanou pravděpodobně kvalifikovaní dělníci nejpočetnější profesní skupinou v tomto kraji i v roce 2017.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných osob lidé s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a). Tato profesní skupina tvoří téměř 6 % všech zaměstnaných v Karlovarském kraji. Dalších více než 5 % jsou zaměstnané osoby s profesí prodavači a předváděči zboží (5f) a také s profesí kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c). Žádná další profesní skupina již nedosahuje podílu 5 %. Z profesního hlediska je tedy Karlovarský kraj podprůměrně koncentrován; má až 10. nejvyšší profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Profesní exkluzivita Karlovarského kraje je velmi podprůměrná. Tento kraj je významnějším zaměstnavatelem pro osoby s profesí hrnčíři, skláři a umělečtí řemeslníci (7f). Ale i těch je v tomto kraji zaměstnáno pouze necelých 9 % ze všech zaměstnaných v ČR. V tomto kraji je také necelých 6 % ze všech zaměstnaných osob s profesí policejní inspektoři a detektivové (3j) a také ze všech osob s profesí zdravotničtí asistenti, optici a rehabilitační pracovníci (3e). Naopak podíl obyvatel Karlovarského kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších profesích (například vedoucí pracovníci univerzálních dílčích celků (1c) nebo pomocní a nekvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybnářství (9c)) je dokonce nižší než 1 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří proto Karlovarskému kraji až poslední, tedy čtrnácté, místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (o více než 3 tisíce) počet pracovníků s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a). O 2,5 tisíce se zvýšil počet zaměstnaných s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h). Naopak téměř o 2,5 tisíce poklesl počet zaměstnaných výrobců textilií, oděvů a výrobků z kůží, kožešin a zpracovatelů kůží, kožešin a obuvníků (7j) a o téměř 3 tisíce počet osob s profesí pomocníci, uklízeči, vrátní a poslíčci (9b).

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s růstem pracujících s profesí pečovatelé a pomocní ošetřovatelé (5c) a dále také s profesí odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i) a technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a). Naopak, nejvíce by se měl snížit počet zaměstnaných osob s profesí pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d) a prodavači a předváděči zboží (5f).

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Síť předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 116 mateřských škol, 115 základních škol, 19 středních odborných učilišť, 27 středních odborných škol, 11 gymnázií a 3 vyšší odborné školy. V těchto školních zařízeních je celkem 48 tisíc žáků, což je 2,9 % všech žáků těchto škol v ČR. Vysokoškolské vzdělání lze v tomto kraji získat na soukromé Vysoké škole Karlovy Vary. Na ní studuje 1,3 tisíce studentů, což je pouze 0,4 % z celé ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, zdaleka nedosahují celostátní úrovně a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 15,69 roku je o 2,71 roku nižší než celostátní průměr. Tento kraj se pohybuje až na 13. místě (jen před Středočeským) mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

V roce 2007 bylo v Karlovarském kraji mezi zaměstnanými 9 % osob se základním vzděláním, 44 % osob se středním vzděláním bez maturity, 37 % se středním vzděláním s maturitou a 10 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (o 3 tisíce) a také se středním vzděláním s maturitou (téměř o 9 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o více než 5 tisíc a se základním vzděláním dokonce o 14 tisíc. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,5 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání v Karlovarském kraji 11,75 let, což je o 0,4 roku méně než je průměr celé České republiky. Karlovarský kraj je proto v pořadí až třináct kraj s nejvyšší průměrnou vzdělaností, tedy kraj s druhou nejmenší vzdělaností.

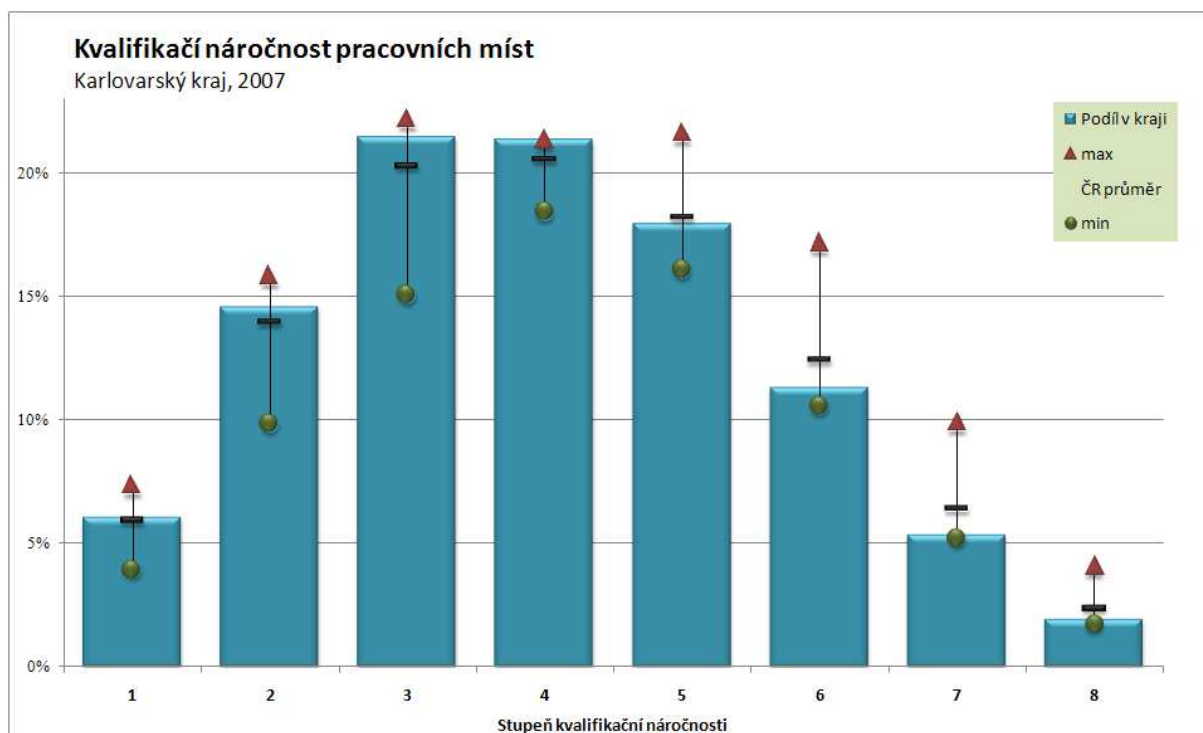
Více než 31 % všech zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších 13 % s maturitním technickým vzděláním. Dalších více než 9 % tvoří zaměstnaní se všeobecným základním vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním. Osoby s tímto vzděláním tvoří více než 6 % ze všech pracovníků tohoto kraje. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je v Karlovarském kraji sedmá nejvyšší.

V Karlovarském kraji má vzhledem k celé republice bydliště necelých 10 % ze všech zaměstnaných osob s terciárním vzděláním s bezpečnostními obory. Podíl nad 5 % má Karlovarský kraj již pouze pro osoby se středoškolským vzděláním bez maturity rovněž s bezpečnostními obory. Vzhledem k tomu zaujímá Karlovarský kraj v exkluzivně kvalifikační struktuře mezi všemi kraji až poslední, tedy 14., místo.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je mírně pod celostátním průměrem. Karlovarský kraj se v posledních letech pohybuje kolem 10. místa. Vzhledem k celostátnímu průměru je v něm především menší podíl míst v 6. a v 7. a částečně i v 5. kvalifikačním stupni. Na druhé straně nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 3. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 4. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 3,89 a od roku 1995 se zvýšil o 0,15 stupně. Oproti celé České republice to ovšem představuje poněkud nižší dynamiku, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i v Karlovarském kraji viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků v Karlovarském kraji například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 18 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba čtvrtinu všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti 21 % pracovních míst, oproti necelým 16 % v roce 1995.

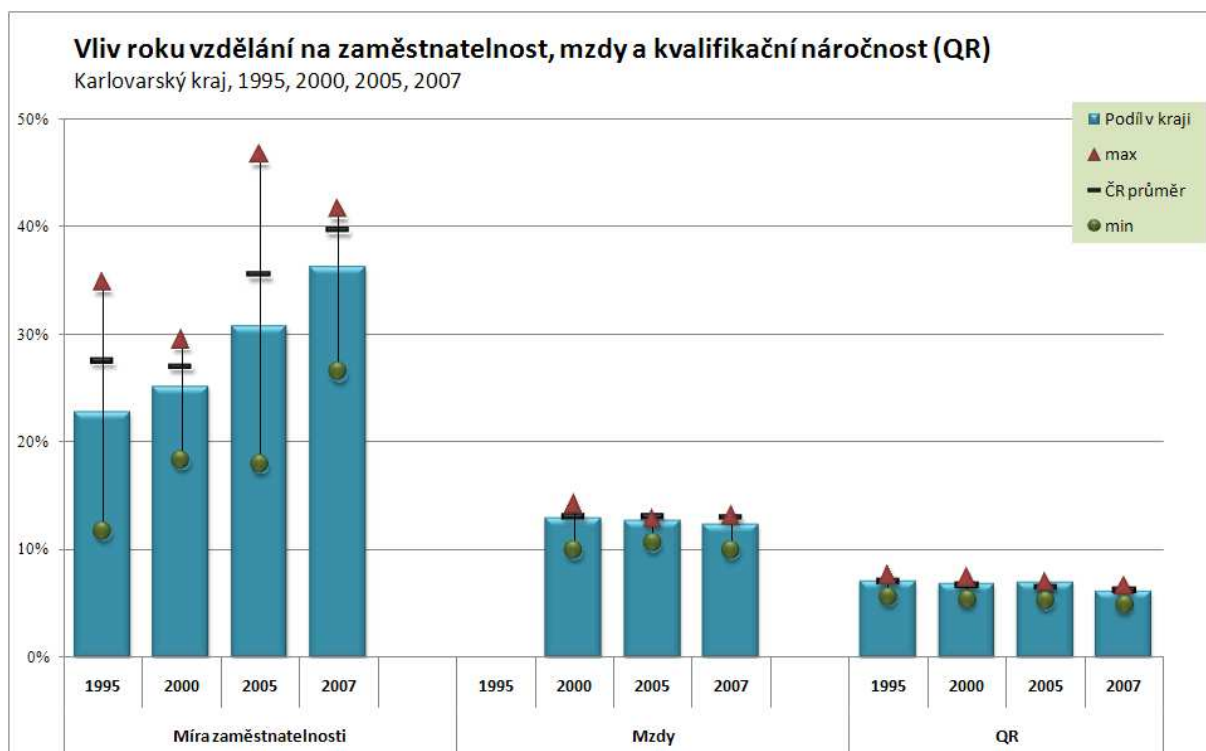
Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst v Karlovarském kraji ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se základním vzděláním a se středním vzděláním bez maturity. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo více osob se středním vzděláním s maturitou i s terciárním vzděláním. V kraji je patrná disproporce mezi skutečným vzděláním zaměstnaných osob a kvalifikační náročností pracovních míst. Vzhledem k nedostatku terciárně vzdělaných osob v kraji, pracují na místech vyžadujících terciární kvalifikaci mnohdy osoby se středním vzděláním s maturitou. Pracovní místa s jejich kvalifikační náročností pak ovšem obsazují pracovníci se středním vzděláním bez maturity.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání v Karlovarském kraji ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které mají nižší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních míst, která jsou

v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,39 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. V Karlovarském kraji v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 36 % a výši mzdy v průměru o 12 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 28,8 % a jejich průměrná mzda činila pouze 15 898 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 2,3 % a 37 742 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 6 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost stále zvyšuje a naopak na výši mezd i na kvalifikační náročnost pracovních míst mírně snižuje.

V Karlovarském kraji má tedy vzdělání na všechny tři uvedené ukazatele menší vliv než je tomu v průměru celé České republiky a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji tak výraznou roli.

Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce v Karlovarském kraji 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje	1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)	305	305	305	305
- podíl k celku ČR (v %)	2,9%	3,0%	3,0%	3,0%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)	40 474	54 360	67 090	73 122
- podíl k celku ČR (v %)	2,8%	2,5%	2,2%	2,3%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)	132 660	178 465	220 265	240 082
- podíl k celku ČR (v %)	93,5%	83,7%	75,4%	76,3%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)	75 648	110 701	126 481	133 574
- podíl k celku ČR (v %)	96,2%	97,6%	89,7%	88,8%
Průměrná mzda (Kč ročně)		13 880	18 583	22 099
- podíl k celku ČR (v %)		88,0%	85,5%	89,7%
Počet zaměstnaných (tisíce)	154	151	144	147
- podíl k celku ČR (v %)	3,1%	3,2%	3,0%	3,0%
Míra nezaměstnanosti (v %)	4,0%	8,4%	10,9%	8,2%
- podíl k celku ČR (v %)	100,6%	96,0%	137,7%	155,0%
Průměrná délka vzdělání (roky)	11,3	11,5	11,7	11,8
- podíl k celku ČR (v %)	96,6%	96,9%	96,3%	96,8%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)	3,7	3,9	3,9	4,0
- podíl k celku ČR (v %)	97,2%	98,9%	96,8%	97,5%

Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)	0,7%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)	0,1%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)	1,1%	16,2%

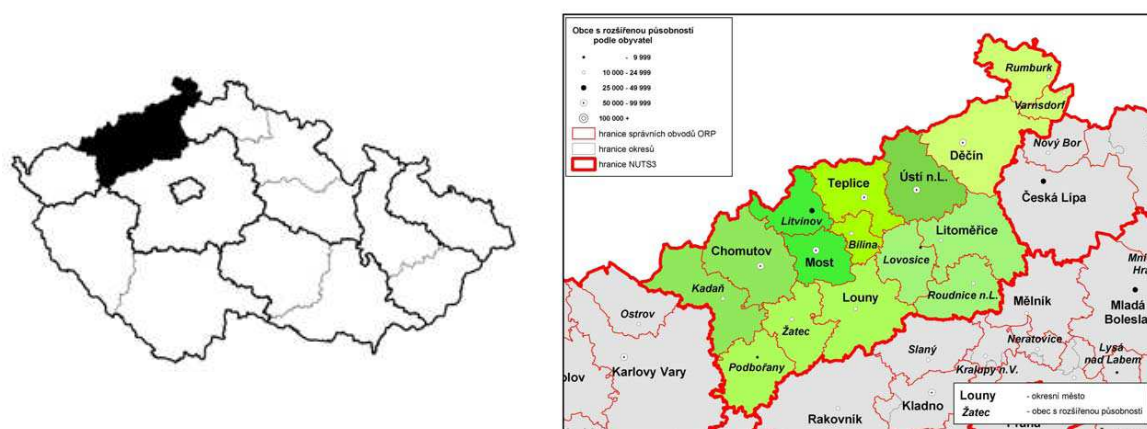
Pracovní trh 2007	Název	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	11,3%	12,5%
	Stavebnictví (F)	9,1%	9,1%
Nejexkluzivnější odvětví	Průmysl skla, keramiky a porcelánu (D.I)	8,8%	7,0%
	Těžební průmysl (C)	8,2%	7,1%
Největší profesní skupina	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)	5,8%	5,5%
	Prodávači a předváděči zboží (5f)	5,3%	4,7%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Hrnčíři, skláři a umělečtí řemeslníci (7f)	8,7%	7,0%
	Policejní inspektoři a detektivové (3j)	5,7%	7,3%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity	31,3%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou	13,0%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Bezpečnostní obory - terciární vzdělání	9,9%	6,9%
	Bezpečnostní obory - SŠ vzdělání s maturitou	5,4%	7,3%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti	-36,3%	-39,6%
	výši mzdy	12,4%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa	6,1%	6,2%

Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017		
Odvětví	Stavebnictví (F)	nejvyšší růst
	Pohostinství a ubytování (H)	
	Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti (N)	
Profese	Doprava a komunikace (I)	největší pokles
	Pečovatelé a pomocní ošetřovatelé (5c)	
Profese	Odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i)	nejvyšší růst
	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v prům., stavebnictví a dopravě (9d)	
	Prodávači a předváděči zboží (5f)	

Ústecký kraj

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

Ústecký kraj leží na severozápadě České republiky. Severozápadní hranice kraje je zároveň i státní hranicí se Spolkovou republikou Německo a to se spolkovou zemí Sasko. Na severovýchodě sousedí Ústecký kraj s Libereckým krajem, na západě s Karlovarským a z malé části i s krajem Plzeňským a na jihovýchodě se Středočeským krajem. Ústecký kraj je rozdělen do sedmi okresů – Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem. Průmyslová činnost z minulosti měla a dosud má nepříznivý dopad na kvalitu životního prostředí. Silně rozvinutá povrchová těžba značně poškodila přirozenou tvář krajiny, která se postupně obnovuje jen velmi nákladnou rekultivací. Dobře známy jsou i problémy s emisní situací v kraji. V posledním desetiletí došlo k výraznému zlepšení, což lze dokumentovat snižujícím se množstvím emisí, ale i přesto je kraj vnímán jako oblast s nejošetřenějším životním prostředím. Neslavné prvenství kraj zaujímá v měrných emisích oxidu siřičitého a oxidů dusíku.

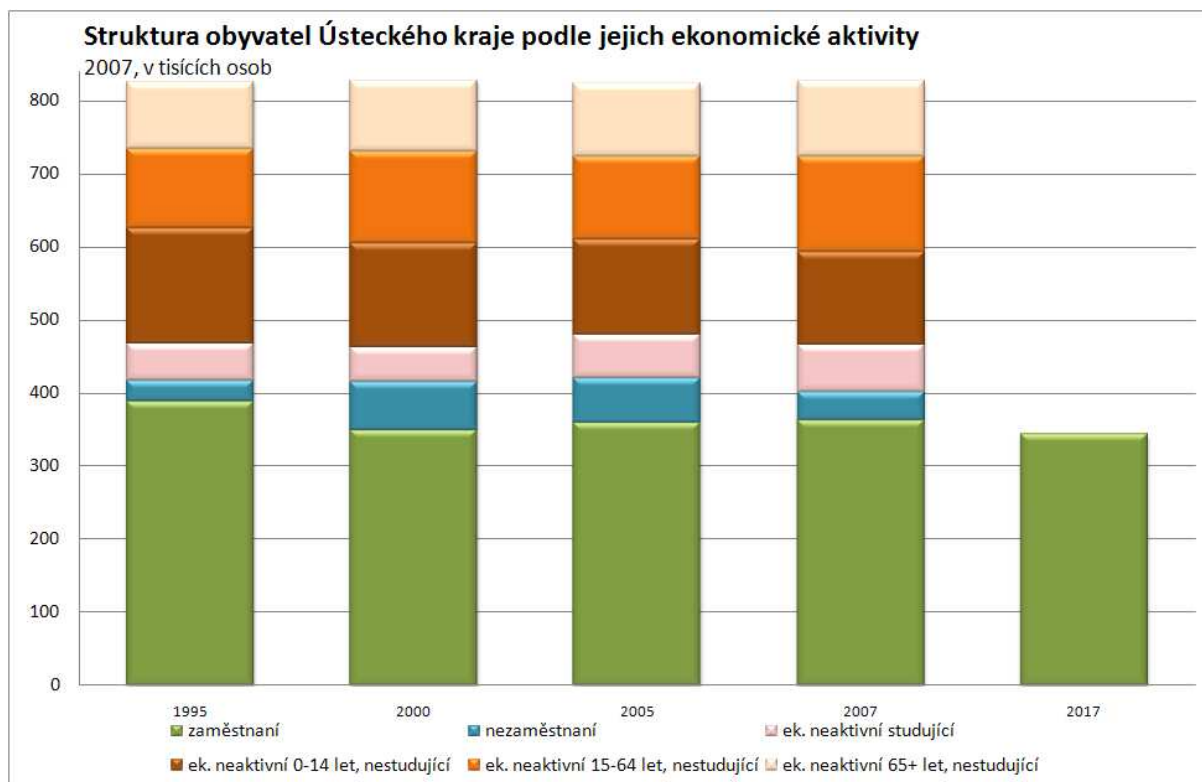

Bydliště v Ústeckém kraji mělo v roce 2007 podle Výběrového šetření pracovních sil 826 tisíc osob, což je o 1 tisíc více než v roce 1995. Ústecký kraj to v České republice řadí na 5. místo podle počtu obyvatel (tvoří 8,3 % obyvatel ČR). Z nich v témže roce bylo 362 tisíce zaměstnaných (to je 7,3 % všech zaměstnaných v ČR), 40 tisíc nezaměstnaných (14,5 % z ČR) a 424 tisíce ekonomicky neaktivních (8,3 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila 9,9 %, což je nejvíce v celé ČR. Oproti roku 2000 se sice snížila o 6 procentního bodu, přesto však v roce 2007 byla o 4,6 procentních bodů vyšší než v ČR. Protože však v roce 2000 byla dokonce o 7,2 procentních bodů vyšší než celostátní míra nezaměstnanosti, došlo v posledních letech přeci jen k relativnímu zlepšení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících v Ústeckém kraji sníží zhruba o 19 tisíc, tedy o více než 5 %.

Průměrný věk obyvatel Ústeckého kraje v roce 2007 byl 39,2 roku (nejméně ze všech krajů), což je o více než jeden rok méně než průměr celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil o více než 3,6 roku (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). Pouze 12,9 % obyvatel (nejméně ze všech krajů) tohoto kraje je starších 65-ti let, naopak 15,4 % je mladší 15-ti let (nejvíce ze všech krajů). Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 8,9 % obyvatel kraje. To je o 0,1 procentního bodu více, než je jejich celorepublikový podíl. V příštích deseti letech by se průměrný věk osob bydlících v tomto kraji měl zvýšit o více než 0,8 roku a přesáhne tak hranici 40 let. I přesto zvýšení bude tento kraj patřit stále k těm s nejmladším obyvatelstvem.

K nejvýznamnějším zaměstnavatelům Ústeckého kraje patří Mostecká uhelná společnost, Severočeské doly, Chemopetrol a nemocnice v Ústí nad Labem. Ústecký kraj se vyznačuje značnou rozdílností jak z hlediska přírodních podmínek, tak i z hlediska hospodářské struktury, hustoty osídlení a stavu životního prostředí. Hospodářský význam kraje je historicky dán značným nerostným bohatstvím, zejména rozsáhlými ložisky hnědého uhlí, uloženými nízko pod povrchem. Hnědouhelná pánev se rozkládá pod svahy Krušných hor, táhne se od Ústí nad Labem až po Kadaň. Z dalších důležitých

surovin, těžících se v kraji, jsou významná ložiska kvalitních sklářských a slévárenských písků a stavebního kamene. V kraji lze vymezit čtyři oblasti, které se od sebe významně odlišují. Je to oblast s vysoce rozvinutou průmyslovou výrobou, která je soustředěna především v Podkrušnohoří (okresy Chomutov, Most, Teplice a částečně Ústí nad Labem). Z odvětví má významné postavení energetika, těžba uhlí, strojírenství, chemický a sklářský průmysl. Další oblastí je Litoměřicko a Lounsko, které jsou významné svou produkcí chmele a zeleniny. Zvláště Polabí a Poohří jsou proslulé ovocnářské oblasti, nazývané Zahrada Čech. Skvělou pověst mají i vína pěstovaná na Litoměřicku. V posledních letech se i oblast Mostecka stává známou vinařskou oblastí, kde se vinná réva pěstuje především na pozemcích zrekultivovaných po těžbě hnědého uhlí. Oblast Krušných hor je velmi řídko osídleným horským pásem s omezenými hospodářskými aktivitami a nakonec oblast Děčínska není ani územím s koncentrací těžkého průmyslu ani oblastí zemědělskou. Jeho severní část Šluknovsko je svou odlehlostí a obtížnou dostupností z centrální části kraje typicky periferním územím.

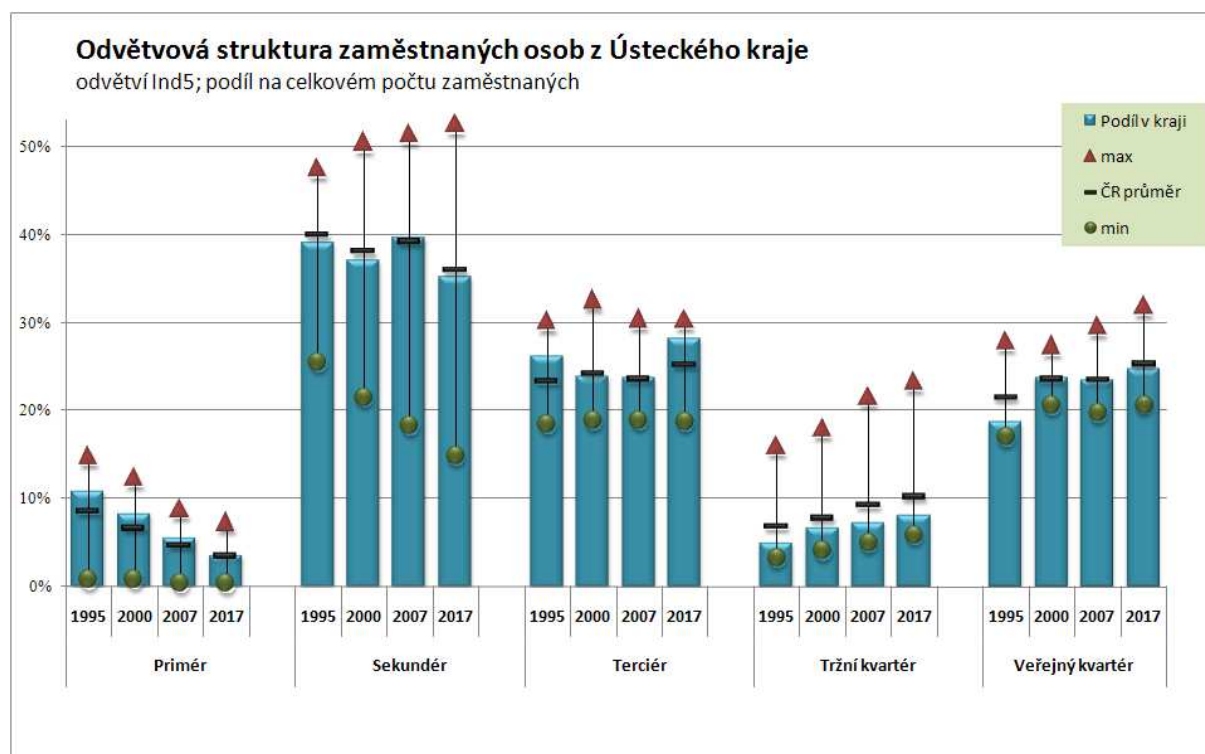

Ačkoliv je v Ústeckém kraji zaměstnáno 7,3 % všech pracujících v ČR, na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 6,5 % a HDP připadající na jednoho obyvatele, tedy produktivita práce, představuje pouze 80,7 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 dosáhla téměř 22,5 tisíc Kč, činí přibližně 91 % celostátního průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni 88,8 % České republiky.

Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými v kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje těsně pod 40 %, což je na úrovni celorepublikového průměru. Kolem něj se pohybuje i podíl ostatních sektorů, jen tržní kvartár je mírně pod ním. V průběhu posledních 12 let se sekretová struktura tohoto kraje držela celorepublikového vývoje, pouze mírně dynamičtější byl pokles podílu primáru a také terciáru.

V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde k výraznějšímu poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru, který však přesto nadále zůstane dominantním poskytovatelem pracovních míst. Pokračující, ale spíše nevýrazný pokles primárního sektoru stejně jako naopak růst kvartárního sektoru nebudou pravděpodobně představovat příliš výrazné strukturální změny, které se mohou spíše projevit v dynamičtějším růstu terciárního sektoru.

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících v Ústeckém kraji zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), což je ovšem obdobné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o vůbec největší odvětví české ekonomiky. Toto odvětví má na celkové zaměstnanosti v kraji podíl téměř 12 %. Dalších 9 % osob je zaměstnáno ve stavebnictví (*F*) a více než 8 % v dopravě a komunikaci (*I*). Podíl vyšší než 5 % mají v tomto kraji rovněž osoby zaměstnané ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*), ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*) a také v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*). Z odvětvového hlediska je tedy Ústecký kraj podprůměrně koncentrován; má až 11. nejvyšší odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

Naopak jeho odvětvová exkluzivita je nadprůměrná. Pracuje v něm téměř 20 % ze všech zaměstnaných v těžebním průmyslu (*C*) a také téměř 14 % z celého průmyslu skla, keramiky a porcelánu (*D.I*) v ČR. Tento kraj je rovněž významný zaměstnavatel pro osoby zaměstnané ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu a vody (*E*) a v chemickém a farmaceutickém průmyslu (*D.FGH*). Z obou těchto odvětví je v tomto kraji zaměstnáno 12 % ze všech zaměstnaných v ČR. Pro žádné další odvětví již z celostátního hlediska není tento kraj tak významným zaměstnavatelem, neboť jeho podíl na celkové zaměstnanosti nepřesahuje 5 %. Naopak podíl obyvatel Ústeckého kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například ve výrobě strojů a zařízení (*D.K*) nebo ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*)) je dokonce nižší než 5 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity však patří Ústeckému kraji páté místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (o 10 tisíc) zvýšil počet pracovníků ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*). O více než 8 tisíc vzrostl počet zaměstnaných v ostatních službách (*OP*) a o necelých 8 tisíc v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*) a ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*). Naopak v dopravě a komunikaci (*I*) a ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*) se jejich počet snížil o více než 8 tisíc, v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) o 10 tisíc a v těžebním průmyslu (*C*) dokonce téměř o 12 tisíc. Uvedené procesy spíše oslabily tradiční odvětvovou strukturu Ústeckého kraje, což vedlo k mírnému snížení odvětvové koncentrace, ale k poměrně výraznému snížení jeho odvětvové exkluzivity.

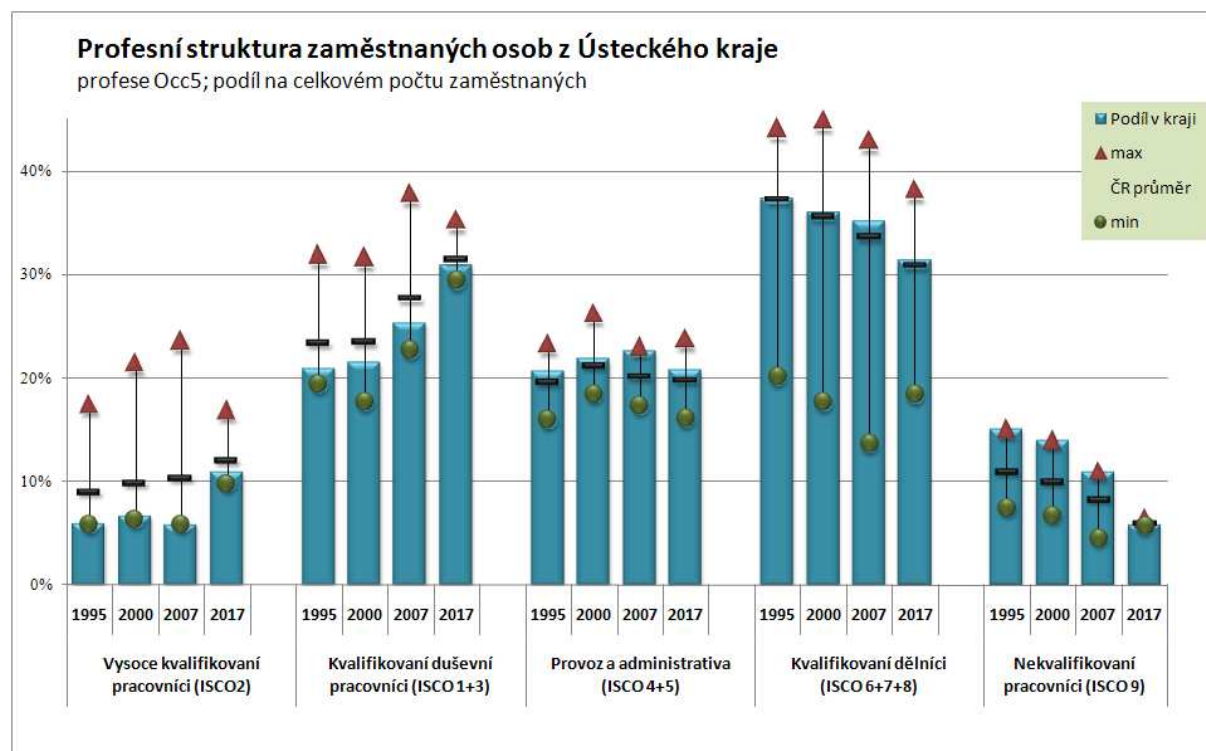
Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně bude pokračovat nárůst počtu pracujících v ostatních službách (*OP*). Výraznější zvýšení počtu pracovníků nastane také v dopravě a komunikaci (*I*) a ve velkoobchodě, maloobchodě a

opravách (G). Naopak bude i v příštích letech pokračovat snižování počtu zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybolovu (AB) a výrazněji se v příštích letech jejich počet sníží i ve výrobě elektrických a optických přístrojů (D.L) a ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (D.J).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí v Ústeckém kraji a zároveň nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní dělníci, přestože se jejich podíl ze všech pracujících stále snižuje a v současnosti již klesnul na 35 %. Protože se však zároveň snižuje i jejich celkový počet v celé České republice, zůstává jejich podíl v kraji stále výrazně nad průměrem celé ČR (zhruba o 1,5 procentního bodu). Podíl dvou nejkvalifikovanějších skupin profesí je v tomto kraji hluboko pod celostátním průměrem. Podíl vysoce kvalifikovaných pracovníků je v tomto kraji jen necelých 6 %, což je nejméně ze všech krajů. Naopak podíl osob z profesních skupin provoz a administrativa i podíl nekvalifikovaných pracovníků celorepublikový průměr poměrně značně převyšuje a v tomto kraji je podíl nekvalifikovaných pracovníků dokonce nejvyšší ze všech krajů. Vývoj od poloviny 90. let u všech pěti hlavních skupin profesí do značné míry kopíruje tendence v celé České republice.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s růstem podílu dvou nejkvalifikovanějších skupin profesí, tedy vysoce kvalifikovaných pracovníků a kvalifikovaných duševních pracovníků, ostatní tři skupiny profesí by pravděpodobně měly svůj podíl na celkové zaměstnanosti v tomto kraji snižovat. I přes tyto změny zůstanou pravděpodobně kvalifikovaní dělníci nejpočetnější profesní skupinou v tomto kraji i v roce 2017.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných osoby s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a). Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji je 6,5 %. Dalších 6 % zaměstnaných tvoří technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a) a více než 5 % tvoří i prodavači a předváděči zboží (5f). Žádná další profesní skupina již nedosahuje podílu 5 %. Z profesního hlediska je tedy Ústecký kraj velmi podprůměrně koncentrován; má až 12. nejvyšší (tedy třetí nejnižší) profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Profesní exkluzivita Ústeckého kraje je nadprůměrná. Tento kraj je významnějším zaměstnavatelem pro osoby s profesí ostatní nižší úředníci jinde neuvedení (4e). V tomto kraji je zaměstnáno 17,5 % ze všech těchto osob v ČR. V Ústeckém kraji je také zaměstnáno 16 % ze všech osob v ČR s profesí policejní inspektoři a detektivové (3j) a 13,5 % z osob s profesí řidiči železničních kolejových vozidel a dělníci v příbuzných oborech (8c). Naopak podíl obyvatel Ústeckého kraje z celku ČR zaměstnaných

v několika dalších profesích (například odborní pracovníci v právní oblasti (2i) nebo vědci a odborníci v přírodních vědách (2a)) je dokonce nižší než 3 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří proto Ústeckému kraji páté místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (o více než 9 tisíc) počet pracovníků s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h). O necelých 9 tisíc se zvýšil také počet zaměstnaných techniků ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a). Naopak počet zaměstnaných osob s profesí prodavači a předváděči zboží (5f) se snížil o více než 8 tisíc a počet pomocných a nekvalifikovaných pracovníků v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d) dokonce téměř o 12 tisíc.

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s pokračujícím růstem pracujících s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h) a dále také s profesí odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i) a řidiči motorových vozidel (8d). Naopak, měl by i dále pokračovat pokles zaměstnaných osob s profesí pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d). Sníží se i počet zaměstnaných s prodavači a předváděči zboží (5f) a výrazněji poklesne i počet zaměstnaných osob s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a), tedy těch, kterých v posledních letech mezi zaměstnanými poměrně výrazně přibývalo.

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Síť předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 325 mateřských škol, 285 základních škol, 45 středních odborných učilišť, 82 středních odborných škol, 24 gymnázií a 10 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 136,2 tisíce žáků, což je 8,2 % všech žáků těchto škol v ČR. Vysokoškolské vzdělání v kraji lze získat na 2 vysokých školách. V Ústí nad Labem to je Univerzita Jana Evangelisty Purkyně a soukromá Vysoká škola ekonomie a managementu. Celkově je tedy na vysokých školách v tomto kraji 10,2 tisíce studentů, což je 2,9 % z celé ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, nedosahují celostátní úrovně a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 16,82 roku je o 1,58 roku nižší než celostátní průměr. Tento kraj se pohybuje na 11. místě mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

V roce 2007 bylo v Ústeckém kraji mezi zaměstnanými obyvateli 9 % osob se základním vzděláním, 44 % osob se středním vzděláním bez maturity, 39 % se středním vzděláním s maturitou a 8 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (o téměř 5 tisíc) a také se středním vzděláním s maturitou (o více než 29 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o více než 20 tisíc a se základním vzděláním dokonce o více než 39 tisíc. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,5 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání v Ústeckém kraji jen 11,71 let, což je o 0,4 roku méně než je průměr celé České republiky. Ústecký kraj je proto v pořadí mezi všemi až poslední, s nejnižší průměrnou vzdělaností.

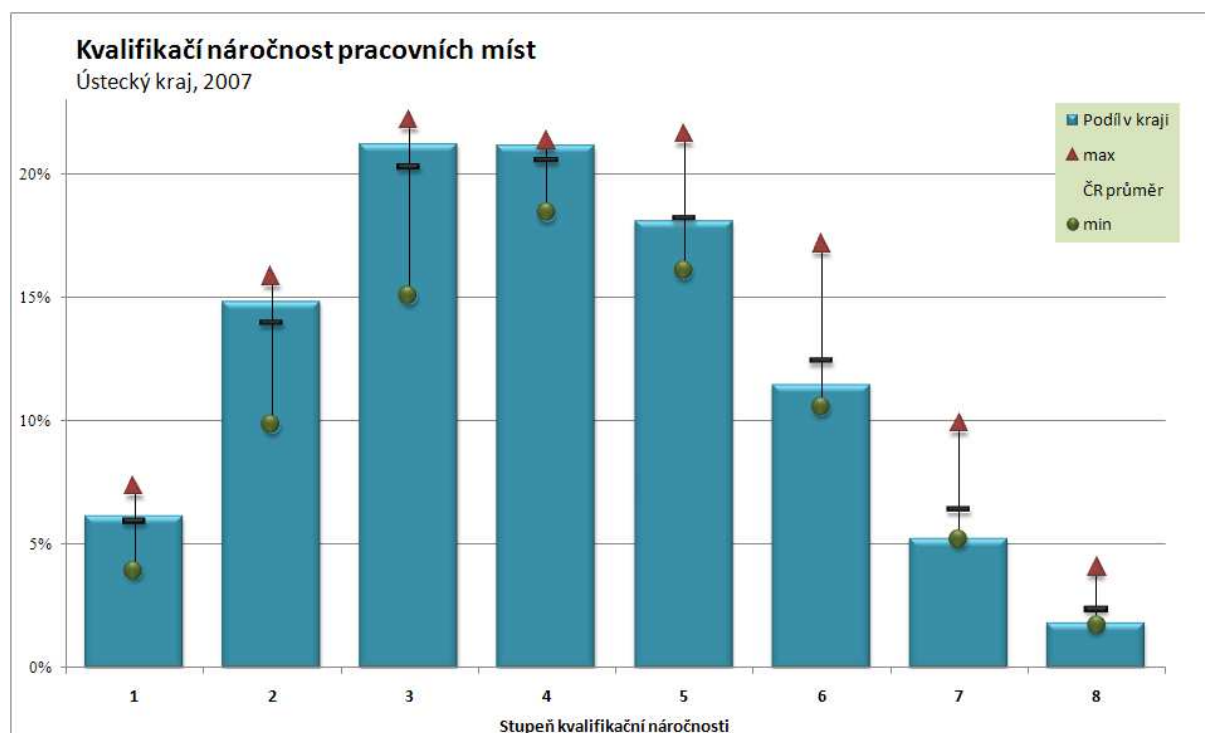
Téměř 31 % všech zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších 13 % s maturitním technickým vzděláním. Dalších 9 % tvoří zaměstnaní se všeobecným základním vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním. Osoby s tímto vzděláním tvoří v kraji téměř 7 % ze všech pracovníků. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je v Ústeckém kraji devátá nejvyšší.

V Ústeckém kraji má vzhledem k celé republice bydliště více než 14 % ze všech zaměstnaných osob se všeobecným středoškolským vzděláním bez maturity. Dále má v tomto kraji bydliště 14 % ze všech zaměstnaných v ČR se středoškolským vzděláním s maturitou s přírodovědnými a také s uměleckými obory. Obyvatelé tohoto kraje také tvoří 12 % všech zaměstnaných se středoškolským vzděláním bez maturity se sociálními a správními obory. Vzhledem k tomu zaujímá Ústecký kraj v exkluzivitě kvalifikační struktury 5. místo.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je výrazně pod celostátním průměrem. Ústecký kraj se v posledních letech pohybuje až kolem 12. místa. Nižší kvalifikační náročnost pracovních míst je jen na Vysočině a v Pardubickém kraji. Vzhledem k celostátnímu průměru je v něm především menší podíl míst v 6. a v 7. a částečně i v 5. kvalifikačním stupni. Na druhé straně nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 3. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 4. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 3,87 a od roku 1995 se zvýšil o 0,14 stupně. Oproti celé České republice to ovšem představuje poněkud nižší dynamiku, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i v Ústeckém kraji viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků v Ústeckém kraji například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 17 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba 26 % všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti 21 % pracovních míst, oproti 15,5 % v roce 1995.

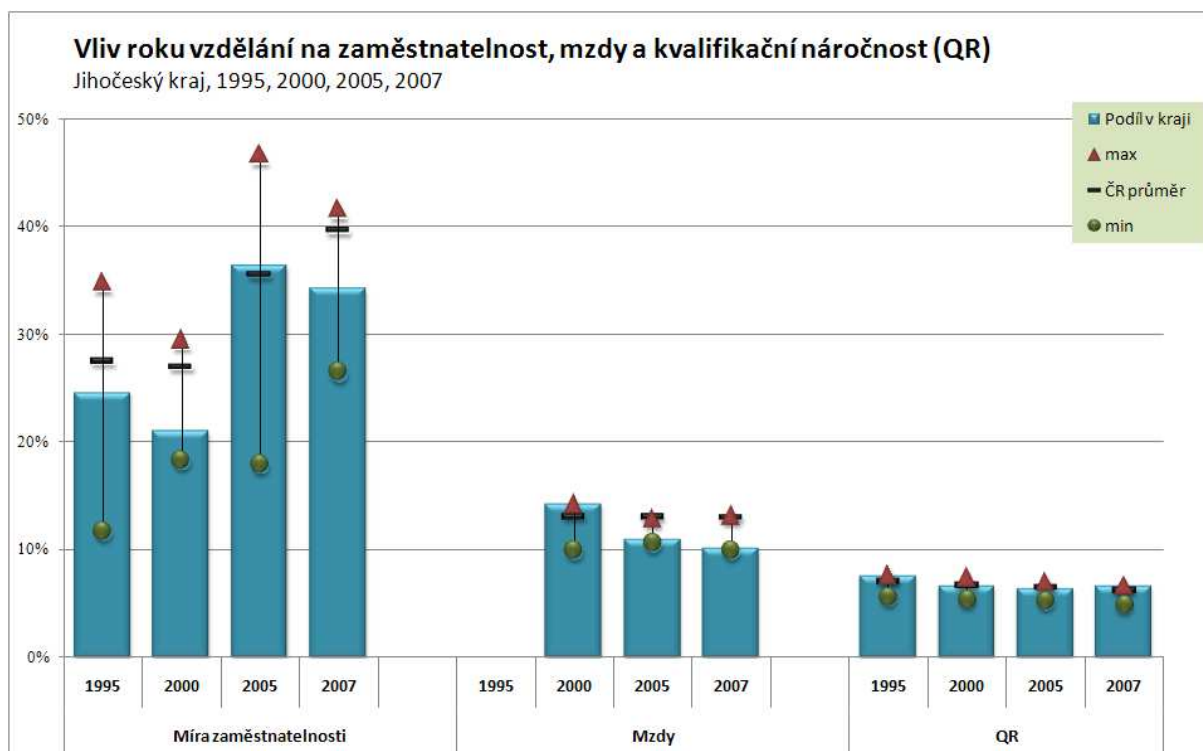
Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst v Ústeckém kraji ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se základním vzděláním, se středním vzděláním bez maturity a také se středním vzděláním s maturitou. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo více osob s terciárním vzděláním. Disproporce mezi skutečným vzděláním zaměstnaných osob a kvalifikačními požadavky pracovních míst způsobuje, že vzhledem k nedostatku terciárně vzdělaných v kraji, pracují na místech vyžadujících terciární kvalifikaci mnohdy osoby se středním vzděláním s maturitou. Pracovní místa s jejich kvalifikační náročností pak ovšem obsazují pracovníci se středním vzděláním bez maturity a následně jejich osoby se základním vzděláním.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání v Ústeckém kraji ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které mají nižší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních míst, která jsou v kraji

k dispozici. Rozdíl je 0,43 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. V Ústeckém kraji v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 37 % a výši mzdy v průměru o 12 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 33,4 % a jejich průměrná mzda činila pouze 15 804 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 0,9 % a 36 119 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 6 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost téměř stále zvyšuje a naopak na výši mezd i na kvalifikační náročnost pracovních míst mírně snižuje.

V Ústeckém kraji má vzdělání na míru zaměstnanosti i na výši průměrné mzdy menší vliv než je tomu v průměru celé České republiky a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji pro tyto ukazatele tak výraznou roli. Naopak na kvalifikační náročnost pracovních míst má v tomto kraji nadprůměrný vliv.

Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce v Ústeckém kraji 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje	1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)	825	827	823	826
- podíl k celku ČR (v %)	8,0%	8,1%	8,0%	8,0%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)	111 127	143 695	194 821	209 041
- podíl k celku ČR (v %)	7,6%	6,6%	6,5%	6,5%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)	134 597	173 756	236 728	253 939
- podíl k celku ČR (v %)	94,8%	81,5%	81,1%	80,7%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)	75 316	103 702	124 493	133 598
- podíl k celku ČR (v %)	95,8%	91,4%	88,3%	88,8%
Průměrná mzda (Kč ročně)		15 164	19 677	22 486
- podíl k celku ČR (v %)		96,1%	90,6%	91,3%
Počet zaměstnaných (tisíce)	387	348	358	362
- podíl k celku ČR (v %)	7,8%	7,4%	7,5%	7,3%
Míra nezaměstnanosti (v %)	7,1%	16,0%	14,5%	9,9%
- podíl k celku ČR (v %)	176,1%	182,3%	183,4%	187,1%
Průměrná délka vzdělání (roky)	11,2	11,6	11,7	11,7
- podíl k celku ČR (v %)	95,9%	97,3%	97,0%	96,5%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)	3,7	3,8	3,9	3,9
- podíl k celku ČR (v %)	96,9%	97,9%	96,8%	97,3%

Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)	2,6%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)	0,3%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)	3,5%	16,2%

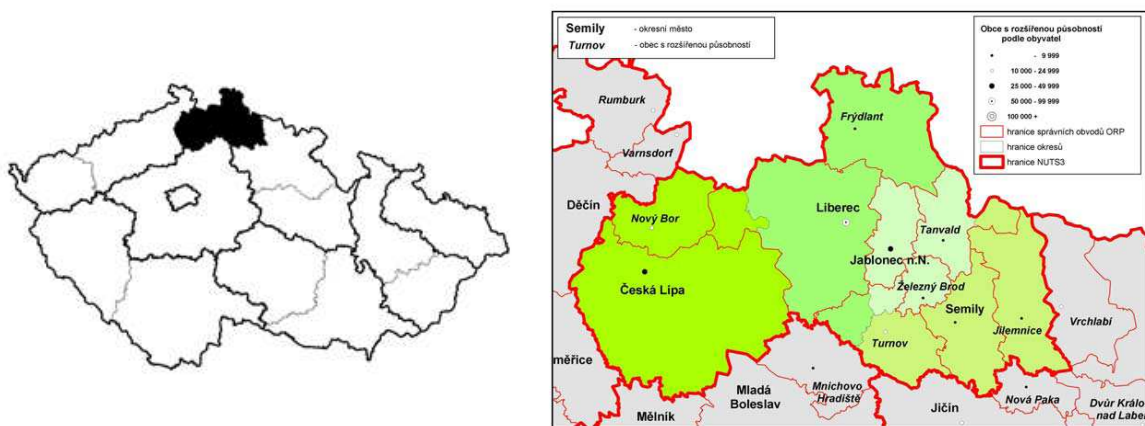
Pracovní trh 2007	Název	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	11,7%	12,5%
	Stavebnictví (F)	9,0%	9,1%
Nejexkluzivnější odvětví	Těžební průmysl (C)	19,9%	6,2%
	Průmysl skla, keramiky a porcelánu (D.I)	13,8%	6,6%
Největší profesní skupina	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)	6,5%	5,5%
	Technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a)	5,9%	4,7%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Ostatní nižší úředníci jinde neuvedení (4e)	17,5%	6,3%
	Policejní inspektoři a detektivové (3j)	15,9%	6,5%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity	30,7%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou	12,9%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Všeobecné vzdělání - SŠ vzdělání bez maturity	14,2%	6,6%
	Přírodovědné obory - SŠ vzdělání s maturitou	14,0%	6,6%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti	-37,4%	-39,6%
	výši mzdy	11,8%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa	6,4%	6,2%

Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017		
Odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	nejvyšší růst
	Ostatní služby (OP)	
	Stavebnictví (F)	největší pokles
Profese	Chemický a farmaceutický průmysl (D.FGH)	
	Odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i)	nejvyšší růst
	Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h)	
	Kvalifikovaní stroj. dělníci, výrobci a opraváři přístrojů a nástrojů z kovů (7c)	největší pokles
	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v prům., stavebnictví a dopravě (9d)	

Liberecký kraj

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

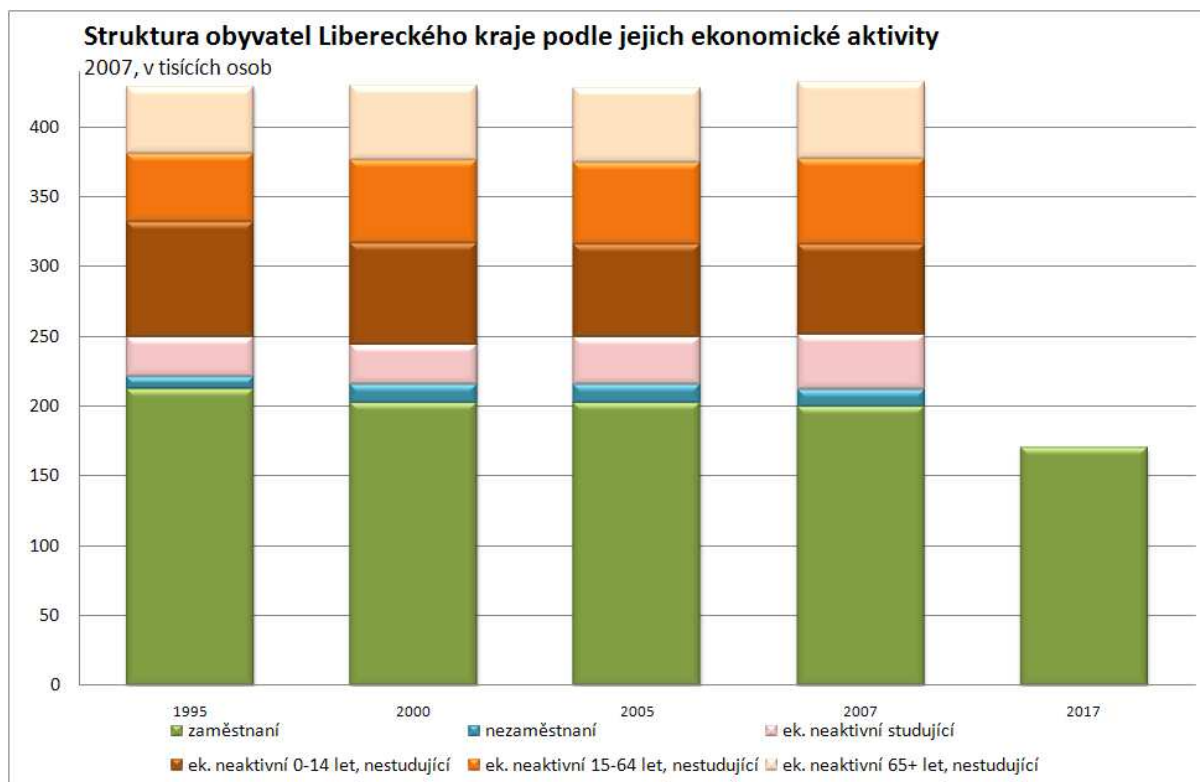
Kraj se rozprostírá na severu České republiky. Území zahrnuje sever České kotliny, Jizerské hory, západní Krkonoše s Krkonošským podhůřím a východní část Lužických hor. Svým severním okrajem tvoří v délce 20 km státní hranici se Spolkovou republikou Německo, na kterou navazuje 130 km dlouhá hranice s Polskem. Východní část kraje sousedí s Královéhradeckým krajem, na jihu přiléhá ke Středočeskému kraji a na západě ke kraji Ústeckému. Na území Libereckého kraje zasahuje i Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. Ten je euroregionem tří hraničních oblastí nacházejících se na území, kde se stýkají hranice České republiky, Spolkové republiky Německo a Polské republiky. Euroregion Neisse-Nisa-Nysa je prvním euroregionem vytvořeným na české hranici. Liberecký kraj tvoří jen 4,0 % území celé České republiky. S výjimkou hlavního města Prahy je kraj nejmenším v republice. Liberecký kraj je tvořen okresy Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec, Semily

Bydliště v Libereckém kraji mělo v roce 2007 podle Výběrového šetření pracovních sil 432 tisíce osob, což je o 3 tisíce více než v roce 1995. Liberecký kraj to v České republice řadí až na předposlední, tedy 13., místo podle počtu obyvatel (tvoří jen 4,2 % obyvatel ČR). Z nich v témže roce bylo 199 tisíc zaměstnaných (to je 4,0 % všech zaměstnaných v ČR), 13 tisíc nezaměstnaných (4,6 % z ČR) a 220 tisíc ekonomicky neaktivních (4,3 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila 6,1 %. Oproti roku 2000 se sice snížila o 0,1 procentního bodu, přesto však v roce 2007 byla o 0,7 procentních bodů vyšší než v ČR, a protože v roce 2000 byla naopak o 2,6 procentních bodů nižší než celostátní míra nezaměstnanosti, došlo k relativnímu zhoršení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících v Libereckém kraji sníží zhruba o 29 tisíc, tedy o více než 14 %.

Průměrný věk obyvatel Libereckého kraje v roce 2007 byl 39,8 roku (třetí nejvyšší), což je o půl roku méně, než je průměr celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil téměř o 4 roky (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). 13,5 % obyvatel tohoto kraje je starších 65-ti let, naopak 14,9 % je mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 9,1 % obyvatel kraje. To je o 0,2 procentního bodu více, než je celorepublikový průměr a je to třetí nejvyšší podíl ze všech krajů. V příštích deseti letech by se měla věková struktura obyvatel tohoto kraje výrazně změnit. Především se zvýší podíl osob ve starších věkových skupinách. Průměrný věk obyvatel tohoto kraje tak do roku 2017 vzroste až o jeden rok. Tím by se Liberecký kraj stal krajem s nejvyšším průměrným věkem svých obyvatel v celé republice.

Liberecký kraj má převážně průmyslový charakter. Rozvinut je zde průmysl skla a bižuterie, výroba a zpracování plastů, strojírenství a odvětví zpracovatelského průmyslu s úzkou vazbou na výrobu automobilů. Tradiční textilní průmysl ztratil v důsledku útlumu v posledních letech svoje dominantní postavení. Nezanedbatelnou součástí ekonomiky Libereckého kraje je cestovní ruch. V surovinové základně Libereckého kraje dominují kvalitní sklářské a slévárenské písky. Již v minulosti byl kraj významný těžbou a zpracováním dekoračních a stavebních kamenů.

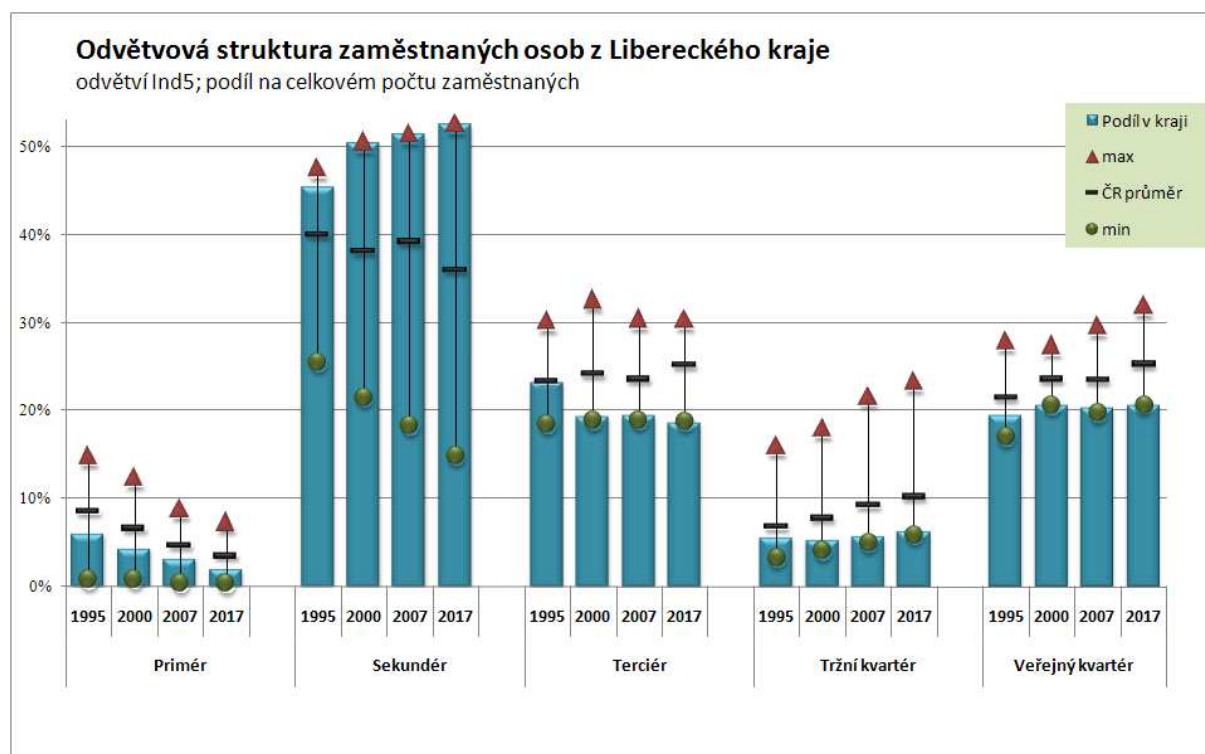
Ačkoliv je v Libereckém kraji zaměstnáno 4,0 % všech pracujících v ČR, na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 3,5 % a HDP připadající na jednoho obyvatele, tedy produktivita práce, představuje pouze 84,7 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 dosáhla téměř 23 tisíce Kč, činí přibližně 93 % celostátního průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni 92,6 % České republiky.

Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými v kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje až nad 50 %, což výrazně převyšuje celorepublikový průměr. Ještě v polovině 90. let byl podíl zaměstnaných v sekundárním sektoru až třetí nejvyšší ze všech krajů ČR. V průběhu posledních 12 let se však ještě zvýšil a i přes mírný pokles v posledních dvou letech je již od začátku tohoto století v tomto kraji nejvyšší z celé ČR. Podíl zaměstnaných ve všech ostatních sektorech je oproti celostátnímu průměru naopak výrazně nižší.

V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde ještě k dalšímu zvýšení podílu zaměstnanosti v sekundárním sektoru, který proto nadále zůstane dominantním poskytovatelem pracovních míst. Pokračující pokles primárního sektoru pak bude další výraznější strukturální změnou. Podíl terciáru ani kvartáru se nijak významně zřejmě nezmění.

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících v Libereckém kraji zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), což je ovšem obdobné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o vůbec největší odvětví české ekonomiky. Toto odvětví má na celkové zaměstnanosti v kraji podíl necelých 11 %. Dalších 10 % tvoří osoby zaměstnané ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*). Podíl 8 % mají zaměstnaní v stavebnictví (*F*) a kolem 6-ti % zaměstnaní v dopravě a komunikaci (*I*), ve školství (*M*) a ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*). Z odvětvového hlediska je tedy Liberecký kraj poměrně málo koncentrován; má až 10. nejvyšší odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

Jeho odvětvová exkluzivita není o nic vyšší. Pracuje v něm téměř 15 % ze všech zaměstnaných v průmyslu skla, keramiky a porcelánu (*D.I*) a 12 % ze zaměstnaných ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*) a ze zpracovatelského průmyslu jinde neuvedeného (*D.N*) v ČR. Pro žádné další odvětví však již z celostátního hlediska není tak významným zaměstnavatelem, neboť jeho podíl na celkové zaměstnanosti nepřesahuje 5 %. Naopak podíl obyvatel Libereckého kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například v dřevozpracujícím, papírenském a polygrafickém průmyslu (*D.DE*) nebo v peněžnictví a pojišťovnictví (*J*)) je dokonce nižší než 2 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří proto Libereckému kraji až dvanácté místo.

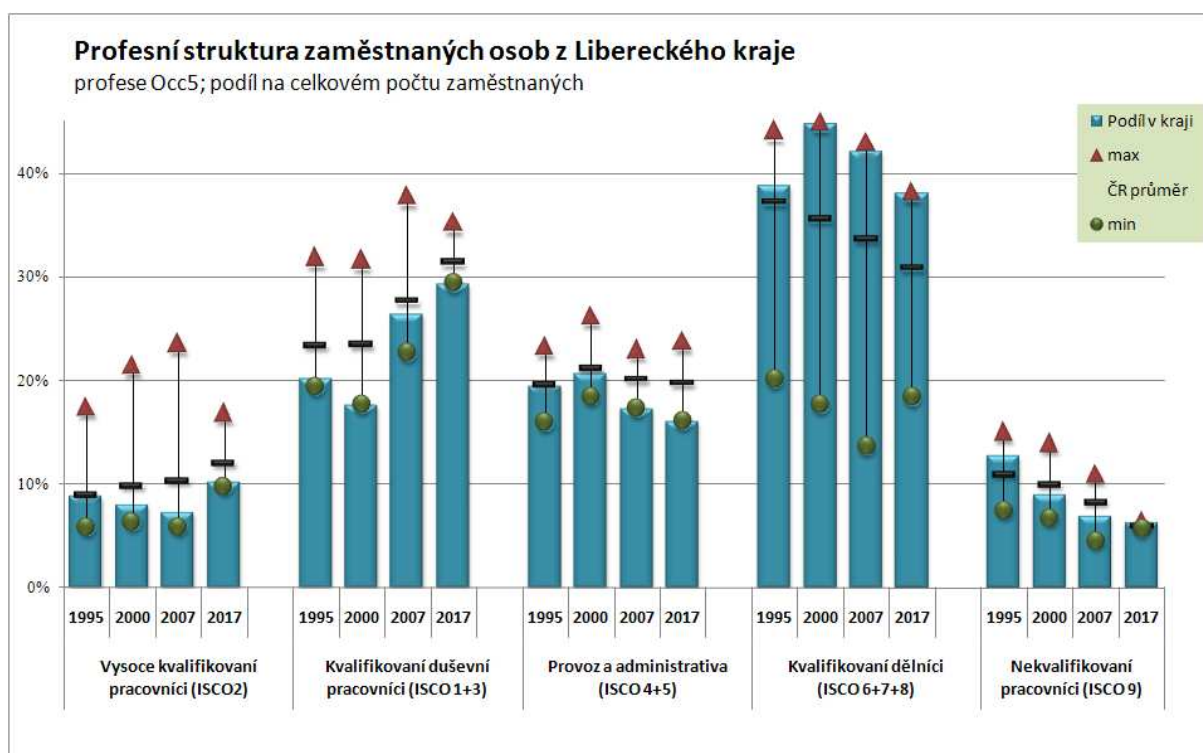
Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (o více než 13 tisíc) zvýšil počet pracovníků ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*). Téměř o 4 tisíce vzrostl také počet zaměstnaných osob v průmyslu skla, keramiky a porcelánu (*D.I*). Naopak v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*) a ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*) se jejich počet snížil o více než 5 tisíc a ve zpracovatelském průmyslu jinde neuvedeném (*D.N*) dokonce o více než 6 tisíc. Uvedené procesy oslabily tradiční odvětvovou strukturu Libereckého kraje, což vedlo k mírnému snížení jak jeho odvětvové koncentrace tak i odvětvové exkluzivity.

Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně bude pokračovat nárůst počtu pracujících v průmyslu skla, keramiky a porcelánu (*D.I*). Výraznější nárůst pravděpodobně nastane také ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*). Naopak ve zpracovatelském průmyslu jinde neuvedeném (*D.N*) bude pokračovat snižování počtu pracovníků. Ten výrazněji nastane také ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), ve stavebnictví (*F*) a v ostatních službách (*OP*).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí v Libereckém kraji a zároveň nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní dělníci, přestože se jejich podíl ze všech pracujících stále snižuje a v současnosti již klesnul 42 %. Protože se však zároveň snižuje i jejich celkový počet v celé České republice, zůstává jejich podíl v kraji stále výrazně nad průměrem celé ČR (zhruba o 8,5 procentních bodů). Podíl těchto osob na zaměstnaných v kraji je vyšší pouze na Vysočině. Všechny ostatní skupiny profesí pak mají v tomto kraji nižší podíl než je celostátní průměr. Nejvíce za ním zaostávají vysoce kvalifikovaní pracovníci a také osoby ze skupiny provoz a administrativa. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v Libereckém kraji je pouze těsně přes 17 %, což je nejméně ze všech krajů ČR.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s růstem podílu dvou nejkvalifikovanějších skupin profesí, tedy vysoce kvalifikovaných pracovníků a kvalifikovaných duševních pracovníků, ostatní tři skupiny profesí by pravděpodobně měly svůj podíl na celkové zaměstnanosti v tomto kraji snižovat. I přes tyto změny zůstanou pravděpodobně kvalifikovaní dělníci nejpočetnější profesní skupinou v tomto kraji i v roce 2017.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných osoby s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a). Ty mají na celkové zaměstnanosti v kraji podíl téměř 8 %. Dalších 7 % tvoří osoby s profesí kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c) a přes 5 % mají podíl i montážní dělníci (8b). Žádná další profesní skupina již nedosahuje podílu 5 %. Z profesního hlediska je tedy Liberecký kraj velmi nadprůměrně koncentrován; má 3. nejvyšší profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Profesní exkluzivita Libereckého kraje je mírně průměrná. Tento kraj je významnějším zaměstnavatelem pro osoby s profesí hrnčíři, skláři a umělečtí řemeslníci (7f), kterých je v tomto kraji téměř třetina ze všech v ČR. Je zde také zaměstnána desetina ze všech osob s profesí montážní dělníci (8b). Naopak podíl obyvatel Libereckého kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších profesích (například vědci a odborníci v lékařských a biologických oborech (2d) nebo policejní inspektoři a detektivové (3j)) je dokonce nižší než 1,5 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří proto Libereckému kraji deváté místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (téměř o 7 tisíc) počet pracovníků s profesí montážní dělníci (8b). O téměř 4,5 tisíce vzrostl počet osob s profesí obsluha průmyslových strojů a

zařízení (8a) a odborných administrativních a celních a daňových pracovníků (3i) přibylo mezi zaměstnanými 4 tisíce. Naopak počet osob s profesí kvalifikovaní dělníci hlavní stavební výroby a horníci (7a) se snížil o 5,5 tisíce a s profesí pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d) dokonce o 7,5 tisíce.

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s růstem pracujících s profesí technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a) a dále také s profesí obsluha elektronických zařízení, letecký, lodní a železniční personál (3c) a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d). Naopak, nejvíce by se měl snížit počet zaměstnaných osob s profesí kvalifikovaní dělníci dokončovacích stavebních prací (7b), s profesí vedoucí a ředitelé malých podniků a organizací (1d) a s profesí hrnčíři, skláři a umělečtí řemeslníci (7f).

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Síť předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 213 mateřských škol, 206 základních škol, 19 středních odborných učilišť, 42 středních odborných škol, 13 gymnázií a 8 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 70,5 tisíc žáků, což je 4,3 % všech žáků těchto škol v ČR. Pro Liberecký kraj je typické početně silné zastoupení středních uměleckých škol nadregionálního významu. Jedná se především o střední uměleckoprůmyslové školy sklářské a bižuterní. Vysoké školství je zastoupeno Technickou univerzitou v Liberci. Na ní studuje 8,8 tisíc studentů, což je 2,5 % ze všech studentů na vysokých školách v ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, nedosahují celostátní úrovně a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 17,14 roku je o 1,26 roku nižší než celostátní průměr. Tento kraj se pohybuje na 10. místě mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

V roce 2007 bylo v Libereckém kraji mezi zaměstnanými 8 % osob se základním vzděláním, 48 % osob se středním vzděláním bez maturity, 34 % se středním vzděláním s maturitou a 10 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (o 2 tisíce) a také se středním vzděláním s maturitou (o více než 4 tisíce). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o 4 tisíce a se základním vzděláním dokonce o více než 14 tisíc. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,3 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání v Libereckém kraji 11,79 let, což je o 0,4 roku méně než je průměr celé České republiky. Liberecký kraj je proto v pořadí až dvanáctý kraj s nejvyšší průměrnou vzdělaností.

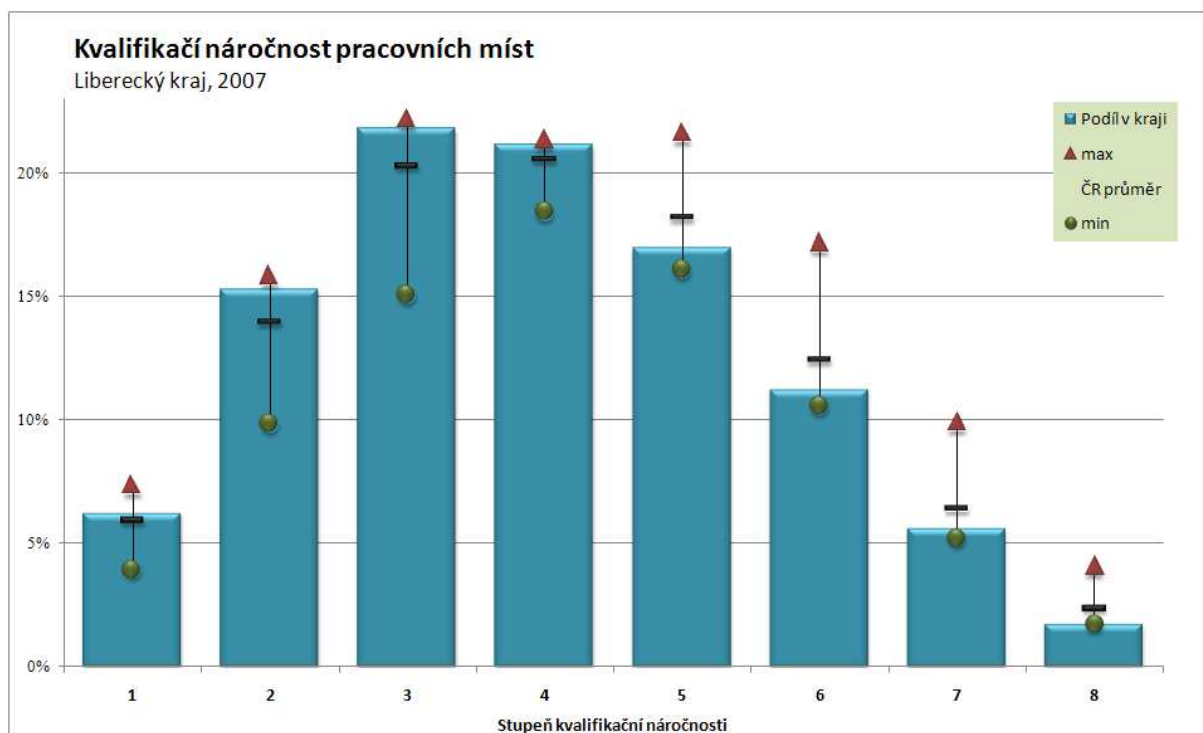
Více než 35 % všech zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších více než 13 % s maturitním technickým vzděláním. Dalších téměř 8 % tvoří zaměstnaní se všeobecným základním vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním. Osoby s tímto vzděláním tvoří necelých 7 % ze všech pracovníků. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je v Libereckém kraji čtvrtá nejvyšší.

V Libereckém kraji má vzhledem k celé republice bydliště necelých 8 % ze všech zaměstnaných osob se středoškolským vzděláním s maturitou s uměleckými obory. Více než 6 % tvoří mezi zaměstnanými v celé ČR obyvatelé tohoto kraje také mezi osobami se středoškolským vzděláním s maturitou s učitelskými obory i mezi osobami se středoškolským vzděláním bez maturity s uměleckými obory. Vzhledem k tomu zaujímá Liberecký kraj v exkluzivně kvalifikační struktury až 13., tedy předposlední, místo.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je mírně pod celostátním průměrem. Liberecký kraj se v posledních letech pohybuje kolem 9. místa. Vzhledem k celostátnímu průměru je v něm především menší podíl míst v 6. a v 7. a částečně i v 5. kvalifikačním stupni. Na druhé straně nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 3. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 4. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 3,90 a od roku 1995 se zvýšil o 0,17 stupně. Oproti celé České republice to ovšem představuje poněkud nižší dynamiku, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i v Libereckém kraji viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků v Libereckém kraji například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 18 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba 26 % všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti 21,5 % pracovních míst, oproti 16 % v roce 1995.

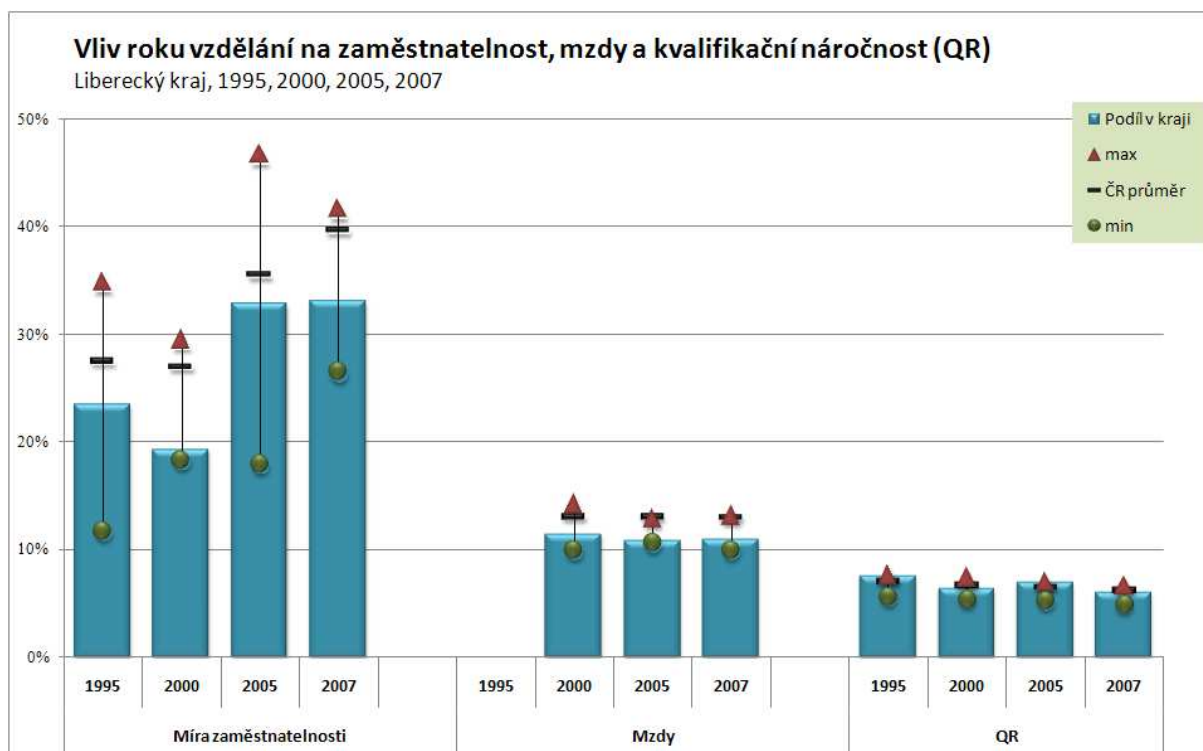
Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst v Libereckém kraji ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se základním vzděláním a se středním vzděláním bez maturity. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo více osob se středním vzděláním s maturitou i s terciárním vzděláním. V kraji je patrná disproporce mezi skutečným vzděláním zaměstnaných osob a kvalifikační náročností pracovních míst. Vzhledem k nedostatku terciárně vzdělaných osob v kraji, pracují na místech vyžadujících terciární kvalifikaci mnohdy osoby se středním vzděláním s maturitou. Pracovní místa s jejich kvalifikační náročností pak ovšem obsazují pracovníci se středním vzděláním bez maturity.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání v Libereckém kraji ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které mají nižší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních míst, která jsou

v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,35 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. V Libereckém kraji v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 33 % a výši mzdy v průměru o 11 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 19,6 % a jejich průměrná mzda činila pouze 16 584 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 2,1 % a 35 750 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 6 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost stále zvyšuje a naopak na výši mezd i na kvalifikační náročnost pracovních míst mírně snižuje.

V Libereckém kraji má tedy vzdělání na všechny tři uvedené ukazatele výrazně menší vliv než je tomu v průměru celé České republiky a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji tak výraznou roli.

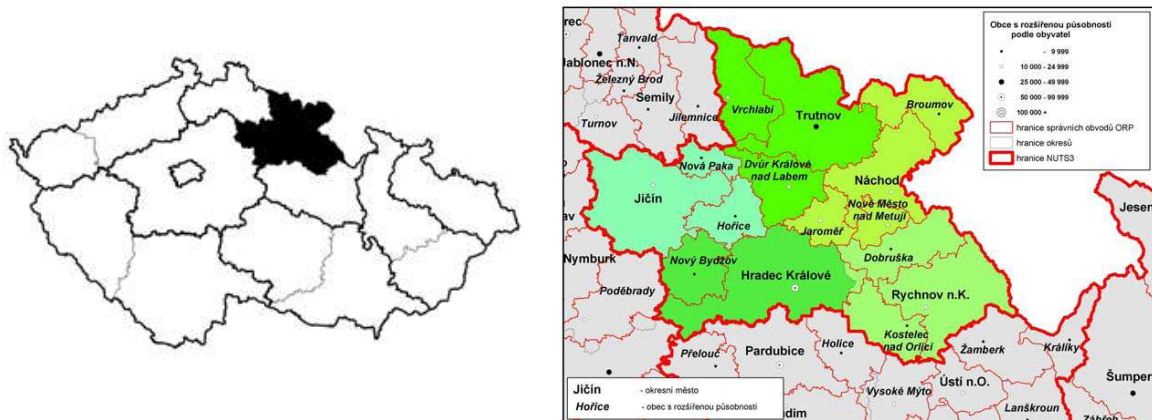
Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce v Libereckém kraji 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje		1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)		429	429	428	432
- podíl k celku ČR (v %)		4,1%	4,2%	4,2%	4,2%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)		55 211	81 807	105 142	114 565
- podíl k celku ČR (v %)		3,8%	3,7%	3,5%	3,5%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)		128 721	190 641	245 506	266 553
- podíl k celku ČR (v %)		90,7%	89,5%	84,1%	84,7%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)		74 566	108 753	132 211	139 236
- podíl k celku ČR (v %)		94,9%	95,9%	93,8%	92,6%
Průměrná mzda (Kč ročně)			14 455	19 327	22 944
- podíl k celku ČR (v %)			91,6%	88,9%	93,2%
Počet zaměstnaných (tisíce)		212	202	202	199
- podíl k celku ČR (v %)		4,2%	4,3%	4,2%	4,0%
Míra nezaměstnanosti (v %)		3,9%	6,2%	6,5%	6,1%
- podíl k celku ČR (v %)		98,3%	70,4%	81,7%	113,9%
Průměrná délka vzdělání (roky)		11,5	11,5	11,8	11,8
- podíl k celku ČR (v %)		98,3%	96,5%	97,1%	97,1%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)		3,7	3,7	3,9	3,9
- podíl k celku ČR (v %)		97,9%	95,8%	96,8%	96,6%
Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006				Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)				1,5%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)				1,1%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)				2,3%	16,2%
Pracovní trh 2007		Název		Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)			10,6%	12,5%
	Výroba dopravních prostředků (D.M)			10,0%	3,3%
Nejexkluzivnější odvětví	Průmysl skla, keramiky a porcelánu (D.I)			14,6%	6,6%
	Výroba dopravních prostředků (D.M)			12,2%	6,8%
Největší profesní skupina	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)			7,9%	5,5%
	Kvalifikovaní stroj. dělníci, výrobci a opraváři přístrojů a nástrojů z kovů (7c)			6,8%	5,0%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Hrnčíři, skláři a umělečtí řemeslníci (7f)			29,9%	5,4%
	Montážní dělníci (8b)			10,0%	6,9%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity			35,3%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou			13,2%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Umělecké obory - SŠ vzdělání s maturitou			7,7%	7,1%
	Učitelé obory - SŠ vzdělání s maturitou			6,5%	7,2%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti			-33,1%	-39,6%
	výši mzdy			11,6%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa			6,1%	6,2%
Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017					
Odvětví	Výroba kovů a kovodělných výrobků (D.J)			nejvyšší růst	
	Průmysl skla, keramiky a porcelánu (D.I)				
	Ostatní služby (OP)			největší pokles	
	Zpracovatelský průmysl jinde neuvedený (D.N)				
Profese	Technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a)			nejvyšší růst	
	Obsluha elektronických zařízení, letecký, lodní a železniční personál (3c)				
	Vedoucí a ředitelé malých podniků a organizací (1d)			největší pokles	
	Hrnčíři, skláři a umělečtí řemeslníci (7f)				

Královéhradecký kraj

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

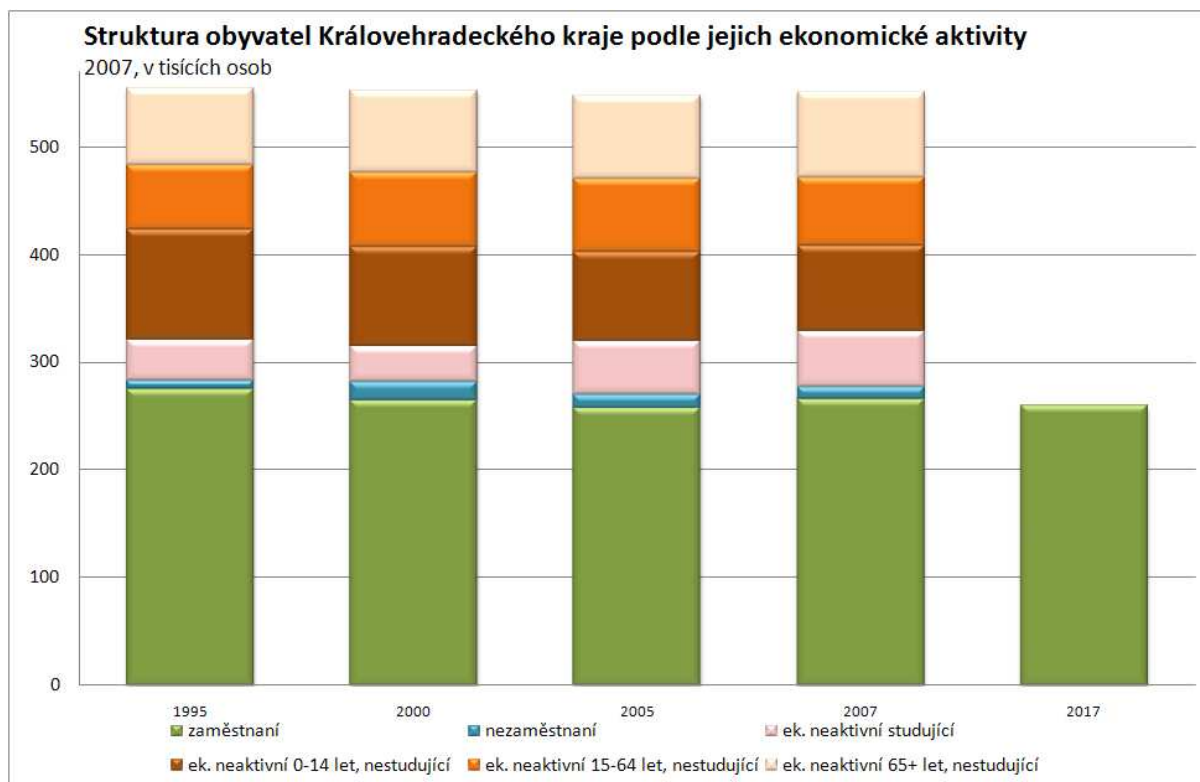
Královéhradecký kraj leží v severovýchodní části Čech. Hranici kraje tvoří z více než jedné třetiny státní hranice s Polskem v délce asi 208 km. Se sousedními Libereckým a Pardubickým krajem tvoří oblast Severovýchod, která patří mezi tři největší oblasti v republice jak rozlohou, tak počtem obyvatel. Posledním sousedem je kraj Středočeský. V posledních letech se rozvíjí mnoho forem přeshraniční spolupráce. Jednou z nich je Euroregion Glacensis, který vznikl v roce 1995 jako jeden z eurorregionů působících na polsko-českém příhraničním území. Nejvyšším vrcholem kraje je Sněžka v Krkonoších, která je zároveň nejvyšší horou České republiky. Území kraje je tvořeno pěti okresy - Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov. Rozlohou zaujímá Královéhradecký kraj šest procent rozlohy České republiky a řadí se na 9. místo v pořadí krajů.

Bydliště v Královéhradeckém kraji mělo v roce 2007 podle Výběrového šetření pracovních sil 551 tisíc osob, což je o 3 tisíce méně než v roce 1995. Královéhradecký kraj to v České republice řadí na 10. místo podle počtu obyvatel (tvoří 5,3 % obyvatel ČR). Z nich v témže roce bylo 265 tisíc zaměstnaných (to je 5,4 % všech zaměstnaných v ČR), 12 tisíc nezaměstnaných (4,2 % z ČR) a 274 tisíce ekonomicky neaktivních (5,4 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila 4,2 %. Oproti roku 2000 se snížila o 1,9 procentního bodu. V roce 2007 tak byla v tomto kraji o 1,2 procentních bodů nižší než v ČR, ale protože v roce 2000 byla dokonce o 2,7 procentních bodů nižší než celostátní míra nezaměstnanosti, došlo k relativnímu zhoršení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících v Královéhradeckém kraji sníží zhruba o 6 tisíc, tedy o 2,5 %.

Průměrný věk obyvatel Královéhradeckého kraje v roce 2007 byl 40,6 roku (třetí nejvyšší v ČR), což je o 0,3 roku více, než je průměr celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil téměř o 4 roky (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). 15,2 % obyvatel tohoto kraje je starších 65-ti let, naopak jen 14,4 % je mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 8,6 % obyvatel kraje. To je o 0,2 procentního bodu méně, než je celorepublikový podíl této věkové skupiny. Během následujících deseti let by se měl průměrný věk osob bydlících v tomto kraji zvýšit o 0,5 roku. Protože v některých ostatních krajích však vzroste ještě víc, měl by tento kraj mít v roce 2017 sedmé nejstarší obyvatele.

Královéhradecký kraj lze charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový s bohatě rozvinutým cestovním ruchem. Průmysl je soustředěn do velkých měst, intenzivní zemědělství do oblasti Polabí. Broumovský výběžek, oddělující Krkonoše a Orlické hory, patří mezi nejvydatnější a nejkvalitnější zásobárny pitné vody v České republice.

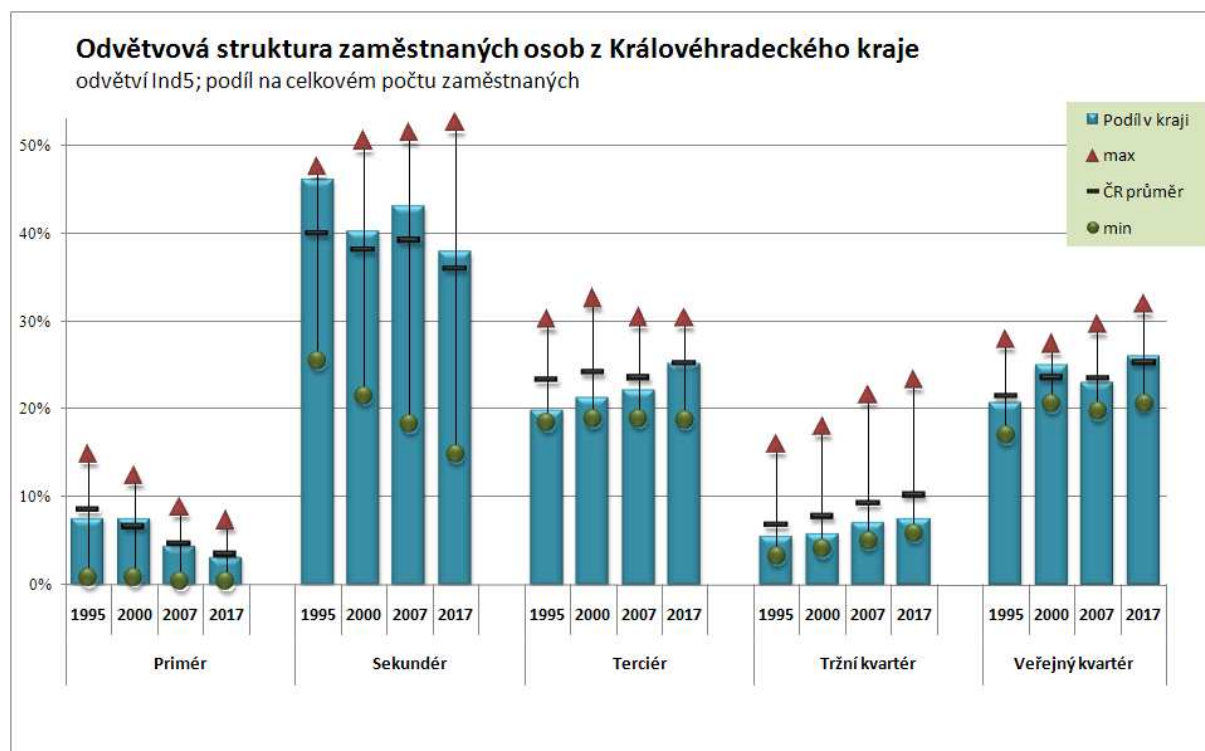
Ačkoliv je v Královéhradeckém kraji zaměstnáno 5,3 % všech pracujících v ČR, na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 4,6 % a HDP připadající na jednoho obyvatele, tedy produktivita práce, představuje pouze 86,9 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 dosáhla téměř 22 tisíce Kč, činí přibližně 89 % celostátního průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni 97,1 % České republiky.

Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými v kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje nad 40 %, což mírně převyšuje celorepublikový průměr. Ještě v polovině 90. let byl podíl zaměstnaných v sekundárním sektoru druhý nejvyšší ze všech krajů ČR. V průběhu posledních 12 let se však mírně snížil a přiblížil se tak více celorepublikovému průměru. Podíl zaměstnaných ve všech ostatních sektorech je oproti celostátnímu průměru naopak nižší, a to zvláště v terciárním sektoru a v tržním kvartáru. Změny, které v kraji probíhají od poloviny 90. let, mají sice obdobné tendence jako v celé České republice, je však třeba upozornit na jisté zrychlování vývoje v sekundárním a terciárním sektoru.

V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde k výraznějšímu poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru, který však přesto nadále zůstane dominantním poskytovatelem pracovních míst. Pokračující, ale spíše nevýrazný pokles primárního sektoru stejně jako naopak růst kvartárního sektoru nebudou pravděpodobně představovat příliš výrazné strukturální změny, které se mohou spíše projevit v dynamičtějším růstu terciárního sektoru.

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících v Královéhradeckém kraji zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), což je ovšem obdobné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o vůbec největší odvětví české ekonomiky. Toto odvětví má na celkové zaměstnanosti v kraji podíl 12 %. Dalších 7,5 % je zaměstnáno v dopravě a komunikaci (*I*) a kolem 6,5 % ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*), ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*) a také ve stavebnictví (*F*). Z odvětvového hlediska je tedy Královéhradecký kraj velmi málo koncentrován; má až 13. nejvyšší (tedy druhou nejnižší) odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

Jeho odvětvová exkluzivita je o málo vyšší. Pracuje v něm sice 11 % ze všech zaměstnaných ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*) v ČR, přes 9 % z výroby dopravních prostředků (*D.M*) a téměř 7 % ze dřevozpracujícího, papírenského a polygrafického průmyslu (*D.DE*), ale pro žádné další odvětví již z celostátního hlediska není tak významným zaměstnavatelem, neboť jeho podíl na celkové zaměstnanosti nepřesahuje ani 5 %. Naopak podíl obyvatel Královéhradeckého kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například ve stavebnictví (*F*) nebo v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*)) je dokonce nižší než 4 % a podíl zaměstnaných v těžebním průmyslu (*C*) nedosahuje ani 1,5 % na celkovém počtu zaměstnaných v celé ČR. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří proto Královéhradeckému kraji až desáté místo.

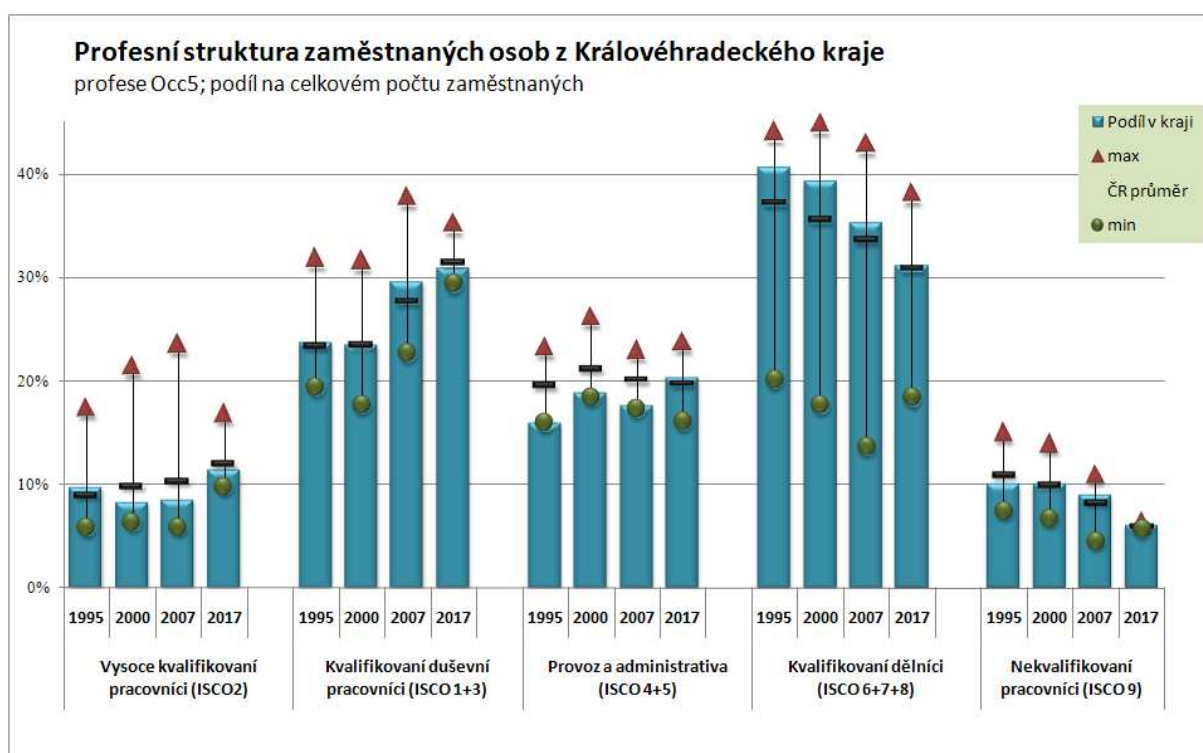
Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (o 11 tisíc) zvýšil počet pracovníků ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*). Výrazněji (o více než 4 tisíce osob) vzrostl i počet zaměstnaných v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*). Naopak v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) se jejich počet snížil téměř o 9 tisíc a ve výrobě strojů a zařízení (*D.K*) i v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*) dokonce o více než 10 tisíc osob. Uvedené procesy spíše oslabily tradiční odvětvovou strukturu Královéhradeckého kraje, což vedlo k mírnému snížení jeho odvětvové koncentrace. Naopak jeho odvětvová exkluzivita mírně vzrostla.

Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně nejvíce se zvýší počet zaměstnaných ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*) a také v pohostinství a ubytování (*H*) a ve stavebnictví (*F*). Naopak bude pokračovat pokles jejich počtu v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*), v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) a také ve výrobě strojů a zařízení (*D.K*).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí v Královéhradeckém kraji a zároveň nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní dělníci, přestože se jejich podíl ze všech pracujících stále snižuje a v současnosti již klesnul na 35 %. Protože se však zároveň snižuje i jejich celkový počet v celé České republice, zůstává jejich podíl v kraji stále nad průměrem celé ČR. Nadprůměrný je také podíl kvalifikovaných duševních pracovníků. Podíl nekvalifikovaných pracovníků je přibližně na celostátním průměru, ale podíl vysoce kvalifikovaných pracovníků i kvalifikovaných dělníků je poměrně značně pod ním. Vývoj od poloviny 90. let u všech pěti hlavních skupin profesí do značné míry kopíruje tendence v celé České republice.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s růstem podílu dvou nejkvalifikovanějších skupin profesí, tedy vysoce kvalifikovaných pracovníků a kvalifikovaných duševních pracovníků, ostatní tři skupiny profesí by pravděpodobně měly svůj podíl na celkové zaměstnanosti v tomto kraji snižovat. I přes tyto změny zůstanou pravděpodobně kvalifikovaní dělníci nejpočetnější profesní skupinou v tomto kraji i v roce 2017.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných osoby s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a). Ty mají na celkové zaměstnanosti v kraji podíl více než 7 %. Podíl vyšší než 5 % mají také prodávači a předváděči zboží (5f) a technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a). Žádná další profesní skupina již nedosahuje podílu 5 %. Z profesního hlediska je tedy Královéhradecký kraj průměrně koncentrován; má 7. nejvyšší profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Profesní exkluzivita Královéhradeckého kraje je však velmi podprůměrná. Tento kraj je významnějším zaměstnavatelem pro osoby s profesí pomocní a nekvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybářství (9c), kterých je v tomto kraji zaměstnáno více než desetina ze zaměstnaných v celé ČR. Je zde i 8 % ze všech osob s profesí sociální pracovníci (3k) a téměř 7,5 % z osob s profesí montážní dělníci (8b). Naopak podíl obyvatel Královéhradeckého kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších profesích (například polygrafové a knihvazači (7g), VŠ pedagogové a vědeckopedagogičtí pracovníci (2e) nebo obsluhující pracovníci v dopravě a při cestování (průvodci) (5a)) je dokonce nižší než 2 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří proto Královéhradeckému kraji až dvanácté místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (téměř o 6 tisíc) počet pracovníků s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a). O 4,5 tisíce osob vzrostl počet zaměstnaných techniků ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a) a o 4 tisíce zprostředkovatelů a agentů v obchodě, financích a přepravě (3h). Naopak o více než 4 tisíce se snížil počet zaměstnaných pomocníků, uklízečů, vrátných, poslíčků (9b) a o více než 6 tisíc poklesl počet zaměstnaných osob s profesí kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c) a výrobci textilií, oděvů a výrobků z kůže, kožešin a zpracovatelé kůže, kožešin a obuvníci (7j).

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s pokračujícím růstem pracujících s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h) a dále také s profesí provozní pracovníci stravování a pracovníci v příbuzných oborech (5b) a s profesí pečovatelé a pomocní ošetřovatelé (5c). Naopak, nejvíce by se měl snížit počet zaměstnaných osob s profesí pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d) a s profesí prodavači a předváděči zboží (5f). Poklesne pravděpodobně i počet zaměstnaných s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a), tedy osob, kterých naopak v minulých letech mezi zaměstnanými přibývalo.

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Síť předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 294 mateřských škol, 272 základních škol, 38 středních odborných učilišť, 65 středních odborných škol, 20 gymnázií a 11 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 92 tisíce žáků, což je 5,6 % všech žáků těchto škol v ČR. Vysokoškolské vzdělání v Královéhradeckém kraji zajišťuje jednak veřejná Univerzita Hradec Králové, dále soukromá Rašínova vysoká škola a v Hradci Králové jsou i dvě fakulty Univerzity Karlovy (lékařská a farmaceutická). Celkově je tedy na vysokých školách v tomto kraji 11,5 tisíc studentů, což je 3,3 % z celé ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, nedosahují celostátní úrovně a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 17,99 roku je o 0,41 roku nižší než celostátní průměr. Tento kraj se přesto pohybuje na 5. místě mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

V roce 2007 bylo v Královéhradeckém kraji mezi zaměstnanými obyvateli 5 % osob se základním vzděláním, 43 % osob se středním vzděláním bez maturity, 39 % se středním vzděláním s maturitou a 13 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (téměř o 10 tisíc) a také se středním vzděláním s maturitou (o 15 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o 15 tisíc a se základním vzděláním dokonce téměř o 19 tisíc. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,5 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání v Královéhradeckém kraji 12,11 let, což je stejně jako je průměr celé České republiky. Královéhradecký kraj je proto v pořadí třetí kraj s nejvyšší průměrnou vzdělaností.

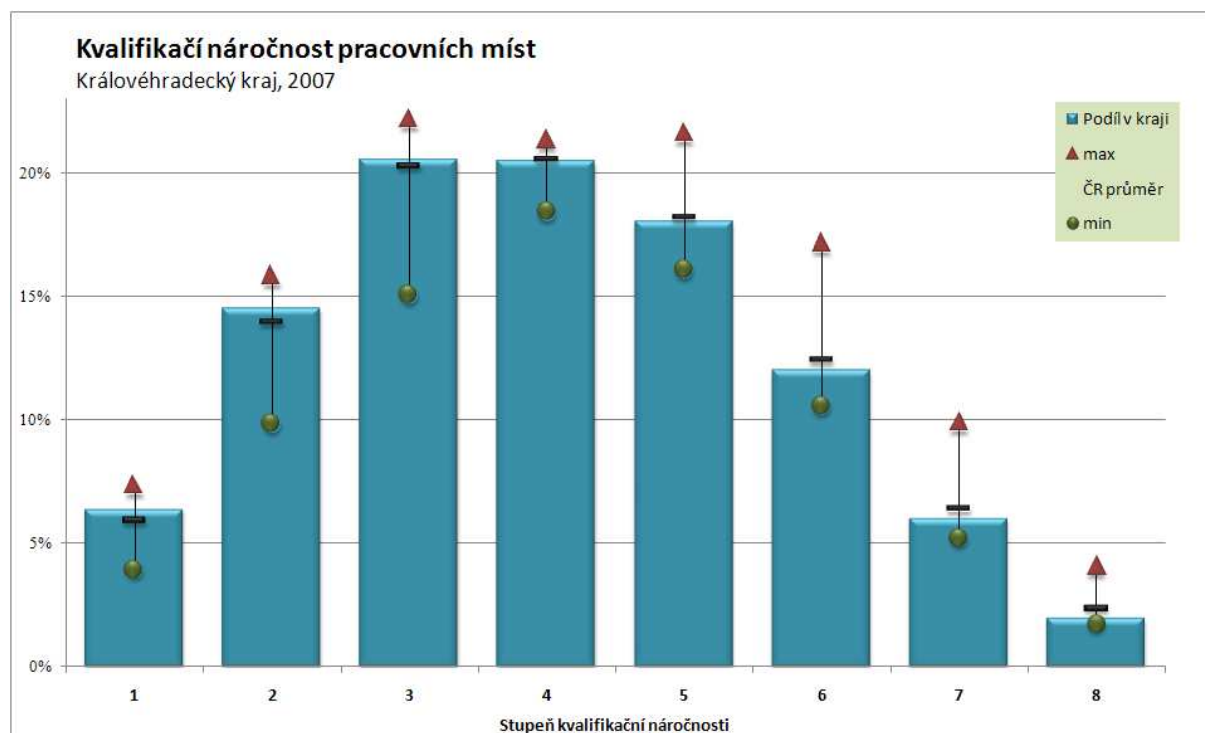
Více než 31 % všech zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších více než 14 % s maturitním technickým vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním. Osoby s tímto vzděláním tvoří téměř 8,5 % ze všech pracovníků. Dalších 4,5 % tvoří zaměstnaní se všeobecným základním vzděláním. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je v Královéhradeckém kraji osmá nejvyšší.

V Královéhradeckém kraji má vzhledem k celé republice bydliště téměř 11 % ze všech zaměstnaných osob se středoškolským vzděláním bez maturity s uměleckými obory. Podíl těsně nad 6 % mají osoby se středoškolským vzděláním bez maturity s obory osobních služeb, dále osoby se středoškolským vzděláním s maturitou s učitelskými, zdravotnickými a s ekonomickými obory a také osoby s terciárním vzděláním s učitelskými obory. Vzhledem k tomu zaujímá Královéhradecký kraj v exkluzivně kvalifikační strukture 10. místo.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je mírně pod celostátním průměrem. Přesto se Královéhradecký kraj v posledních letech pohybuje kolem 5. místa. Vzhledem k celostátnímu průměru je v něm především menší podíl míst v 6. a v 7. a částečně i ve 4. kvalifikačním stupni. Na druhé straně nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 3. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 4. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 3,98 a od roku 1995 se zvýšil o 0,23 stupně. Oproti celé České republice to ovšem představuje poněkud nižší dynamiku, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i v Královéhradeckém kraji viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků v Královéhradeckém kraji například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 18 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba 26 % všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti 21,5 % pracovních míst, oproti 16 % v roce 1995.

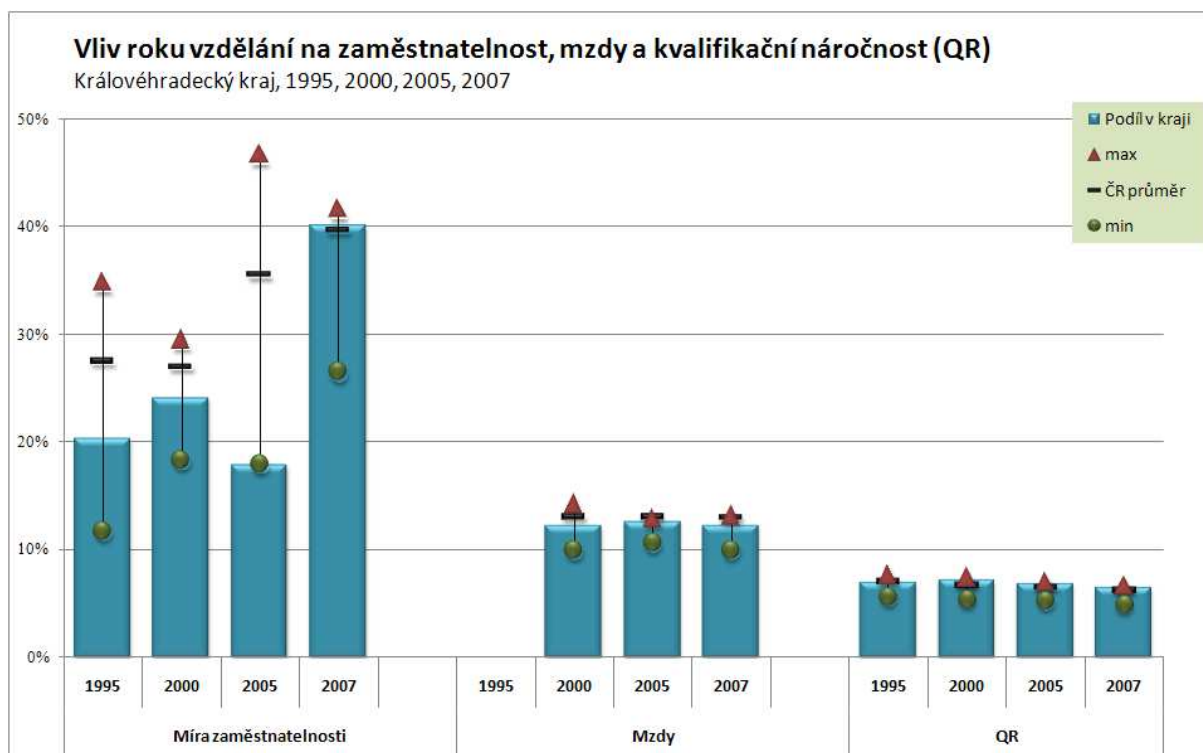
Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst v Královéhradeckém kraji ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity a také se středním vzděláním s maturitou. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo na jedné straně více osob s terciárním vzděláním, ale zároveň na druhé straně by v Královéhradeckém kraji mohlo pracovat i o několik tisíc osob více jen se základním vzděláním. Na řadě pracovních míst nevyžadujících ani střední vzdělání (podle kvalifikačních požadavků pracovních míst) jsou totiž zaměstnány osoby se středním vzděláním bez maturity, kterých je v kraji vysoký počet. Disproporce je ovšem patrná i na opačném konci kvalifikační náročnosti. Vzhledem k nedostatku terciárně vzdělaných v kraji, pracují na místech vyžadujících terciární kvalifikaci mnohdy osoby se středním vzděláním s maturitou.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání v Královéhradeckém kraji ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které mají spíše o něco nižší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních

míst, která jsou v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,04 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. V Královéhradeckém kraji v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 40 % a výši mzdy v průměru o 12 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 15,8 % a jejich průměrná mzda činila pouze 15 105 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 1,4 % a 36 096 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 6 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost nejprve snižoval, v posledních dvou letech se však výrazně zvýšil. Vliv vzdělání na výši mezd i na kvalifikační náročnost pracovních míst se stále mírně snižuje.

V Královéhradeckém kraji má vzdělání na míru zaměstnatelnosti i na kvalifikační náročnost pracovních míst vyšší vliv než je tomu v průměru celé České republiky. Naopak vliv vzdělání na velikost mezd je v tomto kraji podprůměrný a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji tak výraznou roli.

Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce v Královéhradeckém kraji 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje	1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)	554	551	547	551
- podíl k celku ČR (v %)	5,4%	5,4%	5,3%	5,3%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)	73 382	111 179	140 036	150 207
- podíl k celku ČR (v %)	5,0%	5,1%	4,7%	4,6%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)	132 420	201 667	255 610	273 541
- podíl k celku ČR (v %)	93,3%	94,6%	87,6%	86,9%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)	78 966	113 871	137 411	146 033
- podíl k celku ČR (v %)	100,5%	100,4%	97,4%	97,1%
Průměrná mzda (Kč ročně)		14 375	19 429	21 815
- podíl k celku ČR (v %)		91,1%	89,4%	88,6%
Počet zaměstnaných (tisíce)	274	264	257	265
- podíl k celku ČR (v %)	5,5%	5,6%	5,4%	5,4%
Míra nezaměstnanosti (v %)	3,1%	6,1%	4,8%	4,2%
- podíl k celku ČR (v %)	77,8%	69,7%	60,2%	78,3%
Průměrná délka vzdělání (roky)	11,6	11,8	12,0	12,1
- podíl k celku ČR (v %)	99,5%	99,2%	98,8%	99,7%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)	3,8	3,8	4,0	4,0
- podíl k celku ČR (v %)	99,6%	98,3%	98,6%	98,4%

Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)	4,1%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)	0,8%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)	4,2%	16,2%

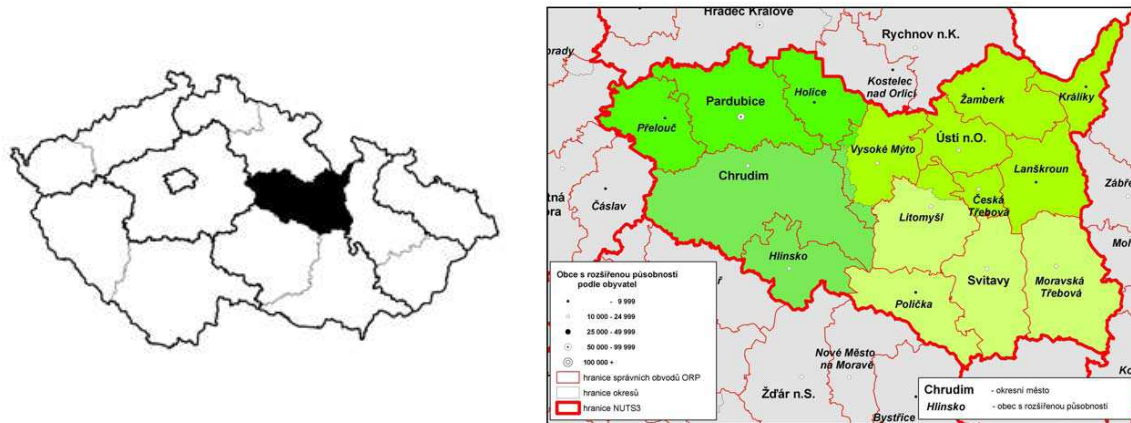
Pracovní trh 2007	Název	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	11,9%	12,5%
	Doprava a komunikace (I)	7,4%	7,4%
Nejexkluzivnější odvětví	Textilní, oděvní a kožedělný průmysl (D.BC)	11,1%	6,8%
	Výroba dopravních prostředků (D.M)	9,3%	7,0%
Největší profesní skupina	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)	7,3%	5,5%
	Prodávací a předváděcí zboží (5f)	5,4%	4,7%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Pomocní a nekvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybářství (9c)	10,4%	6,9%
	Sociální pracovníci (3k)	8,0%	7,1%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity	31,2%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou	14,4%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Umělecké obory - SŠ vzdělání bez maturity	10,6%	6,9%
	Učitelé obory - SŠ vzdělání s maturitou	6,4%	7,2%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti	-40,1%	-39,6%
	výši mzdy	13,8%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa	6,5%	6,2%

Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017		
Odvětví	Peněžnictví a pojišťovnictví (J)	nejvyšší růst
	Pohostinství a ubytování (H)	
	Zemědělství, lesnictví a rybolov (AB)	největší pokles
Profese	Výroba strojů a zařízení (D.K)	
	Provozní pracovníci stravování a pracovníci v příbuzných oborech (5b)	nejvyšší růst
	Pečovatelé a pomocní ošetřovatelé (5c)	
	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v prům., stavebnictví a dopravě (9d)	největší pokles
	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)	

Pardubický kraj

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

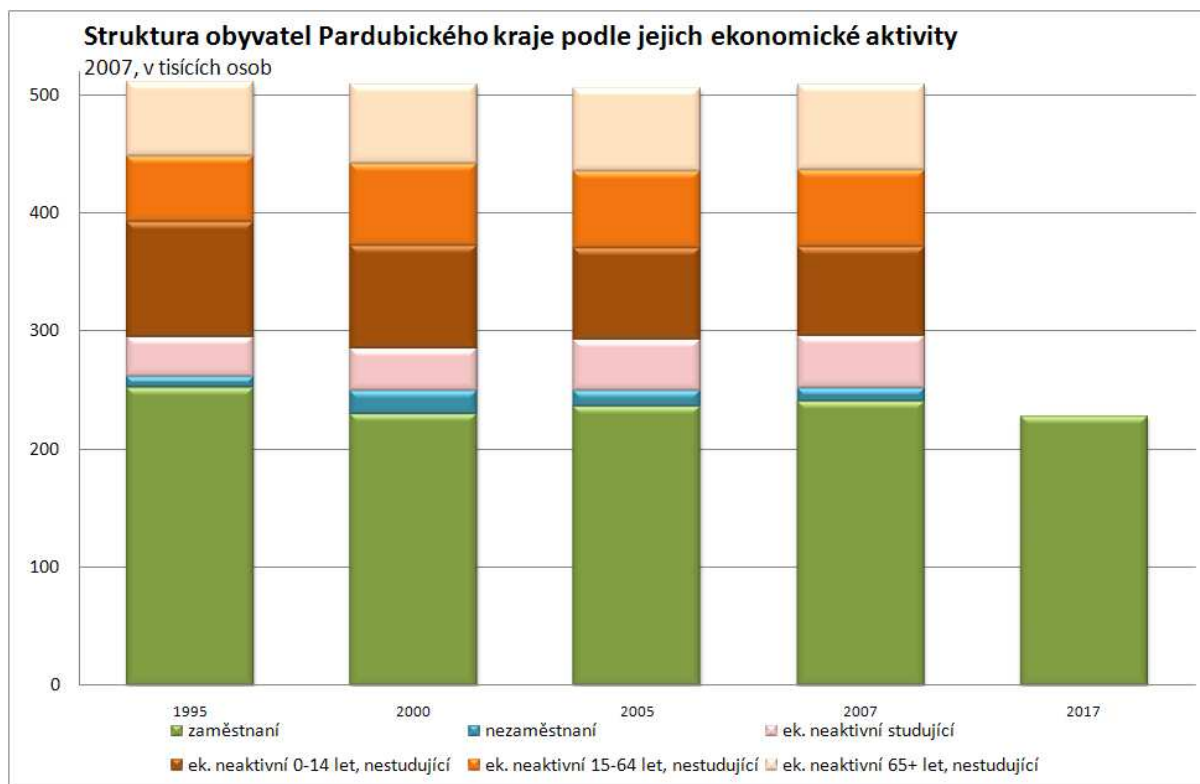
Pardubický kraj se nachází ve východní části Čech. Polohu kraje dále určují sousedící kraje – Středočeský, Královéhradecký, Olomoucký, Jihomoravský a Vysočina. Spolu s krajem Královéhradeckým a Libereckým tvoří oblast soudržnosti Severovýchod (tzv. NUTS 2). Část severovýchodní hranice kraje je zároveň i státní česko-polskou hranicí, odtud je kraj ohraničen jižní částí Orlických hor a nejzápadnějšími svahy Hrubého Jeseníku. Jih a jihovýchod je lemován vrchovinnými oblastmi Žďárských vrchů a Železných hor, střed a západ kraje je tvořen úrodnou Polabskou nížinou. Orlické hory, Žďárské vrchy a Železné hory přitom patří k chráněným krajinným oblastem kraje. Pardubický kraj složený ze čtyř okresů – Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí. Svou rozlohou je Pardubický kraj pátým nejmenším krajem ČR (zabírá 5,7 % rozlohy ČR).

Bydliště v Pardubickém kraji mělo v roce 2007 podle Výběrového šetření pracovních sil 509 tisíc osob, což je o 1 tisíc méně než v roce 1995. Pardubický kraj to v České republice řadí až na 12. místo podle počtu obyvatel (tvoří jen 4,9 % obyvatel ČR). Z nich v témže roce bylo 240 tisíc zaměstnaných (to je 4,9 % všech zaměstnaných v ČR), 11 tisíc nezaměstnaných (4,0 % z ČR) a 258 tisíc ekonomicky neaktivních (5,0 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila 4,4 %. Oproti roku 2000 se snížila o 3,8 procentního bodu a v roce 2007 tak byla o 0,9 procentních bodů nižší než v ČR. Protože v roce 2000 byla nižší jen o 0,5 procentních bodů než celostátní míra nezaměstnanosti, došlo k relativnímu zlepšení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících v Pardubickém kraji sníží zhruba o 13 tisíc, tedy o více než 5 %.

Průměrný věk obyvatel Pardubického kraje v roce 2007 byl 40,2 roku, což je těsně pod průměrem celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil o více než 4 roky (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). 14,8 % obyvatel tohoto kraje je starších 65-ti let, a rovněž stejný je i podíl osob mladších mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 8,8 % obyvatel kraje. To je o 0,1 procentního bodu méně než je celorepublikový průměr a kraj to řadí na deváté místo. Do roku 2017 by se měl průměrný věk osob z tohoto kraje z tohoto kraje zvýšit o 0,2 roku, což by mělo znamenat, že v kraji bude páté nejmladší obyvatelstvo ze všech.

Příslibem pro další rozvoj Pardubického kraje je jeho výhodná poloha z hlediska dopravního spojení. Územím kraje prochází 541 km železničních tratí, přičemž k nejvýznamnějším železničním uzlům patří města Pardubice a Česká Třebová, která tvoří součást mezinárodní železniční magistraly Berlín – Praha – Brno – Vídeň.

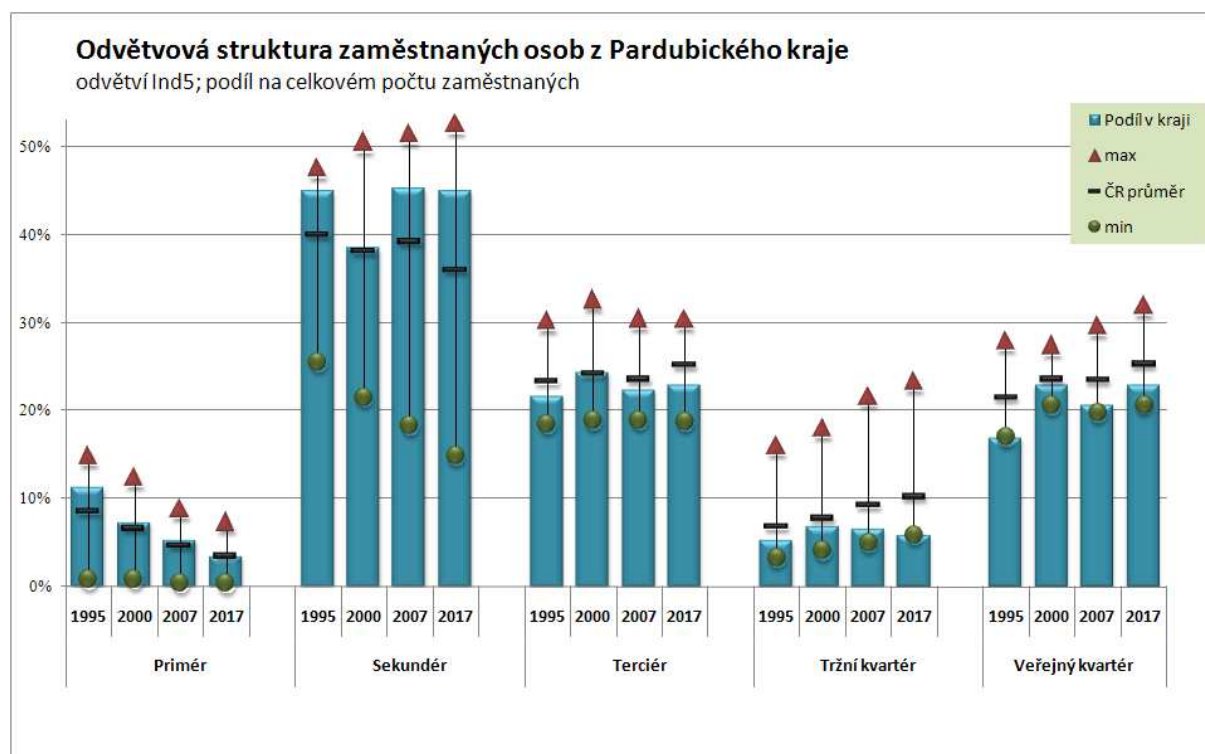
Ačkoliv je v Pardubickém kraji zaměstnáno 4,9 % všech pracujících v ČR, na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 4,0 % a HDP připadající na jednoho obyvatele, tedy produktivita práce, představuje pouze 81,7 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 dosáhla více než 21,5 tisíc Kč, činí přibližně 88 % celostátního průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni 94,3 % České republiky.

Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými v kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje kolem 45 %, což poměrně výrazně převyšuje celorepublikový průměr. Na konci 90. let se jejich podíl sice snížil, avšak v tomto století se průběžně zvyšoval. Podíl primáru a terciáru se stále pohybuje kolem celorepublikového průměru. Naopak podíl veřejného i tržního kvartáru je pod úrovní celorepublikového průměru.

V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde k udržení podílu sekundárního sektoru, který tak i nadále zůstane dominantním poskytovatelem pracovních míst. Pokračující, ale spíše nevýrazný pokles primárního sektoru stejně jako stagnace terciárního sektoru stejně jako tržního kvartáru nebudou pravděpodobně představovat příliš výrazné strukturální změny, které se mohou spíše projevit v dynamičtějším růstu veřejného kvartáru.

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících v Pardubickém kraji zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), což je ovšem obdobné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o vůbec největší odvětví české ekonomiky. Toto odvětví má na celkové zaměstnanosti v kraji podíl 13 %. Dalších 9 % je zaměstnáno ve stavebnictví (*F*) a přes 7 % ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*) a v dopravě a komunikaci (*I*). Osoby zaměstnané ve výrobě kovů a kovárenských výrobků (*D.J*) tvoří v tomto kraji 7 % zaměstnaných. Z odvětvového hlediska je tedy Pardubický kraj průměrně koncentrován; má 7. nejvyšší odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

Naopak jeho odvětvová exkluzivita je velmi nízká. Pracuje v něm necelých 8 % ze všech zaměstnaných v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*), v chemickém a farmaceutickém průmyslu (*D.FGH*) a ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*) v ČR, ale pro žádné další odvětví již z celostátního hlediska není tak významným zaměstnavatelem, neboť jejich podíl na celkové zaměstnanosti nepřesahuje ani 7 %. Naopak podíl obyvatel Pardubického kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například v pohostinství a ubytování (*H*), v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*) nebo v ostatních službách (*OP*)) je dokonce nižší než 3,5 % a podíl na celkové zaměstnanosti v těžebním průmyslu (*C*) je nižší než 1 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří Pardubickému kraji až předposlední, třinácté místo.

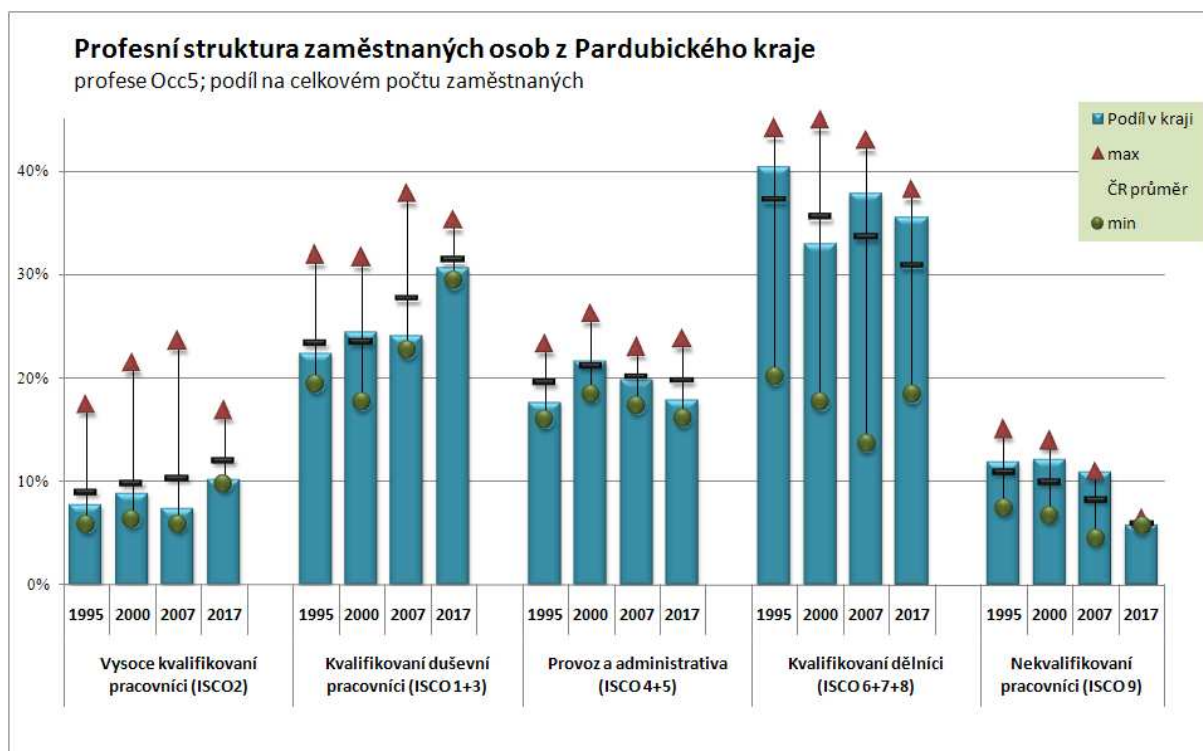
Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (téměř o 8 tisíc) zvýšil počet pracovníků ve výrobě kovů a kovárenských výrobků (*D.J*). O 7 tisíc vzrostl i počet zaměstnaných ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*) a o více než 4 tisíce ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*). Naopak v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*) se jejich počet snížil o více než 10 tisíc a v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) dokonce o 15 tisíc osob. Uvedené procesy změn v odvětvové struktuře Pardubického kraje vedly k mírnému snížení jeho odvětvové koncentrace i exkluzivity.

Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně bude pokračovat nárůst počtu pracujících ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*). K výraznějšímu zvýšení počtu zaměstnaných dojde také ve stavebnictví (*F*) a v dopravě a komunikaci (*I*). Naopak i v příštích letech bude pokračovat úbytek zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) a výrazněji se jejich počet sníží i ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*) a v chemickém a farmaceutickém průmyslu (*D.FGH*).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí v Pardubickém kraji a zároveň nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní dělníci. Jejich podíl na zaměstnaných v tomto kraji z posledních sedmi let výrazně vzrostl a v roce 2007 byl jejich podíl již téměř 38 %, tedy o 4 procentní body více než je celorepublikový průměr. Nadprůměrný je v tomto kraji rovněž podíl nekvalifikovaných pracovníků. Naopak poměrně výrazně pod celorepublikovým průměrem se pohybuje podíl obou nekvalifikovanějších skupin profesí.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s růstem podílu dvou nekvalifikovanějších skupin profesí, tedy vysoce kvalifikovaných pracovníků a kvalifikovaných duševních pracovníků, ostatní tři skupiny profesí by pravděpodobně měly svůj podíl na celkové zaměstnanosti v tomto kraji snižovat. I přes tyto změny zůstanou pravděpodobně kvalifikovaní dělníci nejpočetnější profesní skupinou v tomto kraji i v roce 2017.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných osoby s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a). Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji činí více než 7 %. Dalších 6,5 % zaměstnaných v kraji tvoří osoby s profesí pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d) a těsně pod hranicí 6 % jsou osoby s profesí prodavači a předváděči zboží (5f) a technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a). Kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c) tvoří v Pardubickém kraji 5 % zaměstnaných. Žádná další profesní skupina již nedosahuje podílu 5 %. Z profesního hlediska je tedy Pardubický kraj velmi vysoce koncentrován; má 2. nejvyšší profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Naopak profesní exkluzivita Pardubického kraje je silně podprůměrná. Tento kraj je významnějším zaměstnavatelem pro osoby s profesí pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d). V tomto kraji je zaměstnána desetina všech osob s touto profesí z celé ČR. Podíl 8,5 % ze všech osob z republiky je v tomto kraji pro pečovatele a pomocné ošetřovatele (5c). Naopak podíl obyvatel Pardubického kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších profesích (například odborní pracovníci v právní oblasti (2i), hrnčíři, skláři a umělci řemeslníci (7f) nebo policejní inspektori a detektivové (3j)) je dokonce nižší než 2 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří proto Pardubickému kraji až třinácté, tedy předposlední, místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (o 4,5 tisíc) počet pracovníků s profesemi pečovatelé a pomocní ošetřovatelé (5c) a odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i). Naopak počet zaměstnaných učitelů předškolního, základního a speciálního školství (2g) a vedoucích a ředitelů malých podniků a organizací (1d) poklesl o 4,5 tisíce a počet zaměstnaných kvalifikovaných dělníků v zemědělství a lesnictví (6a) dokonce téměř o 7 tisíc.

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s růstem pracujících s profesí vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h) a dále také s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h) a ředitelé a vedoucí velkých organizací, podniků a společností (1b). Naopak, nejvíce by se měl snížit počet zaměstnaných osob s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a), s profesí prodavači a předváděči zboží (5f) a s profesí pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d).

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Síť předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 308 mateřských škol, 254 základních škol, 32 středních odborných učilišť, 46 středních odborných škol, 21 gymnázií a 11 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 85,3 tisíce žáků, což je 5,2 % všech žáků těchto škol v ČR. Vysoké školství představuje v Pardubickém kraji Univerzita Pardubice se čtyřmi původními pardubickými fakultami, novou fakultou zdravotnických studií a fakultou vzniklou od akademického roku 2005/2006 ze soukromého litomyšlského Institutu restaurování a konzervačních technik. Celkově na ní necelých 6 tisíc studentů, což je 2,6 % z celé ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, nedosahují celostátní úrovně a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 17,59 roku je o 0,81 roku nižší než celostátní průměr. Tento kraj se pohybuje na 8. místě mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

V roce 2007 bylo v Pardubickém kraji mezi zaměstnanými 5 % osob se základním vzděláním, 48 % osob se středním vzděláním bez maturity, 36 % se středním vzděláním s maturitou a 11 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (téměř o 5 tisíc) a také se středním vzděláním s maturitou (o více než 8 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o 8 tisíc a se základním vzděláním dokonce o více než 15 tisíc. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,4 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání v Pardubickém kraji 11,92 let, což je o 0,2 roku méně než je průměr celé České republiky. Pardubický kraj je proto v pořadí jedenáctý kraj s nejvyšší průměrnou vzdělaností.

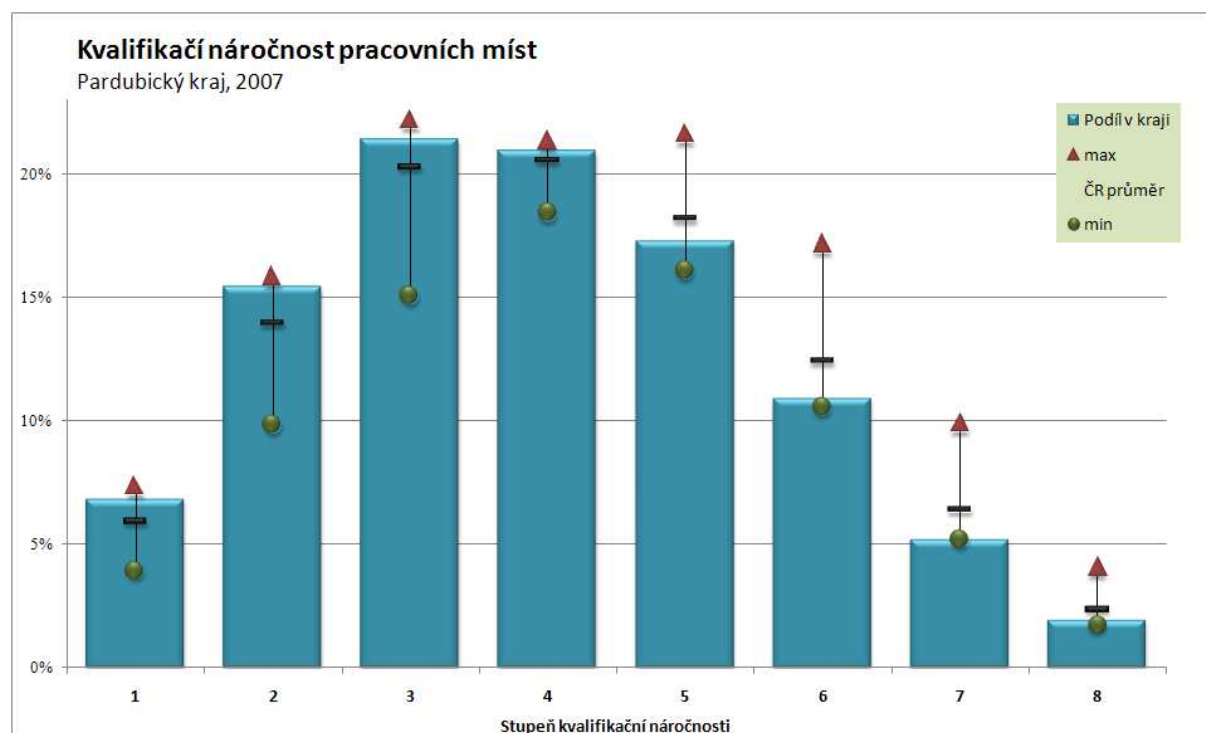
36 % všech zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších 14 % s maturitním technickým vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním. Osoby s tímto vzděláním tvoří téměř 7 % ze všech pracovníků. Dalších 5 % tvoří zaměstnaní se všeobecným základním vzděláním. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je v Pardubickém kraji druhá nejvyšší (po Vysočině).

V Pardubickém kraji má vzhledem k celé republice bydliště téměř 13 % ze všech zaměstnaných osob s terciárním vzděláním s dopravními a telekomunikačními obory. Téměř 10 % ze všech zaměstnaných v celé ČR se středoškolským vzděláním bez maturity se zemědělskými obory má rovněž bydliště v tomto kraji. Stejně jako 7 % osob se středoškolským vzděláním bez maturity s dopravními a telekomunikačními obory a také 6,5 % osob se stejným oborem vzděláním, ale se středoškolským vzděláním s maturitou. Vzhledem k tomu zaujímá Pardubický kraj v exkluzivně kvalifikační struktuře až 11. místo.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je výrazně pod celostátním průměrem. Pardubický kraj se v posledních letech pohybuje až kolem 13. místa. Nižší kvalifikační náročnost pracovních míst je pouze na Vysočině. Vzhledem k celostátnímu průměru je v tomto kraji především menší podíl míst v 6. a v 7. a částečně i v 5. kvalifikačním stupni. Na druhé straně nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 3. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 4. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 3,80 a od roku 1995 se zvýšil o 0,11 stupně. Oproti celé České republice to ovšem představuje poněkud nižší dynamiku, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i v Pardubickém kraji viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků v Pardubickém kraji například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 19 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba 27 % všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti 21 % pracovních míst, oproti 15,5 % v roce 1995.

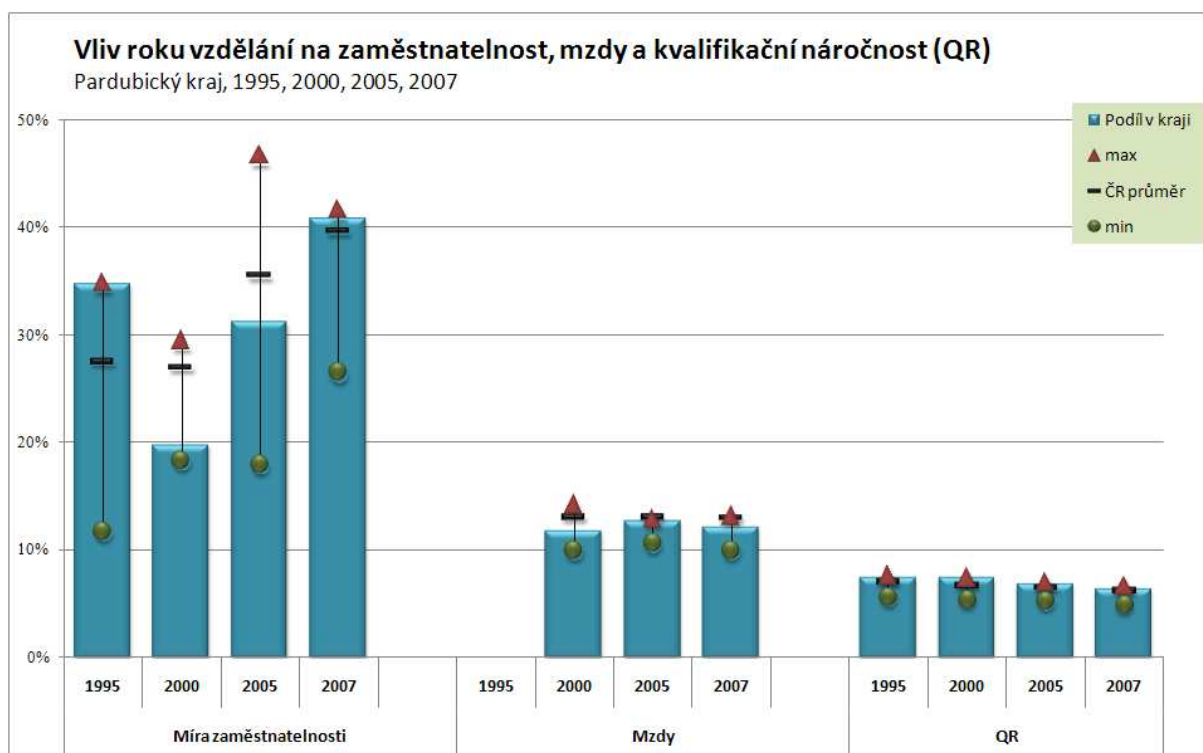

Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst v Pardubickém kraji ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo více osob se středním vzděláním s maturitou i s terciárním vzděláním. Na druhé straně by v Pardubickém kraji mohlo pracovat i o několik tisíc více osob jen se základním vzděláním. Na řadě pracovních míst nevyžadujících ani střední vzdělání (podle kvalifikačních požadavků pracovních míst) jsou totiž zaměstnány osoby se středním vzděláním bez maturity, kterých je v kraji vysoký počet. Disproporce je ovšem patrná i na opačném konci kvalifikační náročnosti. Vzhledem k nedostatku terciárně vzdělaných v kraji, pracují na místech vyžadujících terciární kvalifikaci mnohdy osoby se středním vzděláním s maturitou. Pracovní místa s jejich kvalifikační náročností pak ovšem obsazují pracovníci se středním vzděláním bez maturity.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání v Pardubickém kraji ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které mají nižší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních míst, která jsou v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,22 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. V Pardubickém kraji v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 41 % a výši mzdy v průměru o 12 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 18,5 % a jejich průměrná mzda činila pouze 14 811 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 2,2 % a 34 801 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 6 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost stále zvyšuje a naopak na výši mezd i na kvalifikační náročnost pracovních míst mírně snižuje.

V Pardubickém kraji má vzdělání na míru zaměstnatelnosti i na kvalifikační náročnost pracovních míst vyšší vliv než je tomu v průměru celé České republiky. Naopak vliv vzdělání na velikost mezd je v tomto kraji podprůměrný a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji tak výraznou roli.

Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce v Pardubickém kraji 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje	1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)	510	508	505	509
- podíl k celku ČR (v %)	4,9%	4,9%	4,9%	4,9%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)	65 110	92 571	121 365	130 295
- podíl k celku ČR (v %)	4,4%	4,2%	4,1%	4,0%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)	127 497	182 033	240 064	257 090
- podíl k celku ČR (v %)	89,8%	85,4%	82,2%	81,7%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)	73 460	104 338	134 227	141 859
- podíl k celku ČR (v %)	93,5%	92,0%	95,2%	94,3%
Průměrná mzda (Kč ročně)		13 234	19 105	21 568
- podíl k celku ČR (v %)		83,9%	87,9%	87,6%
Počet zaměstnaných (tisíce)	251	229	235	240
- podíl k celku ČR (v %)	5,0%	4,8%	4,9%	4,9%
Míra nezaměstnanosti (v %)	3,7%	8,3%	5,6%	4,4%
- podíl k celku ČR (v %)	92,3%	94,6%	71,2%	83,6%
Průměrná délka vzdělání (roky)	11,6	11,9	12,0	11,9
- podíl k celku ČR (v %)	99,2%	99,5%	99,2%	98,2%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)	3,7	3,9	3,9	3,9
- podíl k celku ČR (v %)	97,2%	98,8%	97,7%	96,0%

Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)	7,3%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)	1,5%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)	72,3%	16,2%

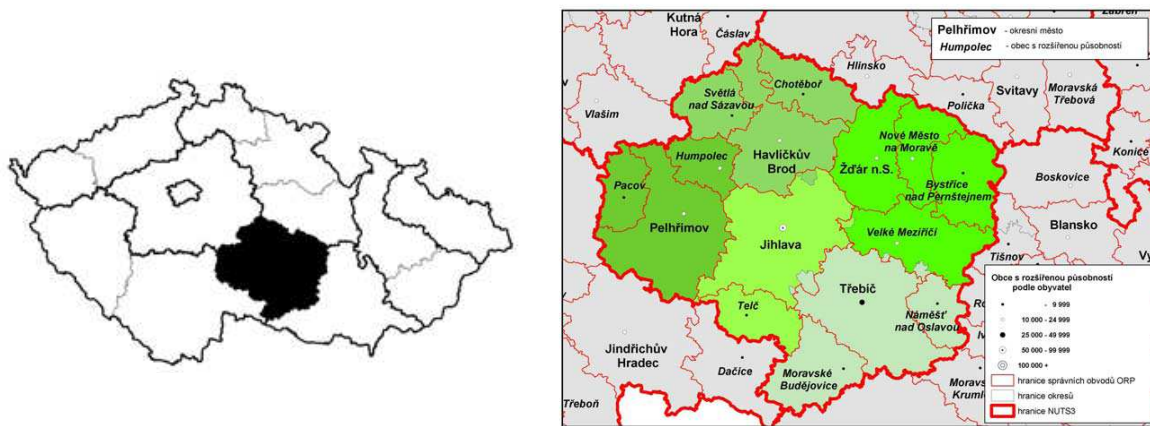
Pracovní trh 2007	Název	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	12,9%	12,5%
	Stavebnictví (F)	9,1%	9,1%
Nejexkluzivnější odvětví	Textilní, oděvní a kožedělný průmysl (D.BC)	7,8%	7,1%
	Výroba elektrických a optických přístrojů (D.L)	7,8%	7,1%
Největší profesní skupina	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)	7,2%	5,5%
	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v prům., stavebnictví a dopravě (9d)	6,4%	3,1%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v prům., stavebnictví a dopravě (9d)	10,2%	6,9%
	Pečovatelé a pomocní ošetřovatelé (5c)	8,4%	7,0%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity	35,9%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou	14,2%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Dopravní a telekomunikační obory - terciární vzdělání	12,8%	6,7%
	Zemědělské obory - SŠ vzdělání bez maturity	9,5%	7,0%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti	-40,8%	-39,6%
	výši mzdy	13,4%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa	6,4%	6,2%

Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017		
Odvětví	Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti (N)	nejvyšší růst
	Stavebnictví (F)	
	Chemický a farmaceutický průmysl (D.FGH)	největší pokles
Profese	Zemědělství, lesnictví a rybolov (AB)	
	Ředitelé a vedoucí velkých organizací, podniků a společností (1b)	nejvyšší růst
	Vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h)	
	Prodávací a předváděči zboží (5f)	největší pokles
	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v prům., stavebnictví a dopravě (9d)	

Kraj Vysočina

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

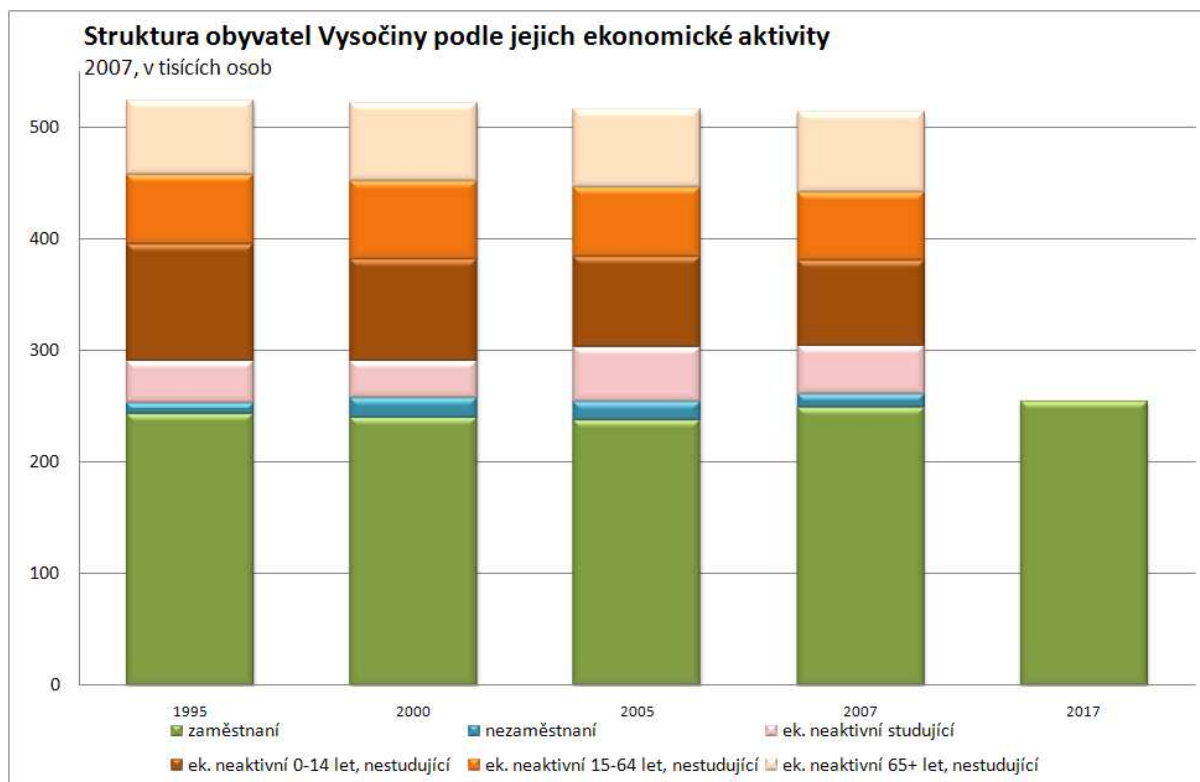
Kraj Vysočina má centrální polohu v rámci ČR. Sousedí s krajem Jihočeským, Středočeským, Pardubickým a Jihomoravským, se kterým vytváří oblast NUTS 2 za účelem podpory regionálního rozvoje. Od sousedních regionů se kraj odlišuje členitostí území, vyšší nadmořskou výškou a řídkým osídlením. Rozdrobená sídelní struktura způsobuje v některých případech vylidňování menších obcí a emigraci mladých a kvalifikovaných obyvatel. Vysočina má vnitrozemskou polohu a její hranice se nedotýkají státní hranice ČR. Jižní část kraje však zasahuje do pásma podél hranice s Rakouskem, a proto byly okresy Jihlava a Třebíč zařazeny do programu přes hraniční spolupráce Phare. Území kraje Vysočina se administrativně člení na 5 okresů. Rozlohou území se kraj řadí mezi regiony nadprůměrné velikosti – pouze 4 kraje ČR mají větší plošnou velikost.

Bydliště na Vysočině mělo v roce 2007 podle Výběrového šetření pracovních sil 513 tisíc osob, což je o 10 tisíc méně než v roce 1995. Vysočinu to v České republice řadí na 11. místo podle počtu obyvatel (tvoří 5,0 % obyvatel ČR). Z nich v témže roce bylo 248 tisíc zaměstnaných (to je 5,0 % všech zaměstnaných v ČR), 12 tisíc nezaměstnaných (4,4 % z ČR) a 252 tisíce ekonomicky neaktivních (4,9 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila 4,6 %. Oproti roku 2000 se snížila o 2,0 procentního bodu, a byla tak v roce 2007 o 0,7 procentních bodů nižší než v ČR. Ale protože v roce 2000 byla dokonce o 2,1 procentních bodů nižší než celostátní míra nezaměstnanosti, došlo k relativnímu zhoršení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících na Vysočině zvýší zhruba o 6 tisíc, tedy o 2,5 %.

Průměrný věk obyvatel Vysočiny v roce 2007 byl 39,9 let (4. nejnižší), což je o 0,3 roku nižší než průměr celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil o 3,9 let (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). 14,7 % obyvatel tohoto kraje je starších 65-ti let, naopak 14,9 % je mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 8,5 % obyvatel kraje. To je o 0,4 procentního bodu méně než celorepublikový průměr a je to druhý nejnižší podíl této věkové skupiny ze všech krajů. V příštích deseti letech by se průměrný věk osob z tohoto kraje měl zvýšit o 0,2 roku a v roce 2017 by tak měl být čtvrtý nejvyšší ze všech.

Kraj Vysočina nadále pokračuje v tradici zemědělské výroby. Přestože zdejší přírodní podmínky jsou podprůměrné (nadmořská výška a sklonitost území snižují produkční schopnost půd), pro některé zemědělské komodity a činnosti je území Vysočiny optimální (produkce brambor, olejnin, pastevní chov skotu). Chybí však ekonomická i technická základna zemědělských producentů. Po složitém období transformace zůstává pro zemědělství kraje nadále charakteristický velkovýrobní způsob hospodaření. Většina zemědělských podniků se zaměřuje na kombinaci rostlinné a živočišné výroby, větší specializaci je možno sledovat u menších výrobních jednotek.

Ekonomická výkonnost kraje ve srovnání s ostatními regiony ČR zaostává za průměrem. Ačkoliv je na Vysočině zaměstnáno 5,0 % všech pracujících v ČR, na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 4,2 % a HDP připadající na jednoho obyvatele, tedy produktivita práce, představuje pouze 84,3 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 dosáhla více než 21,5 tisíc Kč, činí přibližně 88 % celostátního průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni 95 % České republiky.

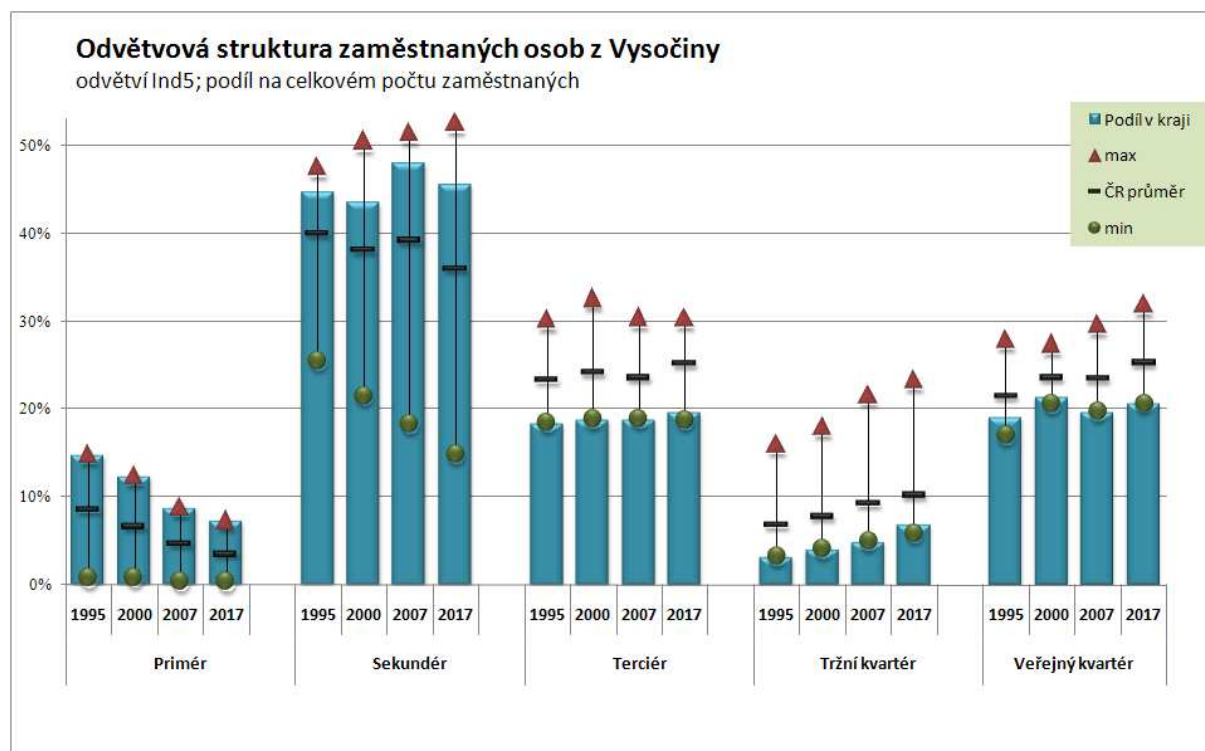
Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými v kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje, v posledních letech již jen těsně, pod 50 %. To poměrně výrazně převyšuje celorepublikový průměr. V polovině 90. let byl podíl zaměstnaných v sekundárním sektoru druhý nejvyšší ze všech krajů ČR. V průběhu posledních 12 let se sice nejprve snížil, ale v posledních letech znovu vzrostl a v roce 2007 tak byl na Vysočině druhý nejvyšší ze všech krajů. Vyšší je podíl sekundáru jen v Libereckém kraji. Na Vysočině je oproti ostatním krajům rovněž vysoký podíl primáru (především zemědělství). Jeho podíl je sice pouze necelých 9 %, přesto to je však jasně nejvíc ze všech krajů. Naopak podíl kvartáru a terciáru je v tomto kraji velice nízký a je jeden z nejnižších ze všech krajů v republice.

V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde znovu k poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru, který však přesto nadále zůstane dominantním poskytovatelem pracovních míst. Pokračující, ale spíše nevýrazný pokles primárního sektoru stejně jako naopak růst terciárního sektoru nebudou pravděpodobně představovat příliš výrazné strukturální změny, které se mohou spíše projevit v dynamičtějším růstu tržního kvartáru.

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících na Vysočině zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), což je ovšem obdobné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o vůbec největší odvětví české ekonomiky. Toto odvětví má na celkové zaměstnanosti v kraji podíl přes 10 %. Kolem 8,5 % zaměstnaných tvoří v tomto kraji stavebnictví (*F*) a zemědělství, lesnictví a rybolov (*AB*) a nad 6 % zaměstnaných je rovněž ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*) a ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*). Z

odvětvového hlediska je tedy Vysočina velmi málo koncentrována; má nejnižší odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

Naopak jeho odvětvová exkluzivita je průměrná. Pracuje v něm téměř 12 % ze všech zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) v ČR a 10 % z celého odvětví výroba strojů a zařízení (*D.K*). Na Vysočině je také více jak 8 % osob zaměstnaných v celé ČR v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*), ve zpracovatelském průmyslu jinde neuvedeném (*D.N*) a ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*). Naopak podíl obyvatel Vysočiny na celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například v chemickém a farmaceutickém průmyslu (*D.FGH*), v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*) a v těžebním průmyslu (*C*) je dokonce nižší než 3 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří proto Vysočině deváté místo.

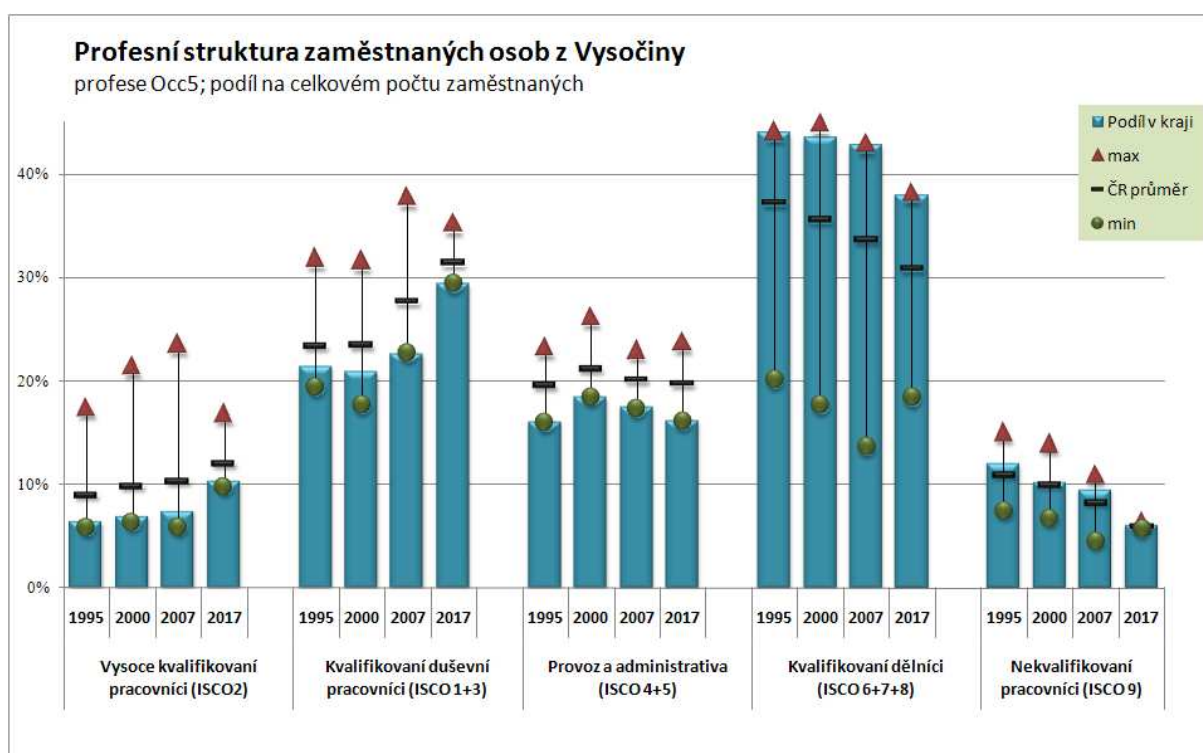
Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (o 9 tisíc) zvýšil počet pracovníků ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*). Téměř o 8 tisíc vzrostl i počet zaměstnaných osob ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*) a o více než 3 tisíce v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*) a ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*). Naopak v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*) a v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) se jejich počet snížil o více než 12 tisíc. Uvedené procesy spíše oslabily tradiční odvětvovou strukturu Vysočiny, což vedlo ke snížení odvětvové koncentrace. Vzhledem k vývoji v ostatních krajích se však zvýšila odvětvová exkluzivita Vysočiny.

Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně bude pokračovat nárůst počtu pracujících v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*) a ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*). Pravděpodobně se také zvýší počet pracujících ve školství (*M*). Naopak v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) a v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*) bude pokračovat snižování počtu pracujících a to výrazněji nastane také ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí na Vysočině a zároveň nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní dělníci, přestože se jejich podíl ze všech pracujících stále mírně snižuje a v současnosti již na necelých 43 %. Protože se však zároveň snižuje i jejich celkový počet v celé České republice, zůstává jejich podíl v kraji stále výrazně nad průměrem celé ČR (zhruba o 10 procentních bodů) a je dokonce nejvyšší ze všech krajů. Nad celostátním průměrem, i když jen velice těsně, je také podíl nekvalifikovaných pracovníků. Ostatní tři profesní skupiny mají v tomto kraji podíl, který za celostátním průměrem výrazně zaostává. Podíl kvalifikovaných duševních pracovníků nedosahuje ani 23 % a je tak nejnižší ze všech krajů ČR.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s růstem podílu dvou nejkvalifikovanějších skupin profesí, tedy vysoce kvalifikovaných pracovníků a kvalifikovaných duševních pracovníků, ostatní tři skupiny profesí by pravděpodobně měly svůj podíl na celkové zaměstnanosti v tomto kraji snižovat. I přes tyto změny zůstanou pravděpodobně kvalifikovaní dělníci nejpočetnější (i když jen těsně) profesní skupinou v tomto kraji i v roce 2017.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných osoby s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a). Ty mají na celkové zaměstnanosti v kraji podíl 7 %. Dalších 6,5 % jsou osoby s profesí kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c). Žádná další profesní skupina již nedosahuje podílu 5 %. Těsně nad 4,5 % tvoří mezi zaměstnanými bydlícími na Vysočině osoby s profesí kvalifikovaní dělníci hlavní stavební výroby a horníci (7a) a prodáváči a předváděči zboží (5f). Z profesního hlediska je tedy Vysočina mírně podprůměrně koncentrována; má 9. nejvyšší profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Profesní exkluzivita Vysočiny je také mírně podprůměrná. Tento kraj je významnějším zaměstnavatelem pro osoby s profesí kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví (6a) a pomocní a nekvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybářství (9c). V tomto kraji je zaměstnáno 10,5 % z celkového počtu zaměstnaných v ČR v obou těchto profesních skupinách. Na Vysočině je také zaměstnáno 10 % ze všech osob v ČR s profesí výrobci textilií, oděvů a výrobků z kůží, kožešin a zpracovatelé kůží, kožešin a obuvníci (7j) a 9 % z osob s profesí montážní dělníci (8b). Naopak podíl obyvatel Vysočiny z celku ČR zaměstnaných v několika dalších profesích (například umělečtí pracovníci, novináři a redaktoři, archiváři a knihovníci (2j), vědci a odborníci v přírodních vědách (2a)

nebo polygrafové a knihvazači (7g)) je dokonce nižší než 1,5 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří proto Vysočině jedenácté místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (téměř o 7 tisíc) počet pracovníků s profesí montážní dělníci (8b). O další 4 tisíce se zvýšil počet zaměstnaných osob s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a) a o více než 3 tisíce s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h). Naopak počet zaměstnaných osob s profesí kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví (6a) se snížil téměř o 4 tisíce a s profesí výrobci textilií, oděvů a výrobků z kůže, kožešin a zpracovatelé kůže, kožešin a obuvníci (7j) dokonce o téměř 5,5 tisíce.

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s pokračujícím růstem pracujících s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h) a dále také s růstem počtu zaměstnaných osob s profesí technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a) a odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i). Naopak, nejvíce by se měl snížit počet zaměstnaných osob s profesí prodavači a předváděči zboží (5f) a kvalifikovaní dělníci hlavní stavební výroby a horníci (7a). Poklesne pravděpodobně i počet zaměstnaných s profesí montážní dělníci (8b), tedy osob, kterých naopak v minulých letech mezi zaměstnanými přibývalo.

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Sít předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 277 mateřských škol, 268 základních škol, 31 středních odborných učilišť, 48 středních odborných škol, 18 gymnázií a 13 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 86,4 tisíce žáků, což je 5,2 % všech žáků těchto škol v ČR. Na Vysočině dále působí 2 vysoké školy. Jde o státní Vysokou školu polytechnickou v Jihlavě a soukromou Západomoravskou vysokou školu v Třebíči. Dohromady však na těchto školách studuje pouze necelé 1,6 tisíce studentů, což je méně než 0,5 % z celé ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, nedosahují zdaleka celostátní úrovně a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 16,15 roku je o 2,25 roku nižší než celostátní průměr. Tento kraj se pohybuje na až na 12. místě mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

V roce 2007 bylo na Vysočině mezi zaměstnanými 5 % osob se základním vzděláním, 48 % osob se středním vzděláním bez maturity, 35 % se středním vzděláním s maturitou a 12 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (téměř o 10 tisíc) a také se středním vzděláním s maturitou (o více než 16 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o 6 tisíc a se základním vzděláním dokonce o 15 tisíc. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,5 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání zaměstnaných obyvatel Vysočiny 11,98 let, což je o 0,2 roku méně než je průměr celé České republiky. Vysočina je proto v pořadí devátý kraj s nejvyšší průměrnou vzdělaností.

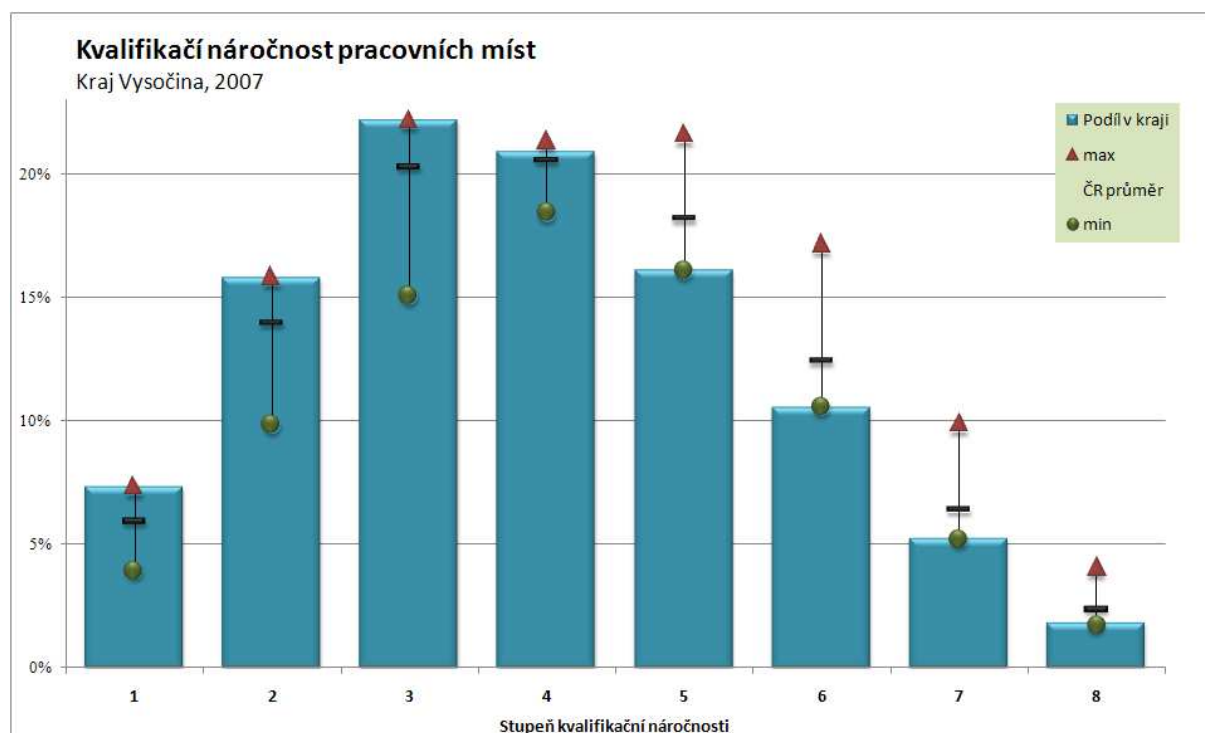
Více než 37 % všech zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších 13 % s maturitním technickým vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním. Osoby s tímto vzděláním tvoří více než 7 % ze všech pracovníků. Dalších necelých 5 % tvoří zaměstnaní se všeobecným základním vzděláním. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je na Vysočině nejvyšší ze všech krajů.

Na Vysočině má vzhledem k celé republice bydliště přes 8 % ze všech zaměstnaných osob se středoškolským vzděláním s maturitou se zemědělskými obory a také s terciárním vzděláním se stejným oborem. 7 % ze všech zaměstnaných osob v ČR se středoškolským vzděláním bez maturity a se sociálními a správními obory má rovněž bydliště na Vysočině. Stejně jako více než 6 % z osob se středoškolským vzděláním bez maturity s technickými obory a s obory osobních služeb. Vzhledem k tomu zaujímá Vysočina v exkluzivitě kvalifikační struktury až 12. místo.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je výrazně pod celostátním průměrem. Vysočina se v posledních letech pohybuje až kolem posledního, tedy 14. místa. Vzhledem k celostátnímu průměru je v ní především menší podíl míst v 6. a v 7. a částečně i v 5. kvalifikačním stupni. Na druhé straně nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 3. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 4. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 3,78 a od roku 1995 se zvýšil o 0,14 stupně. Oproti celé České republice to ovšem představuje poněkud nižší dynamiku, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i na Vysočině viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků na Vysočině například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 20 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba 28 % všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti 20,5 % pracovních míst, oproti 15 % v roce 1995.

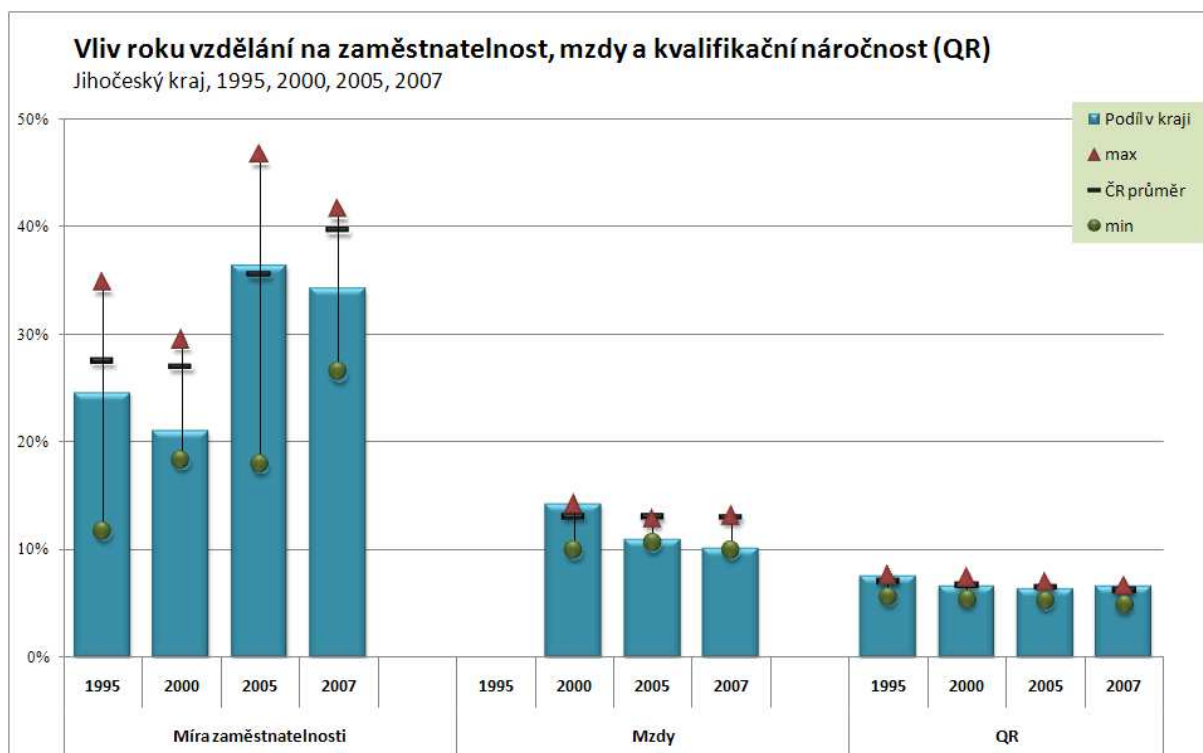
Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst Vysočině ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo více osob se středním vzděláním s maturitou i s terciárním vzděláním. Na druhé straně by na Vysočině mohlo pracovat i o několik tisíc více osob jen se základním vzděláním. Na řadě pracovních míst nevyžadujících ani střední vzdělání (podle kvalifikačních požadavků pracovních míst) jsou totiž zaměstnány osoby se středním vzděláním bez maturity, kterých je v kraji vysoký počet. Disproporce je ovšem patrná i na opačném konci kvalifikační náročnosti. Vzhledem k nedostatku terciárně vzdělaných v kraji, pracují na místech vyžadujících terciární kvalifikaci mnohdy osoby se středním vzděláním s maturitou. Pracovní místa s jejich kvalifikační náročností pak ovšem obsazují pracovníci se středním vzděláním bez maturity.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání na Vysočině ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které mají spíše o

něco nižší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních míst, která jsou v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,16 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. Na Vysočině v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 38 % a výši mzdy v průměru o 10 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 17,3 % a jejich průměrná mzda činila pouze 15 831 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 2,0 % a 32 508 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 7 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost téměř stále zvyšuje a naopak na výši mezd i na kvalifikační náročnost pracovních míst mírně snižuje.

Na Vysočině má vzdělání na míru zaměstnanosti i na výši průměrné mzdy menší vliv než je tomu v průměru celé České republiky a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji pro tyto ukazatele tak výraznou roli. Naopak na kvalifikační náročnost pracovních míst má v tomto kraji nadprůměrný vliv.

Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce na Vysočině 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje	1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)	523	521	516	513
- podíl k celku ČR (v %)	5,1%	5,1%	5,0%	5,0%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)	62 621	91 765	125 677	135 618
- podíl k celku ČR (v %)	4,3%	4,2%	4,2%	4,2%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)	121 363	178 550	246 426	265 339
- podíl k celku ČR (v %)	85,5%	83,8%	84,4%	84,3%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)	71 844	103 358	132 395	142 876
- podíl k celku ČR (v %)	91,4%	91,1%	93,9%	95,0%
Průměrná mzda (Kč ročně)		12 762	18 715	21 714
- podíl k celku ČR (v %)		80,9%	86,1%	88,2%
Počet zaměstnaných (tisíce)	243	239	237	248
- podíl k celku ČR (v %)	4,9%	5,1%	5,0%	5,0%
Míra nezaměstnanosti (v %)	3,7%	6,8%	6,8%	4,6%
- podíl k celku ČR (v %)	91,3%	77,1%	85,4%	87,5%
Průměrná délka vzdělání (roky)	11,5	11,8	11,9	12,0
- podíl k celku ČR (v %)	98,8%	99,0%	98,6%	98,7%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)	3,6	3,7	3,9	3,8
- podíl k celku ČR (v %)	95,4%	95,4%	95,9%	94,8%

Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)	1,8%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)	0,4%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)	3,2%	16,2%

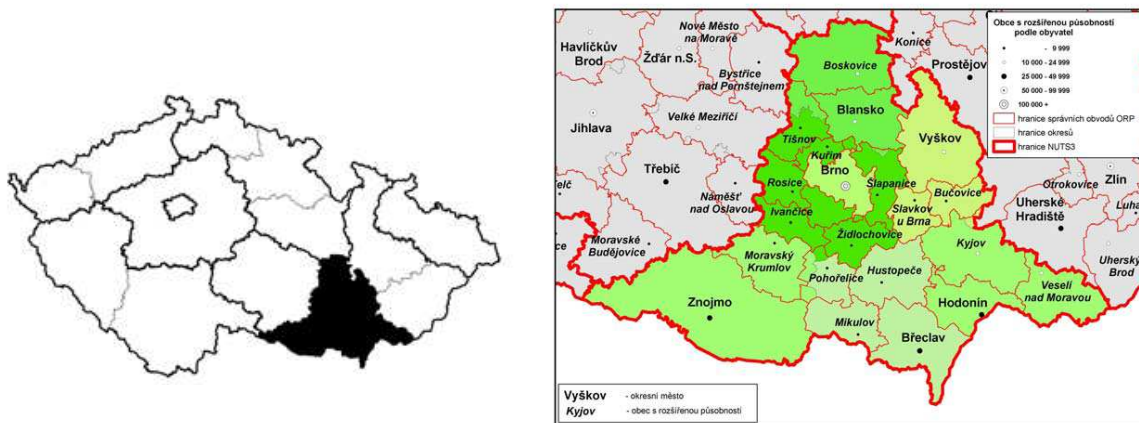
Pracovní trh 2007	Název	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	10,2%	12,5%
	Stavebnictví (F)	8,8%	9,1%
Nejexkluzivnější odvětví	Zemědělství, lesnictví a rybolov (AB)	11,7%	6,8%
	Výroba strojů a zařízení (D.K)	10,0%	6,9%
Největší profesní skupina	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)	6,9%	5,5%
	Kvalifikovaní stroj. dělníci, výrobci a opraváři přístrojů a nástrojů z kovů (7c)	6,5%	5,0%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví (6a)	10,6%	6,9%
	Pomocní a nekvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybnářství (9c)	10,2%	6,9%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity	37,4%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou	13,2%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Zemědělské obory - SŠ vzdělání s maturitou	8,3%	7,1%
	Zemědělské obory - terciární vzdělání	8,0%	7,1%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti	-37,5%	-39,6%
	výši mzdy	10,8%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa	6,7%	6,2%

Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017		
Odvětví	Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (K)	nejvyšší růst
	Školství (M)	
	Textilní, oděvní a kožedělný průmysl (D.BC)	největší pokles
Profese	Zemědělství, lesnictví a rybolov (AB)	
	Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h)	nejvyšší růst
	Technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a)	
	Montážní dělníci (8b)	největší pokles
	Kvalifikovaní dělníci hlavní stavební výroby a horníci (7a)	

Jihomoravský kraj

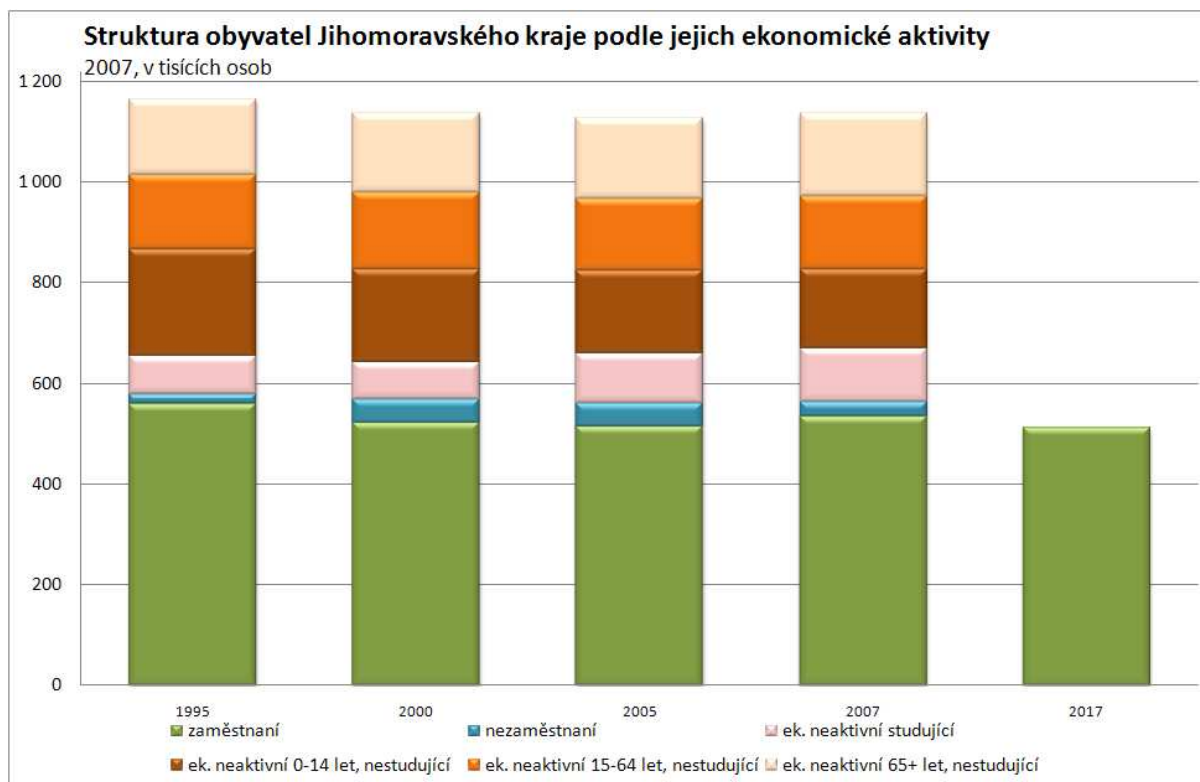
Základní sociální a ekonomické charakteristiky

Poloha kraje je z geografického hlediska poměrně výhodná díky jeho postavení na historickém spojení mezi jihem a severem Evropy. V rámci EU kraj sousedí se Slovenskem a Rakouskem, v rámci republiky s krajem Jihočeským, Vysočinou, Pardubickým, Olomouckým a Jihomoravským. Jihomoravský kraj je vymezen okresy Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov a Znojmo. Nadále se rozvíjí také přeshraniční spolupráce v euroregionu Pomoraví, který sdružuje regiony Weinviertel, Jižní Morava a Západní Slovensko. Většina těchto oblastí se vyznačuje intenzivní zemědělskou činností. Výjimku tvoří městské aglomerace Vídně, Brna a Bratislavy, kde je koncentrována průmyslová a obchodní činnost. Rozvoj euroregionu Pomoraví a přeshraniční spolupráce, podpora koncepčního rozvoje území, rozvoje spolupráce na euroregionální úrovni, zejména v oblasti vědy, školství, zdravotnictví, sociálních služeb, kultury a sportu patří mezi hlavní priority rozvoje Jihomoravského kraje. Rozlohou se Jihomoravský kraj řadí na čtvrté místo v republice.

Bydliště v Jihomoravském kraji mělo v roce 2007 podle Výběrového šetření pracovních sil 1,135 mil. osob, což je o 28 tisíc méně než v roce 1995. Jihomoravský kraj to v České republice řadí na 4. místo podle počtu obyvatel (tvoří 11,0 % obyvatel ČR). Z nich v témže roce bylo 532 tisíce zaměstnaných (to je 10,8 % všech zaměstnaných v ČR), 31 tisíc nezaměstnaných (11,0 % z ČR) a 573 tisíce ekonomicky neaktivních (11,2 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila 5,4 %. Oproti roku 2000 se sice snížila o 2,9 procentního bodu, přesto však v roce 2007 byla o 0,1 procentních bodů vyšší než v ČR, a protože v roce 2000 byla naopak o 0,5 procentních bodů nižší než celostátní míra nezaměstnanosti, došlo k relativnímu zhoršení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících v Jihomoravském kraji sníží zhruba o 22 tisíce, tedy o více než 4 %.

Průměrný věk obyvatel Jihomoravského kraje v roce 2007 byl 40,5 roku, což je o 0,2 roku více než průměr celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil téměř o 4 roky (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). 15,1 % obyvatel tohoto kraje je starších 65-ti let, naopak 14,0 % je mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 8,9 % obyvatel kraje. To je stejný podíl jako v celé republice a tento kraj to tak řadí na páté místo. V příštích deseti letech by se měl průměrný věk obyvatelů tohoto kraje zvýšit o půl roku a dosáhne tak 41 let.

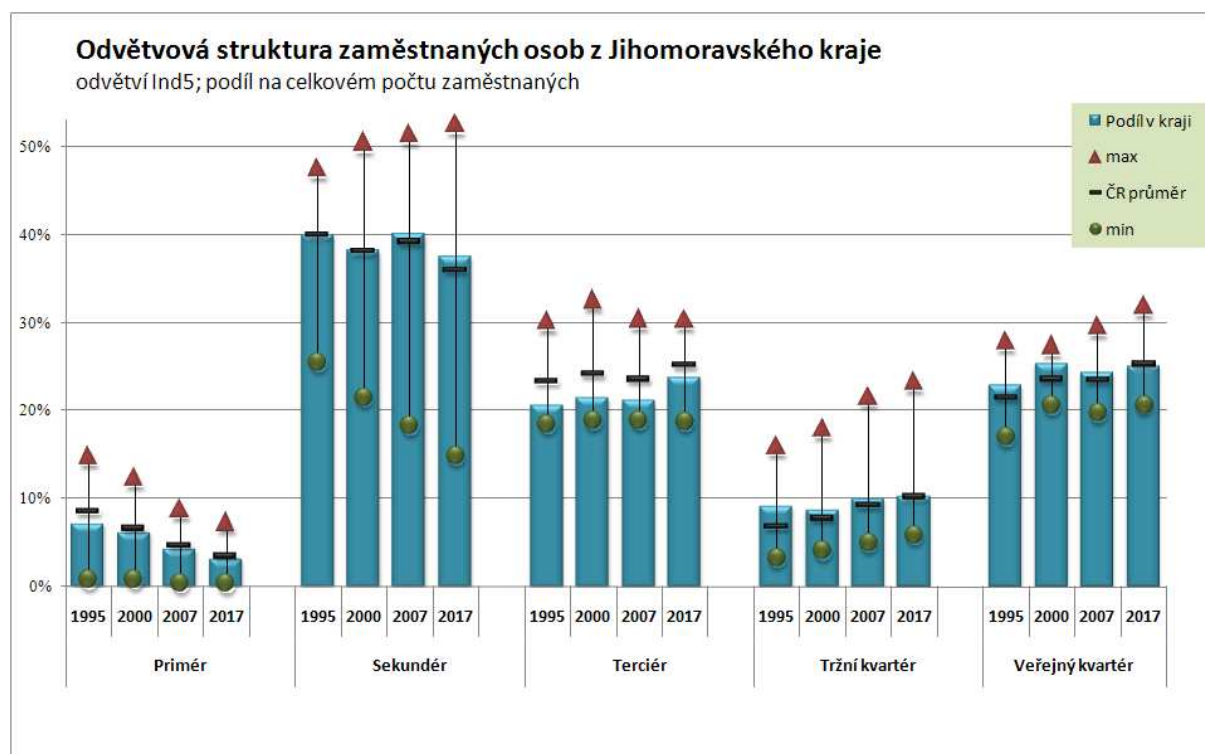
V Jihomoravském kraji je zaměstnáno téměř 11 % všech pracujících v ČR, na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 10,0 % a HDP připadající na jednoho obyvatele, tedy produktivita práce, představuje pouze 90,9 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 dosáhla téměř 23,5 tisíc Kč, činí přibližně 95 % celostátního průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni 96,1 % České republiky.

Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými v kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje těsně pod 40 %, což je stejně, jako je celorepublikový průměr. V průběhu posledních 12 let se jeho podíl příliš nezměnil. Podíl primáru a sekundáru je v tomto kraji nižší než je celorepublikový průměr, naopak podíl kvartáru (tržního i veřejného) celorepublikový průměr přesahuje.

V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde k poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru, který však přesto nadále zůstane dominantním poskytovatelem pracovních míst. Pokračující, ale spíše nevýrazný pokles primárního sektoru stejně jako naopak růst kvartárního sektoru nebudou pravděpodobně představovat příliš výrazné strukturální změny, které se mohou spíše projevit v dynamičtějším růstu terciárního sektoru.

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících v Jihomoravském kraji zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), což je ovšem obdobné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o vůbec největší odvětví české ekonomiky. Toto odvětví má na celkové zaměstnanosti v kraji podíl 11 %. Dalších 10 % je zaměstnáno ve stavebnictví (*F*) přibližně 8 % v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*) a ve školství (*M*) a více než 6,5 % ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*) a v dopravě a komunikaci (*I*). Z odvětvového hlediska je tedy Jihomoravský kraj poměrně značně koncentrován; má 5. nejvyšší odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

Vysoká je i jeho odvětvová exkluzivita. Pracuje v něm více než 14 % ze všech zaměstnaných ve školství (*M*) v ČR a přes 13,5 % ze všech zaměstnaných ve výrobě strojů a zařízení (*D.K*), v potravinářském a tabákovém průmyslu (*D.A*) a v dřevozpracujícím, papírenském a polygrafickém průmyslu (*D.DE*). Podíl 13 % ze všech zaměstnaných v ČR má tento kraj i pro výrobu elektrických a optických přístrojů (*D.L*). Naopak podíl obyvatel Jihomoravského kraje z celku ČR zaměstnaných je v několika dalších odvětvích (například ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*) a v těžebním průmyslu (*C*)) dokonce nižší než 3 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří proto Jihomoravskému kraji čtvrté místo.

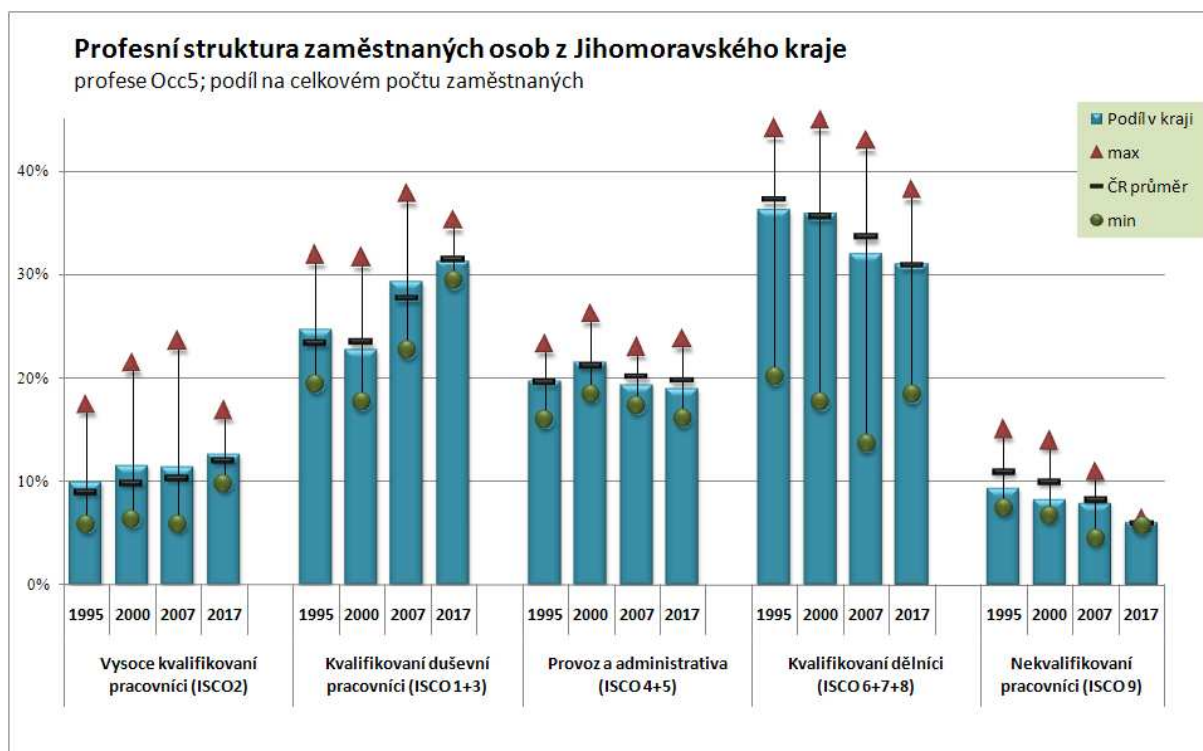
Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (téměř o 10 tisíc) zvýšil počet pracovníků ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*). O 7 tisíc vzrostl v chemickém a farmaceutickém průmyslu (*D.FGH*) a o 6 tisíc ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*). Zvýšení o 5 tisíc dosáhl počet zaměstnaných i ve dřevozpracujícím, papírenském a polygrafickém průmyslu (*D.DE*). Naopak o 12,5 tisíc osob se snížil počet zaměstnaných ve výrobě strojů a zařízení (*D.K*) i v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*) a o více než 13 tisíc v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*). Uvedené procesy posílily spíše tradiční odvětvovou strukturu Jihomoravského kraje, což vedlo k mírnému zvýšení jeho odvětvové koncentrace. Vzhledem k vývoji v ostatních krajích se však odvětvová exkluzivita Jihomoravského kraje mírně snížila.

Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně bude pokračovat nárůst počtu pracujících ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*). Výrazněji se zvýší i počet zaměstnaných v dopravě a komunikaci (*I*). Naopak v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) a ve výrobě strojů a zařízení (*D.K*) bude pokračovat pokles počtu zaměstnaných i v příštích letech. Kromě těchto dvou odvětví se pokles počtu zaměstnaných osob výrazněji promítne i ve dřevozpracujícím, papírenském a polygrafickém průmyslu (*D.DE*).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí v Jihomoravském kraji jsou kvalifikovaní dělníci. I přesto, že tvoří největší část zaměstnaných tohoto kraje, jejich podíl nedosahuje celorepublikový průměr. Tan naopak přesahují, ačkoliv jen velmi těsně, obě nejkvalifikovanější skupiny profesí. Osoby z profesních skupin provoz a administrativa i nekvalifikovaní pracovníci mají v tomto kraji podíl přibližně shodný, jako je celorepublikový průměr. Vývoj od poloviny 90. let u všech pěti hlavních skupin profesí do značné míry kopíruje tendence v celé České republice.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s růstem podílu dvou nejkvalifikovanějších skupin profesí, tedy vysoce kvalifikovaných pracovníků a kvalifikovaných duševních pracovníků, ostatní tři skupiny profesí by pravděpodobně měly svůj podíl na celkové zaměstnanosti v tomto kraji snižovat. I přes tyto změny zůstanou pravděpodobně kvalifikovaní dělníci nejpočetnější (i když jen těsně) profesní skupinou v tomto kraji i v roce 2017.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných osoby s profesí odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i). Ty tvoří více než 6 % všech zaměstnaných v kraji. Dalších téměř 6 % jsou osoby s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h). Žádná další profesní skupina již nedosahuje podílu 5 %. Kolem 4,5 % všech zaměstnaných v tomto kraji tvoří osoby s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a), kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c) a technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a). Z profesního hlediska je tedy Jihomoravský kraj velmi podprůměrně koncentrován; má až 13. nejvyšší (tedy druhou nejnižší) profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Profesní exkluzivita Jihomoravského kraje je však velmi nadprůměrná. Tento kraj je významnějším zaměstnavatelem pro osoby s profesí VŠ pedagogové a vědeckopedagogičtí pracovníci (2e). Těch je v tomto kraji zaměstnána téměř čtvrtina z celé ČR. Dále je v tomto kraji zaměstnáno 17 % ze všech osob s profesí projektanti, konstruktéři, architekti a techničtí vědci a inženýři (2c) a 16 % z osob s profesí pouliční prodavači a domovníci a školníci (9a). Naopak podíl obyvatel Jihomoravského kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších profesích (například zákonodárci a vyšší úředníci (1a) nebo montážní dělníci (8b)) je dokonce nižší než 5 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří proto Jihomoravskému kraji třetí místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (o více než 8 tisíc) počet pracovníků s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h). O 6,5 tisíce se zvýšil i počet osob s profesí odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i). Naopak počet zaměstnaných osob s profesí výrobci textilií, oděvů a výrobků z kůží, kožešin a zpracovatelé kůží, kožešin a obuvníci (7j) a prodáváči a předváděči zboží (5f) se snížil o více než 8 tisíc a s profesí kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c) dokonce o více než 10 tisíc.

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s růstem pracujících s profesí vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h) a dále také s profesí pečovatelé a pomocní ošetřovatelé (5c) a řidiči motorových vozidel (8d). Naopak, nejvíce by se měl snížit počet zaměstnaných osob s profesí projektanti, konstruktéři, architekti a techničtí vědci a inženýři (2c) a mechanici a opraváři elektrických strojů a zařízení (7e). Poklesne pravděpodobně i počet zaměstnaných s profesí odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i), tedy osob, kterých naopak v minulých letech mezi zaměstnanými přibývalo.

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Sít předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 630 mateřských škol, 474 základních škol, 56 středních odborných učilišť, 93 středních odborných škol, 42 gymnázií a 14 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 183,2 tisíce žáků, což je 11,1 % všech žáků těchto škol v ČR. V Jihomoravském kraji dále působí 12 vysokých školy. Nejvíce studentů je na pěti veřejných vysokých školách, z nichž jsou největší Masarykova univerzita s více než 34 tisíci studenty a Vysoké učení technické v Brně, kde studuje více než 20 tisíc studentů. V Jihomoravském kraji je však také 6 soukromých škol a opomenout nelze ani význam Univerzity obrany v Brně, což je státní vysoká škola. Celkově je tedy na vysokých školách v tomto kraji více než 70 tisíc studentů, což je 20,2 % z celé ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, výrazně přesahují celostátní úroveň a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 20,55 roku je o 2,15 roku vyšší než celostátní průměr. Tento kraj se pohybuje na druhém místě (za Prahou) mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

V roce 2007 bylo v Jihomoravském kraji mezi zaměstnanými 6 % osob se základním vzděláním, 38 % osob se středním vzděláním bez maturity, 37 % se středním vzděláním s maturitou a 19 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (o téměř 24 tisíce) a také se středním vzděláním s maturitou (téměř o 20 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o více než 42 tisíce a se základním vzděláním téměř o 27 tisíc. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,5 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání v Jihomoravském kraji 12,31 let, což je o 0,2 roku více než je průměr celé České republiky. Jihomoravský kraj je proto v pořadí druhý kraj s nejvyšší průměrnou vzdělaností.

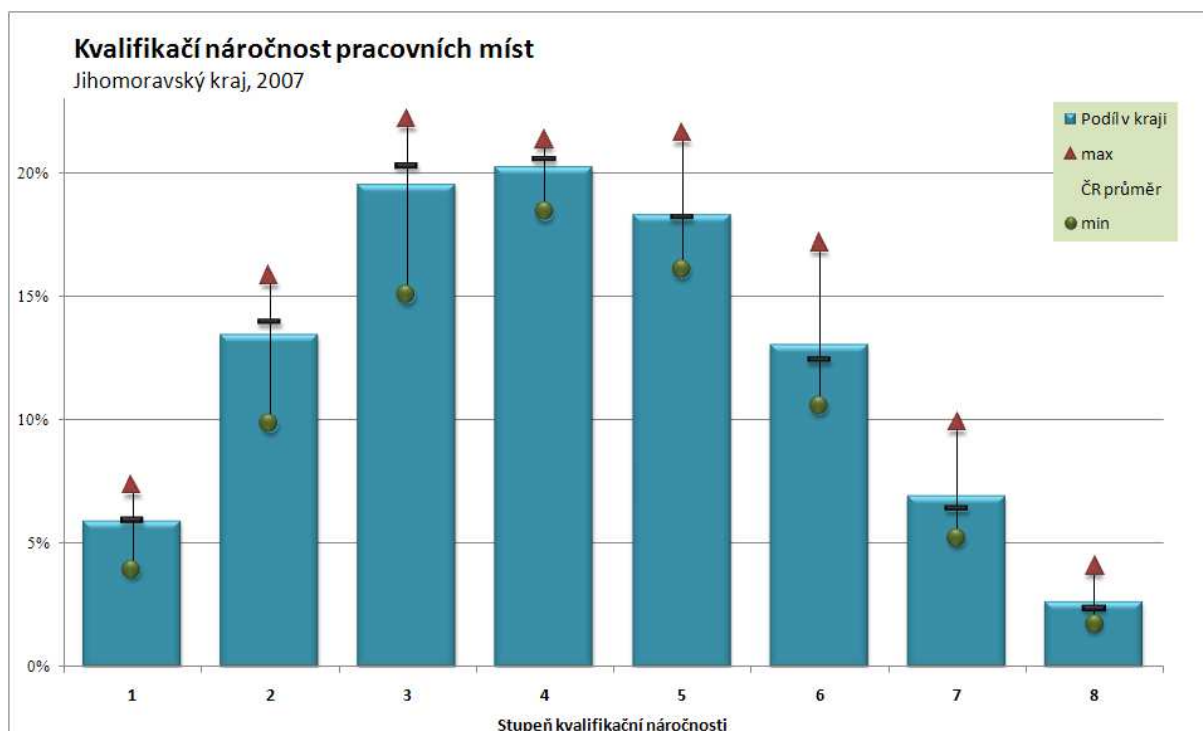
Téměř 30 % všech zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších necelých 14 % s maturitním technickým vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním. Osoby s tímto vzděláním tvoří téměř 7 % ze všech pracovníků. Dalších 6 % tvoří zaměstnaní se všeobecným základním vzděláním. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je v Jihomoravském kraji velmi nízká, je až předposlední, tedy třináctá nejvyšší. Nižší je pouze v Praze.

V Jihomoravském kraji má vzhledem k celé republice bydliště více než 21 % ze všech zaměstnaných osob s terciárním vzděláním se zemědělskými obory a také téměř 18 % ze všech osob s terciárním vzděláním s uměleckými obory. Bydliště má v tomto kraji také necelých 17 % ze všech zaměstnaných osob z ČR s terciárním vzděláním s technickými a necelých 16 % s humanitními obory. Přes 15 % všech zaměstnaných osob se středoškolským vzděláním s maturitou se sociálními a správními obory má rovněž bydliště v Jihomoravském kraji. Vzhledem k tomu zaujímá Jihomoravský kraj v exkluzivně kvalifikační struktury 3. místo za Středočeským krajem a Prahou.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je výrazně nad celostátním průměrem. Jihomoravský kraj se v posledních letech pohybuje na 2. místě. Vzhledem k celostátnímu průměru je v něm především vyšší podíl míst v 6. a 7. a 8. kvalifikačním stupni. Nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 4. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 3. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 4,14 a od roku 1995 se zvýšil o 0,29 stupně. Je to tak společně se Středočeským krajem a Hlavním městem Prahou jeden ze tří krajů, kde průměrná kvalifikační náročnost pracovních míst přesahuje 4,00 stupně. Oproti celé České republice byla v tomto kraji o málo vyšší dynamika růstu průměrného kvalifikačního stupně pracovních míst, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i v Jihomoravském kraji viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků v Jihomoravském kraji například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 17 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba čtvrtinu všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti 24 % pracovních míst, oproti 18 % v roce 1995.

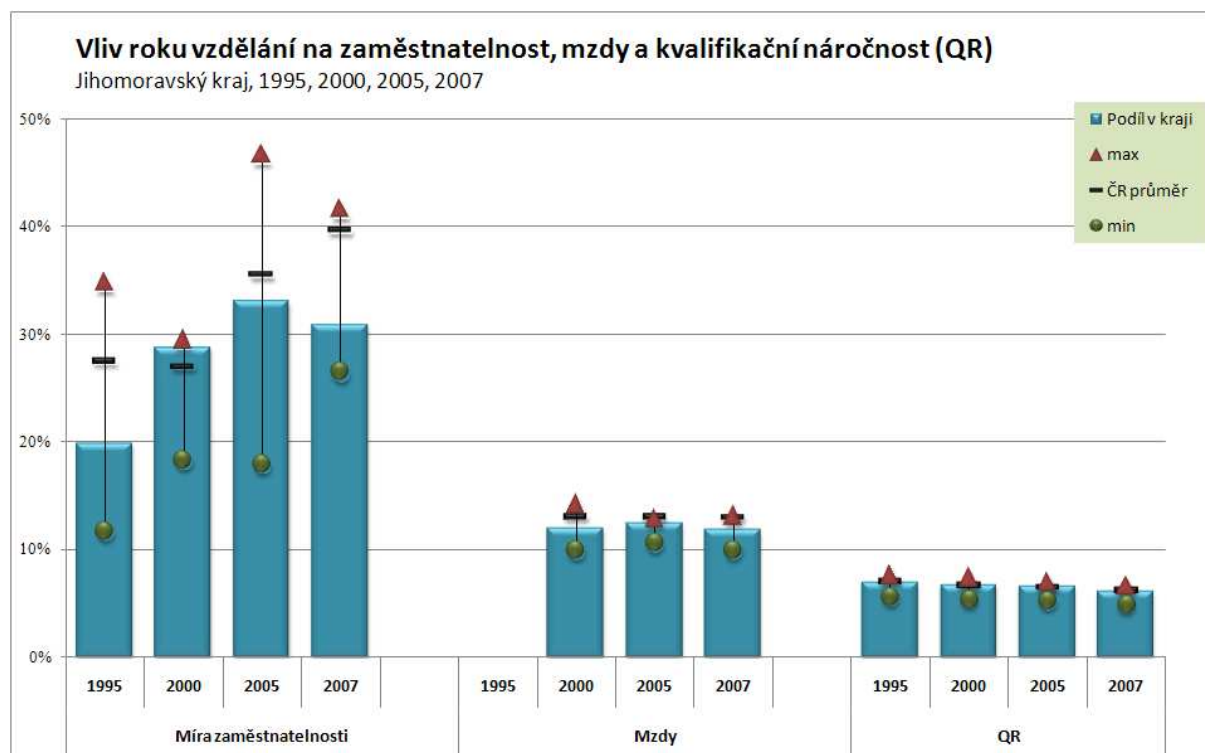
Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst v Jihomoravském kraji ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se základním vzděláním a také s terciárním vzděláním. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo více zaměstnaných osob se středoškolským vzděláním a to jak s maturitním, tak i s nematuritním. Disproporce mezi skutečným vzděláním zaměstnaných osob a kvalifikačními požadavky pracovních míst způsobuje, že vzhledem k nedostatku středoškolsky vzdělaných osob v kraji, pracují na místech vyžadujících středoškolské maturitní vzdělání mnohdy i osoby s terciárním vzděláním. Naopak pracovní místa, určená svou kvalifikační náročností pro osoby se středoškolským vzděláním bez maturity, ovšem někdy musí obsadit pracovníci jen se základním vzděláním.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání v Jihomoravském kraji ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které

mají vyšší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních míst, která jsou v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,179 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. V Jihomoravském kraji v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 31 % a výši mzdy v průměru o 12 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 17,0 % a jejich průměrná mzda činila pouze 14 726 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 2,4 % a 36 366 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 6 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost téměř stále zvyšuje a naopak na výši mezd i na kvalifikační náročnost pracovních míst mírně snižuje.

V Jihomoravském kraji má tedy vzdělání na všechny tři uvedené ukazatele menší vliv než je tomu v průměru celé České republiky a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji tak výraznou roli.

Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce v Jihomoravském kraji 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje	1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)	1 164	1 137	1 126	1 135
- podíl k celku ČR (v %)	11,2%	11,1%	11,0%	11,0%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)	156 233	225 131	300 094	323 553
- podíl k celku ČR (v %)	10,7%	10,3%	10,0%	10,0%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)	135 960	196 834	265 504	286 079
- podíl k celku ČR (v %)	95,8%	92,4%	90,9%	90,9%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)	76 623	109 492	137 797	144 537
- podíl k celku ČR (v %)	97,5%	96,6%	97,7%	96,1%
Průměrná mzda (Kč ročně)		14 748	20 272	23 314
- podíl k celku ČR (v %)		93,5%	93,3%	94,7%
Počet zaměstnaných (tisíce)	558	521	514	532
- podíl k celku ČR (v %)	11,2%	11,0%	10,8%	10,8%
Míra nezaměstnanosti (v %)	3,2%	8,3%	8,1%	5,4%
- podíl k celku ČR (v %)	80,4%	94,5%	102,0%	102,1%
Průměrná délka vzdělání (roky)	11,8	12,1	12,3	12,3
- podíl k celku ČR (v %)	101,6%	101,4%	101,2%	101,4%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)	3,9	4,0	4,1	4,1
- podíl k celku ČR (v %)	102,2%	101,5%	101,5%	101,4%

Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)	5,7%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)	1,8%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)	17,3%	16,2%

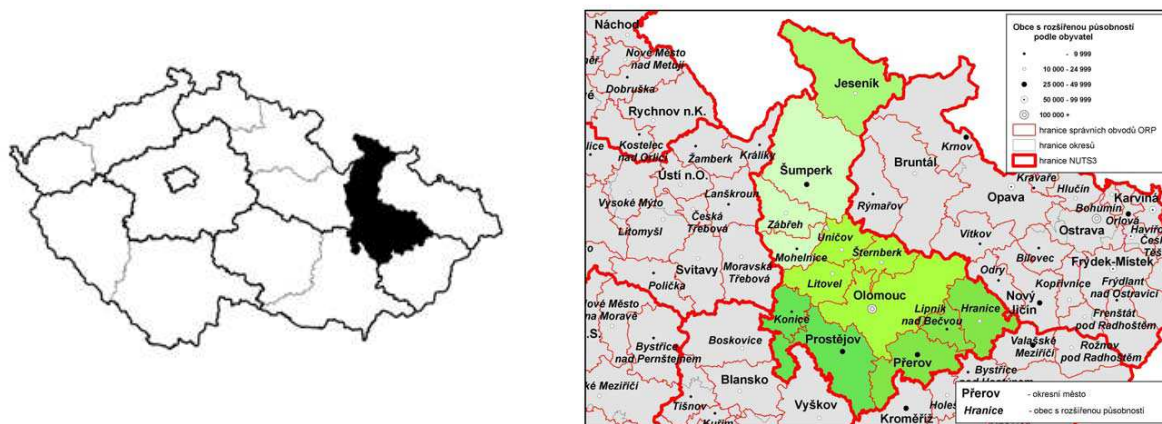
Pracovní trh 2007	Název	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	11,0%	12,5%
	Stavebnictví (F)	10,3%	9,1%
Nejexkluzivnější odvětví	Školství (M)	14,3%	6,6%
	Výroba strojů a zařízení (D.K)	13,8%	6,6%
Největší profesní skupina	Odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i)	6,2%	5,4%
	Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h)	5,8%	4,3%
Nejexkluzivnější profesní skupina	VŠ pedagogové a vědeckopedagogičtí pracovníci (2e)	23,9%	5,9%
	Projektanti, konstruktéři, architekti a techničtí vědci a inženýři (2c)	16,9%	6,4%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity	29,5%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou	13,7%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Zemědělské obory - terciární vzdělání	21,2%	6,1%
	Umělecké obory - terciární vzdělání	17,7%	6,3%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti	-30,9%	-39,6%
	výši mzdy	12,7%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa	6,1%	6,2%

Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017			
Odvětví	Doprava a komunikace (I)	nejvyšší růst	
	Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti (N)		
	Výroba strojů a zařízení (D.K)	největší pokles	
Profese	Dřevozpracující, papírenský a polygrafický prům. (D.DE)		
	Vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h)	nejvyšší růst	
	Pečovatelé a pomocní ošetřovatelé (5c)		
	Odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i)	největší pokles	
	Mechanici a opraváři elektrických strojů a zařízení (7e)		

Olomoucký kraj

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

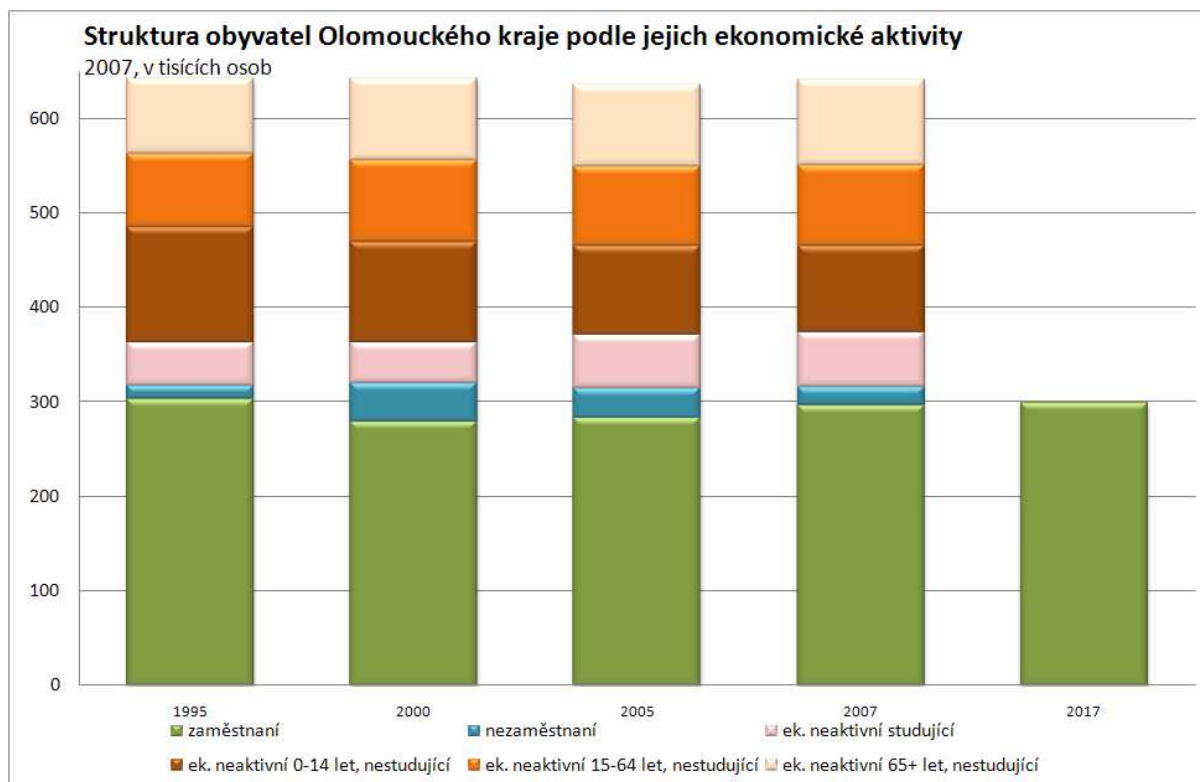
Olomoucký kraj se rozkládá ve střední části Moravy a zasahuje i do její severní části. Z hlediska územně-správního tvoří spolu se Olomouckým krajem oblast Střední Moravy (NUTS 2). Člení se na pět okresů (Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk).

Bydliště v Olomouckém kraji mělo v roce 2007 podle Výběrového šetření pracovních sil 641 tisíc osob, což je o 1 tisíc méně než v roce 1995. Olomoucký kraj to v České republice řadí na 6. místo podle počtu obyvatel (tvoří 6,2 % obyvatel ČR). Z nich v témže roce bylo 296 tisíc zaměstnaných (to je 6,0 % všech zaměstnaných v ČR), 20 tisíc nezaměstnaných (6,3 % z ČR) a 325 tisíc ekonomicky neaktivních (7,3 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila 6,3 %. Oproti roku 2000 se sice snížila o 6,4 procentního bodu, přesto však v roce 2007 byla o 1,0 procentních bodů vyšší než v ČR, a protože však v roce 2000 byla vyšší ještě o 4,0 procentních bodů než celostátní míra nezaměstnanosti, došlo k relativnímu zlepšení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících v Olomouckém kraji zvýší zhruba o 2 tisíce, tedy o více než 0,5 %.

Průměrný věk obyvatel Olomouckého kraje v roce 2007 byl 40,2 roku, což je stejné jako průměr celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil o 4 roky (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). 14,6 % obyvatel tohoto kraje je starších 65-ti let, naopak 14,3 % je mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 8,9 % obyvatel kraje. To je stejně, jako je celorepublikový průměr a kraji tak podle tohoto ukazatele patří páté místo. V příštích deseti letech předpokládáme zvýšení průměrného věku obyvatel tohoto kraje. V roce 2017 by měl dosáhnout téměř 41,2 roku, tedy o jeden rok více než v roce 2007. Obyvatelé tohoto kraje budou patřit nejstarší.

Z ekonomického hlediska je Olomoucký kraj oblastí průmyslovou s rozvinutými službami. Ekonomika hanáckých okresů je více stabilní a dostatečně rozmanitá, okres Jeseník a severní část okresu Šumperk však bohužel díky své poloze, dopravní dostupnosti i narušením sociálního a hospodářského života po druhé světové válce (vysídlení německého obyvatelstva) patří k ekonomicky slabším regionům. V Olomouckém kraji působí řada tradičních průmyslových podniků. Na zemědělskou výrobu navazuje množství potravinářských podniků, z dalších odvětví průmyslu je rozvinutý textilní a oděvní průmysl, výroba strojů a zařízení, průmysl optiky a optických zařízení a mnoho dalších. Ekonomika regionu je zaměřena na tradiční zemědělství, zpracovatelský průmysl a služby. Předpokladem pro další rozvoj regionu je strategicky výhodná poloha, dopravní dostupnost, rozvinutá infrastruktura, dostatek kvalifikovaných pracovních sil i vstup zahraničních investorů. Díky realizacím dlouhodobých strategických plánů se ekonomická situace v Olomouckém kraji postupně zlepšuje a vzestupná tendence má pokračovat i v následujících letech.

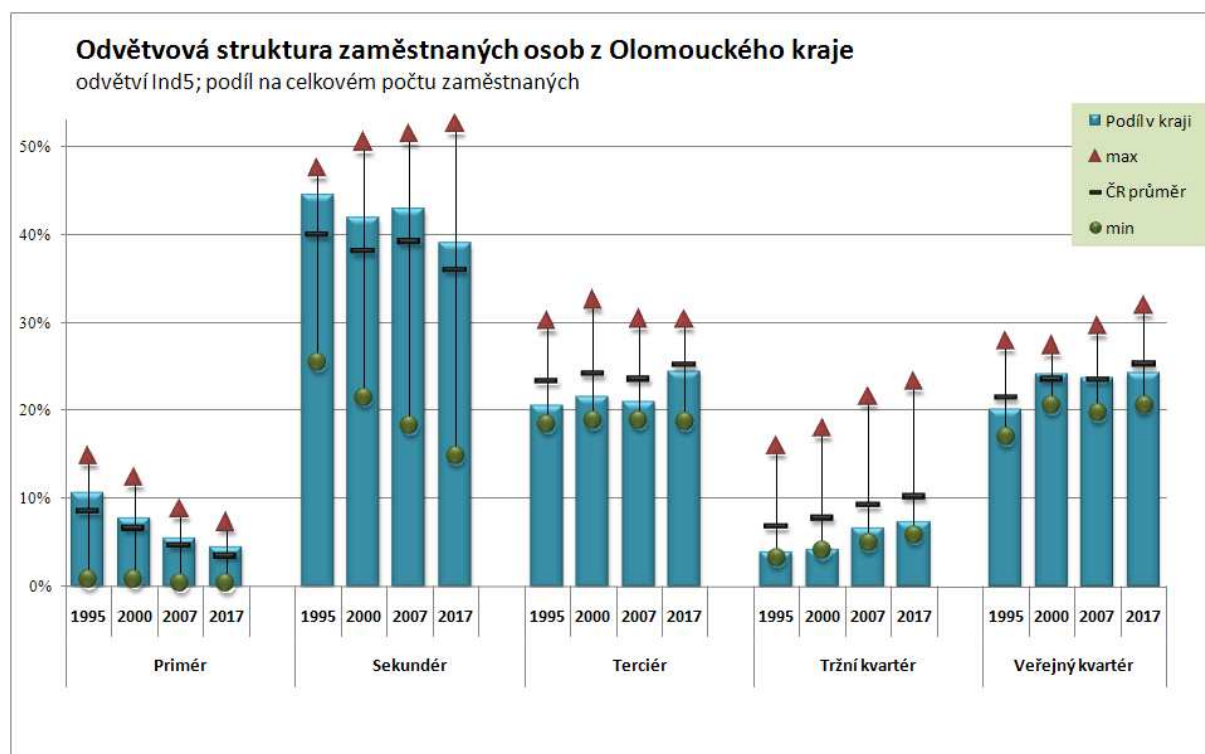
Ačkoliv je v Olomouckém kraji zaměstnáno 6,0 % všech pracujících v ČR, na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 4,6 % a HDP připadající na jednoho obyvatele, tedy produktivita práce, představuje pouze 74,2 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 dosáhla více než 22 tisíce Kč, činí přibližně 90 % celostátního průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni 90,6 % České republiky.

Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými v kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje těsně nad 40 %, což mírně převyšuje celorepublikový průměr. Ještě v polovině 90. let byl podíl zaměstnaných v sekundárním sektoru téměř nejvyšší ze všech krajů ČR. V průběhu posledních 12 let se mírně snížil. Také podíl zaměstnaných ve všech ostatních sektorech se pohybuje blízko celostátnímu průměru. Nižší je v podíl terciáru a tržního kvartáru. Změny, které v kraji probíhají od poloviny 90. let, mají sice obdobné tendence jako v celé České republice, je však třeba upozornit na stále zaostávání právě těchto dvou zmíněných sektorů za průměrným celorepublikovým podílem.

V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde k výraznějšímu poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru, který však přesto nadále zůstane dominantním poskytovatelem pracovních míst. Pokračující, ale spíše nevýrazný pokles primárního sektoru stejně jako naopak růst kvartárního sektoru nebudou pravděpodobně představovat příliš výrazné strukturální změny, které se mohou spíše projevit v dynamičtějším růstu terciárního sektoru.

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících v Olomouckém kraji zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), což je ovšem obdobné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o vůbec největší odvětví české ekonomiky. Toto odvětví má na celkové zaměstnanosti v kraji podíl 12 %. Dalších 9,5 % je zaměstnáno ve stavebnictví (*F*) a necelých 8 % ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*). Přes 6 % zaměstnaných tvoří ještě osoby ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení (*LQ*) a ve výrobě kovů a kovárenských výrobků (*D.J*). Z odvětvového hlediska je tedy Olomoucký kraj průměrně koncentrován; má 9. nejvyšší odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

Jeho odvětvová exkluzivita je o málo vyšší. Pracuje v něm přes 10 % ze všech zaměstnaných ve výrobě strojů a zařízení (*D.K*) v ČR a přes 9,5 % ze všech zaměstnaných v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*). Je v něm také zaměstnáno 8 % ze všech osob ze zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) a z výroby elektrických a optických přístrojů (*D.L*). Naopak podíl obyvatel Olomouckého kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*) nebo v těžebním průmyslu (*C*)) je dokonce jen kolem 3 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří proto Olomouckému kraji sedmé místo.

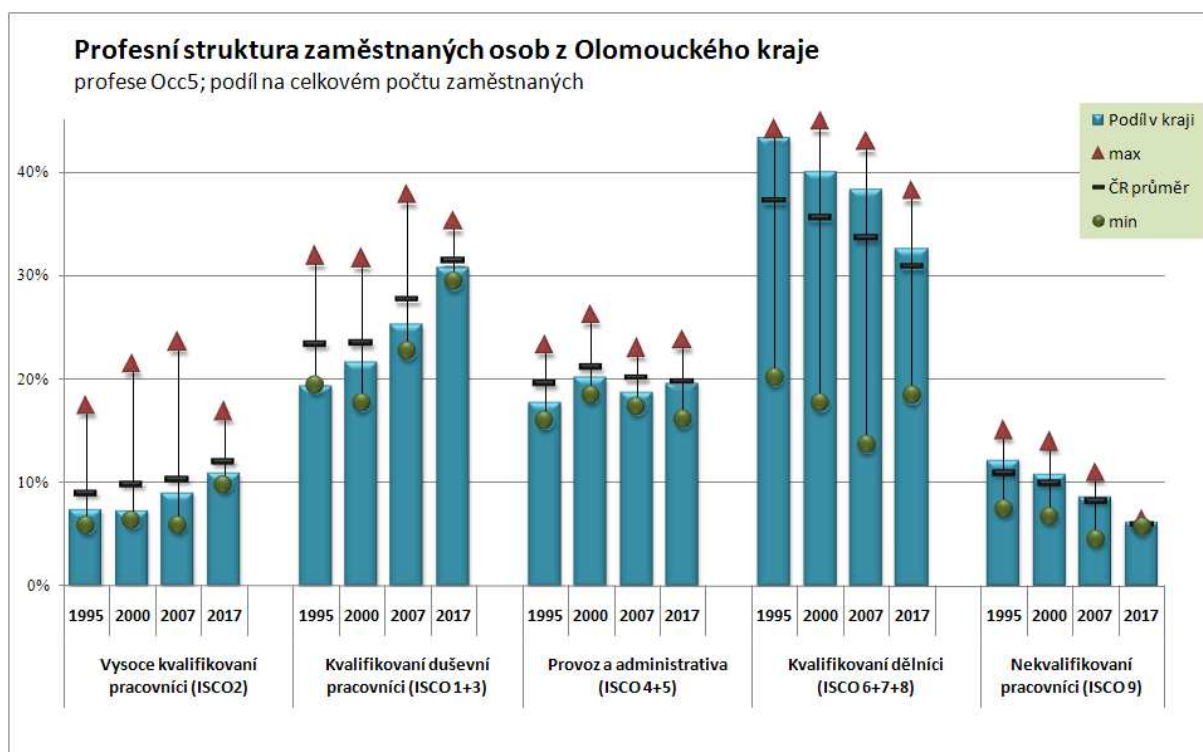
Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (téměř o 8 tisíc) zvýšil počet pracovníků v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*). Téměř o 7 tisíc vzrostl počet zaměstnaných ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*) a o 6 tisíc ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*). Naopak v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*), v dopravě a komunikaci (*I*) a ve výrobě strojů a zařízení (*D.K*) se jejich počet snížil o více než 8 tisíc a v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) jejich počet poklesl dokonce o více než 16 tisíc. Uvedené procesy ve změnách odvětvové struktury Olomouckého kraje mírně snížily jeho odvětvovou koncentraci a nepatrně zvýšily jeho odvětvovou exkluzivitu.

Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně bude pokračovat nárůst počtu pracujících v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*) a výrazněji se zvýší i počet zaměstnaných osob ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*) a v ostatních službách (*OP*). Naopak v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) a v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*) by mělo i v příštích letech pokračovat snižování počtu zaměstnaných osob. Do roku 2017 se také pravděpodobně v tomto kraji významněji sníží počet zaměstnaných ve dřevozpracujícím, papírenském a polygrafickém průmyslu (*D.DE*).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí v Olomouckém kraji a zároveň nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní dělníci, přestože se jejich podíl ze všech pracujících stále snižuje a v současnosti již klesnul na 38 %. Protože se však zároveň snižuje i jejich celkový počet v celé České republice, zůstává jejich podíl v kraji stále výrazně nad průměrem celé ČR (zhruba o 5 procentních bodů). Podíl ostatních hlavních profesních skupin se pohybuje blízko celorepublikového průměru nebo pod ním, což platí především pro obě nejkvalifikovanější skupiny profesí. Rovněž vývoj od poloviny 90. let u všech pěti hlavních skupin profesí do značné míry kopíruje tendence v celé České republice.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s růstem podílu dvou nejkvalifikovanějších skupin profesí, tedy vysoce kvalifikovaných pracovníků a kvalifikovaných duševních pracovníků, ostatní tři skupiny profesí by pravděpodobně měly svůj podíl na celkové zaměstnanosti v tomto kraji snižovat. I přes tyto změny zůstanou pravděpodobně kvalifikovaní dělníci nejpočetnější (i když jen těsně) profesní skupinou v tomto kraji i v roce 2017.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných osoby s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a). Ty mají na celkovém počtu zaměstnaných v kraji podíl 7,5 %. Dalších 6,5 % tvoří osoby s profesí kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c). Žádná další profesní skupina nepřesahuje v tomto kraji svým podílem 5 %. Kolem 4,5 % zaměstnaných tvoří v Olomouckém kraji prodavači a předváděči zboží (5f) a kvalifikovaní dělníci hlavní stavební výroby a horníci (7a). Z profesního hlediska je tedy Olomoucký kraj průměrně koncentrován; má 8. nejvyšší profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Profesní exkluzivita Olomouckého kraje je také průměrná. Tento kraj je významnějším zaměstnavatelem pro osoby s profesí kvalifikovaní zpracovatelé dřeva a truhláři (7i) a pomocní a nekvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybářství (9c). V Olomouckém kraji pracuje přibližně desetina ze všech zaměstnaných osob v ČR v těchto profesích. Více než 9 % ze všech zaměstnaných v ČR je také v Olomouckém kraji zaměstnáno u osob s profesí kvalifikovaní zpracovatelé a výrobci potravinářských výrobků (7h) a výrobci textilií, oděvů a výrobků z kůží, kožešin a zpracovatelé kůží, kožešin a obuvníci (7j). Naopak podíl obyvatel Olomouckého kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších profesích (například odborní administrativní pracovníci

(2k), sociální pracovníci (3k) nebo polygrafové a knihvazači (7g)) je dokonce nižší než 2,5 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří proto Olomouckému kraji sedmé místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (o více než 5 tisíc) počet pracovníků s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h). O 4 tisíce vzrostl počet zaměstnaných vedoucích a ředitelů malých podniků a organizací (1d) a o 3,5 tisíce kvalifikovaných strojírenských dělníků, výrobců a opravářů přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c) a vědců a odborníků v lékařských a biologických oborech (2d). Naopak o více než 4 tisíce se snížil počet zaměstnaných úředníků zpracovávající číselné údaje (4b), mechaniků a opravářů elektrických strojů a zařízení (7e) a kvalifikovaných dělníků v zemědělství a lesnictví (6a). Počet zaměstnaných pomocných a nekvalifikovaných pracovníků v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d) klesl dokonce téměř o 5 tisíc.

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s růstem pracujících s profesí odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i) a dále také s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h) a vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách (2h). Naopak, nejvíce by se měl snížit počet zaměstnaných osob s profesí pomocníci, uklízeči, vrátní, poslíčci apod. (9b), kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c) a především osob s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a).

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Síť předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 365 mateřských škol, 309 základních škol, 44 středních odborných učilišť, 51 středních odborných škol, 20 gymnázií a 7 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 104,8 tisíc žáků, což je 6,3 % všech žáků těchto škol v ČR. V Olomouckém kraji dále působí 3 vysoké školy. Centrem vzdělání je druhá nejstarší univerzita v České republice – Univerzita Palackého v Olomouci. Na její přírodovědecké, pedagogické, lékařské, filozofické, právnické, teologické fakultě a fakultě tělesné kultury studuje přes 19 tisíc studentů. Dále jsou v Olomouckém kraji dvě soukromé vysoké školy – jde o Vysokou školu logistiky v Přerově a Moravskou vysokou školu v Olomouci. Na nich však dohromady studuje jen necelých 1 200 studentů. Celkově je tedy na vysokých školách v tomto kraji 12 tisíc studentů, což je 5,9 % z celé ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, přesahují celostátní úroveň a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 18,43 roku je o 0,03 roku vyšší než celostátní průměr. Tento kraj se pohybuje na 3. místě mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

V roce 2007 bylo v Olomouckém kraji mezi zaměstnanými 7 % osob se základním vzděláním, 46 % osob se středním vzděláním bez maturity, 33 % se středním vzděláním s maturitou a 14 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (o více než 18 tisíc) a také se středním vzděláním s maturitou (o téměř 9 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o více než 13 tisíc a se základním vzděláním dokonce o více než 19 tisíc. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,6 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání v Olomouckém kraji 11,99 let, což je o 0,2 roku méně než je průměr celé České republiky. Olomoucký kraj je proto v pořadí osmý kraj s nejvyšší průměrnou vzdělaností.

Téměř 34 % všech zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších 12 % s maturitním technickým vzděláním. Dalších 7 % tvoří zaměstnaní se všeobecným základním vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním. Osoby s tímto vzděláním tvoří 6,5 % ze všech pracovníků. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je v Olomouckém kraji pátá nejvyšší.

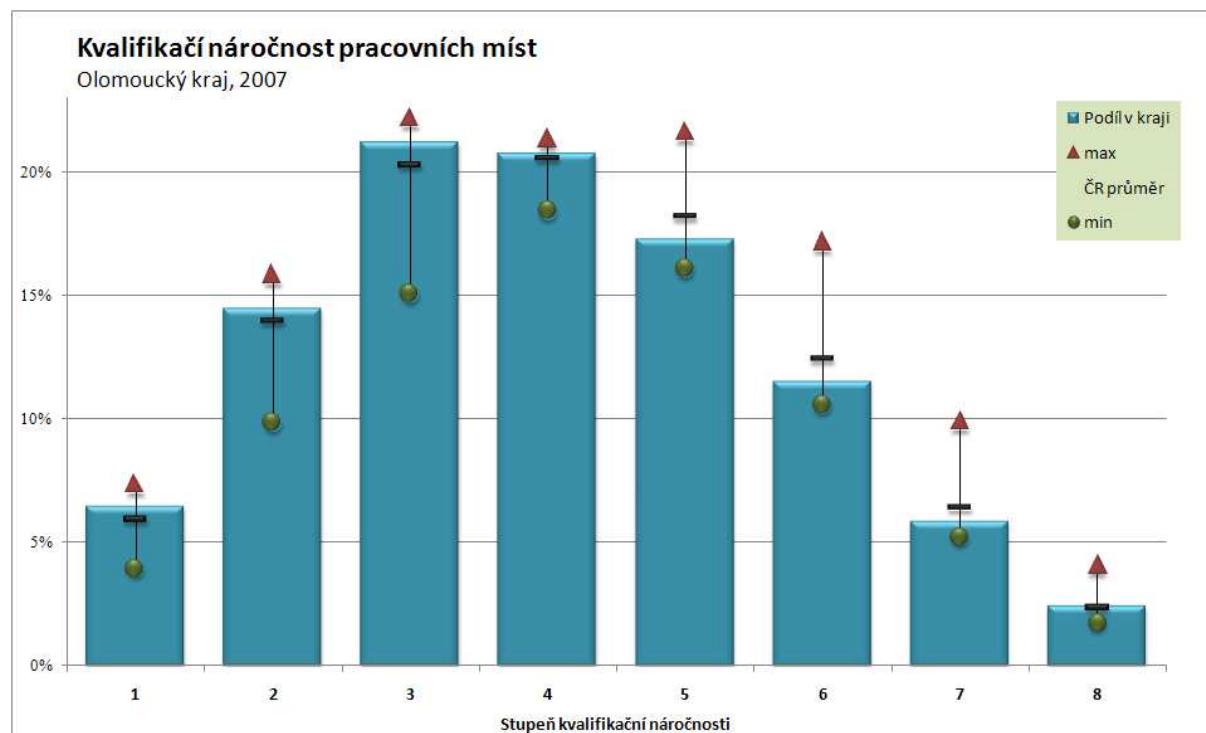
V Olomouckém kraji má vzhledem k celé republice bydliště více než 9 % ze všech zaměstnaných osob s terciárním vzděláním s bezpečnostními obory. Podíl téměř 8 % ze všech zaměstnaných v ČR mají také osoby bydlící v tomto kraji s terciárním vzděláním se zemědělskými obory a také se

středoškolským vzděláním bez maturity, rovněž se zemědělskými obory. Vzhledem k tomu zaujímá Olomoucký kraj v exkluzivně kvalifikační struktury 8. místo.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je mírně pod celostátním průměrem. I přesto se Olomoucký kraj se v posledních letech pohybuje kolem 3. místa. Vzhledem k celostátnímu průměru je v něm především menší podíl míst v 6. a v 7. a částečně i v 5. kvalifikačním stupni. Na druhé straně nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 3. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 4. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 3,94 a od roku 1995 se zvýšil o 0,24 stupně. Oproti celé České republice to ovšem představuje poněkud nižší dynamiku, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i v Olomouckém kraji viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků v Olomouckém kraji například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 19 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba 27 % všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti více než 21 % pracovních míst, oproti necelým 16 % v roce 1995.

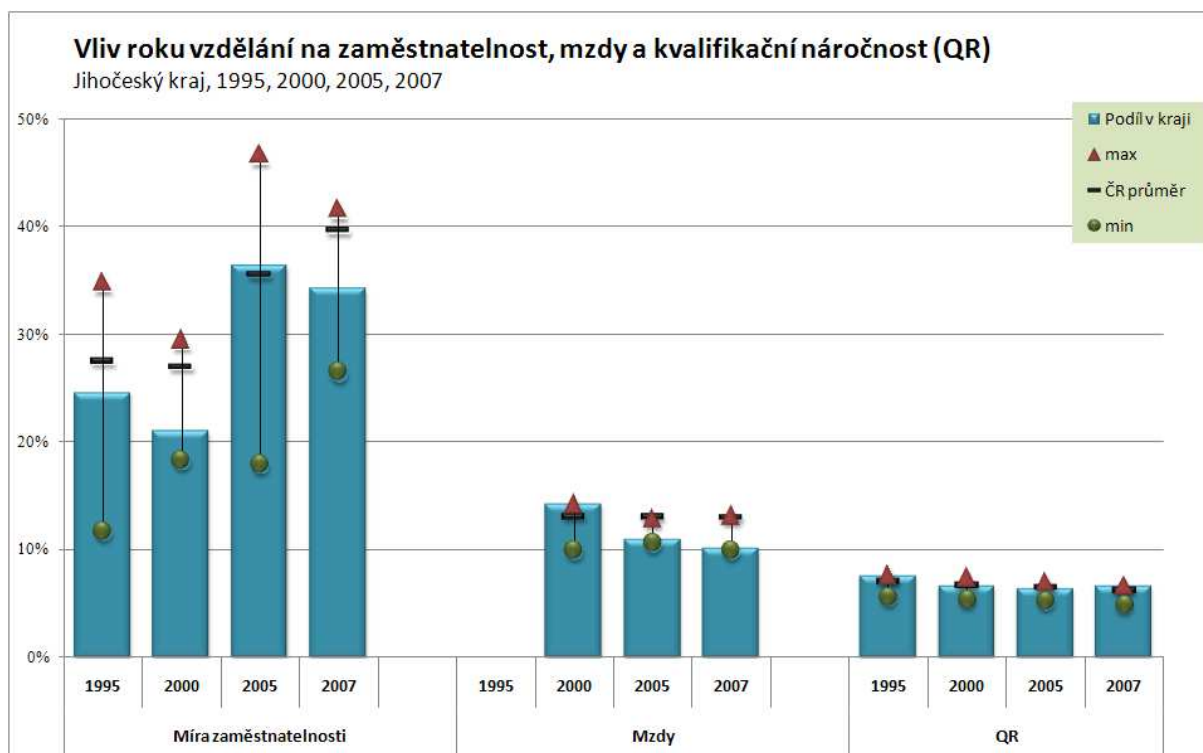
Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst v Olomouckém kraji ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se základním vzděláním a se středním vzděláním bez maturity. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo více osob se středním vzděláním s maturitou i s terciárním vzděláním. V kraji je patrná disproporce mezi skutečným vzděláním zaměstnaných osob a kvalifikační náročností pracovních míst. Vzhledem k nedostatku terciárně vzdělaných osob v kraji, pracují na místech vyžadujících terciární kvalifikaci mnohdy osoby se středním vzděláním s maturitou. Pracovní místa s jejich kvalifikační náročností pak ovšem obsazují pracovníci se středním vzděláním bez maturity.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání v Olomouckém kraji ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které

mají spíše o něco nižší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních míst, která jsou v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,15 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. V Olomouckém kraji v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 26 % a výši mzdy v průměru o 11 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 16,4 % a jejich průměrná mzda činila pouze 15 010 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 2,1 % a 33 423 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 7 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost téměř stále zvyšuje a naopak na výši mezd i na kvalifikační náročnost pracovních míst mírně snižuje.

V Olomouckém kraji má vzdělání na míru zaměstnanosti i na výši průměrné mzdy menší vliv než je tomu v průměru celé České republiky a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji pro tyto ukazatele tak výraznou roli. Naopak na kvalifikační náročnost pracovních míst má v tomto kraji nadprůměrný vliv.

Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce v Olomouckém kraji 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje	1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)	642	642	636	641
- podíl k celku ČR (v %)	6,2%	6,2%	6,2%	6,2%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)	77 028	109 552	141 149	149 436
- podíl k celku ČR (v %)	5,3%	5,0%	4,7%	4,6%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)	118 307	169 573	220 896	233 705
- podíl k celku ČR (v %)	83,3%	79,6%	75,7%	74,2%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)	72 231	103 623	128 055	136 240
- podíl k celku ČR (v %)	91,9%	91,4%	90,8%	90,6%
Průměrná mzda (Kč ročně)		13 379	19 351	22 281
- podíl k celku ČR (v %)		84,8%	89,1%	90,5%
Počet zaměstnaných (tisíce)	302	279	283	296
- podíl k celku ČR (v %)	6,1%	5,9%	5,9%	6,0%
Míra nezaměstnanosti (v %)	4,6%	12,8%	10,0%	6,3%
- podíl k celku ČR (v %)	116,0%	145,9%	126,1%	119,4%
Průměrná délka vzdělání (roky)	11,4	11,8	12,1	12,0
- podíl k celku ČR (v %)	98,1%	98,7%	99,6%	98,7%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)	3,6	3,8	3,9	4,0
- podíl k celku ČR (v %)	96,5%	97,3%	97,8%	98,1%

Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)	2,8%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)	1,0%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)	5,8%	16,2%

Pracovní trh 2007	Název	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	12,0%	12,5%
	Stavebnictví (F)	9,5%	9,1%
Nejexkluzivnější odvětví	Výroba strojů a zařízení (D.K)	10,3%	6,9%
	Textilní, oděvní a kožedělný průmysl (D.BC)	9,9%	6,9%
Největší profesní skupina	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)	7,5%	5,5%
	Kvalifikovaní stroj. dělníci, výrobci a opraváři přístrojů a nástrojů z kovů (7c)	6,5%	5,0%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Kvalifikovaní zpracovatelé dřeva, truhláři (7i)	10,5%	6,9%
	Pomocní a nekvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybařství (9c)	9,7%	6,9%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity	33,6%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou	11,8%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Bezpečnostní obory - terciární vzdělání	9,4%	7,0%
	Zemědělské obory - terciární vzdělání	7,9%	7,1%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti	-26,4%	-39,6%
	výši mzdy	11,3%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa	6,7%	6,2%

Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017			
Odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)		nejvyšší růst
	Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (K)		
	Dřezpracující, papírenský a polygrafický prům. (D.DE)		největší pokles
Profese	Textilní, oděvní a kožedělný průmysl (D.BC)		
	Odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i)		nejvyšší růst
	Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h)		
	Kvalifikovaní stroj. dělníci, výrobci a opraváři přístrojů a nástrojů z kovů (7c)		největší pokles
	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)		

Zlínský kraj

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

Zlínský kraj se rozprostírá na východě České republiky, kde jeho východní okraj tvoří hranici se Slovenskem. Na jihozápadě sousedí s krajem Jihomoravským, na severozápadě s Olomouckým a v severní části s krajem Moravskoslezským. Spolu s Olomouckým krajem tvoří region soudržnosti Střední Morava. Svou rozlohou je čtvrtým nejmenším krajem v republice. Zlínský kraj je svéráznou turistickou oblastí, jeho atraktivita vyplývá z množství přírodních, kulturních a historických památek. Nikde jinde v České republice nelze najít oblast, která nabídne současně hory, zahradní architekturu, lázně, vinařská údolí, pozůstatky Velkomoravské říše, řadu církevních památek a historicky cenných staveb, jakož i ojedinělý příklad moderní baťovské funkcionalistické architektury. Skutečnost, že se zde setkávají tři národopisné celky: úrodná Haná, pohostinné Slovácko a svérázné Valašsko také výraznou měrou přispívá k originalitě kraje. V tomto kraji také leží největší moravské lázně - Luhačovice.

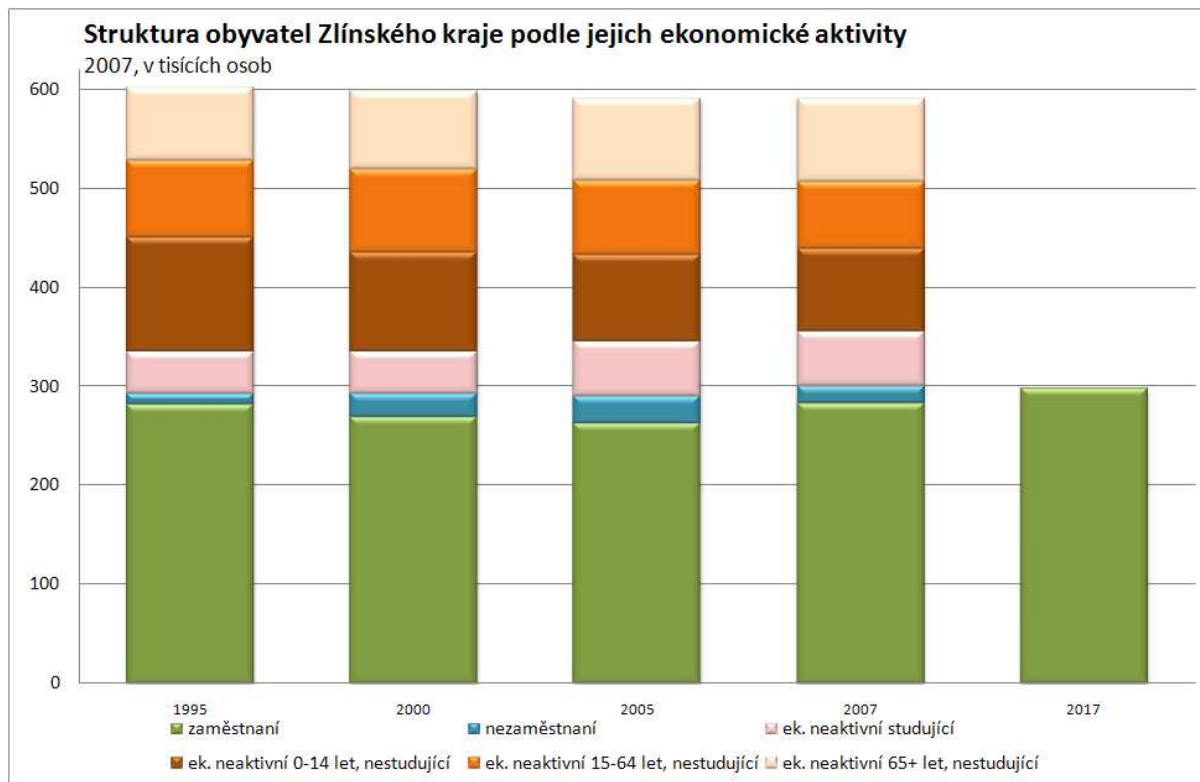

Bydliště ve Zlínském kraji v roce 2007 mělo 591 tisíc osob, což je o 10 tisíc méně než v roce 1995. Zlínský kraj to v České republice řadí na 8. místo podle počtu obyvatel (tvoří 6,2 % obyvatel ČR). Průměrný věk obyvatel Zlínského kraje v roce 2007 byl 40,3 roku, což je stejné jako průměr celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil o více než 4 roky (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). 15 % obyvatel tohoto kraje je starších 65-ti let, naopak 14 % je mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 8,6 % obyvatel kraje. To je o 0,3 procentního bodu méně než podíl osob v této věkové skupině v celé České republice. Do roku 2017 by se průměrný věk osob v tomto kraji mohl zvýšit až o 1,3 roku a dosáhl by tedy 41,6 let. Zlínský kraj by se tak svým průměrným věkem stal druhým nejstarším.

Z celkového počtu obyvatel tohoto kraje v roce 2007 bylo 282 tisíce zaměstnaných (to je 5,7 % všech zaměstnaných v ČR), 17 tisíc nezaměstnaných (to je 6,0 % všech nezaměstnaných v ČR) a 292 tisíce ekonomicky neaktivních (to je 5,7 % všech ekonomicky neaktivních v ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila 5,5 %. Oproti roku 2000 se sice snížila o 2,6 procentního bodu, přesto však v roce 2007 byla o 0,2 procentních bodů vyšší než v průměru celé země, a protože v roce 2000 byla naopak o 0,1 procentních bodů nižší než celostátní míra nezaměstnanosti, došlo k relativnímu zhoršení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydlících ve Zlínském kraji zvýší zhruba o 15 tisíc, tedy o více než 5 %.

Zlínský kraj se původně vyvíjel jako zemědělský region s navazujícím potravinářským průmyslem. Zlom v první polovině 20. století položil základy k průmyslovému rozvoji zejména mnoha odvětví zpracovatelského průmyslu – obuvnictví, gumárenství a plastikářství, strojírenství, kovovýroby, ale i letecké výroby a dokonce i k těžbě uhlí (lignitu) a také k budování komunikací, mj. i vodních. Expanze brněnských podniků vedla i k zavedení zbrojní výroby. Přestože se v kraji nevyskytoval těžký průmysl, tempo rozvoje kraje bylo i po II. světové válce nadprůměrné.

Restrukturalizace průmyslu, změny na trhu i změny politické, jako rozdělení státu a s tím související přetržení širokých hospodářských styků s ekonomickými subjekty na Slovensku, měly za následek útlum výroby v podstatné části dříve prosperujících odvětvích. Uvedený vývoj ekonomiky regionu vedl následně až k poklesu Zlínského kraje mezi zaostávající regiony s nižší ekonomickou výkonností. Jeho ekonomika je nadále založena především na zhodnocování vstupních surovin a polotovarů v podnicích zpracovatelského průmyslu. Jejich slabou stránkou je však nízká úroveň modernizace výroby ve srovnání s celou Českou republikou. Rovněž export je ve Zlínském kraji negativně poznamenán jeho polohou v rámci ČR.

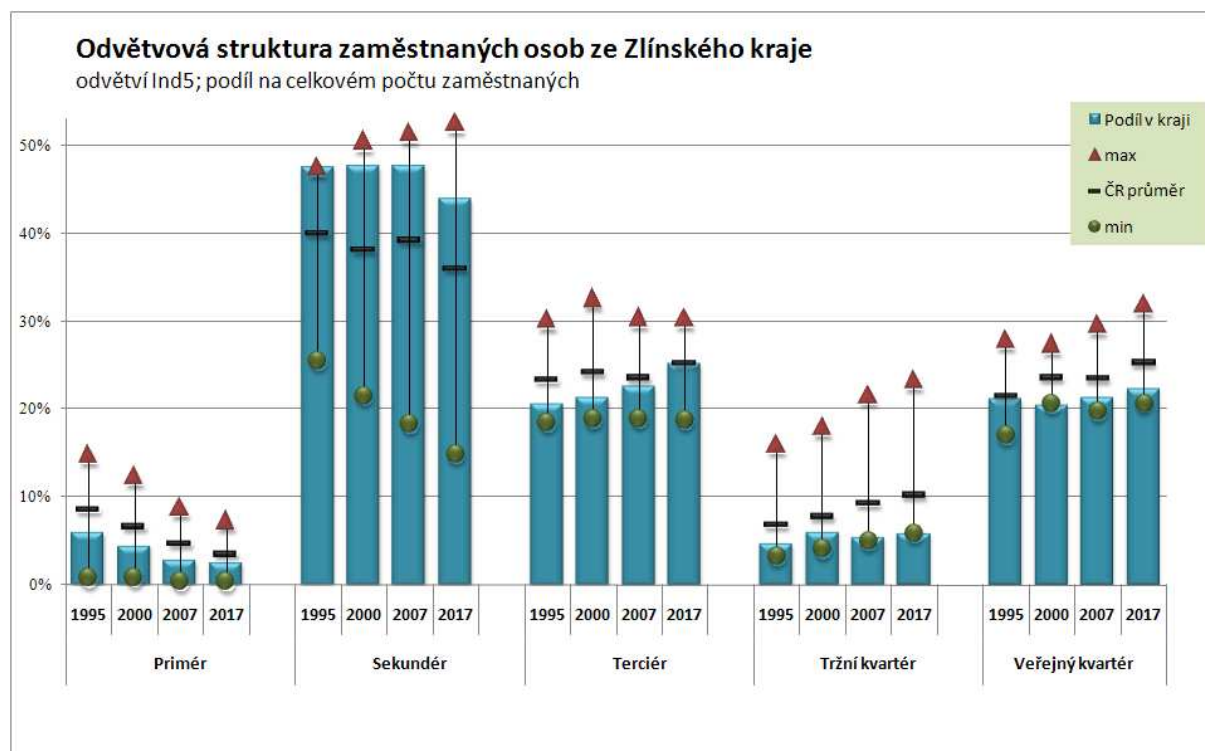
Ačkoliv je ve Zlínském kraji zaměstnáno 6,0 % všech pracujících v České republice, na hrubém domácím produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 4,7 %. Produktivita práce i HDP připadající na jednoho obyvatele představují pouze 81 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 dosáhla necelých 22 tisíce Kč a činí přibližně 88 % celostátního průměru. Rovněž celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni 94 %-95 % České republiky.

Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými ve Zlínském kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje těsně pod 50 %, což poměrně výrazně převyšuje celorepublikový průměr. Ještě v polovině 90. let byl podíl zaměstnaných v sekundárním sektoru vůbec nejvyšší ze všech krajů ČR. V průběhu posledních 12 let se sice příliš nezměnil, ale vzhledem ke zvyšujícím se rozdílům v koncentraci sekundárního sektoru v jednotlivých krajích byl předstížen Libereckým krajem a Vysočinou. Podíl zaměstnaných ve všech ostatních sektorech je oproti celostátnímu průměru naopak nižší, a to zvláště v primárním a kvartárním sektoru.

Změny, které v kraji probíhají od poloviny 90. let, mají sice obdobné tendence jako v celé České republice, je však třeba upozornit na jisté zrychlování vývoje v terciárním sektoru a naopak zaostávání v tržním i veřejném kvartárním sektoru. V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde k výraznějšímu poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru, který však přesto nadále zůstane dominantním poskytovatelem pracovních míst. Pokračující, ale spíše nevýrazný pokles primárního sektoru stejně jako naopak růst kvartárního sektoru nebudou pravděpodobně představovat

příliš výrazné strukturální změny, které se mohou spíše projevit v dynamičtějším růstu terciárního sektoru.

Při podrobnějším pohledu na odvětvovou strukturu je nejvíce osob bydlících ve Zlínském kraji zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), což je ovšem obdobné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o vůbec největší odvětví české ekonomiky. Jeho podíl na celkové zaměstnanosti v kraji činí více než 12 %. Dalších téměř 10 % osob je zaměstnáno ve stavebnictví (*F*), necelých 8 % ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*) a kolem 7 % ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*) a v chemickém a farmaceutickém průmyslu (*D.FGH*). Přes 5 % zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji pracuje dále ve školství (*M*) a v dopravě a komunikacích (*I*). Z odvětvového hlediska je tedy Zlínský kraj poměrně značně koncentrován; má čtvrtou nejvyšší odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

Naopak jeho odvětvová exkluzivita je pouze průměrná. Pracuje v něm sice 14 % ze všech zaměstnaných v chemickém a farmaceutickém průmyslu (*D.FGH*) v ČR a přes 8 % ze zaměstnaných ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*), ale pro žádné další odvětví již z celostátního hlediska není tak významným zaměstnavatelem, neboť jejich podíl na celkové zaměstnanosti nepřesahuje 7,5 %. Naopak podíl obyvatel Zlínského kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například v těžebním průmyslu (*C*) a v peněžnictví a pojišťovnictví (*J*)) je dokonce nižší než 3 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří proto Zlínskému kraji osmé místo.

Za poslední období od roku 1995 se v kraji nejvíce (o více než 8 tisíc) zvýšil počet pracovníků ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*). O téměř 6 tisíc vzrostl počet zaměstnaných v chemickém a farmaceutickém průmyslu (*D.FGH*) a o 5 tisíc v pohostinství a ubytování (*H*). Naopak v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*) a v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) se jejich počet snížil o více než 9 tisíc. Uvedené procesy posílily spíše tradiční odvětvovou strukturu zaměstnanosti Zlínského kraje, což vedlo k poměrně vysokému zvýšení jeho odvětvové koncentrace a k mírnému zvýšení jeho odvětvové exkluzivity.

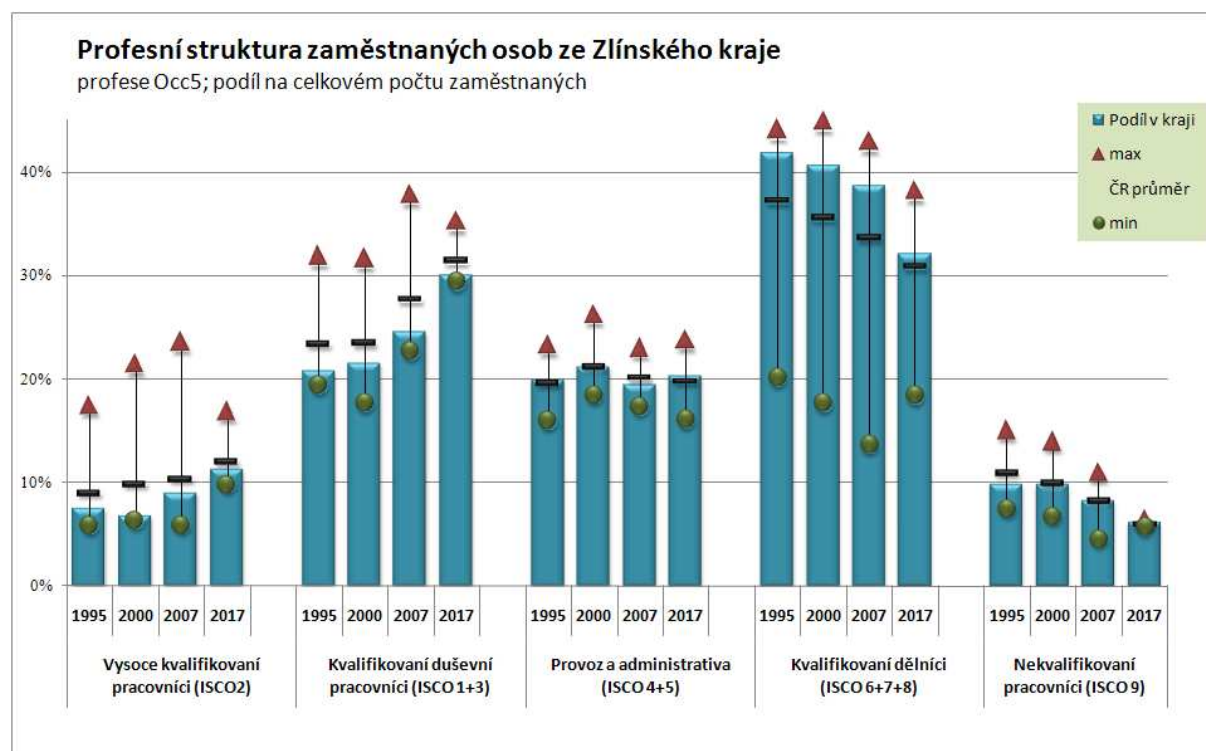
Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně bude pokračovat nárůst počtu pracujících v pohostinství a ubytování (*H*) a také ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*). Naopak výraznější pokles lze očekávat ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*) a rovněž v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu

(D.BC). Předpokládaný pokles počtu zaměstnaných zasáhne také výrobu kovů a kovodělných výrobků (D.J), tedy odvětví, které v minulých letech patřilo v tomto kraji naopak k nejvíce rostoucím.

Profesní struktura zaměstnanosti.

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí ve Zlínském kraji a zároveň nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní dělníci, přestože se jejich podíl ze všech pracujících stále snižuje a v současnosti již klesnul pod 40 %. Protože se však zároveň snižuje i jejich celkový počet v celé České republice, zůstává jejich podíl v kraji stále výrazně nad průměrem celé ČR (zhruba o 5 procentních bodů). Kvalifikovaní dělníci působí (vzhledem k nízkému podílu primárního sektoru v kraji) především ve zpracovatelském průmyslu. Podíl ostatních hlavních profesních skupin se pohybuje blízko celorepublikového průměru nebo pod ním, což platí především pro obě nej kvalifikovanější skupiny profesí. Rovněž vývoj od poloviny 90. let u všech pěti hlavních skupin profesí do značné míry kopíruje tendence v celé České republice.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s dalším poklesem podílu i počtu pracovních míst pro kvalifikované dělníky, která stále ještě tvoří nejpočetnější skupinu profesí. K ní se začne přibližovat především nejrychleji rostoucí počet kvalifikovaných duševních pracovníků. Pokles s největší pravděpodobností zaznamenají také nekvalifikovaní dělníci; u pracovníků v provozu a administrativě lze očekávat spíše stagnaci.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří ve Zlínském kraji největší z 60 skupin profesí pracovníci obsluhy průmyslových strojů a zařízení (8a). Osoby v uvedené profesní skupině představovaly v roce 2007 více než 9 % všech pracujících v kraji. Více než 6 % představují kvalifikovaní strojářští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c) a po 5 % zaměstnaných tvoří dále technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a) a prodáváci a předváděči zboží (5f). Vzhledem ke skutečně vysokému zastoupení uvedených profesních skupin (dohromady jenom tyto čtyři skupiny povolání představují čtvrtinu pracovníků ze všech 60 skupin profesí), má kraj vůbec nejvyšší profesní koncentraci ze všech krajů České republiky.

Zlínský kraj je významným zaměstnavatelem pro kvalifikované zpracovatele dřeva a truhláře (7i) a také pro obsluhu průmyslových strojů a zařízení (8a). Je v něm totiž zaměstnána téměř desetina všech osob v těchto profesích v celé ČR. V kraji je také zaměstnáno 8 % ze všech pečovatелů a pomocných ošetřovatelů (5c) a pouličních prodáváčů, domovníků a školníků (9a). Celkově se však Zlínský kraj řadí pouze na osmé místo v profesní exkluzivitě. Pracovníci jsou totiž soustředěni především do

celostátně velkých profesních skupin. A vzhledem k tomu, že kraj celkově patří mezi menší kraje, není koncentrace do velkých profesních skupin z celorepublikového pohledu na profesní exkluzivitu příliš významná. Na příkladu Zlínského kraje je tedy jasně patrné, že vztah mezi exkluzivitou a koncentrací nemusí být nikterak těsný.

Za poslední období od roku 1995 vzrostl v kraji o více než 4 tisíce počet pracovníků s profesemi technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (3a), zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h) a pracovníci ochrany a ostražky (5e). Naopak počet zaměstnaných osob s profesí kancelářští a manipulační pracovníci, sekretářky a písáčky (4a) a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě, v dolech a lomech (9d) za stejné období poklesl o téměř 3 tisíce a počet kvalifikovaných dělníků v zemědělství a lesnictví (6a) se snížil dokonce o více než 4,5 tisíce.

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá ve Zlínském kraji především s růstem skupiny profesí odborných administrativních, celních a daňových pracovníků (3i) a zprostředkovatelů a agentů v obchodě, financích a přepravě (3h). Naopak pokles počtu zaměstnaných je možné očekávat hlavně u skupin, které se výrazněji zmenšily již v minulých letech, jako jsou pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě, v dolech a lomech (9d). Výrazněji by měl poklesnout také počet zaměstnaných osob s profesí kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (7c) a pracovníci obsluhy průmyslových strojů (8a).

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Síť předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 309 mateřských škol, 256 základních škol, 37 středních odborných učilišť, 54 středních odborných škol, 15 gymnázií a 11 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 97,9 tisíc žáků, což je 5,9 % všech žáků těchto škol v ČR. Ve Zlínském kraji dále působí 2 vysoké školy. Jde o Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně, jež má veřejnoprávní statut, dnes již více než 10 tisíc studentů a na 4 fakultách uděluje bakalářský a magisterský stupeň vzdělání. Druhou je soukromá vysoká škola Evropský polytechnický institut v Kunovicích s necelými 900 studenty. Obě vysoké školy dohromady tedy navštěvuje pouze 3,4 % všech vysokoškolských studentů v České republice.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, nedosahují celostátní úrovně a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 17,46 roku je o téměř celý jeden rok nižší. Zlínský kraj se proto pohybuje až kolem 9.-10. místa mezi všemi 14 kraji (ještě v polovině 90. let na tom byl přitom lépe). Uvedené zaostávání však nevzniká na úrovni poměrně velmi husté sítě středních škol v kraji, ale výhradně na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání. Mladí lidé ze Zlínského kraje proto častěji než jinde vyjíždějí za studiem do jiných krajů a jejich celkové migrační saldo za vzděláním je z hlediska kraje záporné.

V dospělé populaci bylo ve Zlínském kraji v roce 2007 mezi zaměstnanými 5 % osob se základním vzděláním, 46 % osob se středním vzděláním bez maturity, 35 % se středním vzděláním s maturitou a 14 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (o 14 tisíc) a také se středním vzděláním s maturitou (o necelých 12 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o 5 tisíc a se základním vzděláním dokonce o téměř 19 tisíc. Oproti polovině 90. let to přirozeně vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání zaměstnaných osob ve Zlínském kraji 11,65 let, což je pouze o desetinu roku méně než je průměr celé České republiky. Zlínský kraj je proto v pořadí šestý kraj s nejvyšší průměrnou vzdělaností, což je umístění, které si již delší dobu udržuje.

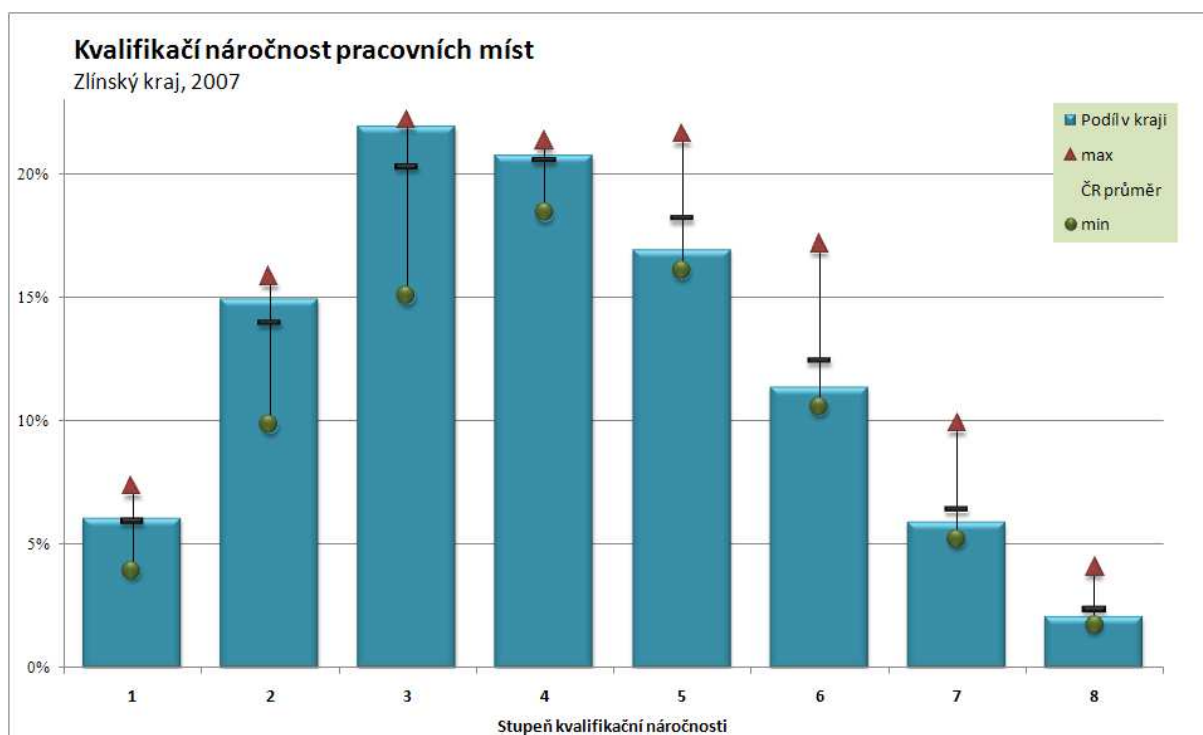
Více než polovina všech zaměstnaných osob v kraji vystudovala technické obory. Téměř 35 % pracujících proto tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších 14 % s maturitním technickým vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním, které tvoří téměř 7 % ze všech pracovníků. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je ve Zlínském kraji čtvrtá nejvyšší.

Ve Zlínském kraji je vzhledem k celé republice zaměstnáno 7,6 % ze všech osob se středoškolským pedagogickým vzděláním s maturitou a také kolem 7 % ze všech osob se středoškolským přírodovědným vzděláním a středoškolským technickým a také ekonomickým vzděláním bez maturity. Vzhledem k tomu, že jde o poměrně nízké hodnoty, zaujímá Zlínský kraj v exkluzivně kvalifikační struktury až 9. místo.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je mírně pod celostátním průměrem, takže se Zlínský kraj v posledních letech pohybuje kolem 8. místa. Vzhledem k celostátnímu průměru je v něm především menší podíl míst v 6. a v 7. a částečně i v 5. kvalifikačním stupni. Na druhé straně nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 3. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 4. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 3,92 a od roku 1995 se zvýšil o 0,17 stupně. Oproti celé České republice to ovšem představuje poněkud nižší dynamiku, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i ve Zlínském kraji viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků ve Zlínském kraji například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 18 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba čtvrtinu všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti 21,5 % pracovních míst, oproti 16 % v roce 1995.

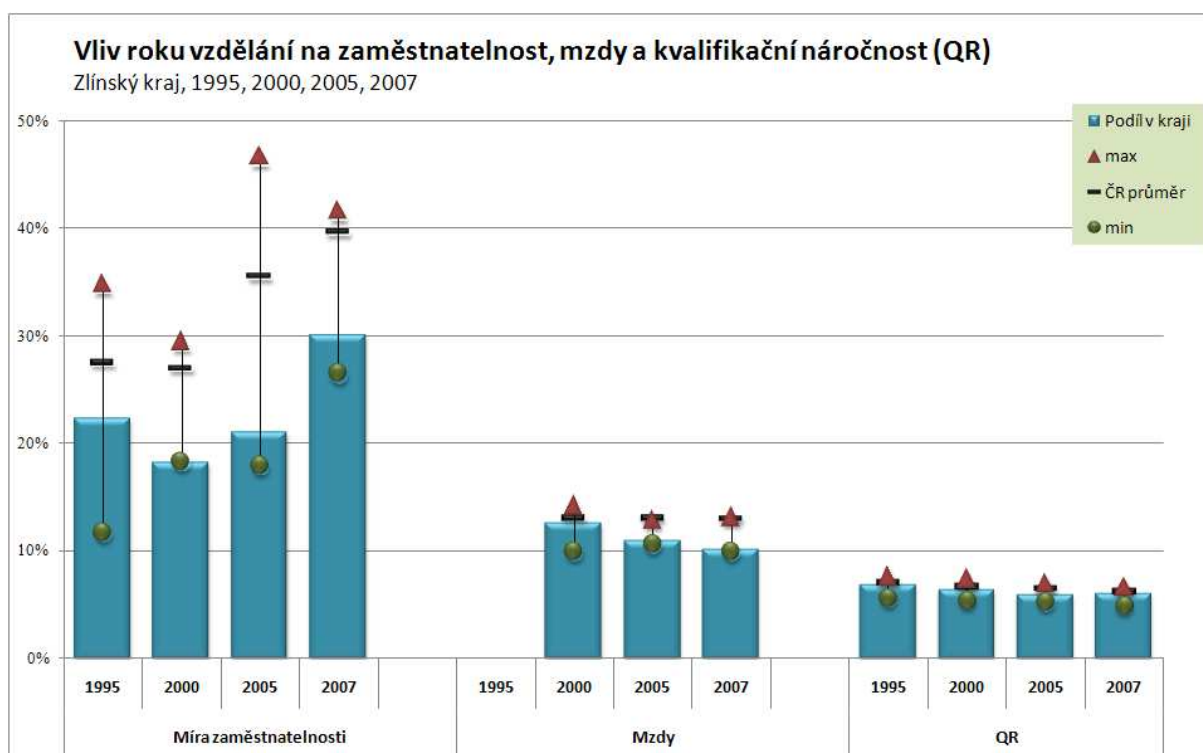
Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst ve Zlínském kraji ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo více osob se středním vzděláním s maturitou i s terciárním vzděláním. Na druhé straně by ve Zlínském kraji mohlo pracovat i o několik tisíc více osob jen se základním vzděláním. Na řadě pracovních míst nevyžadujících ani střední vzdělání (podle kvalifikačních požadavků pracovních míst) jsou totiž zaměstnány osoby se středním vzděláním bez maturity, kterých je v kraji vysoký počet. Disproporce je ovšem patrná i na opačném konci kvalifikační náročnosti. Vzhledem k nedostatku terciárně vzdělaných v kraji, pracují na místech vyžadujících terciární kvalifikaci mnohdy osoby se

středním vzděláním s maturitou. Pracovní místa s jejich kvalifikační náročností pak ovšem obsazují pracovníci se středním vzděláním bez maturity.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání ve Zlínském kraji ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které mají spíše o něco nižší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních míst, která jsou v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,09 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. Ve Zlínském kraji v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 30 % a výši mzdy v průměru o 10 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 17,4 % a jejich průměrná mzda činila pouze 16 343 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 2,9 % a 33 347 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 6,1 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost stále zvyšuje a naopak na výši mezd i na kvalifikační náročnost pracovních míst mírně snižuje.

Ve Zlínském kraji má tedy vzdělání na všechny tři uvedené ukazatele o něco menší vliv než je tomu v průměru celé České republiky a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji tak výraznou roli. Částečně je to ovlivněno i jeho relativní (ve srovnání s ostatními kraji) nasyceností. Vede to k situaci, že oproti jiným krajům lze ve Zlínském kraji najít větší podíl pracovníků, kteří vykonávají práci s nižší kvalifikační náročností, než odpovídá jejich vzdělání; naopak menší podíl lidí vykonává práci s vyšší kvalifikační náročností, než odpovídá jejich vzdělání.

Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce ve Zlínském kraji 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje	1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)	601	598	590	591
- podíl k celku ČR (v %)	5,8%	5,8%	5,8%	5,7%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)	76 505	106 525	139 067	150 102
- podíl k celku ČR (v %)	5,2%	4,9%	4,7%	4,6%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)	127 250	178 119	235 529	254 466
- podíl k celku ČR (v %)	89,6%	83,6%	80,7%	80,8%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)	74 280	106 369	131 751	141 908
- podíl k celku ČR (v %)	94,5%	93,8%	93,4%	94,3%
Průměrná mzda (Kč ročně)		13 812	19 786	21 639
- podíl k celku ČR (v %)		87,6%	91,1%	87,9%
Počet zaměstnaných (tisíce)	281	268	263	282
- podíl k celku ČR (v %)	5,6%	5,7%	5,5%	5,7%
Míra nezaměstnanosti (v %)	4,1%	8,1%	9,4%	5,5%
- podíl k celku ČR (v %)	101,6%	92,6%	119,1%	104,0%
Průměrná délka vzdělání (roky)	11,6	11,8	12,0	12,1
- podíl k celku ČR (v %)	99,1%	99,0%	99,3%	99,3%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)	3,7	3,8	3,9	4,0
- podíl k celku ČR (v %)	98,6%	96,9%	97,8%	97,5%

Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)	3,2%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)	1,1%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)	10,9%	16,2%

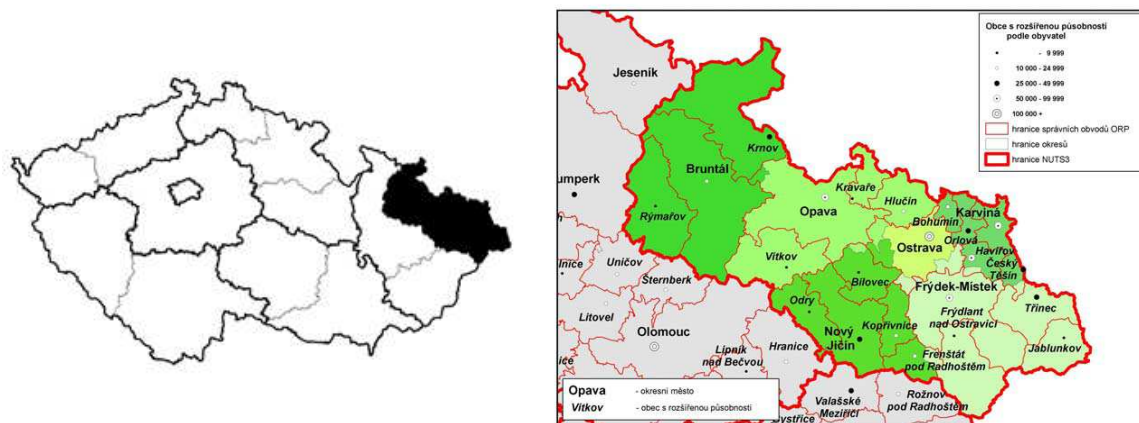
Pracovní trh 2007	Název	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	12,4%	12,5%
	Stavebnictví (F)	9,7%	9,1%
Nejexkluzivnější odvětví	Chemický a farmaceutický průmysl (D.FGH)	14,1%	6,6%
	Výroba kovů a kovodělných výrobků (D.J)	8,3%	7,1%
Největší profesní skupina	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)	9,1%	5,5%
	Kvalifikovaní strojírenští dělníci (7c)	6,3%	5,0%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Kvalifikovaní zpracovatelé dřeva a truhláři (7i)	9,7%	7,0%
	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)	9,6%	7,0%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity	34,5%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou	14,0%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Učitelé obory - SŠ vzdělání s maturitou	7,6%	7,1%
	Přírodovědné obory - SŠ vzdělání s maturitou	7,1%	7,2%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti	-26,4%	-39,6%
	výši mzdy	11,3%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa	6,7%	6,2%

Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017			
Odvětví	Pohostinství a ubytování (H)		nejvyšší růst
	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)		
	Výroba elektrických a optických přístrojů (D.L)		největší pokles
Profese	Výroba kovů a kovodělných výrobků (D.J)		
	Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h)		nejvyšší růst
	Odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci (3i)		
	Kvalifikovaní stroj. dělníci, výrobci a opraváři přístrojů a nástrojů z kovů (7c)		největší pokles
	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)		

Moravskoslezský kraj

Základní sociální a ekonomické charakteristiky

Kraj leží na severovýchodě České republiky a tvoří jednu z nejvíce okrajových částí. Na severu a východě hraničí s polskými vojvodstvími – Slezským a Opolským, na jihovýchodě s Žilinským krajem na Slovensku. V rámci krajského uspořádání ČR je lemován Olomouckým krajem a na jihu se letmo dotýká kraje Moravskoslezského. Příhraniční charakter kraje poskytuje možnosti efektivní spolupráce ve výrobní oblasti, rozvoji infrastruktury, ochrany životního prostředí, kulturně-vzdělávací činnosti a především turistického ruchu. Za tímto účelem působí na území kraje v současné době 4 euroregiony – Beskydy, Praděd, Silesia a Těšínské Slezsko. Moravskoslezský kraj je geograficky velice rozmanitý region. Ze západu je sevřen masívem Hrubého Jeseníku s nejvyšším vrcholem kraje a celé Moravy, horou Praděd. Hornatina postupně přechází do Nízkého Jeseníku, náhorní plošiny s pozvolnějším terénem, a Oderských vrchů. Střední část kraje je charakteristická hustě osídleným nížinatým terénem Opavské nížiny, Ostravské pánve a Moravské brány. Směrem na jihovýchod krajina opět získává horský charakter a kulminuje hřbety Beskyd. Moravskoslezský kraj je vymezen okresy – Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava-město.

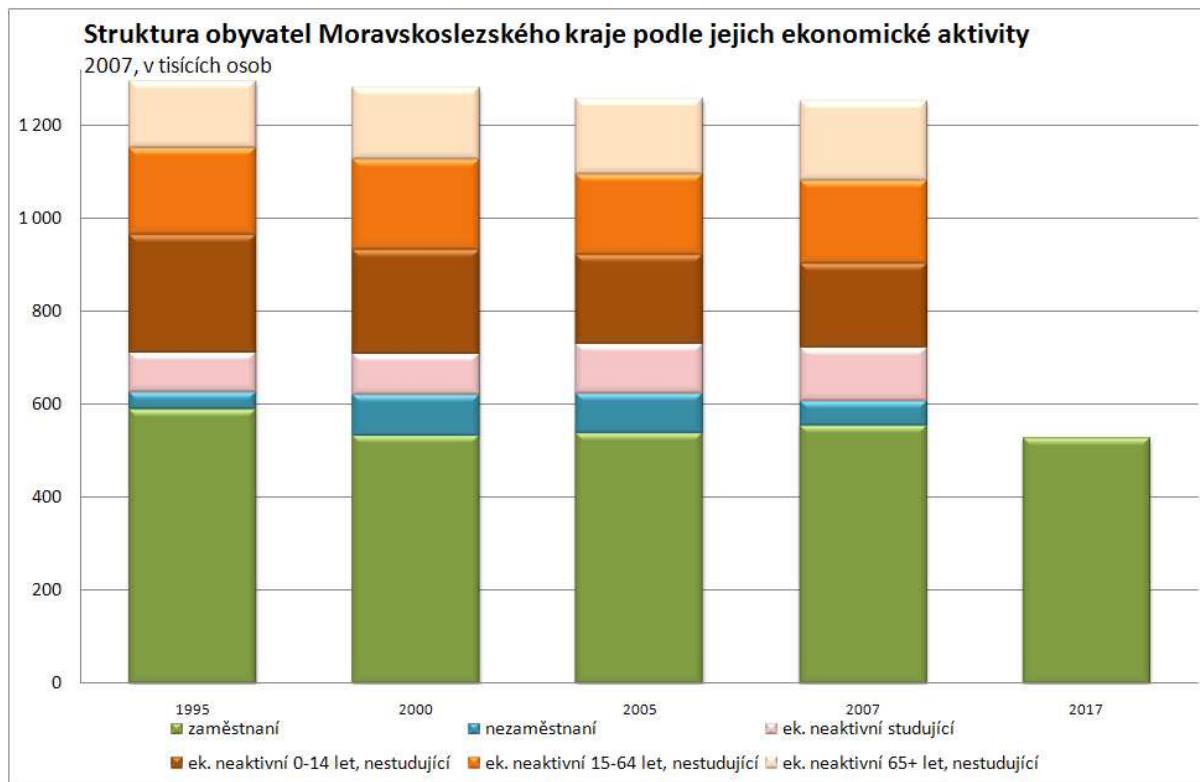

Bydliště v Moravskoslezském kraji mělo v roce 2007 podle Výběrového šetření pracovních sil 1,251 mil. osob, což je o 43 tisíce méně než v roce 1995. Moravskoslezský kraj to v České republice řadí na 1. místo podle počtu obyvatel (tvoří 12,1 % obyvatel ČR). Z nich v témže roce bylo 553 tisíce zaměstnaných (to je 11,2 % všech zaměstnaných v ČR), 51 tisíc nezaměstnaných (18,6 % z celé ČR) a 646 tisíc ekonomicky neaktivních (12,6 % z ČR). Míra nezaměstnanosti v kraji tedy činila 8,5 %, což je druhá nejvyšší ze všech krajů. Oproti roku 2000 se sice snížila o 5,9 procentního bodu, přesto však v roce 2007 byla o 3,2 procentních bodů vyšší než v ČR. Protože však v roce 2000 byla o 5,6 procentních bodů vyšší než celostátní míra nezaměstnanosti, došlo k relativnímu zlepšení pozice kraje v rámci celé České republiky. Lze předpokládat, že do roku 2017 se počet zaměstnaných osob bydličních v Moravskoslezském kraji sníží zhruba o 29 tisíc, tedy o více než 5 %.

Průměrný věk obyvatel Moravskoslezského kraje v roce 2007 byl 39,7 roku (třetí nejnižší ze všech krajů), což je o 0,6 roku méně než průměr celé ČR. Oproti roku 1995 se zvýšil o více než 4,2 roky (v ČR se za stejné období zvýšil o 3,7 roku). Pouze 13,9 % obyvatel tohoto kraje je starších 65-ti let, naopak 14,5 % je mladší 15-ti let. Z osob v produktivním věku má nejvyšší podíl skupina osob ve věku 30-34 let, která tvoří 8,4 % obyvatel kraje. To je o 0,4 procentního bodu méně než celorepublikový průměr a je to nejméně ze všech krajů. V příštích deseti letech by se měl průměrný věk obyvatel tohoto kraje výrazně zvýšit. V roce 2017 by mohl dosáhnout až více než 41,3 let, což by znamenalo třetí nejvyšší průměrný věk obyvatel mezi všemi kraji.

Od 19. století kraj patřil a také v současnosti patří mezi nejdůležitější průmyslové regiony střední Evropy. Jeho zaměření hospodářské činnosti – odvětvová struktura – však dnes přináší nemalé problémy související s restrukturalizací tohoto regionu, s řešením ohniska sociálních problémů zejména spojených s vyšší nezaměstnaností související s omezením těžby uhlí a těžkého průmyslu.

Větší část Moravskoslezského kraje se již za dob Rakouska-Uherska stala jednou z nejdůležitějších průmyslových oblastí. Jádrem je ostravsko-karvinská průmyslová a těžební pánev, jejíž industrializace byla úzce spojena s využíváním místního nerostného bohatství, zejména kvalitního koksovatelného černého uhlí a s navazujícím rozvojem těžkého průmyslu a hutnictví. Kraj je tak celostátním centrem hutní výroby, současně je zde soustředěna i těžba černého uhlí téměř celé produkce ČR, i když dochází k poklesu vytěženého množství. Vedle těchto tradičních odvětví se v kraji dále prosazuje výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody, výroba dopravních prostředků a výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken.

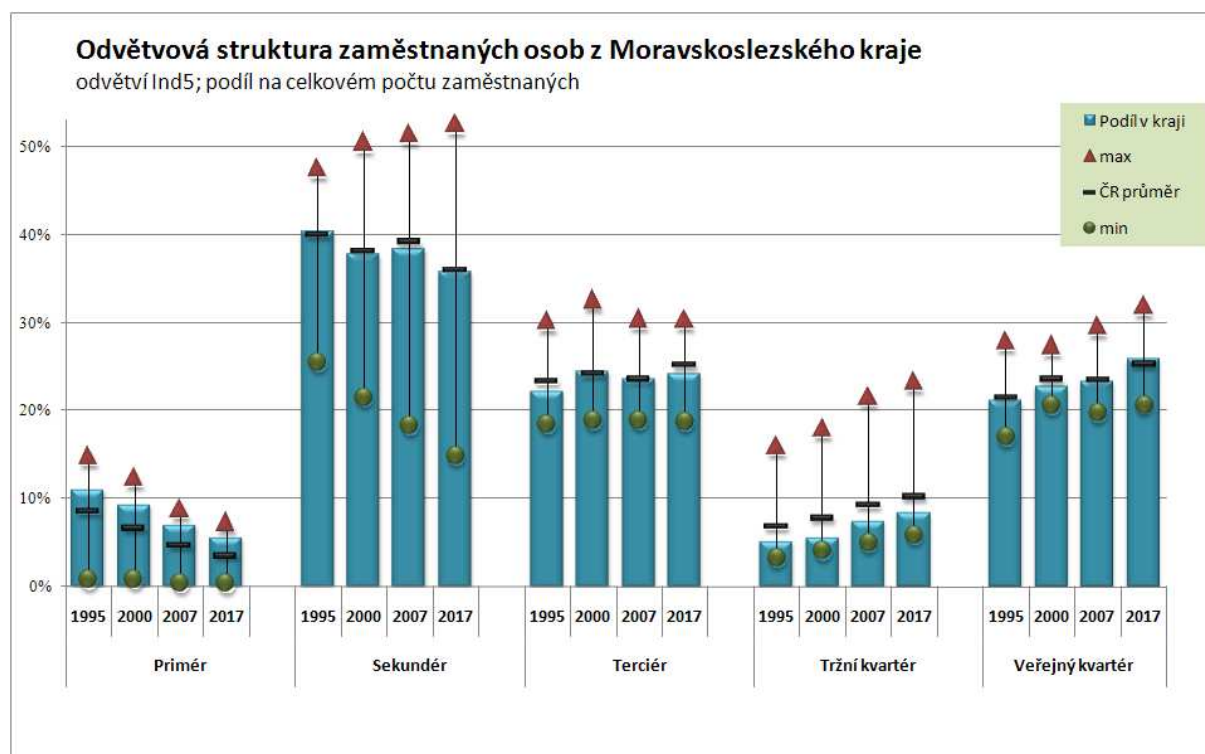

Ačkoliv je v Moravskoslezském kraji zaměstnáno 11,2 % všech pracujících v ČR, na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) celé ČR se kraj podílí pouze 10,5 % a HDP připadající na jednoho obyvatele, tedy produktivita práce, představuje pouze 85,9 % celorepublikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných, která v kraji v roce 2007 byla těsně nad 22,5 tisíc Kč, činí přibližně 92 % celostátního průměru. Celkový disponibilní roční důchod připadající na jednoho obyvatele kraje je pouze na úrovni 90,8 % České republiky.

Odvětvová struktura zaměstnanosti

Mezi zaměstnanými v kraji tradičně převažují osoby pracující v sekundárním sektoru. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti v kraji se pohybuje těsně pod 40 %, což je na úrovni celorepublikového průměru. I ostatní sektory se stále drží svým podílem kolem celorepublikového průměru a změny podílů jednotlivých odvětví tak kopírují celorepublikový průběh. Nadprůměrný je podíl primáru. Ten je v tomto kraji druhý nejvyšší po Vysočině. Zatímco tam je vysoký podíl primáru způsoben velkým podílem zemědělství, v tomto kraji se na vysokém podílu primáru podílí především těžební průmysl. Naopak mírně pod celorepublikovým průměrem je podíl tržního kvartáru.

V desetiletém výhledu je třeba uvažovat o tom, že pravděpodobně dojde k výraznějšímu poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru, který však přesto nadále zůstane dominantním poskytovatelem pracovních míst. Pokračující pokles primárního sektoru stejně jako naopak mírný růst terciárního sektoru nebudou pravděpodobně představovat příliš výrazné strukturální změny, které se mohou spíše projevit v dynamičtějším růstu podílu kvartárního sektoru.

I přes současný útlum těžkého průmyslu a dobývání nerostných surovin pracuje v tomto kraji stále více než třetina zaměstnaných osob v průmyslových odvětvích. Celkově je nejvíce osob bydlících v Moravskoslezském kraji zaměstnáno ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*), což je ovšem stejné jako v jiných krajích, neboť z hlediska zaměstnanosti se jedná o největší odvětví v ČR. Toto odvětví má na celkové zaměstnanosti v kraji podíl přes 13 %. Dalších 11 % je zaměstnáno ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*) a více než 8 % ve stavebnictví (*F*) a ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*). Necelých 5 % je zaměstnáno v těžebním průmyslu (*C*). To sice samo o sobě není velké číslo, ale vzhledem k tomu, že těžební průmysl (*C*) má mezi zaměstnanými v ČR podíl pouze 1,1 %, je těchto téměř 5 % významně vysoké číslo. Z odvětvového hlediska je tedy Moravskoslezský kraj velmi výrazně koncentrován; má po Praze druhou nejvyšší odvětvovou koncentraci ze všech krajů v České republice.

Ještě vyšší je jeho odvětvová exkluzivita. V kraji pracuje téměř 48 % zaměstnaných v těžebním průmyslu (*C*) z celé ČR. Dále je zde zaměstnána i téměř čtvrtina všech osob z výroby kovů a kovodělných výrobků (*D.J*) a podíl nad 12 % má tento kraj i pro zaměstnané ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*), ve školství (*M*) a také ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách (*G*). Naopak podíl obyvatel Moravskoslezského kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších odvětvích (například v dřevozpracujícím, papírenském a polygrafickém průmyslu (*D.DE*) nebo v průmyslu skla, keramiky a porcelánu (*D.I*) je nižší než 7 %. Z hlediska odvětvové exkluzivity patří Moravskoslezskému kraji první místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 se v kraji nejvíce (o 10 tisíc) zvýšil počet pracovníků v odvětví nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (*K*), ve výrobě elektrických a optických přístrojů (*D.L*) a také ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech (*N*). Naopak v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu (*D.BC*), v zemědělství, lesnictví a rybolovu (*AB*) a ve výrobě kovů a kovodělných výrobků (*D.J*) se jejich počet snížil o více než 10 tisíc. Počet zaměstnaných v těžebním průmyslu (*C*) poklesl za toto období dokonce o více než 16 tisíc. Uvedené procesy ve změnách odvětvové struktury Moravskoslezského kraje vedly k mírnému zvýšení jeho odvětvové koncentrace, ale naopak k poměrně výraznému snížení (především vlivem snížení zaměstnaných osob v těžebním průmyslu (*C*)) jeho odvětvové exkluzivity.

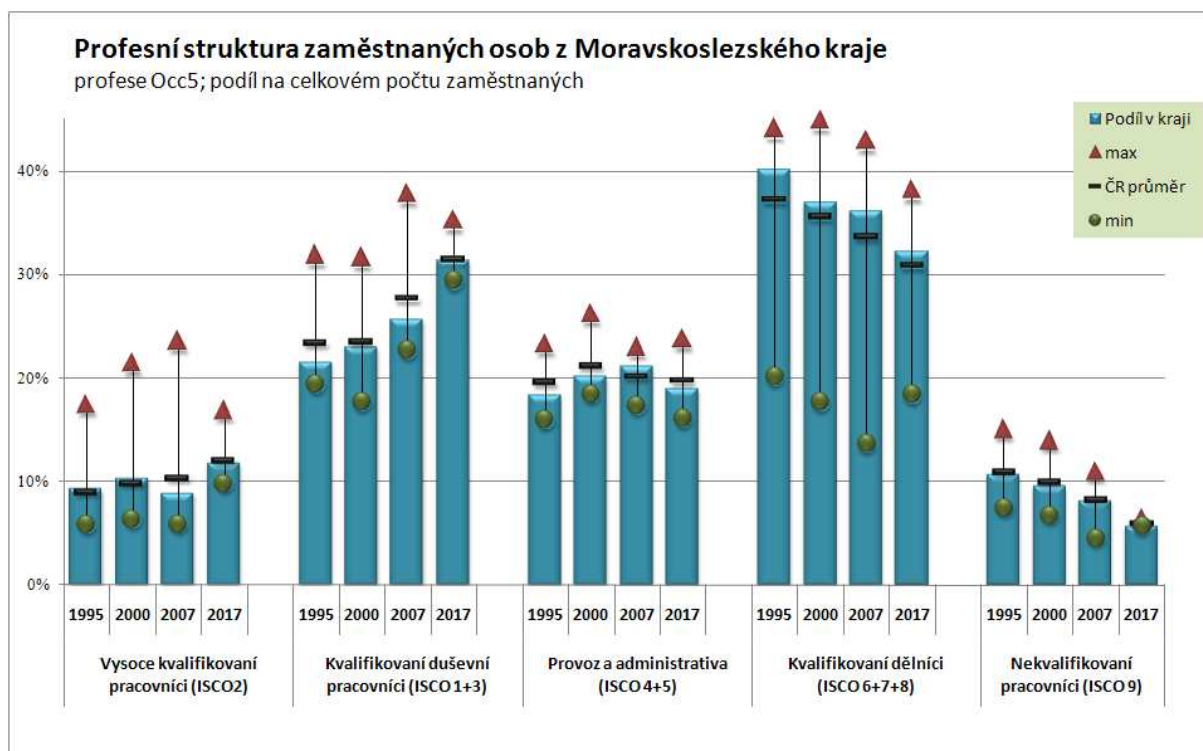
Výhled vývoje struktury pracovních míst a zaměstnanosti v kraji do roku 2017 ukazuje, že pravděpodobně bude pokračovat nárůst počtu pracujících v odvětví nemovitosti, služby pro podniky,

výzkum a vývoj (*K*). Výrazněji se také zvýší počet osob zaměstnaných v ostatních službách (*OP*) a v pohostinství a ubytování (*H*). Naopak pokles počtu zaměstnaných bude pokračovat v těžebním průmyslu (*C*) a významný bude také ve výrobě dopravních prostředků (*D.M*) a ve výrobě kovů a kovárenských výrobků (*D.J*).

Profesní struktura zaměstnanosti

Nejpočetnější hlavní skupinou profesí v Moravskoslezském kraji a zároveň nadprůměrnou i z celostátního hlediska jsou kvalifikovaní dělníci. Přestože se jejich podíl ze všech pracujících stále snižuje a v současnosti již klesnul na 36 %. Protože se však zároveň snižuje i jejich celkový počet v celé České republice, zůstává jejich podíl v kraji stále nad průměrem celé ČR (zhruba o 2,5 procentního bodů). Podíl ostatních hlavních profesních skupin se pohybuje blízko celorepublikového průměru nebo pod ním, což platí především pro obě nejkvalifikovanější skupiny profesí. Rovněž vývoj od poloviny 90. let u všech pěti hlavních skupin profesí do značné míry kopíruje tendence v celé České republice, jen dvě nejkvalifikovanější skupiny profesí zaznamenaly v posledních letech snížení svého podílu v tomto kraji.

V desetiletém výhledu je třeba počítat s dalším poklesem podílu i počtu pracovních míst pro kvalifikované dělníky, kteří však stále ještě budou tvořit nejpočetnější skupinu profesí. K ní se začne přibližovat především nejrychleji rostoucí skupina kvalifikovaných duševních pracovníků. Pokles s největší pravděpodobností zaznamenají také kvalifikovaní dělníci a nekvalifikovaní pracovníci. Podíl vysoce kvalifikovaných pracovníků by se měl v příštích deseti letech také zvýšit, u pracovníků v provozu a administrativě lze očekávat spíše stagnaci.

Při podrobnějším pohledu na profesní strukturu tvoří v tomto kraji nejvíce zaměstnaných osoby s profesí kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů (*7c*). Ty tvoří 7 % ze všech zaměstnaných v kraji. Dalších více než 6,5 % jsou obsluha průmyslových strojů a zařízení (*8a*) a podíl těsně pod 6 % mají prodáváči a předváděči zboží (*5f*) a technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech (*3a*). Žádná další profesní skupina již nedosahuje podílu 5 %. Z profesního hlediska je tedy Moravskoslezský kraj mírně nadprůměrně koncentrován; má 5. nejvyšší profesní koncentraci ze všech krajů v České republice.

Profesní exkluzivita Moravskoslezského kraje je také nadprůměrná. Tento kraj je významným zaměstnavatelem pro osoby s profesí sociální pracovníci (*3k*). V tomto kraji jich pracuje více než čtvrtina ze všech zaměstnaných v ČR. Více než 18 % ze všech zvěstných v celé republice je v tomto

kraji také osob s profesí policejní inspektoři a detektivové (3j) a pečovatelé a pomocní ošetřovatelé (5c). Podíl těsně pod 17 % mají osoby s profesí mechanici a opraváři elektrických strojů a zařízení (7e) a řidiči železničních kolejových vozidel a dělníci v příbuzných oborech (8c). Naopak podíl obyvatel Moravskoslezského kraje z celku ČR zaměstnaných v několika dalších profesích (například hrnčíři, skláři a umělečtí řemeslníci (7f) nebo úředníci zpracovávající číselné údaje (4b)) je dokonce nižší než 4 %. Z hlediska profesní exkluzivity patří proto Moravskoslezskému kraji čtvrté místo.

Za posledních 12 let od roku 1995 v kraji vzrostl nejvíce (o více než 13 tisíc) počet pracovníků s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h). Téměř o 10 tisíc se zvýšil počet zaměstnaných pečovatelů a pomocných ošetřovatelů (5c). Naopak počet zaměstnaných osob s profesí pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech (9d) a vedoucí a ředitelé malých podniků a organizací (1d) se o 10 tisíc osob snížil a o téměř 14 tisíc poklesl počet zaměstnaných osob s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a).

Předpokládaný vývoj do roku 2017 počítá v tomto kraji především s pokračujícím růstem pracujících s profesí zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h) a dále také s profesí montážní dělníci (8b) a zdravotní sestry a odborní ošetřovatelé (3f). Naopak, nejvíce by se měl i nadále snižovat počet zaměstnaných osob s profesí obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a) a také s profesí mechanici a opraváři elektrických strojů a zařízení (7e) a s profesí prodavači a předváděči zboží (5f).

Školství, vzdělání a požadavky pracovního trhu

Sít předškolních a školních zařízení v kraji v roce 2007 představuje 471 mateřských škol, 460 základních škol, 58 středních odborných učilišť, 101 středních odborných škol, 46 gymnázií a 11 vyšších odborných škol. V těchto školních zařízeních je celkem 206,5 tisíc žáků, což je 12,5 % všech žáků těchto škol v ČR. To je nejvíce ze všech krajů. V Moravskoslezském kraji dále působí čtyři vysoké školy. Je to Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ostravská univerzita, Slezská univerzita v Opavě a Vysoká škola podnikání Ostrava (soukromá vysoká škola). Všechny tyto školy svými třinácti fakultami zabezpečují výuku více než 40 tisíc studentů, což je 11,5 % z celé ČR.

Celková vybavenost kraje vzdělávacími institucemi (školami) všech stupňů a tomu odpovídající výkony škol, které v kraji sídlí, nedosahuje celostátní úrovně a průměrná délka vzdělávání (zahrnující i mateřské školy) 17,83 roku je o 0,57 roku nižší než celostátní průměr. Tento kraj se pohybuje na 7. místě mezi všemi 14 kraji. Uvedená odchylka od průměru však nevzniká na úrovni sítě mateřských, základních a středních škol v kraji, ale na úrovni terciárního a především vysokoškolského vzdělávání.

V roce 2007 bylo v Moravskoslezském kraji mezi zaměstnanými 6 % osob se základním vzděláním, 45 % osob se středním vzděláním bez maturity, 35 % se středním vzděláním s maturitou a 14 % s terciárním vzděláním. V kraji se za posledních 12 let zvýšil mezi zaměstnanými počet osob s terciárním vzděláním (o více než 25 tisíc) a také se středním vzděláním s maturitou (o necelých 16 tisíc). Naopak počet zaměstnaných osob se středním vzděláním bez maturity se do roku 2007 snížil o více než 45 tisíc a se základním vzděláním téměř o 30 tisíc. Oproti roku 1995 to vedlo ke zvýšení průměrné délky vzdělání zaměstnaných osob o 0,5 roku. V roce 2007 dosahovala průměrná délka vzdělání v Moravskoslezském kraji 12,02 let, což je o 0,1 roku méně než je průměr celé České republiky. Moravskoslezský kraj je proto v pořadí sedmý kraj s nejvyšší průměrnou vzdělaností.

Více než 32 % všech zaměstnaných osob bydlících v tomto kraji tvoří osoby se středoškolským technickým vzděláním bez maturity a dalších více než 14 % s maturitním technickým vzděláním. Významný je i podíl osob s maturitním ekonomickým vzděláním. Osoby s tímto vzděláním tvoří 6 % ze všech pracovníků, stejně jako zaměstnaní se všeobecným základním vzděláním. Kvalifikační koncentrace (z hlediska stupně i oboru vzdělání) je v Moravskoslezském kraji šestá nejvyšší.

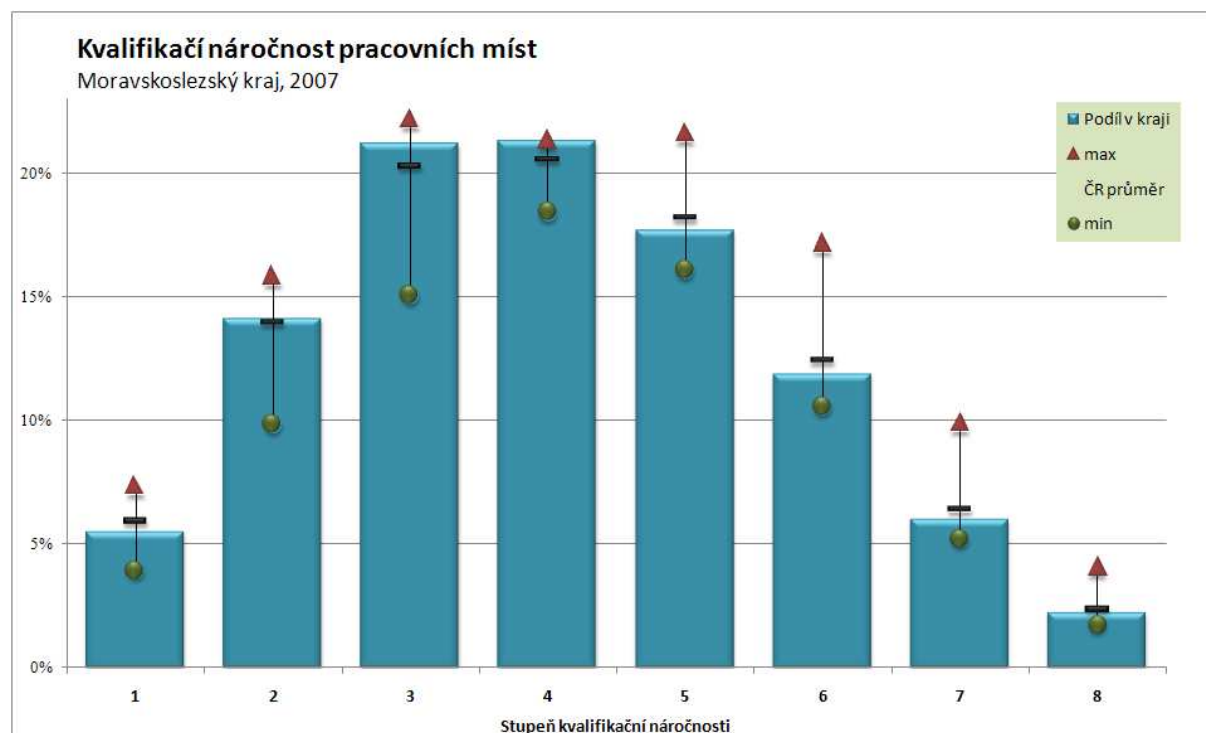
V Moravskoslezském kraji má vzhledem k celé republice bydliště 20 % ze všech zaměstnaných osob se středoškolským vzděláním s maturitou s dopravními a telekomunikačními obory a dále více než 15 % z osob s terciárním vzděláním se stejným oborem. V tomto kraji má rovněž bydliště přes 13 % všech zaměstnaných z celé ČR se středoškolským vzděláním s maturitou a s bezpečnostními obory a s dopravními a telekomunikačními obory a také se středoškolským vzděláním bez maturity

se zemědělskými obory. Vzhledem k tomu zaujímá Moravskoslezský kraj v exkluzivně kvalifikační struktury 4. místo.

Kvalifikační požadavky

Struktura pracovních míst z hlediska kvalifikační náročnosti je mírně pod celostátním průměrem. Přesto se Moravskoslezský kraj se v posledních letech pohybuje kolem 4. místa. Vzhledem k celostátnímu průměru je v něm především menší podíl míst v 6. a v 7. a částečně i v 5. kvalifikačním stupni. Na druhé straně nejčastěji jsou v kraji zastoupena pracovní místa ve 3. kvalifikačním stupni, který, společně s 2. a 4. kvalifikačním stupněm, odpovídá tradiční průmyslové výrobě. Průměrný stupeň kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji činí 3,99 a od roku 1995 se zvýšil o 0,22 stupně. Oproti celé České republice to ovšem představuje poněkud nižší dynamiku, neboť za stejné období se kvalifikační úroveň na celostátní úrovni zvýšila z 3,78 na 4,06 stupně.

Přesto je však i v Moravskoslezském kraji viditelný obdobný trend jako v celém státě – postupně se snižuje podíl pracovních míst s nižší kvalifikační náročností a naopak se zvyšuje podíl pracovních míst, která vyžadují vyšší kvalifikaci. Přestože jeho dynamika není nijak mimořádná, bude uvedený trend pokračovat i v příštích letech. Projekce kvalifikačních požadavků v Moravskoslezském kraji například předpokládá, že podíl pracovních míst ve dvou nejnižších stupních kvalifikační náročnosti by měl během 10 let klesnout na 17 %. Přitom ještě v polovině 90. let zahrnovaly zhruba čtvrtinu všech pracovních míst. Naopak v roce 2017 by mělo být ve třech nejvyšších stupních kvalifikační náročnosti 21,5 % pracovních míst, oproti 16 % v roce 1995.

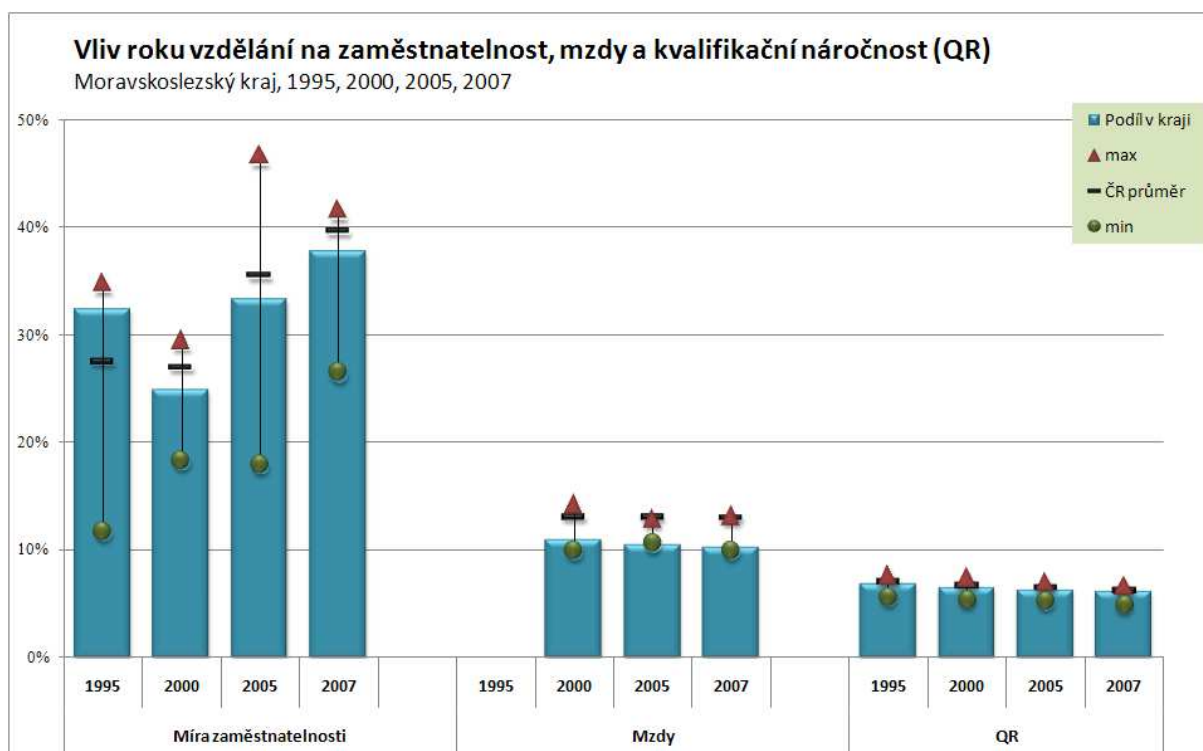
Srovnání skutečného vzdělání zaměstnaných osob a kvalifikační náročnosti pracovních míst v Moravskoslezském kraji ukazuje, že oproti situaci v celé České republice je v kraji příliš zaměstnaných osob se základním vzděláním a se středním vzděláním bez maturity. Naopak kvalifikační náročnosti pracovních míst v kraji by odpovídalo více osob se středním vzděláním s maturitou i s terciárním vzděláním. V kraji je patrná disproporce mezi skutečným vzděláním zaměstnaných osob a kvalifikační náročností pracovních míst. Vzhledem k nedostatku terciárně vzdělaných osob v kraji, pracují na místech vyžadujících terciární kvalifikaci mnohdy osoby se středním vzděláním s maturitou. Pracovní místa s jejich kvalifikační náročností pak ovšem obsazují pracovníci se středním vzděláním bez maturity.

Analýza vztahu skutečného a požadovaného vzdělání v Moravskoslezském kraji ukázala, že vzhledem k situaci v celé České republice se kraj úrovní vzdělání dospělé populace řadí ke krajům, které

mají spíše o něco nižší vzdělání (průměrnou délku vzdělání), než odpovídá požadavkům pracovních míst, která jsou v kraji k dispozici. Rozdíl je 0,12 roku. Do jisté míry se to promítá i do významu a role, kterou vzdělání na trhu práce hraje.

Význam vzdělání na pracovním trhu

Úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postavení lidí na pracovním trhu a na využití jejich vzdělání. Ovlivňuje zaměstnatelnost (ukazatel, který vyjadřuje opačný jev než míra nezaměstnanosti), výši mzdy i kvalifikační náročnost (QR) pracovních míst, na nichž pracují. V Moravskoslezském kraji v roce 2007 každý rok vzdělání zvyšoval v průměru zaměstnatelnost lidí o 38 % a výši mzdy v průměru o 10 %. Zatímco například osoby se základním vzděláním vykazovaly míru nezaměstnanosti 29,0 % a jejich průměrná mzda činila pouze 16 413 Kč, u osob s terciárním vzděláním byly hodnoty stejných ukazatelů 1,3 % a 34 400 Kč. Kvalifikační náročnost pracovního místa se s každým rokem vzdělání zvyšovala v průměru o 6 %. Po roce 2000 se vliv vzdělání na zaměstnatelnost stále zvyšuje a naopak na výši mezd i na kvalifikační náročnost pracovních míst mírně snižuje.

V Moravskoslezském kraji má tedy vzdělání na všechny tři uvedené ukazatele o něco menší vliv než je tomu v průměru celé České republiky a na pracovním trhu tedy nehraje v kraji tak výraznou roli.

Souhrn hlavních ukazatelů trhu práce v Moravskoslezském kraji 2007 a projekce do roku 2017

Základní charakteristiky kraje	1995	2000	2005	2007
Počet obyvatel (tisíce)	1 294	1 280	1 256	1 251
- podíl k celku ČR (v %)	12,5%	12,5%	12,3%	12,1%
HDP (v mil. Kč, běžné ceny)	159 785	212 862	311 712	337 926
- podíl k celku ČR (v %)	10,9%	9,7%	10,4%	10,5%
Produktivita práce (v Kč, běžné ceny)	124 303	166 891	249 017	270 360
- podíl k celku ČR (v %)	87,6%	78,3%	85,3%	85,9%
Disponibilní důchod na 1 obyvatele (v Kč)	75 255	103 028	128 773	136 584
- podíl k celku ČR (v %)	95,7%	90,9%	91,3%	90,8%
Průměrná mzda (Kč ročně)		15 974	19 838	22 535
- podíl k celku ČR (v %)		101,3%	91,3%	91,5%
Počet zaměstnaných (tisíce)	588	531	536	553
- podíl k celku ČR (v %)	11,8%	11,2%	11,2%	11,2%
Míra nezaměstnanosti (v %)	5,8%	14,3%	13,9%	8,5%
- podíl k celku ČR (v %)	144,7%	163,6%	175,3%	159,6%
Průměrná délka vzdělání (roky)	11,6	11,9	12,0	12,0
- podíl k celku ČR (v %)	99,1%	99,7%	99,1%	99,0%
Kvalifikační náročnost (EQF 1-8)	3,8	3,9	4,0	4,0
- podíl k celku ČR (v %)	99,6%	100,2%	99,3%	99,2%

Ukazatele výzkumu, vývoje a technologií 2006	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Zaměstnaní v High-tech sektoru (v % ze zaměstnaných)	3,2%	4,2%
Výdaje na výzkum a vývoj (v % k vytvořenému HDP)	0,8%	1,7%
High-tech export (v % z celého exportu)	10,8%	16,2%

Pracovní trh 2007	Název	Podíl v kraji	Podíl v ČR
Největší odvětví	Velkoobchod, maloobchod a opravy (G)	13,3%	12,5%
	Výroba kovů a kovodělných výrobků (D.J)	11,2%	5,4%
Nejexkluzivnější odvětví	Těžební průmysl (C)	47,6%	4,0%
	Výroba kovů a kovodělných výrobků (D.J)	23,5%	5,9%
Největší profesní skupina	Kvalifikovaní stroj. dělníci, výrobci a opraváři přístrojů a nástrojů z kovů (7c)	7,0%	5,0%
	Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)	6,7%	5,5%
Nejexkluzivnější profesní skupina	Sociální pracovníci (3k)	23,2%	5,9%
	Policejní inspektori a detektivové (3j)	18,6%	6,3%
Největší kvalifikační skupina	Technické obory - SŠ vzdělání bez maturity	32,4%	29,5%
	Technické obory - SŠ vzdělání s maturitou	14,5%	13,6%
Nejexkluzivnější kvalifikační skupina	Dopravní a telekomunikační obory - SŠ vzdělání bez maturity	20,1%	6,1%
	Dopravní a telekomunikační obory - terciární vzdělání	15,4%	6,5%
Vliv jednoho roku vzdělání na:	míru nezaměstnanosti	-37,8%	-39,6%
	výši mzdy	11,2%	14,3%
	kvalifikační náročnost pracovního místa	6,1%	6,2%

Předpokládaný vývoj v letech 2007-2017			
Odvětví	Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (K)	nejvyšší růst	
	Ostatní služby (OP)		
	Výroba dopravních prostředků (D.M) Výroba kovů a kovodělných výrobků (D.J)	největší pokles	
Profese	Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě (3h)	nejvyšší růst	
	Montážní dělníci (8b)		
	Prodáváci a předváděči zboží (5f) Obsluha průmyslových strojů a zařízení (8a)	největší pokles	

Přílohy

Popis VŠPS

Předmětem šetření ve VŠPS jsou domácnosti bydlící v náhodně vybraných bytech. Šetření podléhají všechny osoby obvykle bydlící ve vybraném bytě, přičemž není rozhodující a není ani sledováno, mají-li zde pobyt trvalý, přechodný, dlouhodobý nebo nehlášený. U osob mladších než 15 let se sledují jen základní údaje týkající se vztahu k osobě v čele domácnosti, věku, pohlaví, národnosti a státní příslušnosti. Za osoby starší 15-ti let se vyplňují další otázky, které popisují jejich uplatnění na trhu práce. Šetření se nevztahuje na osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních. Z toho důvodu jsou údaje za určité skupiny obyvatelstva, zejména za cizí státní příslušníky žijící a pracující na území republiky, k dispozici v omezené míře. Podle doporučení Eurostatu lze údaje za tyto osoby získat buď z administrativních zdrojů nebo zvláštním šetřením organizovaným zásadně mimo rámec VŠPS. Výběrový soubor zahrnuje necelých 26 tis. bytů na území celé České republiky (přes 0,6 % všech trvale obydlených bytů), v nichž bylo šetřeno více než 62 tis. respondentů všech věkových skupin. Z nich je více než 53 tis. respondentů ve věku 15 a více let. Tento rozsah souboru umožňuje získat odhady charakteristik trhu práce na úrovni republiky i odhady krajských a oblastních hodnot s přesností požadovanou Eurostatem. Všechny údaje z výběrového souboru jsou převáženy na věkovou strukturu obyvatelstva podle demografické projekce středních čtvrtletních stavů pro výběrové šetření pracovních sil. Uvedený způsob přepočtu nejlépe koresponduje s okruhem osob zahrnutých do šetření (trvale bydlící obyvatelstvo). VŠPS je kontinuální šetření, jehož výsledky jsou vyhodnocovány a publikovány ve čtvrtletní periodicitě.

Použité klasifikace

Při vytváření jednotlivých klasifikací bylo vycházeno z toho, že každá z klasifikací musí být plně převoditelná s mezinárodními klasifikacemi, které používají OSN, Eurostat a další mezinárodní organizace. Pro klasifikací profesí i odvětví tak byly vytvořeny klasifikace pro různý stupeň agregace (pro odvětví 24 a 5 skupin, pro profese 60, 9 a 5 skupin). Vytvoření podrobnějších klasifikací (24 resp. 60 skupin) umožní zmapovat detailněji vývoj v některých specifických skupinách (specifických ať už strukturou zaměstnaných osob nebo svým vývojem). Při vytváření jednotlivých klasifikačních skupin bylo také vycházeno z minimální nezbytné velikosti každé skupiny, která by zajistila minimalizaci chyb způsobenou náhodným výběrem při vytváření datového souboru (VŠPS je výběrové šetření, nejedná se tedy o úplné šetření a v jejich výsledcích se tedy musí uvažovat výběrová chyba). Velikost každé skupiny vzniklé podle klasifikace tak pro ČR byla stanovena na minimálně 10 tisíc osob. Dále byla při vytváření klasifikací samozřejmě zohledňována podobnost spojovaných skupin. Ta byla posuzována jednak podle obsahové náplně jednotlivých skupin dále také podle struktury osob uvnitř každé skupiny, čímž bylo zabráněno spojování heterogenních skupin.

Klasifikace odvětví

Vytvořené skupiny klasifikace odvětví vycházejí z Mezinárodní standardní klasifikace ekonomických činností ISIC Rev 3.1 (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities), která byla vytvořena v roce 2004 statistickou divizí Organizace spojených národů⁸.

Pro jemnější klasifikaci bylo vytvořeno 24 skupin odvětví. Avšak je nutno upozornit, že kategorie D (ISIC D – Zpracovatelský průmysl) v sobě zahrnuje kategorie D.A – D.N a v analýzách proto kategorie D jako samostatná kategorie nebude většinou uvažována. Jaká odvětví jsou zařazena do kterých skupin, ukazuje následující tabulka:

IND24 ⁹	Název skupiny	Zahrnutá odvětví dle ISIC Rev. 3.1	
AB	Zemědělství, lesnictví a rybolov	A B	1 2 5
C	Těžební průmysl	C	10 - 14
D	Zpracovatelský průmysl	D	15 - 37
D.A	Průmysl potravinářský a tabákový	DA	15 16
D.BC	Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	DB DC	17 18 19
D.DE	Dřevozpracující, papírenský a polygrafický prům.	DD DE	20 21 22
D.FGH	Chemický a farmaceutický průmysl	DF DG DH	23 24 25
D.I	Průmysl skla, keramiky a porcelánu	DI	26
D.J	Výroba kovů a kovodělných výrobků	DJ	27 28
D.K	Výroba strojů a zařízení	DK	29
D.L	Výroba elektrických a optických přístrojů	DL	30 31 32 33
D.M	Výroba dopravních prostředků	DM	34 35
D.N	Zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	DN	36 37
E	Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	E	40 41
F	Stavebnictví	F	45
G	Velkoobchod, maloobchod a opravy	G	50 51 52
H	Pohostinství a ubytování	H	55
I	Doprava a komunikace	I	60 61 62 63 64
J	Peněžnictví a pojišťovnictví	J	65 66 67
K	Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj	K	70 71 72 73 74
LQ	Veřejná správa, obrana a sociální zabezpečení	L Q	75 99
M	Školství	M	80
N	Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti	N	85
OP	Ostatní služby	O P	90-93 95-97

⁸ Viz. <http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcst.asp?Cl=17&Lg=1>

⁹ Zkratka IND vychází z anglického označení pro odvětví (Industry) a 24 znamená počet skupin

Pro hrubší členění je klasifikace agregována do 5-ti sektorů.

IND5	IND24	Zahrnutá odvětví dle ISIC Rev. 3.1	
Primární sektor	AB, C	A, B, C	1 - 14
Sekundární sektor	D.A, D.BC, D.DE, D.FGH, D.I, D.J, D.K, D.L, D.M, D.N, E, F	D, E, F	15 - 45
Terciární sektor	G, H, I	G, H, I	50 - 64
Kvartérní sektor - tržní	J, K	J, K	65 - 74
Kvartérní sektor - veřejný	LQ, M, N, OP	L, M, N, O, P, Q	75 - 99

Klasifikace profesí

Vytvořená klasifikace profesí vychází z Mezinárodní standardní klasifikace zaměstnání – ISCO-88¹⁰ (International Standard Classification of Occupations). Je to klasifikace vytvořená OSN, kterou až na nepatrné výjimky převzala EU a vydala pod názvem ISCO-88 (COM). Nahrazuje verzi z roku 1968, jejíž páté vydání vyšlo v roce 1986. Tato klasifikace má 4 místný číselný kód. Z klasifikace ISCO-88 vychází i klasifikace KZAM (Klasifikace zaměstnání), kterou pro identifikaci profesí používá ČSÚ.

Pro nejmenější členění bylo vytvořeno 60 skupin. Pro zařazení do příslušné skupiny je určující ISCO kód na třetí úrovni, pomocí kterého je každá skupina OCC60¹¹ jednoznačně určena. To, že stačí znát ISCO kód jen na třetí úrovni a není potřeba znát úroveň čtvrtou, umožní tuto klasifikaci aplikovat i na data z LFS.

OCC60	Název skupiny	zahrnuté kódy ISCO88
1a	Zákonodárci a vyšší úředníci	1100
1b	Ředitelé a vedoucí velkých organizací, podniků a společností	1210 1220
1c	Vedoucí pracovníci univerzálních dílčích celků	1230
1d	Vedoucí a ředitelé malých podniků a organizací	1300
2a	Vědci a odborníci v přírodních vědách	2110 2120
2b	Vědci a odborníci v oblasti výpočetní techniky	2130
2c	Projektanti, konstruktéři, architekti a techničtí vědci a inženýři	2140
2d	Vědci a odborníci v lékařských a biologických oborech	2200
2e	VŠ pedagogové a vědeckopedagogičtí pracovníci	2310
2f	Učitelé středních škol	2320
2g	Učitelé předškolního, základního a speciálního školství	2330 2340 2350

¹⁰ Viz.

http://ec.europa.eu/comm/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=ISCO_88&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=

¹¹ Zkratka OCC vychází z anglického označení pro profesí (Occupation) a 60 znamená počet skupin

OCC60	Název skupiny	zahrnuté kódy ISCO88
2h	Vědci a odborníci v ekonomické oblasti a společenských vědách	2410 2440
2i	Odborní pracovníci v právní oblasti	2420
2j	Umělečtí pracovníci, novináři a redaktoři, archiváři a knihovníci	2430 2450
2k	Odborní administrativní pracovníci	2460 2470
3a	Technici ve fyzikálních, technických a příbuzných oborech	3110
3b	Techničtí pracovníci v oblasti výpočetní techniky	3120
3c	Obsluha elektronických zařízení, letecký, lodní a železniční personál	3130 3140 3150 3160
3d	Techničtí pracovníci v biologii, zemědělství a lesnictví	3210
3e	Zdravotní asistenti, optici a rehabilitační pracovníci	3220
3f	Zdravotní sestry a odborní ošetřovatelé	3230 3240
3g	Pedagogičtí pracovníci, vychovatelé (mimo učitelů)	3300
3h	Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě	3410 3420
3i	Odborní administrativní a celní a daňoví pracovníci	3430 3440
3j	Policejní inspektoři a detektivové	3450
3k	Sociální pracovníci	3460 3490
3l	Profesionální sportovci a pracovníci umění a zábavy	3470 3480
4a	Kancelářští a manipulační pracovníci, sekretářky a písáčky	4110
4b	Úředníci zpracovávající číselné údaje	4120
4c	Úředníci ve skladech, v dopravě a v přepravě	4130
4d	Úředníci v knihovnách, na poštách a v příbuzných oborech	4140
4e	Ostatní nižší úředníci jinde neuvedení	4190
4f	Pokladníci a pracovníci v příbuzných oborech	4210
4g	Pracovníci poskytující různé informace	4220
5a	Obsluhující pracovníci v dopravě a při cestování (průvodci)	5110
5b	Provozní pracovníci stravování a pracovníci v příbuzných oborech	5120
5c	Pečovatelé a pomocní ošetřovatelé	5130
5d	Kadeřníci, kosmetici, maséři ad.	5140 5150
5e	Pracovníci ochrany a ostrahy	5160
5f	Prodavači a předváděči zboží	5200
6a	Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví aj.	6000
7a	Kvalifikovaní dělníci hlavní stavební výroby a horníci	7110 7120
7b	Kvalifikovaní dělníci dokončovacích stavebních prací	7130 7140
7c	Kvalifikovaní strojírenští dělníci, výrobci a opraváři přesných přístrojů a nástrojů z kovů	7210 7220 7310
7d	Mechanici a opraváři neelektrických strojů a zařízení	7230
7e	Mechanici a opraváři elektrických strojů a zařízení	7240 7290
7f	Hrnčíři, skláři a umělečtí řemeslníci	7320 7330
7g	Polygrafové a knihvazači	7340
7h	Kvalifikovaní zpracovatelé a výrobci potravinářských výrobků	7410
7i	Kvalifikovaní zpracovatelé dřeva a truhláři	7420
7j	Výrobci textilií, oděvů a výrobků z kůží, kožešin a zpracovatelé kůží, kožešin a obuvníci	7430 7440

OCC60	Název skupiny	zahrnuté kódy ISCO88
8a	Obsluha průmyslových strojů a zařízení	8100 8210 8220 8230 8240 8250 8260 8270
8b	Montážní dělníci	8280 8290
8c	Řidiči železničních kolejových vozidel a dělníci v příbuzných oborech	8310
8d	Řidiči motorových vozidel	8320
8e	Obsluha zemědělských, lesních, zemních, zdvihacích a podobných pojízdných zařízení	8330 8340
9a	Pouliční prodávači a domovníci a školníci	9110 9140
9b	Pomocníci, uklízeči, vrátní, poslůci apod.	9120 9130 9150 9160
9c	Pomocní a nekvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybnářství	9200
9d	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v průmyslu, stavebnictví a dopravě a v dolech a lomech	9300

Pro další stupeň agregace bylo použito 9 skupin, které odpovídají mezinárodní klasifikaci ISCO88 na první úrovni členění:

kód ISCO	Název skupiny
1000	Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci
2000	Vědečtí a odborní duševní pracovníci
3000	Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příb. oborech
4000	Nižší administrativní pracovníci (úředníci)
5000	Provozní pracovníci ve službách a obchodě
6000	Kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví a pracovníci v příbuzných oborech
7000	Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři
8000	Obsluha strojů a zařízení
9000	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci

Pro největší agregaci bylo vytvořeno 5 skupin, které slučují některé skupiny ISCO88 na první úrovni členění:

OCC5	kódy OCC9
Vysoce kvalifikovaní pracovníci	2
Kvalifikovaní duševní pracovníci	1 + 3
Provoz a administrativa	4 + 5
Kvalifikovaní dělníci	6 + 7 + 8
Nekvalifikovaní pracovníci	9

Klasifikace stupňů (úrovní) vzdělání

Vytvořená klasifikace plně odpovídá Mezinárodní standardní klasifikaci vzdělávání – ISCED (International Standard Classification of Education). Tu vypracovalo a vydalo UNESCO v roce 1976, aby sloužila jako nástroj vhodný pro shromažďování, zpracování a zpřístupňování vzdělávacích statistik jak v jednotlivých zemích, tak v mezinárodním měřítku. Tato klasifikace byla pětímístná. První místo označovalo úroveň vzdělávání a další dvě místa skupinu vzdělávacích programů, resp. obory vzdělávání. Podrobnější třídění vzdělávacích programů bylo provedeno posledními kódy klasifikace. Klasifikace ISCED se již řadu let aktualizuje. V listopadu 1997 byly na Generální konferenci UNESCO v Paříži schváleny změny týkající se úrovně vzdělávání i oborů vzdělávání.

Klasifikace ISCED 1997 má 7 úrovní vzdělávání (0 až 6), které mohou mít vnitřní členění A až C.

Informativní přehled kódového značení úrovní vzdělávání podle ISCED 1997

kód úroveň vzdělání

- 0** **preprimární vzdělávání** – bez vzdělání
- 1** **primární vzdělávání** – 1. stupeň základní školy
- 2** **nižší sekundární vzdělávání** – ukončená základní škola včetně odpovídajících ročníků víceletých gymnázií
 - 2A - stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
 - 2B - přípravný stupeň pro pracovní trh
 - 2C - stupeň směřující na pracovní trh
- 3** **vyšší sekundární vzdělávání** – střední vzdělání či učení bez maturity či ukončené maturitou (mimo nástaveb) včetně ukončených ročníků konzervatoře na úrovni SŠ
 - 3A - stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
 - 3B - přípravný stupeň pro pracovní trh
 - 3C - stupeň směřující na pracovní trh
- 4** **postsekundární vzdělávání nižší než terciární** – pomaturitní a nástavbové
 - 4A - stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
 - 4B - prakticky zaměřené studium
- 5** **první stupeň terciárního vzdělávání** – Vyšší odborné školy a konzervatoře (5B) a bakalářské (5A) a magisterské studium (5A)
 - 5A - stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
 - 5B - prakticky zaměřené studium
- 6** **druhý stupeň terciárního vzdělávání** – doktorandské studium

Následující tabulka ukazuje, jak odpovídá vytvořená klasifikace pro data z VŠPS mezinárodní klasifikaci ISCED.

Název skupiny	ISCED
základní + bez vzdělání	0, 1, 2
SŠ bez MZ	3C
SŠ s MZ	3A, 3B, 4
Terciární	5, 6

Klasifikace oborů vzdělání

Při vytváření projekcí, stejně jako při vytváření profesních profilů, byla použita nově vytvořená klasifikaci oborů vzdělání. Ta rozděluje obory vzdělání na 14 oborových skupin. Jaké oborové kódy použité ve VŠPS náleží do těchto oborových skupin, zachycuje následující tabulka.

Oborová skupina	Klasifikace ve VŠPS
Všeobecné vzdělání / bez vzdělání	010 Všeobecné vzdělávání 080 Čtení 090 Osobní dovednosti
Učitelé obory	142 Pedagogika 143 Příprava učitelů pro předškolní výchovu 144 Příprava učitelů pro první stupeň ZŠ 145 Příprava učitelů s předmětovou aprobačí 146 Příprava učitelů s odbornou aprobačí
Umělecké obory	211 Výtvarné umění 212 Hudba a divadelní (reprodukční) umění 213 Audiovizuální technika 214 Design 215 Umělecko-řemeslné dovednosti
Humanitní obory	221 Náboženství 222 Cizí jazyky 223 Mateřský jazyk 225 Historie a archeologie 226 Filozofie a etika
Sociální a správní obory	311 Psychologie 312 Sociologie a kulturologie 313 Politické vědy a občanská nauka 321 Žurnalistika a zpravodajství 322 Knihovnictví 342 Marketing a propagace 346 Sekretářské a kancelářské práce 347 Pracovní prostředí
Ekonomické obory	314 Ekonomie 341 Velkoobchod a maloobchod 343 Peněžnictví 344 Účetnictví a výpočet dani 345 Management a administrativa
Právní obory	380 Právo

Oborová skupina	Klasifikace ve VŠPS
Přírodovědné obory	421 Biologie a biochemie 422 Vědy o životním prostředí 441 Fyzika 442 Chemie 443 Vědy o Zemi 461 Matematika 462 Statistika 481 Počítačové vědy 482 Užití počítačů
Technické obory	521 Strojírenství 522 Elektrotechnika a energetika 523 Elektronika a automatizace 524 Chemické výroby 525 Motorová vozidla 541 Potravinářství 542 Textil 543 Materiály (dřevo) 544 Hornictví a těžba 581 Architektura a urbanismus 582 Stavebnictví a inženýrské stavby
Zemědělské obory	621 Rostlinná a živočišná výroba 622 Zahradnictví 623 Lesnictví 624 Rybářství 640 Veterinářství
Zdravotnické obory	721 Humánní medicína 723 Ošetrovatelství a pečovatelství 724 Stomatologie 725 Lékařská diagnostika a léčebná technika 726 Terapie a rehabilitace 727 Farmacie 761 Peče o děti a mládež 762 Sociální peče a poradenství
Obory osobních služeb	811 Hotelnictví 812 Cestování 813 Sporty 814 Služby pro domácnost 815 Kadeřnické a kosmetické služby

Oborová skupina	Klasifikace ve VŠPS
Bezpečnostní obory	851 Technologie ochrany životního prostředí 852 Přírodní prostředí a život v přírodě 853 Veřejné hygienické služby 861 Ochrana osob a majetku 862 Bezpečnost a ochrana zdraví při práci 863 Vojsko a obrana
Dopravní a telekomunikační obory	840 Přepravní služby a spoje

Klasifikace ekonomické aktivity obyvatelstva

Obyvatelstvo každé země se dělí na ekonomicky aktivní (pracovní sílu) a ekonomicky neaktivní (dále jen neaktivní). Ekonomicky aktivní se dále dělí na zaměstnané a nezaměstnané.

Jednotlivé skupiny jsou ve VŠPS definovány takto:

A) Zaměstnaní – jsou všechny osoby 15-ti leté a starší, které během referenčního týdne příslušely do následujících kategorií :

I) placení zaměstnaní, kteří spadají do těchto skupin :

a) "v práci" – jsou to osoby, které během referenčního týdne vykonávaly nějakou práci za mzdu nebo plat a odměna jim byla vyplácena v penězích nebo naturáliích. Není přitom rozhodující, zda jejich pracovní aktivita měla trvalý, dočasný, sezónní či příležitostný charakter a zda měly jen jedno nebo více souběžných zaměstnání.

b) "v zaměstnání ale ne v práci" – jedná se o osoby, které již pracovaly ve svém současném zaměstnání, ale během vykazovaného období nebyly dočasně v práci a přitom měly formální vazbu k tomuto zaměstnání. Formální vazbou k zaměstnání se rozumí především pracovní poměr (v současné legislativní úpravě pracovní smlouva, jmenování a volba), dále dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti, popř. další smluvní vztahy mimo oblast pracovního práva (např. autorské smlouvy).

II) zaměstnaní ve vlastním podniku, kteří spadají do těchto skupin:

a) "v práci" – jsou to osoby, které během referenčního týdne vykonávaly nějakou práci pro zisk nebo rodinný příjem, bez ohledu na to, zda byl vyjádřen v penězích nebo v naturáliích.

b) "v podniku, ale ne v práci" – jsou to osoby s vlastním podnikem, které nebyly z jakéhokoliv důvodu během referenčního týdne dočasně v práci.

Pro účely zjišťování je pojem práce interpretován jako práce alespoň po dobu jedné hodiny v referenčním týdnu. Za zaměstnané jsou považováni i učni, kteří dostávají mzdu, plat nebo odměnu podle stejného principu jako jiné osoby. Obdobně osoby připravující se ve školách na své budoucí zaměstnání, osoby v domácnosti a další osoby zabývající se především mimoekonomickými aktivitami, které však v referenčním období byly navíc v zaměstnání, jsou také považovány za zaměstnané. Do skupiny zaměstnaných naopak nejsou automaticky zahrnovány osoby na rodičovské dovolené, jejichž postavení má podle metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO) odlišný charakter.

B) Nezaměstnaní – jsou všechny osoby 15-ti leté a starší, které ve sledovaném období souběžně splňovaly dále uvedené tři podmínky:

I) nebyly zaměstnané,

II) hledaly aktivně práci. Formou aktivního hledání práce se rozumí hledání pomocí úřadu práce nebo soukromé zprostředkovatelny práce, dále hledání práce přímo v podnicích, využívání inzerce, podnikání kroků pro založení vlastní firmy, podání žádosti o pracovní povolení a licence nebo hledání zaměstnání jiným způsobem,

III) byly připraveny k nástupu do práce, t.j., během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo zaměstnání ve vlastním podniku.

Pokud osoby nesplňují alespoň jednu ze tří uvedených podmínek, jsou klasifikovány jako zaměstnané nebo ekonomicky neaktivní. Jedinou výjimkou je skupina osob, které práci nehledají, protože ji již našly, ale nástup je stanoven na dobu nejpozději do 14-ti dnů. Tyto osoby jsou podle definice Eurostatu zařazeny rovněž mezi nezaměstnané.

C) Neaktivní – jsou všechny osoby, které nebyly zaměstnány během referenčního období a nejsou v současnosti ekonomicky aktivní (např. děti předškolního věku, osoby navštěvující různé vzdělávací instituce, starobní důchodci, dlouhodobě nemocné nebo invalidní osoby apod.). Pro ně je charakteristické, že nesplňují 3 základní podmínky nezaměstnanosti. Patří sem např. i uchazeči o zaměstnání evidovaní na úřadu práce, ale neschopní nastoupit práci do 14 dnů (např. z důvodu probíhající rekvalifikace). Proti dříve uváděným údajům patří do této skupiny i osoby na rodičovské dovolené, pokud nesplňují podmínky pro zařazení mezi zaměstnané či nezaměstnané.

Vysvětlení použitých pojmů

Odvětví, pododvětví, skupina odvětví

Odvětvové skupiny, odpovídající skupinám Ind24 dle naší klasifikace, jsou kvůli zjednodušení a zlepšení přehlednosti textu uváděny pod pojmem odvětví.

Profesní skupiny

Kódy uvedené v textu kurzívou za názvem profesních skupin (např. *Ia*) odpovídají jejich označení v naší klasifikaci OCC60, jak jsou definovány v příloze „Klasifikace profesí“. Stejně tak jsou tamtéž definovány skupiny „Vysoce kvalifikovaní pracovníci“, „Kvalifikovaní duševní pracovníci“, „Provoz a administrativa“, „Kvalifikovaní dělníci“ a „Nekvalifikovaní dělníci“, které jsou definovány v klasifikaci Occ5.

Koncentrace kraje (odvětvová, profesní)

Koncentrace kraje (k_j) ukazuje, nakolik je daný kraj odvětvově (či profesně) homogenní či naopak heterogenní. Koncentrace je vysoká, pokud má v kraji dominantní postavení (vzhledem ke struktuře v ostatních krajích) jedno nebo jen několik málo odvětví (profesí) a ostatní mají výrazně nižší zastoupení. Koncentrace se tedy dívá na strukturu rozložení zaměstnaných osob ve všech odvětvích (profesích) v daném kraji oproti ostatním krajům. Jestliže je tedy například v některém kraji 30% osob zaměstnáno v jednom odvětví a všechna další odvětví mají podíl například jen kolem 5%, je v tomto kraji vyšší odvětvová koncentrace, než v kraji, kde mají tři odvětví podíl kolem 10% a ostatní rovněž kolem 5%.

Pro určení velikosti odvětvové (profesní) míry koncentrace k v kraji j lze použít následující výpočet:

$$k_j = \sum_{i=1}^N \left(\frac{n_{ij}}{n_j} \right)^2,$$

Kde n_j je celkový počet zaměstnaných osob v kraji j , n_{ij} je počet osob zaměstnaných v kraji j v odvětví (profesí) i a N je počet uvažovaných skupin odvětví (23), resp. profesí (60).

Rozlišujeme 7 stupňů koncentrace odvětví – velmi nízká, nízká, podprůměrná, průměrná, nadprůměrná, vysoká a velmi vysoká.

Exkluzivita kraje (odvětvová, profesní)

Exkluzivita kraje (e_j) ukazuje, nakolik jsou daná odvětví (či profese) zastoupeny výhradně v daném kraji. Má-li kraj vysokou exkluzivitu, znamená to, že zaměstnanost v daném odvětví (profese) je soustředěna převážně v tomto kraji a v ostatních krajích se vyskytuje jen zřetelně méně. Exkluzivita se tedy zaměřuje na rozložení zaměstnaných osob jednoho odvětví (profese) ve všech krajích. V ukazateli exkluzivity mohou být zvýhodněny větší kraje, kde je logicky soustředěno více zaměstnaných osob.

Rozdíl mezi exkluzivitou a koncentrací spočívá tedy v tom, že zatímco míra koncentrace odpovídá na otázku, zda se zaměstnanost v daném kraji soustředí – oproti jiným krajům – především do určitých odvětví (profesí), míra exkluzivity odpovídá na otázku, zda je určité odvětví (profese) v daném kraji významným zaměstnavatelem v rámci celé republiky.

Pro určení velikosti odvětvové (profesní) míry exkluzivity e v kraji j lze použít následující výpočet::

$$e_j = \sum_{i=1}^N \left(\frac{n_{ij}}{n_i} \right)^2,$$

kde n_i je počet zaměstnaných osob v daném odvětví (profesi) v celé ekonomice a n_{ij} je počet osob patřících do odvětvové (profesní) skupiny i zaměstnaných v kraji j . N je počet uvažovaných skupin odvětví (23), resp. profesí (60).

Rozlišujeme 7 stupňů koncentrace odvětví – velmi nízká, nízká, podprůměrná, průměrná, nadprůměrná, vysoká a velmi vysoká.

Průměrná délka vzdělávání

Průměrná délka vzdělávání (PDV) udává, jak dlouho v průměru trvalo vzdělávání osob v dané skupině. Při výpočtu se vychází z dosaženého vzdělání osob ve skupině. Pro výpočet PDV rozlišujeme osoby se středoškolským vzděláním na osoby bez maturity a s maturitou. Průměrnou délku vzdělávání pro osoby bez maturity uvažujeme 11 let, pro osoby s maturitou 12,5 let. Takže pro odvětví, ve kterém je 20 % osob se základním vzděláním, 20 % osob se středním vzděláním bez maturity, 30 % osob se středním vzděláním s maturitou a 30 % osob s terciárním vzděláním, je $PDV = 0,2 \cdot 8 + 0,2 \cdot 11 + 0,3 \cdot 12,5 + 0,3 \cdot 16$, tedy 12,35 let.

Podíl profesní skupiny na celku

Podíl profesní skupiny na celku vyjadřuje podíl počtu osob zaměstnaných s danou profesní skupinou ku celkovému počtu osob zaměstnaných v celé ekonomice. Vzhledem k tomu, že uvažujeme 60 profesních skupin, tak při zcela rovnoměrném rozložení do všech těchto skupin by podíl každé z nich činil 1,7 % (= 1/60).

Ukazatel kvalifikační náročnosti pracovního místa

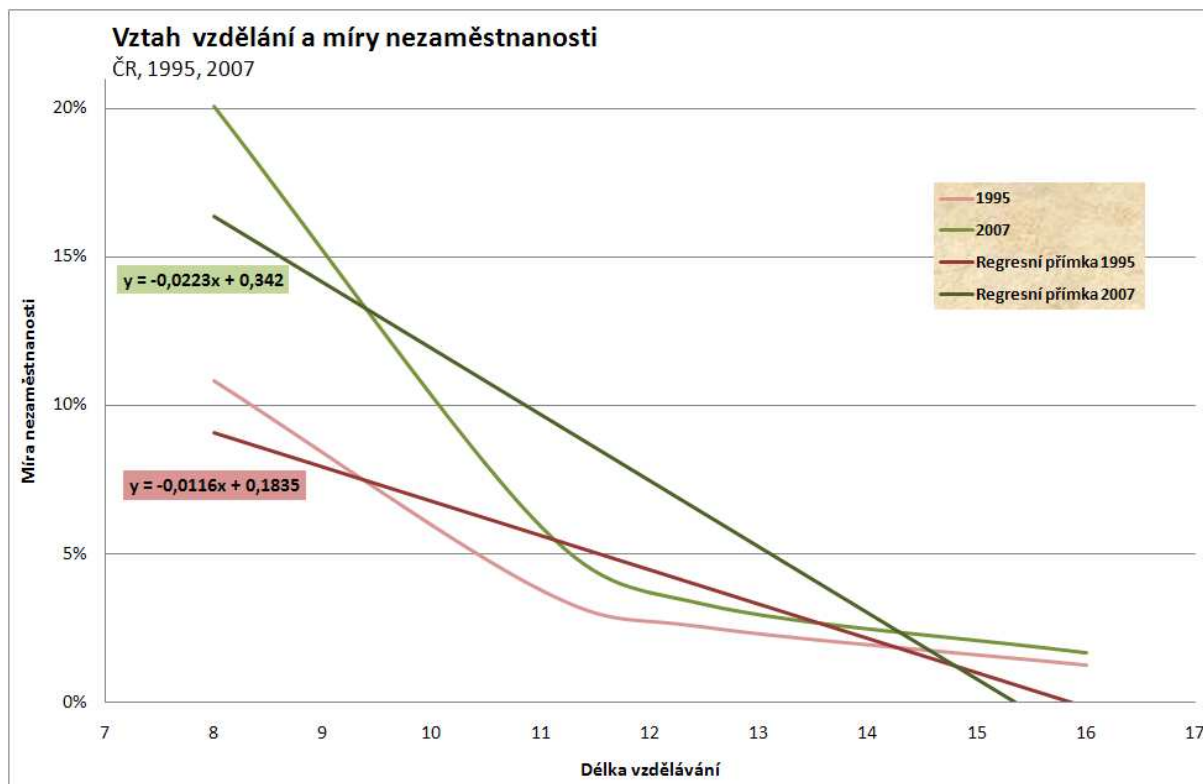
Indikátor o kvalifikační náročnosti pracovních míst byl sestrojen kombinací dat z několika zdrojů. Detailní popis metodologie jeho vytvoření zabírá téměř 20 stránek, a proto není v těchto přílohách uveřejněn. Pro zájemce bude v nejbližších dnech či týdnech ke stažení na webových stránkách Střediska vzdělávací politiky PedF UK, které jsou www.strediskovzdelavacipolitiky.info. Stručně řečeno – úroveň kvalifikačních požadavků pracovních míst byla sestrojena syntézou kombinující 3 hlavní pohledy: analýzu expertních odhadů, dále názory zaměstnaných osob a také požadavky zaměstnavatelů. Nejdůležitější zdroje byly tyto tři průzkumy: European social survey (ESS), americký program O*NET a český průzkum Klasifikace 2008. Každý z těchto zdrojů dostal v celkovém hodnocení váhu podle jeho významu a souvislosti. Výsledný ukazatel byl pak převeden na osmi stupňovou škálu tak, aby byly výsledky byly převoditelné na klasifikaci European Qualification Framework.

Vliv vzdělání na mzdy, nezaměstnanost a kvalifikační náročnost pracovního místa

Tyto ukazatele znázorňují, jak se každý další jeden rok vzdělání promítne do výše mez, do míry nezaměstnanosti a do kvalifikační náročnosti pracovního místa, které osoba obsadí. Vzdělání ovlivňuje výši mez a kvalifikační náročnost pracovních míst pozitivně (čím vyšší vzdělání, tím vyšší mzdy i kvalifikační náročnost pracovního místa), míru nezaměstnanosti negativně (s vyšším vzděláním klesá míra nezaměstnanosti). Pro výpočet vztahu vzdělání s těmito třemi ukazateli je vypočtena směrnice regresní přímky mezi vzděláním a ukazatelem. Směrnice regresní přímky ukazuje, o kolik se v průměru daný ukazatel změní, zvýší-li se vzdělání osoby o 1 rok. Tato změna (směrnice regresní přímky) je následně vydělena průměrnou hodnotou daného ukazatele v daném kraji a tím je získán vliv každého dalšího roku vzdělání v kraji na daný ukazatel.

Konkrétní příklad získání a interpretace směrnice regresní přímky je předveden na výpočtu vlivu vzdělání na míru nezaměstnanosti v ČR v letech 1995 a 2007:

Světle červená křivka na obrázku *Vztah vzdělání a míry nezaměstnanosti* ukazuje skutečná data míry nezaměstnanosti vztažená k příslušným délkám vzdělávání. Tmavě červená křivka pak znázorňuje regresní přímku proloženou těmito body. Její rovnice je v červeném rámečku a je $y = -0,0116x + 0,1835$.

Pro rok 2007 jsou zelené křivky a rovnice regresní přímky $y = -0,0223x + 0,342$. Znamená to tedy, že v roce 1995 je směrnice regresní přímky $-0,0116$ a v roce 2007 pak $-0,0223$. Lze tedy říct, že každý další rok vzdělání snížil v roce 1995 míru nezaměstnanosti v průměru o $0,0116$ procentního bodu, zatímco v roce 2007 to bylo již o $0,0223$ procentního bodu. Vliv vzdělání na míru nezaměstnanosti se tedy v ČR od roku 1995 poměrně výrazně zvýšil.

Hrubý domácí produkt (HDP)

Hrubý domácí produkt je celková peněžní hodnota finálních statků a služeb vyrobených během určitého období na území daného území ať již tuzemskými občany nebo podniky nebo zahraničními subjekty. Pro zařazení do HDP konkrétního kraje rozhoduje místo sídla firmy. Proto je reálně ukazatel HDP pro kraje s velkými sídly (Hl. m. Praha a Jihomoravský kraj) jakoby nadhodnocen, neboť stačí, pokud tam má firma sídlo a její příspěvek do HDP je přiřazen tomuto kraji bez ohledu na to, že konkrétní výroba, a tedy i tvorba HDP, probíhá v jiném kraji ČR.

Disponibilní důchod

Disponibilní důchod se získá tak, že se od osobního důchodu (což je souhrn veškerých důchodů, které domácnosti obdrží) odečteme osobní daně. Občané disponibilní důchod rozdělují mezi spotřební výdaje včetně úrokových plateb a čisté osobní úspory. Oproti ukazateli HDP je disponibilní důchod vztažen k osobám a kraji jejich bydliště. Lépe tedy ukazuje použitelné finanční zdroje obyvatel daného kraje.

Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti se vypočítá jako počet nezaměstnaných osob děleno pracovní silou (tj. počet zaměstnaných + počet nezaměstnaných osob).

Použitá literatura

BLS – Bureau of Labor Statistics. *BLS handbook of methods*. Washington DC: Bureau of Labor Statistics, 1997. Dostupné na internetu: <http://www.bls.gov/opub/hom>

BLS: *Employment outlook: 2006–16*; <http://www.bls.gov/opub/mlr/2007/11/art1full.pdf>

CEDEFOP. *Future skill needs in Europe. Medium term forecast, synthesis report*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008

ČSÚ: *Krajské ročenky*; http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/publikace_regiony

Koucký J, Lepič M: *Vývoj kvalifikačních požadavků na pracovním trhu v ČR a v zahraničí*, Praha 2008

Prognos AG: *Prognos World Reports 2008; Industrial Countries 2006 -2020*; Basel 2008

Stehrer, R.: *Employment, Education and Occupation Structures: A Framework for Forecasting*. *WIIW*, Vienna 2005

The Oxford World Macroeconomic Model. Oxford Economic Forecasting, Oxford 2005.

Wilson R.A., Briscoe G.: *The Impact of Human Capital on Economic Growth. A Review*. CEDEFOP, Thessaloniki 2002

Wilson R.A., Homenidou K., Dickerson A., Green A.: *Working Futures 2004 – 2014*. National Report (Vol 1), Regional Report (Vol 2), Sectoral Report (vol. 3). IER, University of Warwick, Coventry 2006

World Competitiveness Yearbook (various issues). *Institute for Management Development (IMD)*, Lausanne 1994-2005

Kvalifikační požadavky na vzdělání v krajích České republiky

Autoři: Jan Koucký, Martin Lepič

První vydání.

Vydala Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.
M. D. Rettigové 4, Praha 1, v roce 2008 v nákladu 400 výtisků.
Výroba publikace: Cinemax, s.r.o.
Rozsah publikace: 241 normostran

ISBN 978-80-7290-371-9